108-6
34

Theological Seminary.
PRINCETON, N. J.

Part of the
ADDISON ALEXANDER LIBRARY,
which was presented by
Messrs. R. L. and A. Stuart.

Case, Division PT8136
Shelf, Section A19
Book, No. 1827
V.4

Jos. Addison Alexander,
Feb. 1. 1854.

Dramatic Works
Henrik Hertz

Valdemar Atterdag.

Drama i 5 Acter

af

Henrik Hertz.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1848.

GARRIGUE & CHRISTERN
2. BARCLAY ST. NEW YORK
FOREIGN BOOKSELLERS

4 - a

CAB

Naar jeg i denne Tid, efterat omtrent ti Aar ere forløbne siden dette Skuespil første Gang blev opført, bestemmer mig til at udgive det i Trykken, da er der vel forskjellige Grunde dertil; men i Hovedsagen har jeg meent, at det for Øieblikket maaskee mere end ellers turde gjøre Regning paa Læsernes Interesse. Det skildrer for en stor Deel hvad der netop nu bevæger vort Fædreland: Undersaatternes Oprør mod deres retmæssige Konge, politiske og internationale Spændinger, og Strid mellem virkelige eller formeentlige Rettigheder; kun Scenen har forandret sig, og hine Tiders Løsen var et andet end Nutidens.

Æmnet til dette Skuespil er taget fra et Afsnit i vor Historie, der betegnes ved stærke, indre Rystelser, Eftervеerne fra Christoffer II's og Interregnets ulykkelige Periode. Rettergangen om nogle, iøvrigt ofte meget betydelige Landstrækninger forvandledes hurtigt til det langt mere betydende Spørgsmaal om Grændsen mellem Kongens og Adelens og Geistlighedens Magt, til en Kamp mellem et stærkt Aristokratie og den ordnende kongelige Myndighed, en Kamp mellem hinanden modsatte Rettigheder. Thi

Adels og Geistligheds Rettigheder vare erhvervede, vel med en ofte tvetydig Adkomst, men de havde Skinnet for sig.

Under hine urolige og tvivlsomme Tilstande var Valdemar Rigets Frelser og Den, der i Sandhed atter bragte Dag over Danmark; til hans betydningsfulde Navn knytter sig Landets fornyede Glands og Magt. Det er ham og hans Tid jeg har ønsket at skildre, Tidens ulykkelige Tendenser og den eneste Frelse, der var at stole paa: Kongens Personlighed og Forsynets Varetægt. Handlingen skulde kun ende tilsyneladende; den skulde indeholde en Spire til en ny Udvikling og tilmed til et nyt Oprør. Jeg vilde forflytte Tilskuerne fra en enkelt afsluttet Begivenheds til et videre historisk Gebeet. Den Slutning, jeg har givet Stykket, og den Replik af Kongen, hvormed det ender, skulde midt under den tragiske Stemning efterlade Forvisningen om et Bestaaende under Forgjængeligheden, en høiere Styrelse, en opholdende Kraft under Landets skrøbelige Forfatning. Danmark har saa ofte havt Leilighed til at erkjende Sandheden heraf, at en saadan Slutning maatte være dobbelt betydningsfuld, og ligesom indeholde vort Lands Historie.

I dette Stykkes Nyhed blev der etsteds yttret, at Jydernes Oprør og de tre Herremænds Drab spillede en for underordnet Rolle i Historien til at kunne afgive Stof for dramatisk Behandling. Men en saadan Paastand kan

kun grunde sig i Ubekjendtskab til vor Middelalders Historie. I Compendier og Lærebøger, der ikke altid ere heldige i at udhæve de rette historiske Accenter, omtales sandtnok Jydernes Oprør og de omtalte Drab enten kun med faa Ord eller slet ikke. Men disse Oprør, der i sig selv ere høist mærkelige — thi vel maa det forundre, at den jydske Adel nu forbandt sig med Landets gamle Fjender, Holstenerne, som de kort forhen selv havde bekjæmpet, og Hansestæderne — disse Oprør medtog næsten Halvdelen af Valdemars Regjeringstid. Det første varede fra 1351 til 1360. Det andet, der ved Allianeer med Udlandet blev af en høist farlig Natur, tvang Kongen til at forlade Riget. Han var i 4 Aar fraværende, og havde imidlertid overladt Omsorgen for Riget til Henrik Bodebusk. Drabet paa de tre mægtige, jydske Herremænd gjorde i sin Tid den største Sensation og var utvivlsomt Foranledningen til det paafølgende Oprør. Kongen, der blev mistænkt for Deelagtighed i Drabet, saae sig nødsaget til, offentlig og i Forening med sin Søn Christoffer og nogle Riddere at aflægge Eed paa, „at han hverken med Raad, Hjælp, Samfund, Villie eller Tilladelse havde samtykt i denne Gjerning, og at han til evig Tid skulde hade Mandraberne og elske Knud Bugge som sin Søn.“ Denne Erklæring havde et Forlig med Bugges Søn til Følge; men Offe Stigsøns Fader, den gamle Stigot Andersøn paa Bjørnsholm, kunde ikke glemme sin Søns Drab, og

var nogle Aar efter en af Hoved-Deeltagerne i den fornyede Opstand.*) Stedet i Middelfart, hvor det tredobbelte Drab foregik, en Løkke ved Stranden, skal endnu vises, og Byens Indbyggere siges endnu at maatte betale, under Navn af Mandebod, en aarlig Afgift. Ogsaa ved Folkesagnet er Erindringen om hiin Misgjerning forplantet. Ifølge dette skulle de røde Skrepper, der voxe i den omtalte Løkke, ikke kunne udryddes, som uforgjængelige Vidner om det udøste Blod.**)

Næst efter endnu at bemærke, at nærværende Aftryk af dette Skuespil, paa endeel Forkortninger nær, ordlydende stemmer med det Manuscript, der 1838 blev indleveret til Theater-Directionen, skal jeg endnu blot tilføie et Par Ord om Stykkets Versemaal.

Digterne saavel hos os som i Tydskland have længe følt sig generede af den femføddede Jambe, der sædvanligt anvendes i versificerede Dramer. Den er vanskelig at behandle correct og med den tilbørlige Fylde og Velklang; en Mængde Ord kunne enten slet ikke anvendes i den, eller kun med en unaturlig Betoning, der er til stor Besværlighed for Fremsigeren. For ikke ret længe siden har en Forfatter udtalt sig over denne Gjenstand i 1ste Bind af Rötschers „Jahrbücher für dramatische Kunst und Lite-

*) Suhms Dk. Hist. XIII. 383.

**) Suhm l. c. 373. J. J. Bruuns „Danske Kjøbstæder" under Middelfart.

ratur". Hans Forslag gaae dog kun ud paa bekjendte Ting, nærmest en Blanding af forskjellige Versemaal efter Dialogens forandrede Characteer, medens det just er eet for hele Dialogen passende, nyt Metrum man har fundet ønskeligt. I Svend Dyrings Huus ledede Æmnet og den hele Sprogtone mig til at danne et nyt, af vore gamle Folkesange udviklet Versemaal, der blev optaget med almindeligt Bifald og var af udmærket Virkning paa Scenen.*) I Valdemar Atterdag har jeg nu paany optaget det samme Versemaal, men med det væsentlige Fremskridt i Udviklingen, at jeg i Reglen har udeladt Rimene. Herved er det befriet for den overveiende lyriske eller dog eleverede Characteer, Rimet saa let meddeler Dialogen, og hvormed et Dramas Grundtone ikke altid er tjent. Paa den anden Side kan man, ved paa enkelte Steder eller i enkelte Scener at gjenoptage Rimet, forlene Dialogen en ny, forhøiet Colorit; thi netop disse Vers, udførte i Riim, vise sig langt mere lyriske i deres Flugt end f. Ex. den femføddede Iambe, jeg i mine rimede Lystspil har benyttet til Udtryk for meget forskjellige Stemninger.

Fordelen ved dette nye Versemaal ligger i Føddernes ualmindelige Afvexling og i den Frihed, der overlades Digteren indenfor disses Raaderum. Da det er udgaaet af en Folkepoesie, der har abstraheret det af vort eget Sprog,

---

*) Prof. Heiberg har i 1ste Hefte af Perseus underkastet det en omhyggelig Prøvelse.

saa kan det ogsaa uden Tvang optage hele dettes Rigdom. Det udtrykker med Lethed Lidenskabens ilende Heftighed og Eftertrykkets roligere Gang, alt eftersom man lader Jamben, Anapæsten eller Pæonerne dominere. At det mere end alle andre urimede Vers skulde trænge til Rimet for at sammenholdes, kan jeg ikke antage. Sammenholdet bevirkes tilstrækkeligt ved den fortsatte rhythmiske Bevægelse, eller derved at Talen skrider frem i musikalsk Tact. Vore Skuespillere, hvis Autoritet man i denne Sag tør tillægge megen Vægt, sporede Intet til en Mangel i Liniernes Sammenhold; og navnlig udhævede afdøde Dr. Ryge, at Jambens Accenter traadte i dem lettere og kraftigere frem end i den femføddede Jambe. Spørgsmaalet kan da — hvis det skulde vise sig, at dette Metrum fortjente en videre Udbredelse — endnu kun være, om Vers, der oprindeligt ere dannede efter vor Middelalders Folkepoesie, kunne være passende for moderne eller dog fra andre poetiske Sphærer hentede Æmner. Men derom tvivler jeg ingenlunde. Naar jeg hidtil ikke selv har forsøgt det, da ligger Grunden i den tilfældige Omstændighed, at nærværende Skuespil endnu ikke var overgivet til Pressen, og jeg saaledes ikke kunde forvisse mig om det Indtryk, dette nye Metrum vilde frembringe paa det større Læsepublikum. Men hertil haaber jeg nu at have forønsket Leilighed.

Den 29. November 1848.

Valdemar Atterdag.

Drama i 5 Acter.

(Opført første Gang paa det kgl. Theater d. 12 Jan. 1839.)

Personerne.

Valdemar, med Tilnavn Atterdag, Konge af Danmark.
Junker Christopher, hans Søn.
Palne Johnsøn, Marsk.
Ridder Niels Bugge, Herre til Hald-Slot.
Fru Ingeborg, hans Hustru.
Knud, deres Søn.
Agnes, Fru Ingeborgs Slægtning.
Offe Stigsøn, **Peder Andersøn** } jydske Herremænd og Riddere.
Barnim, Hertug af Stettin.
Broder Helias, Bernhardiner-Munk fra Esrom.
Tue Lange, svensk Herremand.
Gotskalk, Knud Bugges Svend.
Svend Skøling, Bonde.
Aase, Bondens Datter.
Thorbern, **Ebbe** } i Niels Bugges Tjeneste.
En Fisker.
Hofmænd. Jægere. Bueskytter og andre Bevæbnede. Thingmænd. Almue. Fru Ingeborgs og Agnes' Piger o. s. v.

Scenen er i de fire første Acter deels i Viborg, deels i Nærheden deraf, paa og ved Hald-Slot; i femte Act i Middelfart. Mellem tredie og fjerde Act forløber et Par Dage; ligeledes mellem fjerde og femte Act. — Tiden er 1359.

Første Act.

Første Scene.

En fri og aaben Egn. Tilhøire, halvskjult af Buske, en Fløi af Bonden Svend Skølings Huus, med Bord og Bænke foran. I Baggrunden Søe, og fjernt hiinsides Søen Hald-Slot, omgivet af Mure og Taarne. Nedenfor Søen løber Landeveien.

Broder Helias, der sidder ved Bordet og drikker. Tue Lange (i samme Ordensdragt som Helias) staaer længere tilbage og seer nedad Veien. Gotskalk staaer ved Bordet med en Luth i Haanden. Naar Teppet gaaer op, lægger han den fra sig, som om han netop havde hørt op at spille og synge.

Gotskalk.

Er I nu fornøiet, Hr. Pater?

Helias.

Jo.

Din Røst er liflig. Som sagt, det er Skade,
At du rendte fra Esrom. I vor Klosterkirke,

Fra det høie Chor, naar vi menige Brødre
Sjunge til Jomfru Marias Ære,
Der klinger Sangen. Der skulde du hen.

Gotskalk.

Ak nei, Hr. Pater! der hover det mig ikke.
Jeg har det som Droslen, som den fattige Stær,
Som den liden Lærke. Naar man spærrer mig inde,
Saa trives jeg slet. Men i Skov og Mark,
Under aaben Sky, naar det lufter frisk,
Der ligge mig Rimene rede paa Tunge,
Der føie sig Ordene, der kan jeg sjunge.
Der har jeg ofte, naar Soel gik ned,
Og Aftenen sendte Ro og Lise
Til det kummerfulde Sind, digtet mangen Vise,
Som Folk her i Egnen har glædet sig ved.

Helias (spottende).

Du gjør selv dine Viser?

Gotskalk.

Ja, naar jeg har Stunder,
Og naar jeg kommer tilkort med de gamle.
I husker vel endnu Broder Niclas i Esrom?
Han har lært mig at spille paa Luth. Han har ogsaa
Lært mig at digte. Den hellige Bernhard
Glæde ham i Himlen for al hans Fromhed!

Helias.

Amen, min Søn! — Han har efterladt beskrevet
Vort Klosters Historie, et kosteligt Værk,

Paa saa vidunderlig, saa dyb Latin,
At det stundom er næsten plat umuligt
At fatte hans Mening.

Gotskalk.

Vil I høre den Sang,
Jeg har lagt om Niels Ebbesen?

Helias (seer i Kruset).

Er den kort, min Søn!

Gotskalk.

Den har Maal efter Manden.

Helias (reisende sig).

Ja, saa lad os vente.
En anden Gang, Gotskalk! — Nutildags klinger
En Sang om Niels Ebbesen heller ikke vel.
Tiden har ændret sig. Dengang stod
Jyllands Adelhob fast som et Bolværk
Mod Holsteens Grever. Nu gjør den Forbund
Med Nicolaus, med Henrik Jsern,
Der er' Sønner af Grev Gert, vor gamle Fjende;
Sidder Dannerkongens Bud overhørig,
Og falder ind, Gud bedre det! midt i Fyen —
(med et Sideblik paa Tue Lange)
Og driver tappre Herremænd fra deres Gaarde,
Som om det var Harer.

Tue Lange (afsides til Helias).

J spilder Tiden
Med unyttig Tale.

Gotskalk.

Ærværdige Fader!
De jydske Mænd har vovet deres Hals
For Landet dengang. Jeg tænker, det er Grunden,
At de ønske nu et Ord med i Lauget.

Helias.

Vel muligt. Men I vare jo forligte med Kongen.
Man har sagt, i Nyborg blev Striden bilagt.
Hvi feides der da paany, og saa heftigt?

Tue Lange (afsides til Helias).

Broder Helias! I glemmer, vi skal til Viborg.

Helias.

Giv Tid! Vi har Dagen og Veien for os.

Tue Lange.

Vi snappes op — pas paa — af Rytterne fra Hald.

Helias (i ry Tone).

Saa træk Hætten over Hovedet, og hold Jer ved min Kutte!

Gotskalk (afsides).

Nu blev, synes mig, Broder Helias vred.
(Høit)
I siger, Hr. Pater?

Helias (sagtmodig).

Jeg siger, min Søn ....
Ja, du fatter, at jeg, der lever i Klostret
Og tilbringer Tiden i gudelig Betragtning,
Med Vigilier og Messer, at jeg, min Gotskalk!

Skjøtter lidet eller intet til Verdens Handel
Og kjender knap til den. Nu, jeg er kommen
I vor værdige Abbeds Ærind til Jylland,
Og gaaer stille ved min Stav til Vitskøl Kloster,
Nu er Landet i Oprør, Riddernes Gaarde
Befæsted', og den fattige Almue i Vaaben.
Saa gad jeg dog kjendt et Gran til Sagen.

Gotskalk.

Ak, Hr. Pater, den Sag er vidtløftig. Seer I,
Her er mange mægtige Mænd i Jylland,
Mænd som Ridder Niels Bugge histovre,
Stigot Anderson, hans Søn Offe Stigsøn og Andre.
Der er evindelig Splid mellem dem og Kong Volmer.
— Nu var det for lang Tid siden afgjort,
At alle faste, kongelige Slotte
Skulde flux rives ned, og ingen bygges op.
Desuagtet byggede Kongen i Randers.
Men saa blev' de jydske Riddere tilhobe
Retskaffens opbragte, kan I begribe;
Gjorde Sag med Holsteen og Mechlenborgs Hertug,
Belagde Randers og tog over til Fyen.
I Vends Herred alene veed jeg de har plyndret
Og brændt sex Gaarde, der tilhøre, troer jeg,
En Herremand, der skal hedde Tue Lange.
Han selv gjorde lange Been og undløb.

Helias (sagte til Tue Lange).

I er hæderlig bekjendt.

Tue Lange (afsides).

Fordømte Munk!

Helias (til Gotskalk).

Men saa kom nok Dannerkongen —

Gotskalk.

Rigtigt, Hr. Pater!
Han blev vred, og han er ikke god, bli'er han vred.

Helias.

Nei, Valdemarus er tidt, som den hellige Fader
I Rom har sagt, valde amarus.

Gotskalk.

Han vandt en mærkelig Seir ved Gamborg,
Hvor den holsteenske Claus nær var bleven fangen
Og misted' et Øie.

Helias.

Det er slemme Tider!
Lyksalig Den, der har fundet en Havn
I Klosterets Stilhed.

Gotskalk.

Det er som man ta'er det.

Helias (betragtende ham skarpt).

Men siig mig, min fromme Søn! hvad gjør du
I dette babelske Vildnis? Hos hvem
Har du søgt en Støtte?

Gotskalk.

Jeg tjener Knud Bugge.

Helias.

Knud Bugge? Niels Bugges Søn paa Hald?
Og han er vel Eet med den Gamle?

Gotskalk.

Troer I?

Helias (hurtig).

Er han ikke?

Gotskalk.

Ja, seer I ... (seer sig om) Hvem er den Pater?

Helias (til Tue Lange).

Min værdige Broder! gak lidt tilside!

Tue Lange (sagte).

Nu lyster det mig at blive.

Helias (sagte, men rolig).

I gaaer!
Har I fattet? I lader mig uhindret virke
Hvad mig tykkes Ret til vort Klosters Bedste.

Tue Lange.

I har mig i Jer Magt.

(Begiver sig ind i Huset.)

Helias (seende efter ham).

Det veed jeg, Tue Lange!
(vender sig til Gotskalk)
Nu da, min fromme Gotskalk! du siger,
Den unge Knud Bugge er i Strid med sin Fader?

Gotskalk.

Det har jeg just ikke sagt.

Helias.

Men dog
— Det troer du — deler han ikke hans Mening
I mange Punkter — ei sandt? Som, jeg sætter,
Hans Forhold til Kongen. Tael du kun frit!
Vi er' jo gammelt bekjendte fra Esrom.

Gotskalk.

Ak, værdige Fader! jeg veed kun lidet.
Jeg er kun hans Smaadreng, jeg bærer hans Skjold,
Hans Sværd og Landse, naar vi gaae i Leding.
Jeg er som den Skygge han kaster, den Hund
Der gaaer i hans Spoer. Men saa lidt som den
Kjender jeg til hans hemmelige Tanker.
Han er bedrøvet, det seer jeg; han skyer sit Hjem.

Helias.

Hm!.... Siig mig, var han med ved Flensborg-Bye?

Gotskalk.

Desværre! Der blev vi forladt' af Vore,
Omringed' i Mørket og tagne til Fange.
Men Junker Christopher gav os fri.

Helias.

Tog han Deel i Randers Bestolding?

Gotskalk.

Nei.

Helias.

Men han var dog med i Colding for nylig,

Da Ridder Niels Bugge med Flere holdt Raad
Med ham af Mechlenborg og med Slesvigs Hertug?

Gotskalk.

Nei, hvor kan I troe! — (leende) Men jeg mærker, I kjender
Ei saa lidt endda til Verdens Handel.

Helias.

Hm! Bonden, jeg var inde hos nys, har sagt mig ...
(Efter et kort Ophold.)
Du har din Gang paa Hald?

Gotskalk.

Jeg kommer der daglig.

Helias.

Kanskee vi mødes paa Hald. Jeg har
Et Ærind derovre paa vort Klosters Vegne.
(Venlig)
Min fromme Gotskalk er kjendt paa Gaarden
Og gaaer vel den fattige Broder tilhaande.

Gotskalk.

Det har gode Veie. Jeg skal siden derover.

Helias.

Ja, tael ei om, at jeg kommer.

Gotskalk.

Nei.

Helias.

Endnu er det usikkert, om jeg naaer did.

Gotskalk.

Farvel da! Jeg skal først over til Asmild.

(Skjemtende)

Har I Bud til Nonnerne?

Helias (nysgjerrig).

Hvad skal du der?

Gotskalk.

Fru Ingeborg har nylig stiftet et Alter
For den hellige Birgitte. Det gjælder mit Ærind.

Helias.

Ja, jeg veed, hun er en gudfrygtig Frue.

Gotskalk.

Det er hun, Hr. Pater! Hun tænker, det er bedre,
Hun har Maanen til Ven end alle Stjerner.

Anden Scene.

De Forrige. Tue Lange og Aase, der komme ud fra Huset.

Aase.

I skal slippe mig, siger jeg.

Helias.

Hvad er der nu?

Gotskalk (til Tue Lange).

Ei, Hr. Pater! lad Bondens Datter i Fred!

Tue Lange (til Gotskalk).

I skjøtter Eder selv!

Helias (afsides til Tue Lange).

Men siig mig, er I galen?

Gotskalk.

Du er ogsaa for ømskindet, Aase!

Aase.

Er jeg?

Gotskalk.

Du har vel glemt, jeg har lovet dig en Brudgom.
Hold dig nu til Pateren. Hans Kjærtegn viser,
Han hjælper dig vel med sine fromme Bønner.

Helias.

Min Gotskalk! hvortil slig letfærdig Tale?

Gotskalk.

Ja, Hr. Pater! en ung, smuk Pige vil giftes;
Og Aase skal giftes; derpaa har jeg svoret.

Aase.

Eders Lyst er at gjække.

Gotskalk.

Nei, nei, pas paa!
Jeg holder mit Ord. Her er fuldtop af Mandkjøn.
En vil have Honning og Mælk, en Anden
Mælk og Honning; og derfor — mærk dig —
Bliver al Mad spiist og alle Piger gifte.
— Nu, Farvel, Hr. Pater.

(Gaaer.)

(Aase tager Ølkruset og flytter Bordet ind.)

Helias
(efter et Dieblik at have betragtet Tue Lange).

Naa, Tue Lange, hvad har I nu besluttet?

Tue Lange.

Jeg mener, det er den høie Tid at vi gaae.

Helias.

Ja, som I gaaer tilværks, var det bedst vi var borte.

Tue Lange.

Broder Helias! jeg er ikke vant at gaae
Som I paa Rævekløer.

Helias.

Seer man!

Tue Lange.

I stikker
Som Katten forsigtigt Kløerne frem
Og føler jer for. Dertil duer jeg ikke.

Helias.

Hvortil duer I da? Til at løbe som Oxen
Buus paa med Hornene; jage Jer en Stage
I Livet for hvert et Skridt I gjør frem.
I en usalig Stund har jeg taget Jer med mig
Og skjult Jer i Klosterets hellige Klædning,
Som I bruger til Skalkeskjul.

Tue Lange.

Det er den vant til.
Hvi jog I mig ind? Tiden faldt mig lang,
Pigen er smuk — hvad er det saa mere?

Helias.

Det er svært at stride med Jer, Tue Lange!
Men ikke sandt? I tænker Morgen og Aften
Paa de sex Gaarde, Bugge har afbrændt?

Tue Lange.

Og af hvilke den største, vel at mærke,
Er skjænket til Esrom Kloster.

Helias (ærgerlig).

Det veed jeg.

Tue Lange.

I kan kjende deraf, vi har fælleds Fordeel.

Helias.

O sancte Guillielme! skjænk mig Taalmod!
— Nu da! og ikke sandt? I har svoret
At skaffe Jer Erstatning ved Magt eller List?

Tue Lange.

Det har jeg. Den Tid mine Gaarde var' brændte,
Min ældste Broder var dræbt, da svoer jeg
I Odensee for St. Bents Alter,
At den Forsmædelse dyrt skulde hævnes,
At Bugge skulde vide mig Bod og Sone
Eller undgjælde selv med Liv og Velfærd.

Helias.

Og mig har I svoret Lydighed, mig
Har I lovet klog og besindig Adfærd,
Imod at jeg bragte Jer trygt til Viborg.

Der skal vi føre Jer Sag for Kongen
Eller sætte Jer Ret igjennem hos Bugge.
Nu er der Stilstand; Kongen er i Viborg,
Og Alt er os gunstigt. I har nu den Fordeel,
At jeg forener min Sag med Eders,
Gjør Eders Velfærd fælleds med Klostrets.
Om en føie Stund, naar I blot vil dye Jer,
Kan I være ved Eders Onskers Maal.
Men I — I er som en Bjørn, uregjerlig,
I tager med Poter, hvor Andre bruge Fingre.

Tue Lange.

Nu, godt Ord igjen, Broder Helias!

Helias.

Stille!

Det er Bonden der kommer.

Tredie Scene.

Helias. Tue Lange. Svend Skøling, der kommer med et Læderskjold i Haanden og skyder et Kar med Vand ind.

Svend.

Ærværdige Fader!

Jeg hører, I skal videre.

Helias.

Ja, Dagen helder.

Svend.

I skal vel til Viborg?

Helias.

Maaskee.

Svend.

Saa vogt Jer,
Saa tidt I gaaer ud fra Adelveien.

Helias (urolig).

Saa?
Er der ikke Stilstand?

Svend.

Til imorgen Aften.
Men den agtes kun lidt i Tider som disse.
Een af Kongens Ryttere blev dræbt
Iforgaars.

Helias.

Hm! — Du skal jo til Landsthing?

Svend.

Ja — jeg reiser inat.

Helias.

Du har Sag paa Thinge
Med Hr. Peder Andersøn?

Svend.

Desværre.

Helias.

God Lykke.

Svend.

Jeg lover mig kun ringe. Mit sidste Haab

Er at Kongen sidder selv paa Thinget og dømmer.

Helias.

Er Kongen dit Haab? Det er nutildags sjeldent,
Især i Jylland.

Svend.

Ærværdige Fader!
Kong Volmer er streng og myndig, det veed man,
Og det lider Folk ikke. Han holder over Loven
Og Menigmands Ret, og det er man uvant.
Jeg er gammel og har seet den Tid, da Danmark
Havde bange Kaar at vælge imellem.
Christoffer, Dannerkongen, sad uden Magt
Og uden Myndighed hist paa Skanderborg.
Det var alt hans Rige, det var alle de Lande,
Der blev ham levnet paa hans gamle Dage.
Resten af Landet, her norden for Aaen,
Havde fremmede Herrer. Ridderne hjalp sig
Hver som han kunde. Den fattige Almue,
Begriber I, maatte betale Gildet.
Nu er Volmer Konge, og vel er han myndig.
Men enten er mit Øie dumt og sløvet,
Eller denne Myndighed er al Danmarks Lykke.

Helias.

Vel muligt, min kjære Bonde! Kanskee
Du kjender bedre den Sag end jeg,
Der er en eenfoldig Klostermand. Men —

Tue Lange (sagte).

Er I færdig?

Helias (sagte).

Saafremt I har Lyst, kan I gaae.

(Høit)

Men der klages dog over, at Kongen tynger
Adel og Almue med svære Paalæg;
Selv Klosterne skaaner han ikke.

Svend.

Hr. Pater!
I skjemter med mig. Det fatter I bedre.
Naar Hæren skal rustes ud, naar Flaaden
Skal sættes istand mod Rigets Fjender,
Da kræves der Paalæg.

Helias.

Jaja — det er muligt.
Nu, som sagt, god Lykke. Som du er tilsinds,
Kan det ikke feile dig, at Lykken vil føie.

Svend.

Som jeg er tilsinds? — Nei, det troer jeg ikke.

Helias.

Den hellige Jomfru beskjærme dig!

Svend.

Amen!

Helias (afsides til Tue Lange).

Er Bonden betalt?

Tue Lange.

Hvad gjøres det nødig!

Helias.

Det er ei Eders Sag. Betal ham vor Tæring.

Tue Lange.

I har jo velsignet ham. Anden Betaling
Er han neppe vant til hos de hellige Brødre.
(Kaster et Pengestykke til Svend Skoling).
See, der har du Penge.

Helias (afsides).

O, hellige Blasius!
Der har du givet mig et svært Kors at trække!
(Gaaer med Tue Lange.)

Svend (seer efter dem og ryster paa Hovedet).
Det var just ikke smukt af den gode Pater.
(Tager Mønten op og beseer den.)
Den Mønt er fra Erik Menveds Tider;
Hans Billed staaer derpaa, men Præget er slidt.
De stærke Træk i hans strenge Aasyn
Har Tiden jevnet og formildet i Malmet.
Han var en mandig Herre, men vred og hevngjerrig.
Hans kongelige Retfærd var præget ind i
Et Hjerte, der var ubøieligt som Malmet.
Hans Vrede har lagt sig. Tiden og Døden
Har udslettet Præget af det vrede Hjerte.
(Sætier sig hen og udbløder Skjoldet i Vandkarret.)

Fjerde Scene.

Svend Skøling. Hertug Barnim. Peder Andersøn og Følge.

Peder Andersøn (ved Indtrædelsen).
I kan føre Hestene neden om Søen
Og holde ved Bakkerne. Hertugen agter
At gaae tilfods i Aftenens Svale.
(De komme frem

Barnim.
Der altsaa ligger Ridder Bugges Slot.

Peder Andersøn.
Der ligger det.

Barnim.
Det er stærkt befæstet.

Peder Andersøn.
Ikke sandt, min Hertug? Herlige Mure,
Og Volde, Taarne af besynderlig Fasthed.
Hald-Slot taaler mangen en Tørning,
Før den aabner Porten for Dannerkongen.

Barnim.
I har Ret. Dog var det bedre for Landet,
Om disse Porte gav Dannerkongen Ly.

Peder Andersøn.
Nei, nei — jeg formærker, I kjender ikke ret
Valdemar Christophersøn. Faaer han en Finger
I Muren, saa river han Jer Murene ned.
Med ham skal der tales i Frastand, og helst

Med Spyd og Buer.

Barnim.

Jeg kjender ham, troer jeg.

Peder Andersøn.

I agter Eder sagtens til ham i Viborg?

Barnim.

Formodentligt.

Peder Andersøn.

Maaskee har min ædle Hertug
Fuldmagt —

Barnim.

I mener?

Peder Andersøn.

Ei hvad, jeg mener ...
Man taler om Fuldmagt fra Holsteens Grever —
Uagtet Sligt burde vi kjende først.

Barnim.

En viis Mand sætter ikke Lid til Rygter.

Peder Andersøn.

I vil ikke ret ud med Sproget, seer jeg.
(Bliver Svend Skøling vaer; i barsk Tone:)
Du her? Hvad gjør du?

Svend.

Strenge Hr. Ridder!
Jeg bløder et Skjold op. Læderet er stivt
Og har krummet sig.

Peder Anderson.

Det er stivt som du selv,
Stivsindige Gubbe! Ved mit Liv! du skal bøies
Og krumme dig som det Skjold, du bløder.

Barnim.

I er vred paa Bonden?

Peder Anderson.

Vel har jeg Grund,
Og der er et nyt Beviis paa min Paastand.
Bonden, der før var hørig og lydig,
Stoler nu paa Kongen og sætter sig op mod
Ridderne. — Han har stevnet mig til Landsthing!
(Til Skøling)
Men, laae din Rønne saa sandt ved min Gaard,
Der skulde ikke levnes dig en Splint af den hele.

Barnim (noget utaalmodig).

Jeg frygter, vi forsømme Tiden. Hr. Bugge
Venter os paa Hald.

Peder Anderson.

I har at befale.
(Til Skøling)
Du vogte dig, faaer jeg dig engang i Tale!
(Han, Hertug Barnim og Følget gaae.)

Svend.

Vogte mig? For Ridderen i Plade og Jern
Har den fattige Bonde hverken Ly eller Værn.
(Gaaer ind.)

Femte Scene.

Et stort Værelse paa Hald-Slot. Døre i Baggrunden og til begge Sider. Et høitliggende Vindue tilvenstre med en Forhøining af et Par Trin.

Agnes og Gotskalk komme ind.

Agnes.

Nu, Gotskalk, bringer du Nyt fra Klostret?

Gotskalk.

Jeg bringer en Hilsen fra de fromme Søstre
Og Brev til Fru Ingeborg. Søster Helene
Lader Eder takke for de skjønne Blomster.

Agnes.

Og ellers var der Intet?

Gotskalk.

Nær havde jeg glemt —
Et skjønt Paternosterbaand. Det blev mig skjænket
Af Priorinden, da hun gav mig Brevet.
Jeg har bestemt det for Eder, ifald I vil værdes
At tage derimod.

Agnes.

Behold du det selv.

Gotskalk.

Ak nei, Jomfru Agnes! jeg er ikke saa from,
Jeg er vel for flygtig, altfor verdslig;
Jeg har intet rigtigt Held med at bede.
— Ja, jeg veed, at det er en syndig Tale.

Men tidt, under Bønnen til den hellige Jomfru,
Naar jeg ret vil være from, vildes mine Tanker.
(Rækker hende Paternosterbaandet.)
Tag I derimod. Jeg er bedre tjent med
At lægge min Velfærd i Eders Hænder.
Naar I beder for min Lykke, vil det gjøres som I beder.
Og er det muligt, I kan ønske mig ondt —
Jeg giver mig tilfreds.

Agnes.

Skam dig, Gotskalk!
Du veed ikke selv, hvor syndigt du taler.

Gotskalk.

Tilgiv mig! I seer, jeg trænger til Forbøn.
I forskyder mig dog ikke?

Agnes.

Nei, frygt ikke.
Det er from Pligt at anraabe Himlen
For Den, der er forladt og eensom i Verden.
Din Fader er død, du har ingen Moder.
Der er Ingen, der bønfalder Himlen i dit Sted,
Naar du forsømmer Ottesang og Messen.
Agnes skal bede for den flygtige Gotskalk.

Gotskalk.

Ak, Jomfru Agnes! Eders Godhed er for stor.
Gotskalk er ikke eensom i Verden.
Han har Eder, han har sin unge Herre,
Han er ikke forladt, han har Tvende, han kan elske

Med Troskab og af et hengivent Hjerte.

Agnes (afbrydende).

Det er sandt, du har lovet mig den Vise, du har digtet.

Gotskalk (tager en lille Pergamentsrulle frem).

Her er den, Jomfru Agnes; jeg har bragt den med.
Den kan synges som Axel Thordsøns Vise.
Den har samme Omqvæd; det passer paa Grev Gert:
„Lykken den vender sig ofte om.“

Agnes.

Tak; jeg skal see, jeg kan lære den iaften.

(Ebbe kommer ind.)

Ebbe.

Hr. Bugge kommer hid med fremmede Herrer.

Agnes (til Gotskalk).

Siig det til min Faster. Jeg selv gaaer ind.

(Hun, Gotskalk og Ebbe gaae til forskjellige Sider.)

Sjette Scene.

Niels Bugge. Hertug Barnim. Peder Andersøn. Offe Stigsøn.

Bugge.

Hertug Barnim! velkommen i Niels Bugges Huus!

Barnim.

Jeg takker, Hr. Bugge, og takker Jer dobbelt,
Hvis jeg tør tage Jer flux paa Ordet.

Bugge.

I mener?

Barnim.

Hvis jeg i Sandhed er velkommen.
En Mand kan ikke skilles fra sit Rygte;
Det gaaer jevnsides med ham, trykker ham ned
Eller løfter ham, alt som han selv er det værd.
Men en Mand kan ei heller lettelig skilles
Fra det visse Budskab, han bringer i et Huus.
Den Gunst, han tør vente, stiger og synker
Med Budskabet. Lyder det venligt for Øret,
Da hædres han selv. Men vækker det Vrede
Eller Misnøie, lider han selv derunder.
— Jeg tør ikke troe, jeg er ret velkommen,
Før jeg har røgtet min Herres Ærind
Og I har hørt det med et gunstigt Øre.

Bugge.

Jeg fatter hvad I mener. Dog tael kun frit!
Vi skjelne mellem Manden og det Bud, han bringer.

Barnim (træder et Skridt tilbage).

Mig sender Mechlenborgs Hertug, Albert,
Til ærlig og velbyrdig Mand, Hr. Bugge,
Til hver især, Ridder og Væbner,
Med hvem han staaer i Venskab og Forbund.
Han sender Eder Bud og bliden Tale.
Den ædle Hertug har overveiet længe,
Hvorlunde der fødes Ulempe dagligt

Af disse Feider med Danmarks Konge.
Han ønsker Forlig og Sone. Han raader
Eder, velbyrdige Mænd, til det Samme.

Peder Andersøn.

Forlig med Valdemar? Aldrig, Hertug Barnim!

Offe Stigsøn.

Det vil falde svært at faae det istand.

Barnim.

Det har han betænkt. Han er derfor villig
At være Midler mellem Eder og Kongen,
Og har betroet Sagen i mine Hænder.
Jeg gaaer imorgen til Kongen i Viborg;
Jeg trøster mig til at bevæge Hans Naade
Til Sammenkomst med Eder, til mindeligt Møde.
Det er vel paa Tid, at al denne Feide
Aflægges og stilles, at Landet faaer Fred.

Bugge.

Vel er det høi Tid, Landet faaer Fred.
Men I kan troe mig, Hertug Barnim! troe mig paa mit Ord:
Valdemar ønsker mindst et Forlig.
Han har et stolt, et hovmodigt Hjerte.
Han traadte helst Rigets ypperste Mænd
Under Fødder, naar det kunde gaae som han vil.

Barnim.

I gjør Eders Konge Uret, Hr. Bugge!

Bugge.

Har jeg ikke forsøgt det? For syv Aar siden,
Da Feiden var i Udbrud, fik han mig lokket
Til Kallundborg. Der skulde vi forliges.
Hvad Udfald fik det? Vi var' til hans Spot,
Og maatte gaae hjem med uforrettet Sag.
Aaret derpaa var der atter et Møde,
Og for to Aar siden, da Feiden var fornyet,
Tog vi atter derover — og Alt uden Nytte.
— I skal ikke troe mig, men spørg I Hr. Stigsøn,
Hr. Andersøn —

Offe Stigsøn.

Desværre, det kan vi bevidne.

Barnim.

Saaledes er han ikke kjendt hos os.
I veed, han har været i Pommern med Hæren.
Mechlenborg var dengang i Feide med os
Og fik Hjælp af Jer Konge. Men han mæglede Fred,
Og fik Navn af en klog og duelig Herre.

Bugge.

Hertug Barnim! I kan ikke sammenligne vel
Lante Pommern med Jylland. Saavidt vort Land
Strækker sig, ligger det frit og aabent
For hiint vrede og vildsomme Hav.
Fra umindelig Tid var Kysten udsat
For Vikingers Anfald. Een søgte Tilhold,
En Anden lokkedes af Lyst til Bytte;

Og idelig styrted' fra Holsteen og Slesvig
Sultne Skarer ind over Grændsen.
Klemt' inde som mellem Barken og Træet
Maatte frie og frelse Mænd værne for Landet.
Vi har selv, og med vort Blod, i betrængte Tider
Forhvervet de Rettigheder, vi nu vil hævde.

Barnim.

Og disse Rettigheder nægter Eder Kongen?

Offe Stigsøn (bitter).

Ak nei, Hertug Barnim! han nægter dem ikke,
Han slaaer dem kun hen i Vind og Veir.
Han forhaler Tiden, —

Peder Andersøn.

Og alt desimellem
Beskatter han Landet. Hans kostbare Tog
Snart ind i Tydskland, snart til Sverrig
Har vi redet ud i dyre Domme.
Riddernes Gaarde, fra Slægt til Slægt
Fritagne for Afgift, maae nu holde hid.

Offe Stigsøn.

Han skaaner Ingen, hverken Høi eller Lav;
Og Loven er hans Skalkeskjul. Jord og Fæmon,
Der i Mands Minde har fulgt vore Gaarde,
Bliver nu dømt os fra og lagt til Kronen.

Barnim.

Det er svære Klagepunkter, Hr. Stigsøn!

(Til Bugge.)

Og hvad er nu Eders Fordring til Kongen?

Bugge.

Min Fordring er ikke ny, den er gammel.
Jeg vil, at Kongen skal fæste sig til Riget
Som hans Fader, Kong Christoffer. Jeg vil, han skal give
Tydelig Forpligt hvad han skylder sine Mænd,
Hvad han skylder Klærker og den fattige Almue.

Barnim.

Men den, har man sagt mig, har han givett.
En Beslutning, troer jeg, tagen i Nyborg —

Offe Stigsøn.

Som han aldrig har holdt.

Bugge.

Og som heller ikke gavner.
Valdemar er snu, han forstaaer at krænge
Sine Ord som en Handske, naar det er til hans Fordeel.
Da Kong Christoffer tog Riget efter sin Broder,
Da forlangte vi en Haandfæstning, jevn og klar.
Vi holdt det for ret og gavnligt, at Kongen
Forskrev sig til Riget med Haand og Seigl.
Dengang bestemtes, at fri og frels Mand
Aldrig skulde tvinges til at gaae i Leding;
At Dannerkongen ei maatte feide paa Nogen,
Uden med de bedste Mænds Fuldbord og Villie.
Ingen fri Mand turde han stevne
Strax for sit Retterthing. Brød han herimod,

Da var' vi fri og qvit for vor Eed og Troskab.

Barnim.

Vel tvivler jeg stærkt, at Kongen giver efter
I hvert af disse Punkter; men det gjælder et Forsøg.

Bugge.

Det lykkes os ikke. Vee Den, der vil rokke
Valdemars alvorlige, hans heftige Villie!

Barnim.

Hr. Bugge! jeg undres høilig, at I,
At Mænd, som Hr. Stigsøn, Hr. Andersøn, nægte
At række Haanden til mindeligt Forlig.
Valdemar er tapper, han har Venner i Tydskland.
Hans seierrige Vaaben er' faldne tungt
Over Eder. I mindes Slaget ved Gamborg!
I mindes, han foer frem med Ild og Sværd
Mod Flensborg By.

Peder Andersøn.

Min ædle Hertug!
I er kun underrettet halvt som det lader.
Endnu har han ikke faaet Bugt med os;
Endnu kan han huske vort Indfald i Fyen;
Endnu kan han og hans Lehnsmand behøve
Tid at forvinde Randers Bestolding.

Barnim.

Randers Bestolding? Eders egen By!
En af Jyllands rigeste Stæder!
Den er I stolt af at ængste med Feider?

Vee Danmark, naar Rigets indfødte Mænd
Glædes ved dets Jammer, glædes ved at vende
Braadden imod dets eget Hjerte!
— Og hvad stoler I paa? Jyllands Befolkning
Er kjed af Feiden; den sukker efter Fred;
Den seer daglig sin Undergang for Øie.

Offe Stigsøn.

Min Hertug! vi stole paa vor gode Sag.

Peder Andersøn.

Vi stole paa Bistand af mægtige Mænd.
Greverne af Holsteen, og Slesvigs Hertug
Er i vort Forbund. Erik af Sverrig,
Ja selv Kong Magnus gjør Sag med os.

Barnim.

I stole saa længe paa fremmede Fyrster,
Indtil Den, I har bygget allermeest paa,
Vorder Eder værst.

Offe Stigsøn (forstende).

Mener min Hertug,
Vi kan ikke bygge paa Holsteens Løfter?

Barnim.

Det maa I vide bedst. Den erfarne Mand
Betænker, vor Tid er høist ustadig.
— I ædle Herrer! jeg har rygtet mit Ærind.
Jeg har talt og sagt efter medgiven Indsigt
Alt hvad den redelige Mand kan tale.

I har stoppet Eders Øren for et velmeent Raad.
Men I staae til Ansvar. I Eders Haand
Er Landets Velfærd, umyndige Børns
Og værgeløse Qvinders Skjebne nedlagt.
I see Jer vel fore! Den Tid kan komme,
Da hverken Seier eller Fred er med Hæder at vinde.
(Gaaer.)

Bugge
(der hidtil har gaaet grublende op og ned, standser ham).

Bliv, Hertug Barnim! I skal ikke beskylde
De jydske Mænd for halsstarrig Stivsind.
Vi skal gjøre som I ønsker, endnu et Forsøg.

Barnim.

Vel, vel, Hr. Bugge! det maa jeg lide.

Bugge.

I skal selv være Vidne til Kongens Møde
Med Jyllands Riddersmænd. I selv skal dømme,
Om jeg har faret med Tant for Eder.
— Hr. Andersøn og Stigsøn er' vel af min Mening?

Offe Stigsøn.

Vi har overgivet Sagen til Eder.

Peder Andersøn.

Det har vi.
Dog synes det mig i al Fald bedre,
Vi gaae til Dannerhof, nu det er nær.
Der kan Jyllands Bisper med os
Overveie Sagen. Den kræver Betænkning.

Barnim.

Nei, ingen Betænkning! I angre det ikke,
At I har lyttet til et venligt Raad.
Af et Møde her, paa Eders egen Grund,
Lover jeg mig meget. — Nu gaaer jeg imorgen
Til Kongen i Viborg, og sender Eder Bud.
Naar Alle vil føie sig, haaber jeg til Gud,
At jeg vorder et Fredens Værktøi for Riget.

(Gaaer.)

Bugge.

Gid det vorde saa vel!

(Til Andersøn.)

I vente mig her!

(Han og Offe Stigsøn følge med Hertug Barnim.)

Peder Andersøn (ene).

Et Møde med Kongen! Det skal gavne stort.
Det var aldrig skeet, havde jeg maattet raade.

Syvende Scene.

Peder Andersøn. Fru Ingeborg. Siden **Niels Bugge.**

Fru Ingeborg.

Er Hertugen gaaet?

Peder Andersøn.

Retnu tog han bort.

Fru Ingeborg.

Hvad var hans Ærind?

Peder Anderson.

Han har lokket Eders Husbond
Og os Andre til mindeligt Forlig med Kongen.

Fru Ingeborg.

Vor Frue i Karup være lovet!

Peder Anderson.

Ja ja!
Naar det blot gaaer godt. Niels Bugge og vi Andre
Skal stædes til mundtligt Møde med Kongen.

Fru Ingeborg.

Min Herre med Kongen? Nei, det gaaer ikke godt.
Kan det ikke gjøres om, kan ei Bugge bevæges —

Peder Anderson.

Nei, Fru Ingeborg! det er ugjørligt.

(Bugge kommer tilbage.)

Bugge

(til Peder Anderson, tagende ham afsides).

Veed I, her er et Sendebud fra Sverrig?

Peder Anderson.

Hvad vil han?

Bugge.

Ja, deri stikker det netop.
Han er snu og forsigtig og veier sine Ord.
Han har Noget i Baghaanden, mener Offe Stigson.

Peder Anderson.

Hvor er dette Bud?

Bugge.

Han er nu paa Bjørnsholm,
Hos Stigot, Eders Broder. Kan I vinde derhen
Imorgen efter Landsthing?

Peder Andersøn.

Derpaa tvivler jeg ikke.

Bugge.

Og sende mig betids Eders visse Bud?

Peder Andersøn.

I kan stole derpaa. — Er der ellers noget Nyt?

Bugge.

Hm! Nyt just ikke. Stigot Andersøn mister
Imorgen fem Sogne paa Viborg Landsthing.

Peder Andersøn.

Han mister dem?

Bugge.

Upaatvivleligt. Kongen
Har opdrevet Vidner fra Øster og Vester.
I kjender jo hans Maade.

Peder Andersøn.

Og det skal vi see paa?
Hør, Bugge! i Eders Sted havde jeg aldrig
Gaaet ind paa Forliget. Men godt! — som I vil ...
I skal sande mine Ord. Farvel! (Til Fru Ingeborg.) Farvel!
(Gaaer.)

Bugge.

Nu Ingeborg, vil du tale med mig?

Fru Ingeborg.

Palne Johnsøn, vor Svoger, er inde hos mig.
Han beder om en Samtale med Eder.

Bugge.

Palne?
Nei, Ingeborg, nei! det baader os ikke.
Jeg har Intet at skifte med ham.

Fru Ingeborg.

Min Herre!
I mindes, der maa fattes snart en Beslutning
Med Agnes, min Slægtning. Palne Johnsøn ønsker
At tage hende med, naar han reiser med Kongen.
Hun har Godser i Fyen, nær ved Svendborg.

Bugge.

Som I vil. Hun er din og Palnes Slægtning.

Fru Ingeborg.

Men I veed, vi har talt om .... I veed, der var
Et venligt Forlig mellem Agnes Moder
Og Eder, at vor Knud, naar Agnes blev voxen —

Bugge.

Skal forenes med hende. Det staaer ved Magt.

Fru Ingeborg.

I troer da —

Bugge.

At Knud kan reise med Kongen?
Det kan han. Han følger Valdemar helst.

Min Efterfølger paa Hald bliver han neppe.

(Da Fru Ingeborg tøver.)

Er der mere du vil?

Fru Ingeborg (frygtsom).

Ak, Palne har sagt mig ....

Bugge (utaalmodig).

Hvad har Palne nu sagt?

Fru Ingeborg.

Tilgiv Eders Hustru!

Dag og Nat har jeg stridt med mig selv
Og med mit Hjertes tvivlraadige Vanghed.
Min Herre! Eders mandige Hu kan ikke
Fatte den Frygt, der ængster en Qvinde.
I færdes aarle og silde mellem Mænd,
Der tænke som I. Eders Liv henrinder
Under et uroligt, men virksomt Dagværk.
Eders Hustru sidder hjemme. Hendes Andeel er Angst.
Den fødes med Husets stille Sysler.
Som et Bulder om Natten, et Slag paa Porten,
Naar Gaarden er stille, gjenlyder dobbelt,
Saaledes ængster hvert Bud, der kommer,
Hvert Rygte dobbelt mig i min Stilhed.
Anderledes var det, da Feiden begyndte.
Eders Iver rev mig hen. Jeg saae Eders Manddom;
Jeg saae, at de bedste Mænd i Landet
Byggede paa Eder meer end paa Hæren.
Men Aar er' forløbne, Eders Liv forbittret,

Mange, der stolede paa Eder, faldne fra;
Mange betvivle den Sag, vi forsvare.
I har ringe Løn for al Eders Møde.
Mig gruer for Fremtiden. — Nu kommer Palne ....
Hvis det var sandt hvad han siger ... hvis Kongen —

Bugge.

Hvis Kongen —?

Fru Ingeborg.

Ak, Kongen har sagt, han vil sætte
Sit Liv, sin Krone derpaa, at Hald
Skal jævnes med Jorden og I forjages.

Bugge.

Hvor vil du lytte paa den daarlige Tale?
Er Hald et Brædehuus? Gives der i Landet
En stærkere, bedre befæstet Gaard?
Jeg har bygget den selv; dens Fasthed og Styrke
Er bleven til et Ordsprog. Hald er for os
Hvad Hjelm har været engang for Marsk Stig.
Jeg haaber, jeg kan bie Kongen paa Hald,
Enten han vil storme, eller han vil stride.

Fru Ingeborg.

Min Herre! I vide mig den eneste Bøn:
I tale med Palne; han kan bedre forklare —

Bugge.

Nei, Ingeborg! Hidtil har jeg raadet mig selv.
Vil Gud, skal det ogsaa skee herefter.

Palne Johnsøn soler sig i Kongens Straaler.
Hver Dag, der kommer, kan bringe Marsken
En Gunstbeviisning, en Naade. Hvad Under,
At han troer, Alt er gjørligt for Kongen,
Han, der blegner, naar Volmer rynker Panden.

Fru Ingeborg.

Han mener os det vel. I kan troe Eders Hustru.
Ordsproget siger: Før svige de Svorne
End de Baarne; det gjælder i Sandhed om Palne.
Det er ikke fra ham, jeg har min Angst.
Ak nei, man kan vel ængstes og tvivle
Og spørge sig selv: Er det ogsaa Ret
For Gud og Mennesken at staae saa haardt,
Saa yderligt paa vor Sag mod Kongen?
I vredes ikke, min Herre! Betænk,
Vort eneste Haab er Holsteens Grever.
Der er intet Gode ved dette Forbund.
Aldrig, saavidt vi mindes, bar Holsteen
Havt venligt Sindelag til Danmarks Rige.
Det har styrket sig ved vor bittreste Nød.
Vi har oplevet begge den trængselfulde Tid,
Da Greverne var os en blodig Svøbe.
Og nu er det kommet saa vidt, at Holsteen
Er Eders, er Jyllands sidste Tilflugt.
Det er kommet saa vidt, at vi maae ængstes
At dette jammerfulde Haab skal briste.
Min kjæreste Herre! det var visselig velgjort,

Om I atter nærmed' Jer Kongen forsonligt.
Man har sagt mig, der er et Møde berammet:
Giv da efter! gjør Ende paa al den Jammer!

Bugge.

Min Ingeborg! forjag de urolige Tanker!
I lang Tid har vi levet med hinanden,
Deelt Ondt og Godt. Har jeg ikke bevaret
I al den Tid en Dannemands Rygte?
— Det er svært at sige hvad den redelige Mand
Skal helst gribe til under Vilkaar som vore:
Enten harmes i Stilhed, i Stilhed see paa
Den Uret, hvoraf hans Inderste krænkes,
Den Ulov, der voxer langsomt, men daglig
River et Felt af hans Friheds Vaaben;
See det i Stilhed, tænke, det er bedre,
Han og hans Jevnlige trædes under Fødder,
End at Oprørs-Luen tændes i Landet;
Eller han skal i sit Hjertes Vrede
Væbne sig og tænke, det er tifold bedre,
Landet har Feide, end hiin daglige Brøst.
— Jeg har valgt det Sidste. Der er Ingen, der raader
For den Dag, der kommer. Men jeg skal holde Stand!
End maa det siden gaae som det kan.

(Gaaer.)

Fru Ingeborg.

Jeg vidste det: han er ubøielig som altid.

Ottende Scene.

Fru Ingeborg. Palne Johnsøn.

Palne Johnsøn.

Min kjære Fru Ingeborg! I lader mig vente.
Jeg er ikke meget taalmodig, veed I,
Og min Tid er knap. — Hvad Besked faaer jeg?

Fru Ingeborg (hurtig).

Om Agnes, Hr. Johnsøn? — Jeg har talt med min Herre
Der er Intet iveien.

Palne Johnsøn.

Nu, det er mig kjært.
Det Giftermaal har jeg tænkt paa længe.
Hans Naade, Kongen, har oftere talt
Om Agnes til mig. Han har kjendt hendes Moder
Og agtet hende høilig. Jeg veed, han har nylig
Spurgt sin Kammermester, om Agnes lider vel.
Nu, seer I, Fru Ingeborg! saa mener jeg som saa:
Et Giftermaal som dette kan forsone Hans Naade,
Og med Tiden vorde til Gavn for Alle.

Fru Ingeborg.

Det give Gud!

Palne Johnsøn.

Hun maa reise med mig,
For Godsernes Skyld. Knud kan følge med,
Eller komme til Høsten.

Fru Ingeborg.

Han reiser med Eder.

Palne Johnsøn.

Saa meget destobedre. Nu staaer kun tilbage
— For I seer, jeg har Hast — at I kalder Eders Husbond.
Jeg maa tale med ham.

Fru Ingeborg (noget forlegen).

I har ham vel undskyldt.

Palne Johnsøn.

Undskyldt? Hvad nu?

Fru Ingeborg.

Ogsaa hans Tid er knap.

Palne Johnsøn.

Gud bedre det som han bruger sin Tid.
Det veed man, det er ikke til Rigets Tarv,
Naar Niels Bugge har Ustunder.

Palne Johnsøn.

Skaan mig, Hr. Johnsøn!

Palne Johnsøn.

Ja, jeg maa sige min Mening reentud.
Det er ikke Tider hvor man gjør Omsvøb.
I kan troe mig, min Frænke! Vel er jeg en aflagt
Og udlevet Krigsmand; men Erfaring har jeg,
Og er at stole paa i al min Vandel.
Jeg er ikke som hiin opløbne Sværm

Af tydske Mælkemunde, der færdes til Hove.
De har Eet paa Tungen, et Andet i Hjertet.
Saadan tydsk Letfærdighed skjøtter jeg ikke.
Men derfor bør I ogsaa høre, naar jeg taler,
Og særdeles Eders Husbond. Det er Intet for ham,
At lægge Raad op med Andersøn og Stigsøn.
Vil han høre paa mig, saa giver jeg mit Ord paa,
At han paany kommer i Gunst hos Kongen.

Fru Ingeborg (noget stødt).

Hr. Johnsøn! troe endelig ikke, min Herre
Venter en Gunst for sig eller Sine.
Alt hvad han venter er Kongens Retfærd.
Aldrig har han spurgt om Kongens Naade.

Palne Johnsøn (vred).

Ja, jeg veed det, han slaaer i sin Hovmod Vrag paa
Dannerkongens Naade. Det synes ham bedre
At søge Gunst hos Stigot paa Bjørnsholm,
Den forræderiske Marsk, og hos andre hans Lige.
Men I kan hilse ham, nu har Legen en Ende.
Kongen har været lemfældig, han agter
At fare med Strenghed mod ham, mod Alle,
Der er Forrædere mod Land og Rige.

Fru Ingeborg (opbragt).

Nei, nei, Hr. Johnsøn! I gaaer lidt vel vidt.
Forræder mod Landet var min Husbond aldrig.
Han værner om sin Rede. Det gjør Høgen og Glenten
Saa godt som Duen og den fattigste Graaspurv.

Fred og Feide staaer aaben for Enhver,
For Ridderen som for hans ringeste Svend.
Endnu skal der kjendes i Sagen, om Kongen
Har undt os at nyde Freden i Jylland.
I er ikke Mand til at dømme Niels Bugge.
Hans Navn gaaer vidt over Landet. Hans Rygte
Har endnu ikke lidt noget Skaar. Men jeg mærker,
Frender er' altid Frender værst,
Og nuomstunder helst. — Jeg beder Eder, tie!
I er velkommen, naar I kommer i mit Huus;
Men Tand for Tunge! Niels Bugges Hustru
Er den sidste, der taaler Eders hadske Beskyldning.

(Gaaer ind.)

Palne Johnsøn.

I vil angre det, Fru Ingeborg! troe mig paa mit Ord!

(Gaaer ud ad Hoveddøren.)

Anden Act.

Første Scene.

I Viborg. En Plads eller et Torv med Træer og enkelte Huse. Landsthinget holdes. Inden for det firkantede Rum, der dannes ved Thingstokke, sidder i Baggrunden Landsdommeren og otte Thingmænd, fire paa hver Side af denne. Tilhøire Kongen, Palne Johnsøn, Junker Christoffer og Hertug Barnim. Tilvenstre Offe Stigsøn, Peder Andersøn og Flere.

Bagved Thingstokkene, paa alle tre Sider, er en stor Mængde af Almuen forsamlet. Mellem disse Kongens bevæbnede Mænd. Iblandt Almuen sees **Svend Skøling, Helias** og **Tue Lange**, den sidste i ridderligt Costume.

Kongen.

I har nu hørt og overværet Sagen, Hr. Stigsøn!
Jeg haaber, I skal selv bekjende, at Kongen
Er gaaet lovlig tilværks. Vi har ædsket paa Thinge
Vidnesbyrd af gode og ærlige Mænd.

Vi har fremlagt Breve. Vi selv sidde her;
Vi har aflagt Thronens kongelige Smykke;
Som Undersaat, ja som den fattigste Bonde
Gjøre vi kun Fordring paa Lovens Medhold.
Fem Sogne, der ligge under Galtens Herred,
Har Eders Fader, Hr. Stigot paa Bjørnsholm,
I Aar og Dag besiddet med Uret.
Vi har godtgjort, at disse Sogne har tilhørt
Danmarks Krone i mangen faur Dag.
Eders Fader er stevnet; I møder i hans Sted.
Hvad har I nu slutteligt at svare til Sagen?

Offe Stigsøn.

Hr. Konge! Min Fader har været Eders Mand
I vanskelige Tider. Han har tjent Eder trolig
I Esthland og ellers, og været paa Eders Bedste.
Mindst havde han ventet, nu han gjøres gammel,
At lønnes af Eder med en Stævning som denne.

Kongen.

Hr. Stigsøn! Hvis Eders Fader har tjent os —
Vi har lønnet ham fyrsteligt. Derom vidner
Hans Rigdom og Magt. Hold Eder til Sagen.

Offe Stigsøn.

Jeg gjentager hvad jeg alt har sagt:
Min Fader har erhvervet Sognene med Rette.
Det var den Tid, da Eders Fader Christoffer
Var død, og Riget var uden Styrer.
Tiden var urolig. Ingen kunde vente

Lovligt Beviis, om Det, han erhverved',
Tilhørte Besidderen ret og lovligt.
Disse Sogne har han eiet uhindret og ustevnt
Henved treti Aar. Han stevnes først nu.
Men Hvo kan bringe Vidner og lovlig Hjemmel
Om en Sag, der taber sig langt i Tiden?

Kongen (heftig).

Hvo kan bringe Vidner? — Guds Død, Hr. Stigsøn!
Har vi ikke bragt Vidner og kongelige Breve?
Har I selv ikke hørt —? Hr. Johnsøn, læs op!

Valne Johnsøn (læsende).

„Anno domini 1359, Fredagen næst for St. Hansdag, da vor kjæreste Herre, Hr. Valdemar, de Danskes og Venders Konge ...“

Kongen.

Videre! Videre!

Valne Johnsøn.

... „bleve trende, i alle Maader ustraffelige Kongebreve for os fremlagte, det første fra Kong Valdemar, der gav Loven i Danmark, det andet fra Kong Erik, der blev slagen ved Finderup, det tredie fra Kong Christoffer, i hans sidste Regjerings-Aar; efter hvilke Breve det er bevundet og klart for Alle, at fem Sogne, der ligge under Galten-Herred, Brofjerding, og nu ere med Urette og injusto titulo i velbyrdige Mand, Hr. Stigot Andersøn af Bjønsholms Værge, have fra Arilds Tid

fulgt Danmarks Krone og ere ved ingen lovlig Hjemmel kommen Hr. Stigot Andersøn tilhaande."

Kongen.

Har I hørt, Hr. Stigsøn? Hvormed vil I tænke
At gjendrive disse klare Beviser?

Offe Stigsøn.

Det er Eders Gavn, Hr. Konge! at jeg ikke
Kan tænke paa at svække dem.

Kongen.

Der har I Ret.
Men siig ikke mit, siig Danmarks Krones.
Dens Gavn er jeg sat til af Gud og Folket
At paasee; dens Gavn har jeg varetaget nu.
— Og saaledes mener jeg at al denne Trætte
Er lovlig afgjort. Vi paabyde herved
En bestandig Taushed i Sagen selv,
Og skal Intet handles om den, undtagen
For os og vor Foged.

(Til Palne.)

Hvad Sag følger næst?

Palne Johnsøn.

Nu følger den sidste. Jordegen Bonde,
Svend Skøling, klager over Vold og Hærværk.

Kongen.

Ere Vidnerne hørte?

Palne Johnsøn.

Jo, Eders Naade.

Kongen.

Lad Bonden træde frem.

(Svend Skøling kommer frem.)

Hvad har du at klage?

Svend Skøling.

Hr. Konge! jeg har kjøbt mig neden for Hald
Ved Søen, hvör Adelveien løber forbi,
Et Huus med Vænge og Marker. Det har jeg,
I Mangel af et bedre, gjort til Herberg.
Der finder veifarende Mand et Ly,
Naar Natten falder paa eller Frosten tvinger.
Reiser han videre, giver han mig villig
En ringe Gjengjæld. Dermed er' vi begge
Hjulpne, troer jeg, baade han og jeg.
Nu driver mig en yderlig Nød til at klage
Over Hr. Andersøn, den strenge Ridder.
Han er kommen til vort Huus, med 30 Svende,
Med Heste og Hunde. Kornet red han op
Og brød ind i Huset. Os jog han ud.
Svendene blev drukne, slog sønder mit Boskab,
Væltede Kruus og Tønder, og spildte
Den brune Mjød og den klare Viin.
— Jeg mener, det var en uskjellig Medfart.

Kongen.

Det synes os dog ikke. At en ædel Ridder,

Særdeles en Mand som Hr. Anderson, drikker
Din Viin og Mjød, maa du regne for en Ære.

Svend.

Gud naade mig for Æren, var det blot ingen Tort.

Kongen.

Sandtnok, han har ødet dit Korn, han har opbrudt
Alle dine Døre — Valdemar Lovfører
Kalder det Hærværk. Nutildags tænker
Ridderen ikke nær saa strengt.
Du og dine Lige, min kjære Bonde,
I er' til for at Ridderen kan trives desbedre.

Svend.

Naadigste Hr. Konge! det er ei Eders Alvor.
I er sat af Gud til at haandhæve Loven.
I har Navn og Rygte for at fare med Strenghed
Mod Høi og Lav, retfærdig mod begge.
Jeg har stolet paa Eder meer end paa Loven.
I vil ikke lade mit Haab staae tilskamme.

Kongen.

Hr. Andersøn! hvad har I at svare til Bondens
Haarde Beskyldning?

Peder Andersøn.

Slet Intet, Eders Naade!

Kongen.

Nu, det maa jeg lide, det Svar er syndigt.
Men I vaere Jer vel! Eders Sag staaer slet.

Det er bevundet for Retten af Dannemænd, seer jeg,
At Bonden har skjellig Grund til at klage.
Søg nu at rense Jer for denne Sag.

Peder Andersøn.

Mit Svar er kort: Naar Ridderen og hans Svende
Reiser gjennem Landet, kan han lidet agte,
Om han rider Bondens Gaasesti ned.

Kongen.

Ei, ei, Hr. Andersøn! jeg tænker, at Bønder
Er ikke Gjæs for det de er' graa.
I kjender Loven. I veed, den er skjærpet.
Ved Dannerhoffet, vi har holdt i Nyborg,
Blev det strengt forbudt uskjelligt at gjæste
Klerker og Bønder.

Peder Andersøn.

Det veed jeg, Eders Naade.
Men tillige veed jeg, I selv har brudt Jer
Saa lidt om Nyborg Beslutning, at vi
Har heller ingen synderlig Agt for dens Bud.

Kongen.

Er det Eders sidste Tilsvar?

Peder Andersøn.

Mit sidste.

Kongen.

Saa er det paa Tid der kjendes i Sagen.
(Reiser sig.)
Der staaer skrevet: Med Lov skal man Land bygge.

Men vilde hver Mand nøies med sit Eget
Og unde Næsten hvad Gud ham beskjærer,
Da trængte man hverken til Lov eller Dommer.
Nu er det ret og velgjort, at Den,
Hvem ikke Gudsfrygt og Kjærlighed til Næsten
Holder til Retfærdighed, at han maa tvinges
Af menige Landslov og Frygt for Straffen.

(Til Anderson.)

I har forsyndet Jer svart mod en hjælpeløs Gubbe.
I har hverken brudt Jer om Skam eller Ulov.
I burde, hvis Loven skete fyldest, dømmes
Til at miste Jer Fred. Men af særdeles Hensyn
Og af kongelig Mildhed ville vi nøies
Med at dømme Jer til Bod og fuld Erstatning
Efter gode Mænds Kjendelse. — Retten er hævet.

Almuen.

Hil Valdemar Konge!

Svend Skøling

(med en taknemmelig Bevægelse).

Naadigste Herre!

Kongen.

Gak hjem til dit Huus og gjør din Gjerning!
Jeg haaber, for Eftertiden skal Ingen
Bryde din Gaardfred.

(Under det Følgende forlade Offe Stigsøn, Peder Andersøn, Svend Skøling og Almuen Scenen. Rettens Tjenere oprykke Thingstokkene o. s. v. Helias, Tue Lange og nogle Bevæbnede forblive i Baggrunden, Kongen og Palne i Forgrunden. Hertug Barnim og Junker Christoffer holde sig noget tilbage.)

Kongen.

Palne, mig tykkes,
Peder Andersøn og din Svoger Offe blev' vrede.

Palne Johnsøn.

Man er sjelden glad, naar Sagen gaaer imod.
Vi har vundet fem Sogne; kan hænde, vi har tabt
En mægtig Mands Venskab.

Kongen.

Aldrig har jeg skjøttet
Om slige Æreforgjætteres Venskab,
Mindst om deres Fjendskab. Lad dem kun mærke,
At Dannerkongen end har Magt i Landet
Og en god Fortrøstning. Lad dem betænke,
At Den faaer at lude, der har lave Døre.

(Til Barnim, der nærmer sig med Junker Christoffer.)

Nu, Hertug Barnim! I gjør os vel Selskab
Paa Jagten. Ei sandt?

Barnim.

Det gjør jeg med Glæde.

Kongen.

I og min Søn Christoffer følges ad.

(Til Palne Johnsøn.)

Lad saa Alt være rede.

Palne Johnsøn.

Eders Naade vil erindre,
At Broder Helias fra Esrom har Løfte ...

Kongen.

Er han her?

Palne Johnsøn.

Han venter netop nu paa Befaling.

Kongen.

Lad ham komme. Jo mere fra Haanden desbedre.
— Palne! vent lidt. Er der ingen Efterretning
Fra Henning Podebusk?

Palne Johnsøn.

Nei.

Kongen (eftertænksom).

Er der ikke?

(Helias og Tue Lange nærme sig. Barnim og Junker Christoffer gaae. Palne Johnsøn trækker sig tilbage.)

Helias

(afsides til Tue Lange, mens Kongen hilser paa Barnim).

Lad nu mig tale først med Kongen.

Tue Lange.

Som I vil.

Kongen (til Helias).

Vor Marsk har sagt os, I har en Klage.

Helias.

Paa mit Klosters Vegne, naadigste Konge.

Tue Lange.

Og fremdeles paa mine, Hr. Konge!

Kongen.

Hvem er I?

Helias.

Tue Lange, Herremand fra Fyen. Hans Klage
Er tildeels forbundet med min.

Kongen.

Saa tael!

Helias.

Sagen, Eders Naade, betræffer en Fordring,
Vitskøl- og Om-Kloster har til Hr. Bugge
Paa hans Huusfrues Vegne. Fordringen angaaer
En Mængde Jorder og Gods, jeg har her
Vidtløftig beskrevet. Alt dette blev
Velvillig skjødet til Klostret i Om
Af Peder Vendelboe Drost, Fru Ingeborgs Fader.
Vel havde Drosten forinden pantsat
Til Kapitlet her i Viborg de samme Jorder,
Men givet Om en beskreven Fuldmagt
Til at indløse samme. Jeg beder Eders Naade
Lægge Mærke hertil: Om-Kloster fik
Rettighed til Indløsning. Denne Fuldmagt,
Samt Skjødet og Alt hvad dertil hører
Blev gjemt i Vitskøl, der er Moder til Om,
Og hvis Pligt det er at paasee dets Tarv.
Vitskøl igjen er en Datter af Esrom;
Eders Naade veed, det er anlagt og bygget
Af Brødre fra vort Kloster. Altsaa maa Esrom
Atter tage sig af Om og Vitskøl.
— Eders Naade fatter?

Kongen
(der har hørt opmærksomt til).
Bliv I kun ved.

Helias.
Nu har Kapitlet og Kannikerne hersteds
Faaet Pantsætnings-Summen betalt af Hr. Bugge,
Og altsaa overdraget ham deres Ret.
Hr. Bugge har atter skjødet al Jorden
Til Nørreklosters Munke. Han nægter standhaftigt
At vide noget om den første Skjødning,
Han nægter, at Om har Indløsnings-Ret.
Der er skrevet i lang Tid og vexlet Breve
Mellem os og Kapitlet; jeg har været imorges
Hos Hr. Bugge paa Hald; — men til ingen Nytte.

Tue Lange (sagte til Helias).
I glemmer mine Gaarde.

Helias (ligeledes sagte).
Retnu skal de komme.

Kongen.
Broder Helias! den Sag er saare forviklet.

Helias.
Desværre; især da den skrevne Fuldmagt
Samt Skjødet er tabt, aldeles tabt
I Vitskøl, man veed ikke ret hvorledes.
Abbeden er from, han er mærkelig from,
Men eenfoldig som en Due. Vort Kloster har tænkt paa,
At sætte i hans Sted en erfaren Broder.

Kongen (smilende).
Maaskee Broder Helias?

Helias.
Ifald saa var,
Saa er det min Pligt at adlyde Klostret.

Kongen.
Ih nu, hvorfor ikke? Der er atter en Dag!
Abbeden i Om har været, om jeg mindes,
Kjeldermester i Esrom.

Helias.
Det har han, Eders Naade.

Kongen.
Men siig, hvorfor har Eders Kloster ikke
Bragt Sagen for Landsthing, nu jeg er her?

Tue Lange.
Eders Naade! Broder Helias mener, at Klostret —

Helias (forskrækket).
Nei, brave Tue Lange! det mener jeg ikke.
(Sagte)
I skal tie, har jeg sagt. (Høit) Eders Naade vil indsee
At Sagen er noget svær at bevise.
Vi har stolet mere paa Underhandling.
I ældre Tider var den Ting let.
Under Eders Fader (hvis Sjæl Gud have!)
Var Kloster og Kirke høit i Ære.
En Abbeds Udsagn, hans hellige Forsikkring

Gjaldt mere for Kongen end Vidner og Breve.
(Lidt spydig)
Nu har Eders Naade, som vitterligt, indført
Rettergang i Landet. Alt tages strengt.
Det er saare priseligt —

Kongen (alvorlig).

Det skulde jeg mene.

Helias.

Sandtnok. Men Eders Naade vil mindes,
I har lovet høitidelig Vitskøl Kloster
Gunst og Beskyttelse —

Kongen.

Selv imod Loven?

Helias.

Det siger jeg ikke. Dog kan man mene,
Eders Sjæls Frelse beroer paa Løftet.

Kongen.

Af den Mening er jeg ikke.

Tue Lange (afsides til Helias).

I trækker
Tiden i Langdrag. I glemmer jeg er her.

Helias (til Kongen).

Imidlertid er vort Kloster langmodigt.
Det tænker idelig paa Kongens Bedste.
Eders Naade vil erindre, I skylder vor Abbed
Totusind Mark Sterling, der nu forfalde.

Han er beredt til, ifald han føies,
At forlænge Fristen.

Kongen.

Nu, det er mig kjært.
Abbed Andreas har skrevet mig til
Og nægtet mig Frist. Han behøved' dem haardt
Til Klostrets Bygning. Saa meget desbedre.
Feiden her i Jylland koster os meget.
Nu seer jeg, hans Trang er ikke saa stor.

Helias.

Eders Naade mener da, Vitskøl-Kloster
Kan haabe —

Kongen (bestemt).

Nei. Det gaaer over min Magt.

Helias.

Hr. Andreas har meent det Samme. Han sagde:
Kongen har ondt med at bytte sig selv
Mod de jydske Mænd — endsige vort Kloster.
Jeg har modsagt Hr. Andreas, har sagt, han tog feil.

Kongen.

Nei, Broder Helias! misforstaae mig ikke.
Hvis Eders Fordring havde Lovens Medhold,
Ved St. Søren i Nye! Hr. Bugge skulde tvinges
Til at adlyde Loven. Jeg har viist dem idag,
Jeg forstaaer at sætte min Ret igjennem.

Tue Lange (sagte til Helias).

Hvis I vil ikke tale, taler jeg selv.

Kongen (gjort opmærksom).

Eders Ledsager har en anden Klage?

Helias (med et Suk).

Ja, det har han, Eders Naade! Krigen i Fyen
Og Jydernes Indfald har skilt ham ved Alt.
Hr. Andersøn og Bugge har et stort Ansvar.
De har nedbrændt hans Gaarde; selv blev han tvungen
Til en skammelig Flugt — han er ellers stridbar;
Og from og gudfrygtig. En af disse Gaarde
Har han skjenket til Esrom.

Tue Lange.

Egentlig min Broder.
Han selv maa vide, hvorfor han har gjort det.

Kongen (til Tue Lange).

Hvad begjærer I nu?

Tue Lange.

Jeg begjærer Erstatning
I Guld og Sølv eller jevngodt Gods,
Samt Dannemænds Bod og Knæfald paa Thinge.

Helias (sagte).

I tager Munden for fuld.

Kongen.

Ei, Tue Lange!
Kan det ikke være mindre?

Tue Lange.

Ja, Eders Naade,

Jeg mener, Ridder Bugge fortjener ei Skaansel.
Hvis Eders Naade vil værdiges at lytte
Til mit ringe Raad, da troer jeg, man skulde
Jage Bugge fra Hald det snareste muligt.

Kongen (med Latter).

Ja, ved vor Frue! Eders Raad ere gode;
Det var vel det bedste. — Nu, slaae Jer tiltaals!
Vel muligt, vi snart give Landene Fred.
Der tænkes paa Forlig. I saa Fald vil vi
See til hvad der ogsaa kan gjøres for Eder.
Nu maa vi forlade Jer. Vi skal paa Jagt.
Har I Lyst at gaae med?

Tue Lange.

Jeg takker Eders Naade.

Kongen (skjemtende).

I, Broder Helias, bliver vel hjemme.

Helias.

Mit hellige Kald ...

Kongen.

Jeg veed det, jeg veed!
De værdige Brødres Vildbane ligger
Udenfor Skoven. Deres Jagt er stille.
De jage hverken med Falk eller Mynder.
Og dog gaae de sjelden Glip af Byttet.
— Nu, bliv ikke vred; min Lyst er at skjemte.
(Til Palne Johnsøn, der igjen nærmer sig.)
Kom, Palne, kom! Lad sadle min Hest!

Morgenens Dont er endt. Din Konge
Trænger til at opmuntre Sindet. Jeg længes
Efter at indaande Luften i Skoven,
At følge med Hjorten over Marker og Bakker.

(Gaaer med Palne Johnsøn og Følget.)

Tue Lange

(til Helias, idet han følger efter Kongen).

I bliver neppe dengang Abbed.

Helias.

Kan være.

(Afsides.)

Een Udvei staaer tilbage. Prøve den kan jeg.

(Gaaer.)

Anden Scene.

Egnen udenfor Svend Skølings Huus.

Knud Bugge og Gotskalk komme ud fra Huset.

Gotskalk

(førende Knud ud ved Haanden).

Min kjæreste Herre! kom ud i det Frie!
Derinde hos Bonden i hans lave Stue,
Der falder Loftet paa Hovedet og trykker
Tankerne til Hjertet; og det er ikke godt.

Knud.

Troer du, de Tanker, der trykke mit Hjerte,
Forlade mig her?

Gotskalk.

De svales af Luften.
Jeg veed det af Erfaring. Ogsaa jeg kan være

Mismodig, ret bedrøvet, kan I troe.
Men kommer jeg først i det Frie, da er det
Som alle Træernes Blade hvisked
Mig Trøst og Mod og bad mig at haabe.

Knud.

Gid al min Kummer var let som din!

Gotskalk.

Ak, siig ikke det!

Knud.

Hvo kommer derhenne?

Gotskalk.

Det er Jægere, seer jeg. Jeg kjender dem ikke.

Tredie Scene.

De Forrige. Junker Christoffer, fulgt af et Par Jægere.

Christoffer

(til En af Følget, idet han træder ind).

Her løber jo Veien. Kom, her er Folk.

(Bliver forundret Knud vaer).

Er det Eder, Knud Bugge?

Knud (overrasket).

Junker Christoffer!

Christoffer.

Skal jeg træffe Ier her! I kommer som kaldet.
Jeg er kommen forud for min Fader paa Jagten

Og skilt fra de Andre. Hald-Slot er nær;
Saa er det bedst, man er lidt forsigtig.

Knud.

Desværre, I har Ret.

Christoffer.

Nei, nei! jeg har Uret.
Jeg glemmer, at I er Niels Bugges Søn.
Men I veed, jeg mener intet Ondt —

Knud.

Det veed jeg.
At jeg aander frit og vansmægter ikke
I Fangenskab, skylder jeg Eders Høimod.

Christoffer.

Tael ikke derom. Lykken har Luner.
En anden Gang kan I gjøre mig Gjengjæld.
Men erindrer I hvad vi sidst taltes ved,
Aftenen førend I gik fra Leiren?

Knud.

Jeg erindrer det. Men min Fader er ikke
Let at bøie.

Christoffer.

Ja min ikke heller.

Knud.

Eder han agter. Hvis I var Konge, —
Jeg troer, han gav efter. Alles Hjerter
Vinder Eders Mildhed

Christoffer.

Hvis jeg var Konge?
— Knud, naar en Mand skal styre Rigets
Mægtige Roer, da troer jeg, han bliver
Streng og barsk alene ved Tanken,
At han ene raader over Alles Velfærd,
At mild Eftergivenhed, en Dreining af Roret
Kan bringe ham og hans Fartøi paa Klipper.
Det er ikke godt, mens Hjertet endnu
Er ungt og blødt, at sættes til Konge.

(Leende.)

Men endnu har jeg Tid. Kommer Aar, kommer Raad.
Lad os kun holde sammen. Vi er' unge begge.
Endnu er vi ikke sat over Meget,
Endnu kan vi ynkes over Andres Qvide.
Tael I med Eders Fader, jeg taler med min,
Maaskee vi bevæge deres strenge Hjerter.

Gotskalk

(der har trukket sig tilbage, nærmer sig hurtigt og siger sagte til Knud:)

Min Herre! jeg øiner Eders Fader; han kommer
Med Stigsøn og fulgt af nogle Mænd.

Knud (ligeledes sagte).

Min Fader!
Tael ikke derom!

Christoffer.

Er der Ugler i Mosen?

Knud.

Der kommer nogle Skytter fra Hald. Det var bedst,

Om I fulgte med mig. Jeg kjender hver Sti.

Christoffer.

Godt; som I synes.

Knud (til Gotskalk).

Du bliver her.

(Han og Christoffer gaae.)

Gotskalk (ene).

Hvor han er munter og tilfreds, den ædle Junker!
Hvo der var som han! Han er fri og frank,
Han er Kongesøn, og jeg — jeg er Ridderens Svend.
Hvad han begjærer, det skeer som han vil.
Riget skal han arve; han har Land og Borg.
Jeg veed ikke Den i Verden er til,
For hvem jeg tør klage min Sorg.

(Gaaer ind i Huset.)

Fjerde Scene.

Niels Bugge, Offe Stigsøn og et lidet Følge, der holder sig i Baggrunden. Siden Thorbern.

Bugge.

Min vakkre Svoger! Jeg miskjender ikke
Eders velmeente Raad. Men troe mig, her maa handles.
Vi har med en Mand at gjøre, der lurer
Paa hvert af vore Skridt, og ei let forknyttes.

Offe Stigsøn.

I mener da, vi skal fornye vort Forbund
Med den svenske Kong Erik?

Bugge.

Det mener jeg, Offe!
Det hjælper lidet at eventyre Lykken,
Naar man ikke selv vil tage Haand i med.
Kongen maa see, vi har Magt og Evne.
Os maa han frygte — eller vi frygte ham!

Offe Stigsøn.

I troer, man kan stole paa Erik?

Bugge.

Det troer jeg.
Uagtet han er ustadig, ja selv underfundig.
Men han hader Valdemar, der nærer Spliden
Mellem ham og hans Fader, Kong Magnus. Et Forbund
Med os er ham velkommen. Pengene, han kræver,
Maa skaffes tilveie. Kun staaer jeg paa,
At Intet sendes ham, før han har viist os
Lidt mere kraftigt end sidst hvad vi
Har at vente fra ham, — og helst et Indfald
Paa Sjælland og Oerne. Derved tvinges
Valdemar til at søge vor Hjælp,
Og jeg mener, at saa kan vi sætte Vilkaar.

(Thorbern kommer.)

Thorbern (til Bugge).

Hr. Ridder! I vogte Jer! Dannerkongen kommer
Med et talrigt Følge. Han er lige ved Hegnet.

Offe Stigsøn (bestyrtset).

Dannerkongen?

Thorbern.

Han er paa Jagt.

Offe Stigsøn.

Niels Bugge!

I lyde mit Raad! Oppebie ham ikke.

Bugge (til Thorbern).

Hvor mange Folk har han?

Thorbern.

Der er Jægere fuldtop,

Og nede ved Bakken henved hundrede Skytter.

Bugge.

Han er nu for nær. Hør Hundene og Hornet!

Hvis jeg gik, var det Flugt.

Offe Stigsøn.

I vover at blive?

Bugge.

Lad Valdemar kun see, at jeg vover at blive.

Offe Stigsøn.

Det bliver Eders Ulykke.

Bugge.

Vi har jo Stilstand.

Offe Stigsøn (der seer ud).

Ved St. Margreth' i Asmild! der er han allerede.

(Han og Bugge med Følget trække sig noget tilbage.)

Femte Scene.

De Forrige. Kongen. Hertug Barnim. Palne Johnsøn. Tue Lange og et stort Følge af Hoffolk og Jægere. Siden Aase.

En Jæger (der gaaer forud).

Her kan Eders Naade faae en Forfriskning.

Kongen.

Det var vel, min Søn! det kan vi behøve.

Tue Lange.

Det er saa varmt, Eders Naade, at Ravnen gaber.

Kongen.

I har Ret, og Jagten vil heller ikke gaae.
Vi har Uheld med os.

(Aase kommer ud med Kruus og Bæger).

Aase

(rækkende ham Bægret).

Naadigste Herre!

Kongen.

Tak, mit Barn!

(Drikker og giver hende Bægret igjen.)

Ei! du er fiin og fager.
Og velvoxen, Barn! (Til Palne.) Hun ligner Tove.

Palne Johnsøn.

Meget sandt, Eders Naade! En mærkelig Lighed.
Hun har samme Høide.

Kongen.

Nei, Tove er mindre.

(Til Aase.)

Men du har Øine, min Glut, skjelmske som Toves.
— Afsted, I Herrer! Afsted til Jagten!
Det maa nu være til, at Lykken føier
Os meer end hidtil.

(Idet han gaaer forud for Følget, opdager han forbauset Bugge og Stigsøn.)

Hr. Bugge! I her?
I vover at træde for Dannerkongens Aasyn?

Bugge

(kommer frem, ledsaget af Stigsøn og sit Følge.)

Eders Naade seer det.

Kongen.

Og I frygter ikke
Vor krænkede Høiheds Vrede, Niels Bugge?
I blues ei ved at krydse vore Veie?

Bugge.

Jeg mener, jeg har ikke Grund til at blues.

Kongen.

I har ikke Grund? Guds Død ...

Palne Johnsøn (ængstlig).

Eders Naade —

Kongen.

Tie stille, Palne Johnsøn!

Barnim.

Jeg forener mine Bønner
Med Hr. Johnsøns ...

Kongen.

Hertug Barnim! I veed ikke — dog,
Hr. Bugge har Ret. Vi er' nærved hans Gaard.
Vi bør dæmpe vor Vrede. Det er os, der bør gjøre
Undskyldning for ham.

(Til Bugge.)

Men I har jo ønsket
En Sammenkomst med os, har forlangt vort Leide.
Det forundes Eder nu. Vort kongelige Ord
Tilsiger Jer Trygbed. Hvad har I paa Hjertet?
Har En af Eders Naboer nedrevet Skjellet
Imellem Eders Jorder? — Min kjære Hr. Bugge!
For den Sag gives der Sandemænds Tog.
Man bemøder ei Kongen, hvis Tid er viet
Til Rigets Sysler. — Er I truet med Feide
Og vil ikke tage Jer selv tilrette,
Men stoler paa Kongen og Loven? — I tier?
Jeg veed, hvorfor I tier. Her handles ikke
Om Sandemænds Tog, om Riddernes Feider.
Os er det, os, al Danmarks Styrer,
Der stevnes til Møde med En af sine Mænd.
Mænd, der i Aar og Dag have stemplet
Mod os og vort Raad, forlange nu Trygbed,
For at stride med Ord, da det ikke vil lykkes
At stride med Sværdet. — Saa tael da, tael!

Vi har givet den ædle Hertug vort Løfte.
Hans Forbøn skylder I, at Kongen glemmer,
Han er Rigets Hersker. — Hvi taler I ikke?
I er ikke forberedt?

Bugge.

Jo, Eders Naade!
Det klages for Gud, jeg er forberedt vel.
I syv Aar har I givet os Tid
Til at grandske vor Tilstand, at kjende klarlig
Vor krænkede Ret i dens hele Dybde.
I syv Aar har Eders jydske Mænd
Uafladeligt ventet at høres af Eder.

Kongen.

Og i syv Aar, kan I føie til med Sandhed,
Har I og Eders Venner feidet paa Riget,
Budt Almuen op, sendt Vidie og Brand
Rundt om i Landet, og i daarlig Blindhed
Indkaldt fremmede Herrer i Jylland.

Bugge.

I Nøden søger man Hjælp, hvor man kan.
Men paa Land og Rige har vi aldrig feidet.
Eder, Hr. Konge, har vi reist os imod,
Og først, da mindeligt Forlig og Sone
Var prøvet og prøvet paany, men forgjæves.
Vi har tilbudt at staae Eder bi af vort Gods,
At tjene Jer i Krigen meer end vore Fædre;
Men kjæmpet for vore Friheder, kjæmpet

For al vor lovlig erhvervede Ret.
Den er ikke greben af Luften, men hjemlet
Ved Statuter og ved Eders eget Tilsagn.

Kongen.

Ja, det ligner Eder Alle. Jeg har offret alt Mit.
I tænke først og sidst paa Eder selv.

Bugge.

Af Ridderens Velfærd afhænger Landets.
I Fred og Feide veier han meest
Og agtes for Alle. — Men I glemmer, Eders Naade!
Har vi klaget bittert over ideligt Indgreb
I vor egen Ret, vi har ikke desmindre
Talt til Bedste for Borger og Almue.
Vi har meent og mener endnu, at Sjællands
Og Fyens og Oernes Almue tynges
Af ulideligt Arbeid og plages med Paalæg,
At Eders Fogder handle med Grumhed
Mod den menige Mand og over hans Kræfter.
Vi har sagt, vi selv ville hellere døe
End at vore Bønder skulde taale den Medfart.

Kongen.

I peger til Vandet og mener Ilden.
Lidet har I bekymret Jer hidtil
Om Bonden. Men jeg skal give Jer igjen
Stykke for Stykke, Raat for Usødet.
I taler vel om Almuens Arbeid, om Skatter;
I klager, at ogsaa I maa yde

Afgift til Kronen. Men I glemmer, Niels Bugge,
I hvad Forfatning vi modtog Riget.
Landet var pantſat; knap var en Plet
Levnet, hvor vi kunde reiſe vor Kongsgaard.
Enhver havde meeſt, der meeſt maatte gribe.
Holſterne var' Eders Herrer. Fremmed
Klang det Maal, der taltes til Eder.
Fremmed var Rettergang, fremmed var Loven,
Fremmed var ſelv det vilkaarlige Bud,
Utaaleligt dobbelt, fordi det var uvant.
Mænd, der var fjendtligſindet mod os,
Havde Borge og Fæſte; Oprør og Feider
Ulmed' under Aſken og trued' os dagligt.
Den maatte vel have driſtig Pande,
Der turde gribe efter Danmarks Krone.
— Vi har indløſt Riget; vi har Skridt for Skridt
Erhvervet vort Land; Holſterne har vi
Jaget over Grændſen, frigjort Havet
Og Rigets Strømme for Vikinger, indført
Lovlig Omgang mellem Mand og Mand.
Hver Pending, vi har taget i Skat og Afgift,
Har vi trolig anvendt til Landets Bedſte.
Og nu kommer I og klager over Skatter?
I denne trængſelfulde Tid, da Ridder
Saa godt ſom Borger og Bonde burde give
Den ſidſte Skjærv, burde gladelig dele
Med Kongen det ſidſte Stykke Brød, kommer I
Og klager over Indgreb i Eders Frihed?

— Men jeg veed, Niels Bugge! I og Eders Venner,
Naar der spørges om Landets betrængte Tilstand,
Sad allerhelst stille, gjorde allerhelst Intet.

Bugge (i Bevægelse).

Intet? — I mindes, naadigste Herre!
Dengang Eders Fader, Kong Christoffer, var død,
Dengang Grev Gert hærjede Jylland,
Og Landet leed af usigelig Vaande:
Sad vi dengang stille? Hvo var det dengang,
Der havde Mod til at trodse Faren?
Niels Ebbesen og vi, vi friede Jylland
For Holsternes Hær; vi gjorde det muligt,
At I kunde gribe efter Danmarks Krone.
Uden os var I bleven hos den bayerske Ludvig,
Langt fra Danmark, langt fra dets Throne.

Kongen
(der oftere har villet afbryde ham).

Tie, Niels Bugge! bland ei Eders Sag
Med Ebbesens! Han var en Hædersmand; han
Befriede Landet af Kjærlighed til det,
Med Livsvove, ved en mærkelig Gjerning.
I drives af Had; I sætte Jer op mod
Enhver, I ei skjøtter om, det være
Fremmede Fyrster eller Rigets Hersker.
Eders trodsige Hjerte taaler ei Sceptret
I Kongens Haand.

Palne Johnsøn
(der har yttret Sorg og Urolighed).
Min kjæreste Herre ...

Barnim.
Eders Naade betænke ...

Kongen.
Nei, lad mig tale!
Var jeg dannet af Steen, jeg kunde ikke tie.
(Til Bugge.)
Jeg veed hvad I vil. I vil, jeg skal handle
Og skalte med Riget som Valdemar af Slesvig,
Da I vel havde faaet ham kaaret til Konge:
Bortskjænke Landet i uværdige Lehn.
Jeg mærker, I vil lave mig det samme Bad,
Som Ludvig Albrechtsøn Marsk beredte
Vor betrængte Fader. Men Tiden er forbi.
For længe har I sat min Taalmod paa Prøve.
Vee Eder nu! Der er atter en Dag!
Aaen skal stemmes i Udspringet! Vingen
Stækkes paa Eder, saa sandt jeg er Konge!

Bugge.
Nei, Kong Valdemar! I fare i Mag!
Hanseernes Gjæs, som I kalder dem, kan I
Stække Vingerne paa; men Orn og Falk
Flyve lidt for høit. — Lad da kun briste
Hvad der ikke kan bære! Vrager I Freden,
Endnu har vi Magt at bestaae under Feiden.

Og med Gud! det skal vi! Den fri Mands Lyst
Er at glæde sig ved og nyde sin Frihed.
Vil Sjælland med Fyen og Oerne bøie
Nakken under Aaget; vi jydske Mænd,
Saa hjælpe os Gud og Sancte Drotten dyre!
Vi gjøre det ikke. Mit Navn skal heller
Udslettes af Jorden, mit Skjoldmærke veires
For alle Vinde, før jeg og Mine
Taaler al den ulidelige Tvang.
— Der har I, naadigste Dannerkonge!
Niels Bugges og hans Venners sidste Svar.

(Han med Offe Stigsøn og Følget gaae.)

Kongen.

Det skal jeg taale? — Griber ham flux!

Barnim.

Nei, Eders Naade! han har vort Leide.

Kongen.

Vort Leide? En Mand, der undsiger Kongen?
Som I vil — lad ham gaae! Han slipper os ikke!
— Men nu, Hertug Barnim, intet Ord om Forlig!
Folket skal væbne sig, Skytterne drage
Op imod Hald med Buer og Blider.
Iaften er Stilstanden endt. Naar Solen
Bjerges i Havet, da vee dig, Bugge!
Da kommer atter din krænkede Konge!

(Alle gaae.)

Tredie Act.

Første Scene.

Værelse paa Kongsgaarden i Viborg.

Palne Johnsøn. Siden Junker Christoffer.

Palne Johnsøn (ene).

Hm! hm! — Hvad vil Hertug Barnim derinde?
Hvad kan han tale saa længe med Kongen?
Det er ikke for Intet. Men hvad kan det være?
Om Holsteen, som man siger? — Ja, jeg maa give Tid.
Hans Naade beslutter, forkaster — og siden,
Naar Alt er i Orden, faaer jeg det at vide.
Det er mageligt nok — naar jeg blot vidste nu —

(Junker Christoffer kommer ind.)

Christoffer.

Det var vel jeg traf Eder. Siig mig, Hr. Johnsøn!
Fordølg mig Intet! Hvad har min Fader
Besluttet mod Hr. Bugge?

Palne Johnsøn.

Min ædle Junker!
Eders Fader er ubøielig. Feiden begynder.

Christoffer.

Men kunde hverken I eller Hertugen styre
Min Faders Vrede?

Palne Johnsøn.

Det var ikke muligt.
— Ulykkelige Møde!

Christoffer.

Men Rygtet fortæller,
At Hertugen bringer os Fred fra Holsteen.
Hvortil skal da Feiden? — Er Rygtet grundet?

Palne Johnsøn.

Min unge, naadige Junker! I veed,
En Tjener tør ikke sladdre af Skolen.
Det er Rigets Handlinger. Der kræves Taushed.

Christoffer.

Ja, det tænkte jeg nok; man faaer Intet at vide.

Palne Johnsøn (afsides).

Det samme siger jeg.

Christoffer.

Der kommer min Fader.

Anden Scene.

De Forrige. Kongen og Hertug Barnim (fra et Sideværelse).

Kongen.

Nei, Hertug Barnim! Lad nu Høgen paa Hald
Inat prøve Kræfter med den kongelige Ørn.

Hytter jeg mig ikke, mens det end er Tid,
Da træffer mig samme Skjebne som min Fader.
De henfarne Tider minde mig alvorligt.
Meer end een af vore Danske Konger er her,
I Hjertet af Jylland ynkelig ombragt.
I har selv været Vidne til denne Mands
Utrolige Dristighed.

Palne Johnsøn.

Naadige Herre!
I har været for streng mod Niels Bugge.

Kongen.

Palne!
Jeg veed, man bebreider mig Stolthed. Man troer,
Jeg agter mine jydske Herremænd ringe.
Men I kan ikke sætte Jer ind i et ædelt,
Et høimodigt Hjertes Følelser. Kongen
Kan ikke bøie sit salvede Hoved,
Kan ikke skjule med Kaabens Purpur
Sin krænkede Høihed. Land og Rige
Fæster sit Blik paa al hans Idræt.
Vakler han, giver han tvivlraadig efter,
Til hvem skal da Rigets indbygde Mænd
Sætte deres Tillid? Paa hvem skal de haabe?

Christoffer.

Min Fader! Eders Magt er saa velbefæstet;
I har saa ofte, særdeles i Jylland

Viist hvad I mægter, at der voves lidet,
Om I byder Haanden først til Forlig.

Barnim.

Landets Vilkaar kan jeg ikke bedømme;
Den Sag er mig ubekjendt. Men, Eders Naade,
Vel mener jeg, der er Grund til at agte
Paa Rigets Stilling mod fremmede Fyrster.
Keiseren, veed I, har meer end eengang
Været i Lysten efter Høiheds-Retten
Over Eders Lande. Sverrig og Holsteen
Lure paa Rigets indvortes Gjæring,
Og have hidtil benyttet den klogt.
Det synes mig rigtigt, under Kaar som disse,
At styrke Riget med Fred, at krone
Værket, I har saa hæderlig begyndt.

Kongen.

Tydsklands Keiser, og I andre Herrer
Sønden for Elben, min kjære Hertug Barnim!
Have Gud være lovet nok at gjøre
Med egne Sager. I nødes vel til
At lade mig i Ro. Holsterne løbe
Til og fra; dem frygter jeg ikke.
— Lad vore Naboer længe nok troe,
At Danmarks Rige kan vindes med Lethed.
Krønniken viser, den Sag er ikke
Saa let som man mener. Mellem os kan vi feide.
Det ligger engang i Folkets Natur,
Og er hævdet ved en lang og krigerisk Fortid.

Anderledes er det, naar en ubuden Fjende
Kommer os for nær. Lad Jer ikke skuffe
Af de oprørske Ridderes Færd, hvis Blindhed
Har indkaldt Fremmede. De er selv de første
Til at jage dem ud. — Vanskelige Tider,
Tider, da hvert et Haab syntes ude,
Har Riget oplevet. Undergangen trued'
Med at gribe det som sit visse Bytte.
Men altid har Folkets Manddom og Styrke,
Dets trofaste, tillidsfulde Hjerte godtgjort,
At Danmark er ikke let at vinde.
Og et naadigt Forsyn har altid under Farer
Meest beskjærmet vore Riger og Lande.

Barnim.

Forsynet burde man ikke friste.
Et tappert Folk har før bukket under
For Overmagt, veed I. Danmark er lille —

Kongen (afbrydende ham).

Danmark er ikke lille. Et Land,
Havet beskyller, et talrigt Øland,
Har vide Grændser. Strøm og Sunde,
Øster- og Nord-Søe er vort Riges Andeel.
Eller er det kun Pløieland, Heder og Skove,
Der udgjøre Danmark? Folket, der færdes
Paa Søen, udvider daglig dets Grændser.
Hiint blaa, hiint vældige Hav, min Hertug!
Er vor Mark og Vang, og Kjølen det Plovjern,

Der skjærer dybe, frugtbare Furer.
Hvert Skib, besat med dueligt Mandskab,
Er en svømmende Befæstning, Dækket paa Skibet
En flydende Kyst, vore Fjender skal frygte.
Dette Danmark, I kalder lille, har strakt
Sine Arme vidt over Lante Venden,
Vidt over Bretland. Fortids Bedrift
Er Nutids Skjoldmærke, vidner for Verden
Om Rigets frie, dets adelige Herkomst.
Med Gud og med dette Banner skal vi,
Som kaaret Hersker, tillidsfuldt møde
Den Fremtid, Forsynet har bestemt os.

(Hilser Hertug Barnim og gaaer ind, fulgt af Palne Johnsøn.)

Barnim.

Mit Ærind er endt. Det er bedst jeg reiser.

Christoffer.

Nei, min Hertug! tab ikke Modet!
Min Fader ønsker Forlig, det veed jeg.

Barnim.

At mægle Forlig mellem slige haarde,
Ubøielige Mænd — min ædle Junker!
Tilgiv mig — er utaknemmeligt Arbeid.

Christoffer.

Vi maae oppebie Tiden.

Barnim.

Hvo veed hvad Tiden

Gjemmer i sit Skjød! Den næste Nat,
Der forestaaer Hald, kan ryste fra Grunden
En gammel, adelig Slægt.

Christoffer (greben af Uro).

I har Ret!
Vi maae tænke paa Raad. Følg med mig, Hr. Barnim!
Lad os aftale — (standsende) Hvad om jeg gav Knud Bugge
Et Vink, at han kan bevæge sin Fader —?

Barnim.

Saa er det paa Tide; det er nær ved Soelbjerg.

Christoffer

Og min Fader er hurtig. — Kom, Hertug Barnim!
I er den Eneste, der end kan hjælpe.

(De gaae.)

Tredie Scene.

Værelset paa Hald.

Agnes og Gotskalk komme ind.

Agnes.

Hvor er nu Pater Helias?

Gotskalk.

Han seer Capellet.
Fru Ingeborg viser ham, efter hans Ønske,
Alt det Mærkelige der er paa Gaarden.

Agnes.

Han kjender dig godt, som det lader.

Gotskalk.

Javist;

Endskjøndt jeg havde kun lidet at skaffe
Med ham i Esrom. Den venlige Broder
Nicolas tog sig af mig.

Agnes.

Hvorfor

Løb du fra Klostret?

Gotskalk.

Nicolas døde.

Brødrene vare saa blege, saa strenge.
Een Dag gik som den anden. Jeg sygned'
Og svandt hen som en Fugl, der spærres i Buur.
Der var bag Klostermuren en Have —
I skulde blot see den! Lidt Urter og Abild —
Der gik de ned og snapped' efter Luft.
Jeg holdt det ikke ud. Hvad skulde jeg i Klostret?
Deres Messer var' mig for lange. Cellen,
Jeg sov i, blev mig tilsidst for snæver.

Agnes.

Hvo veed — kanskee det var bedre for dig,
Du var bleven i Klostret. Det var ikke ret,
At du vilde forsage det fromme Liv,
Himlen bestemte dig.

Gotskalk.

O, tael ikke saa!
I bedrøver mig. Var jeg bleven i Klostret,
Var jeg aldrig kommen til Hald, til Hr. Bugge.
Her rider jeg fro og munter i Sadlen,
Drikker hver Morgen Duggen, der falder,
Tumler min Ganger,
Lytter til Skovens liflige Sanger,
Iler til Jagten, naar Hornet kalder.
Gjælder det Feide, gaae vi at stride,
Da følger jeg glad ved min Herres Side.

(Synkende paa Knæ og med Taarer.)

O, min ædle Jomfru! var jeg bleven i Klostret,
Da havde jeg aldrig lært Eder at kjende;
Havde slet ikke vidst, hvor mildt Eders Øie
Kan smile, hvor mildt I kan Ordene føie.

Agnes.

Gotskalk! jeg troer, du er taabelig — reis dig!

Fjerde Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg. Broder Helias.

(Helias, der gaaer foran, seer studsende den knælende Gotskalk. Fru Ingeborg bemærker ham ikke, da han ved deres Indtrædelse hurtig reiser sig og, efterat have hilset med Ærefrygt, forlader Scenen.)

Helias (afsides).

Min kjære Gotskalk er nok Hanen i Kurven.

(Høit til Fru Ingeborg.)

I lever i Herlighed, min ædle Frue!

Det kostbare Billed af Guld og Perler,
I skjænked' mig til en kjærlig Erindring,
Er altfor rigt for den ydmyge Broder.

Fru Ingeborg.

Det er Eder af Hjertet undt, Hr. Pater!
Den fromme Broder Toke, vi traf i Kapellet,
Bragte det med ifjor fra England.
— I kjender ham, troer jeg?

Helias (undvigende).

Nei, ikke stort,
Ikke synderligt. Vel har han været en Tid
Hos os i Esrom; men en føie Tid.

Fru Ingeborg.

Han er heller ikke gammel hos os.

Helias.

Men undskyld,
At jeg er saa dristig, min ædle Frue!
Da vi kom fra Kapellet, forbi en Hvælving,
Blev jeg en Jerndør vaer, en lille,
Kun to Mand bred. Til hvad Gavn er den?

Fru Ingeborg.

Den gaaer under Muren ned til Søen.
Den er anbragt tilforn for det Tilfælde, Gaarden
I Feidetid blev belagt, for at skaffe
Tilførsel —

Helias.

Ei! og som hemmelig Udgang?

Fru Ingeborg.

Tildeels ogsaa derfor.

Helias.

Saa? — Ak, Alting
Er anlagt her saa kostbart som sindrigt.
— Ja, min ædle Frue! hvormed skal jeg gjøre
Gjengjæld for al Eders Godhed mod mig?

Fru Ingeborg.

Tænk ikke derpaa!

Helias.

Jeg formaaer det ei heller.
Dog har jeg her fra min Romerreise
Et skjønt Klenodie, vel ikke skikket
Til Oienslyst, men af dyb Betydning
For et fromt og troende Hjerte som Eders.
Det er en Veronica.

Fru Ingeborg.

Det kjender jeg ikke.

Helias

(har taget en ombyggelig indsvøbt lille Dug frem, der er indfattet i rødt Silketøi).

Det er sjeldent hertillands. Det er kun en Dug;
Men Frelserens Billed i en Efterligning
Er indtrykt derpaa. Den hellige Fader
I Rom har viet den ind. Han selv
Har skjænket mig den. Legenden fortæller:
Den Dag, vor Herre til Golgatha vandred,

Forsmægted' han svart af Træthed og Møde.
Og han segnede ned paa Veien. Da traadte
Den fromme Qvinde Veronica frem
Og flyede ham en Dug at svale sit Ansigt.
Og alt som han trykte sit Ansigt til Dugen,
Saae man klarligen Træk for Træk
Det hellige Aasyns Billed derpaa,
Grandgiveligt som en Kunstners Arbeid.

Femte Scene.

De Forrige. Bugge og Knud komme hurtigt ind. Siden Ebbe.

Bugge.

Du gjør dig urolige Tanker. Kongen
Vover det ikke.

Knud.

Men send dog et Bud
Til Viborg, min Fader!

Helias
(opmærksom paa Bugge og Knud).

Hans Hellighed, Paven,
Bevarer endnu den kostelige Dug.

Bugge.

Et Overfald, siger du; her paa Hald?

Helias (afsides, lyttende).

Et Overfald? nu?

Agnes.

I siger, Hr. Pater?

Helias.

Jeg siger, Hans Hellighed, Paven, bevarer
Den hellige Dug. (Afsides, lyttende) Nu allerede?

Bugge.

Og et Bud er sendt dig? Hvad meldte da Budet?

Knud.

At Faren var nær, Overfaldet fastsat
Til iaften.

Helias (afsides).

Iaften?

Knud.

At Kongen vilde storme
Med al sin Magt; at I burde tænke
Paa Forlig med Kongen.

Fru Ingeborg.

Nu, kjære Hr. Pater?

Helias.

Jeg siger, Hans Hellighed, Paven ...

Bugge (bliver dem vaer).

Er I her?
Det er Jer, Broder Helias?

Knud (til Bugge).

Kjæreste Fader!

Bugge
(efter et Øieblikś Betænkning).
Rid selv til Viborg. Rid flux tilbage,
Naar du mærker Uraad.

Knud.
Jeg flyver afsted.

Bugge.
Men, Knud, vær forsigtig!

Knud.
Vær kun uden Frygt.
(Gaaer.)

Bugge (til Helias).
Jeg er til Eders Tjeneste. (Til Ingeborg) Lad os alene.

Fru Ingeborg.
Hr. Pater! jeg takker Eder venligst for Dugen.

Helias.
Den hellige Jomfru være med Eder!
(Fru Ingeborg og Agnes gaae.)

Bugge.
Velan, Broder Helias!

Helias.
Ifald Eders Tid
Er knap, Hr. Ridder — jeg er vant til Taalmod.

Bugge.
Nei, nei! jeg har Tid. — Hvad har I paa Hjertet?

Helias.

Jeg ønsker at bringe vor Trætte, Hr. Ridder,
Til Endelighed.

Bugge.

Jeg har sagt Jer min Mening.

Helias.

Det har I, Hr. Bugge! I staaer paa Eders Ret.
Jeg fortænker Jer ikke deri, men frygter,
At Sagen vil volde Jer stort Bryderie.
Vor Trætte maae nu beroe paa Vidner —

Bugge

(der er gaaet urolig op og ned, uden at høre efter, standser ved Vinduet tilvenstre og seer ud).

Endnu er der Intet at see.

(Til Helias, idet han igjen kommer frem.)

Paa Vidner?

Helias.

Der altid kan gjøre Spørgsmaalet tvivlsomt.

Bugge

(vinker ud ad Vinduet efter Nogen).

Ebbe, kom op!

(Til Helias.)

Spørgsmaalet tvivlsomt?

Helias.

Med Eders Samtykke, jo. Fremdeles,
Hvis Fuldmagten findes, har I tabt al Ret;
Og umuligt er det ikke.

(Ebbe kommer ind.)

Ebbe.

Hvad befaler I, Hr. Ridder?

Bugge
(afsides til Ebbe).

Hvor mange Ryttere blev sendt igaar
Til Hr. Peder Andersøn?

Ebbe.

Henimod Treds.

Bugge.

Hm! det var en Feil! — Siig til Thorbern,
At Rytterne skal væbnes og samle sig i Gaarden.
(Ebbe gaaer.)
Broder Helias, undskyld!

Helias.

Det siger Intet.
(Vedblivende)
Nu tænker jeg som saa: naar I vil vedgaae,
At Skjødet er udstædt og givet til Hr. Peder,
Abbeden i Vitskøl — jeg siger kun Skjødet,
Ei Fuldmagten til at indløse Pantet —
Da vover I lidet; vor Pligt er det altid
At fremlægge den beskrevne Fuldmagt.
Men os kan I tjene; og hele vor Trætte
Kunde vel muligt endes.

Bugge (opmærksom).

Hvorledes?

Helias.

Seer I,
Er det først bevundet, at Hr. Peder, uagtet
Han nægter det, modtog Skjødet i Gjemme,
(Som sagt, vor Samvittighed siger, det er saa)
Da er der Grund til at fordre for det Hele
Erstatning af ham.

Bugge (spændt).

Nu da, Hr. Pater?

Helias.

Men vort Kloster agter at dømme ham mildt,
Tage Hensyn til Alderens Glemsomhed, nøies
Med at fordre ham afsat. Forresten kan han leve
I Fred hvor han vil. — I saa Fald er jeg,
Hvis ringe Fortjenester agtes for høit,
Bestemt til at vicariere, og siden
At sættes til Abbed. Det er mig da let
At henlægge hele Sagen ad acta,
At dysse den ned, og derved befrie
Eder, Hr. Ridder, for al Bryderiet.

Bugge.

Jeg kan ikke komme mig af min Forundring.
Hvorledes? Hr. Peder, den værdige Mand,
Eders Jævnchristen, vil I jage fra Klostret?
Til Løn for han ikke vidner imod mig
Skal jeg række Haand til ... Det vover din arge,
Kullede Munk at foreslaae mig?

Helias.

Min ædle Hr. Ridder! I misforstaaer ganske ...

Bugge.

Bort fra mit Aasyn! Hos mig gjælder ikke
Eders krogede Lønveie. Bort! Hvis jeg seer Jer
Atter paa Hald, ved mit Liv! I skal gribes!
Jeg lader Jer vinde ned i Taarnet!

Helias
(med undertrykt Harme).

I Taarnet? Saa sagte, Hr. Bugge! saa sagte!
I vogter Eder vel.

Sjette Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg.

Fru Ingeborg
(kommer hurtig og ængstlig ind).

Hvad er her skeet?

Bugge (til Helias).

Har I fattet min Mening?

Helias.

Jeg gaaer, Niels Bugge!
Men vi træffes igjen! (Affides) Hen til Broder Toke!
(Gaaer.)

Fru Ingeborg.

Hvi er I saa opbragt?

Bugge.

Det var Munken — han er falsk,
En Hykler, som de Andre.

Fru Ingeborg.

Hvad var hans Hensigt?

Bugge.

Tael ikke derom. Han er det ikke værdt.

Fru Ingeborg.

Han har sat Jer i daarligt Lune.

Bugge (adspredt).

Han ikke ...
Jeg har Grund nok desuden.

Fru Ingeborg.

I mener?

Bugge.

Nu ja —
Der er slemme Tidender.

Fru Ingeborg (urolig).

Hvilke?

Bugge.

Vi kan vente ...
(standser.)

Fru Ingeborg.

Hvad kan vi vente?

Bugge (ligesom med Besværlighed).

Veed du, Erland Kalf

Er gaaet over til Kongen, med trende Slotte,
Riberhuus ... Gram og ... Møgeltøndern.

Fru Ingeborg (med et Udraab).

Kalf?

Bugge.

Ja, Kalf. — Der er Faa, man kan lide paa nu.

Fru Ingeborg.

Det Tab er smerteligt.

Bugge
(der gaaer op og ned).

Hm! — Er Knud ...
(standser.)

Fru Ingeborg.

Redet bort?

Bugge.

Jeg veed. Men, er han kommen ...

Fru Ingeborg.

Tilbage?

Bugge.

Nei, det kan han ikke.

Fru Ingeborg.

Hvad da?
(Da Bugge tier, og som for at give hans Tanker en anden Retning)
I har Intet fortalt mig om Kong Eriks Budskab.
Hvad Udfald fik det?

Bugge.

Det faldt ud til Intet.

Gud naade den Mand, der skal tye til Andre!

(Gaaer igjen hen til Vinduet).

See, Solen gaaer ned.

Fru Ingeborg.

Hvor rød den gaaer ned!

Bugge.

Du har Ret, som blodig.

(Efter et Ophold.)

Nu er Stilstanden endt.

Fru Ingeborg

(bedækker Ansigtet med Hænderne og græder.)

Bugge.

Solen gaaer ned. Hvo veed, om ikke jeg —

(Vender sig og seer forundret paa Ingeborg.)

Hvad feiler dig? — Ingeborg! du græder? Nu, tael!

Fru Ingeborg.

Min Herre! jeg har aldrig seet Jer som nu.

Bugge.

Ingeborg, det er ikke Tider til at klynke.
— Hvo er det der kommer? Knud? Alt her!

Syvende Scene.

De Forrige. Knud, ledsaget af Ebbe og Adskillige af Gaardens Folk. Siden Agnes og Gotskalk.

Knud

(der kommer iilsomt).

Min Fader! der er intet Øieblik at miste.

Bugge.

Kommer du fra Viborg?

Knud.

Nei. Jeg blev nødt til
At trække mig tilbage. Kongen rykker frem.

Fru Ingeborg (forskrækket).

Kongen?

Knud.

En Part af hans Hær er dragen
I Stilhed gjennem Skoven til Søen. Den begynder
At sætte sig over paa Flydebroer, Baade —
Vi maae tænke paa Forsvar.

Fru Ingeborg.

Hellige Jomfru!
Rykker han mod Hald?

Bugge.

Jeg har tænkt paa Forsvar.
(Til Ebbe.)
Ere Skytterne samlede?

Ebbe.

Jo, Hr. Ridder.
Thorbern har alt fordeelt dem paa Muren.

Knud.

Tilgiv mig min Uro. Men vi ere kun faa.
Endeel er sendt bort.

Bugge.

Jeg tænker, vi er nok.
— Min Ingeborg! jeg venter at see dig behjertet.

Fru Ingeborg.

Jeg sætter mit Haab til Gud og Eder.

(Agnes med endeel Piger kommer ind.)

Agnes

(ængstlig til Ingeborg).

Faster! man kan see fra mit Kammer en Mængde
Bevæbnede Mænd; de samles om Gaarden.

Fru Ingeborg.

Jeg veed det, mit Barn! Vær uden Frygt.
Vi vil haabe det Bedste.

Agnes (til Knud).

Ak Gud, det vrimler
Af Ryttere vidt over Sletten.

Knud.

Fat Mod!
Endnu er der ingen Fare.

Bugge.

Min Hustru!
Hold Alt i Beredskab; Natten bliver streng.
Folket kan trænge til at vederqvæges.

Fru Ingeborg.

Jeg vil gaae og give Befaling.

(Hun og et Par af Pigerne gaae ud tilhøire. Gotskalk kommer ind fra Hoved-Indgangen.)

Gotskalk (til Bugge).

Hr. Ridder!

Mig sender Thorbern. Den fremmerste Hob
Har begyndt et Angreb med Stavslynger.

Bugge.

Vel.

Vi skal tage mod dem. (Til Gotskalk.) Du bliver her
Med Ebbe og et Par af Folkene. Stil dig
Ved Vinduet, og hold Øie med Alt.
I Nødsfald send mig et Bud. (Til Knud.) Kom nu!
(Standsende.)
Min Søn! vil du hellere blive ... jeg veed,
Feiden med Kongen har ikke dit Bifald.

Knud.

O Fader! hvor kan I troe, naar det gjælder
Eders Liv og Velfærd —

Bugge.

Velan, saa kom!

Lad os tage vore Vaaben. Valdemar skal lære
Høgen paa Hald at kjende. Afsted!

(Han og Knud gaae med de Bevæbnede, med Undtagelse af et Par af disse og Ebbe, der tilligemed Pigerne under det Følgende stille sig ved Vinduerne.)

Agnes.

Hvorledes vil det ende?

Gotskalk.

O, jeg tænker, godt.

Jeg var før paa Muren. Da banked' mit Hjerte

Af Lyst og Glæde; jeg længtes efter Kampen.
Men jeg er tilfreds. Jeg kan bilde mig ind,
Jeg er sat til at være Forsvar for Eder.

Agnes.

Gotskalk, jeg døer af Angst.

Gotskalk.

Hvorfor det?
I Feidetid lever man dobbelt mod ellers.
Hvert Minut, man lever, er kjøbt og betalt.
Stig her op, Jomfru Agnes! I skal see, jeg har Ret.
Det er en Lyst at see dem storme og stride.

Agnes.

Jeg har ikke Mod til at see det.

Gotskalk.

Saa vil jeg.

(Stiger op ved Vinduet tilvenstre.)

Der er muntert. De er nu ifærd med at reise
Et Blokhuus.

Agnes.

Et Blokhuus? Hvortil er det?

Gotskalk.

Ei, Murene falde dem lidt for høie;
De gider ikke strække deres Been for at naae dem.
Derfor staae de paa Blokhuset. — Nu gjør de et Angreb ...
Det er Mænd med Spyd, og Bueskytter bagved.

Agnes.

Seer du Intet til Knud og Hr. Bugge?

Gotskalk.

Nei.

De er sagtens i Taarnet, østen paa Muren.
— Der seer jeg Thorbern, han har spændt sin Bue —
Gud naade Den, han tager i Sigte!
— Hvad er det? Ebbe, kom op til mig — see!
Under Taarnet derhenne!

Ebbe (der er steget op).

De har rullet Blider
Tæt under Muren.

Gotskalk.

Ja, der kaster de Stene
Og svære Bjælker — hør, hvilket Bulder!
Alle flokkes de om Taarnet. — Der sank
En Part af Muren .... de vil trænge sig ind
Gjennem Aabningen — see kun! — Men de drives tilbage —
Der seer jeg min unge Herre — det er Knud —
Han er midt i Vrimlen — nei, jeg kan ikke længer —
Jeg maa hen til ham — (springer ned).

Ebbe.

Vent! — Striden er standset.

Agnes.

Standset? — Gotskalk, see ad!

Gotskalk (springer op igjen).

Han har Ret.

De trække sig tilbage. — Hvo er det der kommer?
Nogle Riddere med Følge. Kan du kjende dem?

Ebbe.

Nei;
Men det lader til, de vil ind.

Gotskalk.

Ja, see der!
Porten bliver aabnet.

Agnes.

Hvad kan det betyde?

Ottende Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg med nogle af sine Piger.

Agnes (iler hende imøde).
Kjæreste Faster! er Striden standset?

Fru Ingeborg.
For en Stund. Det er kun en daarlig Frist.
Hertug Barnim har begjært at indlades.

Agnes.

Muligt
Bringer han os Fred.

Fru Ingeborg.

Ja, Barn, hvo veed —

Gotskalk.
Hr. Bugge og Hertugen kommer.

Fru Ingeborg (afſides).

Mig griber
En Angſt ſom foreſtod nu det Værſte.

Niende Scene.

De Forrige. Niels Bugge. Knud (begge bevæbnede). Hertug Barnim med Følge. En Mængde Bevæbnede, der forblive i Baggrunden.

Bugge.

Hertug Barnim! hvad bringer Eder midt under Feiden?

Barnim.

Det ſamme, der bragte mig, mens der var Stilſtand:
Et oprigtigt Ønſke, Hr. Ridder! at jevne
Striden mellem Kongen og de jydſke Mænd.
Vel kunde jeg trættes og holde mig fra Sagen —
Iſandhed! her ſættes min Taalmod paa Prøve.
Men mig bevæger ſaavel mit Løfte
Til Mechlenborgs Hertug ſom chriſtelig Pligt.

Bugge.

I har ikke tabt Modet, uagtet I ſelv
Var Vidne til vort Møde med Kongen?

Barnim.

Nei.
Thi jeg veed, naar Vreden raader over Manden,
Da er han ſkrøbelig og ſlagen med Blindhed.
Nu har I havt Tid til at kjølnes. Hans Naade,
Skjøndt heftig opbragt, har givet efter

For Junker Christoffers og for mine Bønner.
Han vil drage tilbage til Nyborg, saafremt
I og Eders Venner begjærer at samles
Med Rigets Bisper, dets bedste Mænd
Ved Dannerhof i Nyborg. Der skal Forliget
Sluttes, naar Eders Klager er' hørte.
— Jeg seer for sildigt, her i Jylland,
Hvor Feiden dagligt forbittrer Eder Alle,
Udsones I aldrig. — (Efterat have ventet Svar)
Hvad har I besluttet?

Knud.

Min Fader! I give høimodig efter!

Bugge.

Endnu idag har jeg ønsket at stædes
Til Dannerhof. Nu, da Feiden fornyes,
Da jeg fra min Gaard har min Fjende for Oine,
Synes det mig bedre, vi kjæmpe med Sværdet.

Barnim.

Ved mit Liv! I kan ikke holde Jer paa Hald!
Kongen har været hurtig. Eders Venner
Ere langt fra Eder, Flere faldne fra.
Og I kan troe mig, Kalf paa Riberhuus
Bliver ikke den sidste, der svigter Eders Sag.

Bugge.

Maaskee har I Ret. Men jeg tænker, vor Lykke
Er ikke saa meget desringere fordi.

— Valdemar pleier ikke heller at hæve
En Bestolding, naar han har Haab om at seire.
Han har vel betænkt, nu han er os nær,
At Hald-Slot er ikke saa let at vinde.

Barnim.

Jeg harmes med Rette, saa lidet I agter
Eders Herre og Konge. — Saa viid da, dette Hald,
Denne Borg, I sætter al Eders Lid til,
Har iaften været forraadt til Hans Naade.
En Munk, hvis jeg ikke feiler, Eders egen
Kapellan, har sendt til Kongen en Nøgle
Til en Udgang ved Søen.

Bugge.

Skulde Broder Toke —?

Barnim.

Hans Naade har afviist med Høihed et Middel,
Han dybt foragter og nu mindst behøver.
Han sender Eder Nøglen. Der er den, Hr. Bugge!

Bugge.

O den Forræder! den hykkelske Forræder!

Barnim

(idet han giver ham Nøglen).

Lad den finde hos Eder et forligeligt Sind.
Den Fredens Dør, I haardnakket lukker!

Bugge.

Forrædere blandt Mine! — Hertug Barnim, Eders Budskab
Har rokket den Grund, jeg hidtil har staaet paa.

Hver Aften silde har jeg hviilt mit Hoved
Tryggere paa Hald, end Kongen i sin Gaard.
Og Hald er forraadt! — Min Stjerne daler,
Valdemars stiger! Jeg seer det for vel.
Lad da skee som I vil! — Til Dannerhof? Til Nyborg?
Ligemeget! Tael med Stigot. Hvis han
Giver sit Minde, jeg giver mit.
Der er Lidet at miste, Intet at vinde.

Fru Ingeborg (bekymret).

Min Herre! har I overveiet Alting —

Bugge.

Kom!
Lad os gaae, min Hustru! Vore Venner har forladt os.
Den Steen, vi skal helde vort Hoved til, svigter.
Jeg har troet, jeg byggede paa en Klippe; jeg seer,
Jeg har bygget paa Heden. — Portene skal aabnes!
Broen lades ned! Vi maae tage vort Liv
Af Kongens Haand; at jeg lever, er en Naade!

(Gaaer ind, ledsaget af sine Nærmeste. Hertug Barnim og de Andre blive staaende tause til Tæppet falder.)

Fjerde Act.

Første Scene.

Værelset hos Kongen i Viborg.

Palne Johnsøn og Junker Christoffer komme ind fra Hoved-Indgangen.

Palne Johnsøn.

Min kjæreste Junker! forstaae mig nu ret:
I skal sandtnok, som I har ønsket og selv
Udvirket hos Kongen, følge med Hr. Bugge,
Deels som Gidsel, deels til hans Forsvar,
Men ikke gjennem Jylland, kun gjennem Fyen.
Nu reiser I med os, Hr. Bugge gaaer forud
Og venter i Middelfart til I er kommen.

Christoffer.

Men hvorfor ikke strax?

Palne Johnsøn.

Ja, det veed jeg ikke —
Det vil sige, jeg veed det — men I har mig vel undskyldt.

Hr. Bugge reiser efter Middag. Hans Naade,
Og I og vi Andre reise først iaften,
Og til Randers.

Christoffer.

Nu vel da! — Kan jeg tale med min Fader?

Palne Johnsøn.

Hertug Barnim er derinde.

Christoffer.

Hertug Barnim? — Man har sagt mig,
At Svenskernes Afsending var hos min Fader.

Palne Johnsøn.

Har været, Hr. Junker! Han er alt borte.

Christoffer.

Kan vi vente Fred med Kong Magnus, Hr. Johnsøn?

Palne Johnsøn (affides).

Ja, naar jeg vidste det! (Høit) Med Sverrig? med Kong
Magnus?

(Trækker paa Skulderen.)

Ja, det er vanskeligt at svare bestemt.

Christoffer.

Især, naar man helst svarer ubestemt.

Palne Johnsøn.

Rigtigt.

(Affides)

Dertil er jeg vel nødt.

Christoffer (efter et Ophold).

Jeg har gaaet og grundet

I disse to Dage, men jeg kan ikke fatte,
At min Fader saa hurtig gav efter; at han hæved
Halds Bestolding —

Palne Johnsøn.

Vi havde vore Grunde.

Christoffer.

Hertug Barnim og jeg vi bad ham sandtnok
Uafladeligt; men, han pleier ellers ikke ...
Der maa være kommet et Budskab.

Palne Johnsøn
(uvilkaarlig trædende nærmere hen til ham).

Troer I?

Christoffer.

Ak, I spotter mig, Hr. Johnsøn!

Palne Johnsøn.

Nei, det veed Gud ...
Men ... men — (fattende sig og med et Smiil) Ja bliv ikke vred!
(Bemærkende Kongen) Hans Naade!

Anden Scene.

De Forrige. Kongen. Hertug Barnim.

Kongen.

Det bliver derved, Hertug Barnim! I følger
Med mig til Nyborg, til Dannerhof. Kun —
Det vil I tilgive — gjøre vi en Omvei.
Jeg maa først til Randers. Men derfra til Nyborg;

I forlade Jer derpaa! Først skal I gjæste
Vort muntre Randers, blandt Jyllands Byer
Os altid den kjæreste, og troe mod vor Krone.

Barnim.

Jeg befaler mig i Eders Naades Gunst.

Kongen (til Christopher.)

Følg med den ædle Hertug!

(Barnim og Christoffer gaae.)

Kongen.

Nu, Palne!
Glæd dig! Jeg tænker, vi er' nær ved Maalet.

Palne Johnsøn.

Hvorledes, Eders Naade?

Kongen.

Henning har gjort
Et Mesterstykke!

Palne Johnsøn.

Henning Podebusk?

Kongen.

Ja.
Jeg havde sendt ham med hemmeligt Budskab
Til Holsteen, til Nicolaus og Henrik.
Feiden med dem har været mig til Hinder.
I alle Rigets Provindser eier
Holsteen Besiddelser. Slesvigs Hertug
Blev ægget af dem. Jeg var ideligt nødt til

At splitte min Magt. De jydske Mænd
Havde Tilhold i Ryggen; det maatte forhindres.
Nu gjaldt, som du veed, Hertug Barnims Sending
Netop et Forlig med Holsteen —

Palne Johnsøn
(forundret eller smagende derpaa).

Med Holsteen?

Kongen.

Men ogsaa Freden kan kjøbes for dyrt.
Jeg trængte til gode Betingelser. Henning,
Den herlige Dreng, har taget dem ved Næsen.
Han har snakket saa længe for Grev Nicolaus
Om det ene Øie, han misted ved Gamborg,
At Greven holdt paa det andet, af Frygt for
Det skulde gaae tabt. — Nu, i Korthed, jeg har
Al Grund til at være tilfreds. See her —
(Tager nogle Pergamentsbreve frem.)
Det er den beskrevne Sone, forsynet
Med Underskrift af Barnim og de holsteenske Herrer.

Palne Johnsøn.

— Nu, Gud have Lov, min kjæreste Herre,
Det er kommet saa nær. Det har Dag og Nat
Været mit Ønske. Nu kan vi Alle
Være glade og frimodige.

Kongen.

Det vil jeg haabe.
Jeg tænker, at denne vor Sone med Holsteen

Skal vise mine jydske Mænd, de har regnet
Forgjæves paa Bistand af fremmede Fyrster,
Og at Gud er med os og vor retfærdige Sag.
— Her er, min Palne, nogle andre Breve.
Forsyn ogsaa dem med Underskrift og Seigl.
Hr. Thure Steensøn, Sendebud fra Sverrig
Har bragt dem idag.

Palne Johnsøn.

Fra Kong Erik, Eders Naade?

Kongen.

Nei, fra hans Fader, Kong Magnus. Han har atter
Brudt med sin Søn.

Palne Johnsøn.

Han ønsker vor Hjælp?

Kongen.

Han ønsker den nu. Thure Steensøn er fiin.
Jeg veed, han har handlet med Stigot og Bugge
Om Forbund med dem. Det fik jeg forpurret.
Nu blæser Vinden fra et andet Hjørne.
Nu kommer han til os.

Palne Johnsøn.

Hvad har da Eders Naade
Besluttet?

Kongen (efter et Ophold).

Her var det svært at beslutte.
Var jeg ene med Magnus — ham kan man styre.

Palne Johnsøn.
Vi har altsaa nægtet ham Forbundet?

Kongen.
Nei.
Jeg har med velberaad Hu forenet
Mig nøiere med Magnus, lovet ham min Bistand.
Thure Steensøn var hos mig forleden, mod Aften,
Kort før vi drog mod Hald. Tildeels
Have mine Forhandlinger med ham bevæget
Mig til at indgaae Forlig med Hr. Bugge.
Jeg og mine Riger trænge til Fred,
Skal alle mine Planer ei staae tilskamme.

Palne Johnsøn (betænkelig).
Vi kan lide stor Brøst af et Forbund med Magnus.

Kongen.
Maaskee. Men i hvert Fald maatte jeg forhindre,
Han forbandt sig med Stigot og Bugge. Desuden —
(standser.)

Palne Johnsøn.
Desuden, Eders Naade?

Kongen.
Palne! jeg skuer
Dybt ind i Fremtiden. Vel er den svanger
Med store Vexlinger. Danmarks Rige
Er rystet i sin Grund. Skal det hæve sig atter,
Og vinde sin gamle Magt og Høihed,
Da maa der handles med Kraft, men vaerligt.

Der kræves af Rigets Hersker ei blot
Manddom og Hurtighed i at gribe det Næste,
Men særdeles nu et fremsynet Øie,
En viis Beregning af Meget, der gjemmes
Ufødt endnu i Tidernes Skjød.
— Jeg har sat min Broder Magnus et Vilkaar.

Palne Johnsøn.

Tør Eders trofaste Tjener erfare —?

Kongen.

Vor unge Datter Margrethas Formæling
Med Magnus Søn, Kong Hakon af Norge —
I de sidste Aar min stadige Tanke.

Palne Johnsøn.

Jeg beundrer Eders Naades Viisdom. Gid Himlen
Give dertil sin Velsignelse!

Kongen.

Amen!
— Erik, Kong Magnus ældste Søn,
Bliver aldrig Eneregent over Sverrig.
Han arbeider paa sin Undergang selv.
Snarere kan Hakon —

Palne Johnsøn.

Jeg fatter, Eders Naade!

Kongen.

Ja, min Palne! det kræver Tid og Taalmod.
Det er Mennesket givet at lægge Planer

For kommende Slægter, uagtet han veed,
Hans Levetid er ſtakket. Det er hans Adel
At glæde ſig i den Tid, der er ufødt.
Dyret og Trællen ſtirre mod Jorden,
Glade, naar den giver til dagligt Behov.
Den fri Mand kaldes ei omſonſt for fri.
Han føler mindre Trykket af de Baand,
Der fængſle Menneſket. Hans Lyſt er at lade
Øiet gaae langt; hans Synskreds er viid.
Min taber ſig fjernt i de kommende Tider.

Palne Johnſøn.

De kommende Tider rækker Eders Naade
En uvisnelig Krands af Seirens Palmer.

Kongen
(gaaer en Gang op og ned).

De kommende Tider! — Og min Samtid trykker
Oprørets Tornekrone tungt paa min Isſe,
Hæmmer mine Skridt, miskjender helſt
Handlinger, den hverken kan fatte eller dømme.

Palne Johnſøn.

Engang bringer Tiden Alt for Dagen,
Eders Venner til Glæde, Eders Fjender til Sorg.

Kongen.

Ja, min Palne! det er mit Haab og min Trøſt.
Vi vil ikke tabe Modet, ei mattes eller vakle,
Om ogſaa den ſvage Slægt, hvis Velfærd
Er vort eneſte Maal, reiſer ſig imod os.

Kom, Palne, til Dannerhof, at fuldende Værket!
Endnu tør Kongen ei tænke paa Hvile,
Ikke standse sin Gang. Men siden, min Palne,
Er der atter en Dag. — Mit skjønne Søeborg!
Har jeg stridt og tumlet mig langt under Oe,
Da favner mig igjen dine luftige Skove;
Og, mit faure Gurre! din speilklare Søe
Skal svale mig med sin letteste Vove.
I skal formilde min strenge Hu,
I skyggefulde Træer! I kjølige Vande!
Give mig den Hvile, der nægtes mig nu,
Den Fred, der flygter fra Herskerens Pande.

(Gaaer ind med Palne.)

Tredie Scene.

Egnen udenfor Svend Skølings Huus.

Broder Helias og Tue Lange komme ud fra Huset, begge i Munkeklæder, med Stav og Pose.

Helias.

Vi maae bort, Tue Lange! Her er det utrygt.
Vi maae snarest muligt til Om eller Thvilum.

Tue Lange.

Som I vil. Thi her er vel Intet at vente.
I har gjort Jer til af Jer Klogskab og Snildhed.
Den har hjulpet os stort. Her staaer jeg igjen,
Indeklemt i Kutten, og er lige saa nær
Som dengang jeg kom. Har I holdt Eders Løfte?

Helias.

Jeg giver Eder Ret i Alting. Intet,
Slet Intet er udrettet, uden at jeg
Er haanet og krænket, krænket saa dybt,
At jeg — lad os tie!

Tue Lange.

Hvad har I da besluttet?

Helias

(efter nogen Overtænkning).

I Middelfart er I kjendt, ikke saa?

Tue Lange.

Det skulde jeg troe. Een af mine Gaarde
Ligger tæt op til Byen. — Hvi spørger I?

Helias.

Hm!
— Har I Mod, Tue Lange?

Tue Lange.

Om jeg har Mod?
Og I tvivler derpaa?

Helias.

I kan vise det nu.
Seer I — jeg taler helst aabent med Eder.
Som Sagerne staae, gavner jeg Eder ikke.
Broder Toke har ikke været taus. Han er flygtet
Til Nørreklosters Munke, har sagt dem, at jeg
Har tvunget ham til at forraade Hald

Og at sende Kongen en Nøgle til Borgen.
— Jeg tør vanskeligt vende tilbage til Klostret,
Kan ikke gavne Jer mere som før —

Tue Lange.

Og I selv bliver vanskeligt Abbed i Vitskøl.
Det fatter jeg Alt. Men nu — hvad saa mere?

Helias.

Tue Lange! troer I, at Dannerkongen gjerne
Mødes i Nyborg med de jydske Mænd,
Med Bisper og Riddere? underhandler gjerne
Og mundhugges, naar han allerhelst tvang dem?

Tue Lange.

Gjerne eller ikke, saa nødes han til det.

Helias.

Rigtigt; han gjør det af Nød. Men, troe mig,
Han vil ansee den for en Dannemand, hædre
Og lønne med Gavmildhed Den, der har Mod til
At forhindre Mødet, at befrie hans Høimod
For at bøie sig under Niels Bugges Stolthed.
I vil gjøre Jer høit fortjent af Hans Naade —

Tue Lange.

Vil jeg? — Broder Helias, tael uden Omsvøb.

Helias.

Niels Bugge maa ryddes af Veien. Han er Sjælen
I Jydernes Oprør. Naar han falder fra,
Har de Andre tabt Modet. Hans Søn vil ikke,

Det veed jeg, fortsætte Feiden mod Kongen.
Niels Bugge maa døe; derpaa har jeg svoret —
Ikke her, ikke heller paa Reisen i Jylland;
Her er det vanskeligt, hans Følge bliver stort;
Men siden, i Fyen, og i Middelfart helst.
Der bliver hans Følge Hælvten saa lille,
Og der er I kjendt, kan tænke paa Bistand.
Middelfarts Borger har liidt utroligt
Ved Feiden med Jyderne, hader dem med Rette.

Tue Lange.

Det er Altsammen sandt; og jeg fatter tillige,
At I kan være tjent med, om Bugge var død.
Men jeg —

Helias.

Det vil gavne Jer saare, Tue Lange!
I veed, jeg har udstrakt Myndighed, veed,
Vort Kloster er mægtigt, at mig er paalagt
At ydmyge Bugge, tvinge hans Hovmod
Af al min Evne. Faaer Sagen et Udfald
Som alle Parterne bedst er tjent med,
Saa er Alting glemt; jeg kommer i Gunst
Og hjælper da Eder. For, seer I — stille!
Der kommer Nogen — gaae! det er Gotskalk. Med ham
Maa jeg tale. Gaae! og vent mig ved Skoven!

(Tue Lange gaaer ud tilhøire.)

Broder Toke har jo fortalt mig, at Gotskalk
Løfter sine Øine til Jomfru Agnes;

Og selv har jeg seet ... det kan komme tilpas.

(Seer sig om.)

Hvor holder jeg mig skjult? — I Bondens Trægaard —

(Gaaer.)

Fjerde Scene.

Knud Bugge. Gotskalk (begge fra venstre Side).

Gotskalk.

Men I bliver jo her, tager vare paa Hald
Og beskytter Eders Moder. Det har man sagt mig.

Knud.

Ja vel! Men gjør dig nu færdig.

Gotskalk.

Jeg?
I er jo min Herre. Jeg følger kun Eder.

Knud.

Nei, Gotskalk! denne Gang følger du med ...
Nu ja, det er ikke hemmeligt længer.
Jeg har vundet mig en Brud, jeg er bleven trolovet.

Gotskalk.

Trolovet? I? — Ak, det var jo herligt!

Knud.

Hun har Jorder i Fyen, reiser nu til Svendborg.
Det var først bestemt, min Brud skulde følge
Med Hr. Johnsøn; men nu ta'er hun bort med min Fader,
For at spare den Omvei, Hr. Johnsøn gjør til Randers.

Gotskalk
(med en bange Anelse).
Med Hr. Johnsøn? til Fyen? — Hvo er da Eders Brud?

Knud.
Ei, du kjender hende godt! Jomfru Agnes.

Gotskalk (rystet).
Agnes!

Knud.
Naar min Fader kommer hjem, gaaer jeg selv til Fyen.
Saa mødes vi paany. Men nu maa du reise.

Gotskalk.
Lad en Anden følge med. Jeg bliver hos Eder.

Knud.
Nei, nei, du maa reise. Det er min Villie.

Gotskalk.
I er min Herre, jeg er Eders Svend;
Naar I befaler det, maa Gotskalk lyde.

Knud.
Velan, saa følg efter. Vi samles i Gaarden.
Du skynde dig blot og lad Agnes ei vente.

(Gaaer.)

Gotskalk
(efter et Ophold og bedøvet).
Agnes trolovet! Trolovet med min Herre!

Femte Scene.

Gotskalk. Broder Helias.

Helias (lister sig frem).

Gotskalk! Et Ord!

Gotskalk (sløv).

Er det Eder, Hr. Pater?

Helias.

Min kjære Gotskalk! nu maae vi skilles.
Jeg tager tilbage. Du bliver vel her?

Gotskalk.

Jeg reiser.

Helias.

Med Knud Bugge?

Gotskalk.

Han bliver her.

Helias.

Med hvem skal min Gotskalk da reise?

Gotskalk.

Med hvem?
Med — med Jomfru Agnes.

Helias.

Ei! Jomfru Agnes!
Du har Lykken med dig, det maa jeg bekjende.
— Ja, min kjære Gotskalk! inden jeg reiser,
Har jeg ret havt Lyst til at tale med dig.

Saavel jeg som Andre have fæstet deres Øine
Paa den kjække Ungersvend, priist hans Fromhed.
Du kan vorde til et Redskab for en ypperlig Gjerning,
Naar du følger mit Raad —

(Efterat have ventet Svar.)

Sagen er denne:
Nogle værdige, retskaffne Mænd have længe
Med Misnøie seet det ugudelige Oprør,
Ridderne Niels Bugge, Andersøn og Stigsøn
Lede mod det stakkels, betrængte Land.
Din egen unge Herre, Gotskalk, klager
I Stilhed over sin Faders Fremfærd.
Nu har vi besluttet at understøtte Kongen,
At arbeide mod de jydske Mænd,
Men hemmeligt og saa lemfældigt som muligt; —
At benytte mod dem en tilladelig Tvang,
En tilladelig, en lovlig, og til Rigets Bedste.
— Min Gotskalk! du er saa stille. Forstaaer du?

Gotskalk
(altid fordybet i sig selv og som drømmende).

Ja ja, min værdige Fader!

Helias.

Nu vel!
Vi vil sagtens mødes igjen paa Reisen,
Enten her eller først i Fyen. Naar du da
Vil give din Ven, den fattige Broder,
Leilighed til en Samtale, troer jeg,
Du vil bedre forstaae mig. — Hører du, Gotskalk?

Gotskalk (som før).

Jeg hører, Hr. Pater!

Helias.

Og du skjænker mig dit Bifald?

(Da Gotskalk tier)

Det er mærkelige Tider. Du kan stige, min Søn!
Vil du række Haand til at hjælpe Kongen,
Hjælpe de Mænd, der vaage for Riget,
Da tør jeg spaae dig en herlig Fremtid.
Ei sandt, min Gotskalk! — undsee dig ikke —
Din Tanke stræber mod et høiere Maal.
Jeg har seet en ædel og fager Jomfru
I Hr. Bugges Gaard.

(Tager hans Haand.)

Min fromme Gotskalk!
Fat Mod! Vel muligt, den Tid kan komme,
At du tør beile til Jomfru Agnes.

Gotskalk

(farer op og river sig løs).

Agnes? min Herres Trolovede? Frister!
Flye fra mig! (Iler ud.)

Helias

(følgende efter ham).

Gotskalk! men vent og hør mig!

Sjette Scene.

Værelset paa Hald.

Niels Bugge kommer ind med **Knud**. Siden **Agnes**.

Bugge.

Du kjender alt min Villie. Du bliver paa Hald
Som Værge for din Moder, dine yngre Brødre,
Som Fører og Forsvar for Gaardens Besætning.
Du vil vide, min Søn, at vaere mit Tarv,
Mandeligen at staae paa min Ret, naar det kræves.
Er du tvivlraadig, da gak til Stigot paa Bjørnsholm.
Har du Forfald, eller tvinger dig Sot og Sygdom,
Hvad Gud forbyde, da lad ham vogte Hald.

Knud.

Min Fader! jeg skal holde hvert af Eders Bud.

Bugge.

Derpaa tvivler jeg ikke. Vi kan da skilles.
(Tager ham i Haanden).
Min Søn! mig aner intet Godt af min Reise.
Vel er der lovet os Gidsel og Leide;
Dog skulde jeg næsten troe, jeg vender
Ei let tilbage fra Mødet i Nyborg.
Det er min urokkelige, faste Beslutning,
At jeg nu for sidste Gang handler med Kongen
Paa Dannerhof; og jeg agter at forsvare
Min og Mines lovlige Ret
Af yderste Formue. Og da er det Spørgsmaal,

Hvo der seirer, hvo der bukker under.
Var det vanskeligt før, værre bli'er det nu,
Da Tallet af vore Venner dagligt formindskes.
— Lader jeg Livet i den ulige Kamp,
Da bliver du Hoved for min Slægt og Den,
Til hvem din Moder, dine yngre Brødre
Sætte al deres Lid. Knud! du være
For min Hustru en kjærlig og lydig Søn!
Hun har ikke havt ret mange glade Dage,
Har ofte været ængstet af Frygt, har taget
Oftere Deel i mine Handlingers Uro
End formaaet at dele min Tillid og mit Haab.
Dog var hun mig hengiven og elskede mig trofast.
Falder jeg fra, da veed jeg, brister
Det ringe Mod, der næredes ved mig.
Min Søn være da hendes kjærlige Trøster,
Lindre hendes Sorg og lette hende Byrden.

Knud.

O, min Fader! Eders Ord bevæge mig dybt.
Men I vender tilbage; det haaber og troer jeg.
Kongen ønsker at give sit Rige
Fred og Hvile. Han er ei uforsonlig;
Naar blot I — tilgiv mig! Jeg veed, min Fader!
I lider ei vel, at Nogen dømmer
Over Eder og Eders Handlinger. Dog —
Gav I efter, det var til Baade for Alle.

Bugge.

Lad dette fare! Du og I Alle,
Der regne Jer til den yngre Slægt,
I kan ikke fatte hvad vi holde fast paa.
I er voxet op under Magtens Svøbe.
Den Rettighed, der daglig tabes, er ikke
Forhvervet af Eder. Men vi — dog stille!

(Agnes træder ind.)

Der er din Agnes. Tag Afsked med hende.
Jeg hilser engang endnu paa din Moder,
Og saa, min Søn! i Guds Navn afsted!

(Gaaer.)

Knud.

Ak, disse Tider er' bedrøvelige, min Agnes!

Agnes.

Men jeg tænkte, nu var der Fred at vente
Og en bedre Fremtid.

Knud.

Det skulde man troe.
Og dog seer det mørkt ud. — Min stakkels Moder!

(Der blæses i et Horn udenfor.)

Det er Hornet, der blæser til Opbrud. Velan,
Vi tør ikke tøve. Jeg har givet Eder med
Til Beskyttelse paa Reisen min troeste Svend.
Gotskalk bliver Eders Ledsager.

Agnes (urolig).

Gotskalk?

Knud.

I er dog tilfreds med mit Valg?

Agnes.

Det er jeg.

Og dog — lad ham heller blive her.

Knud.

Af hvad Grund?

Agnes.

Han er Eder tro. I kan stole paa ham,
Og behøve ham selv. I vælge mig en Anden!
Jeg beder Eder, Knud, lad ham blive hos Eder.

Knud.

Hvor finder jeg en Anden, nu paa det Sidste?

Agnes.

Tag hvem I vil!

Knud.

Vær kun ubekymret!
(Smilende)
Jeg bytter mig nok, selv uden hans Hjælp.

Syvende Scene.

De Forrige. Fru Ingeborg.

Fru Ingeborg.

Min Herre drog nu bort, og man venter paa Eder.

Knud.

Agnes, saa kom da!

Agnes.

Ak, Faster, Farvel!

Fru Ingeborg (kyssende hende).

Min Agnes! min venlige Agnes! Farvel!

(Knud og Agnes ile hurtigt ud.)

Fru Ingeborg

(ene, gaaer hen til Vinduet).

Der drage de bort! Over hele Sletten
Glimrer det af Vaaben, og Fjerbuske vaie.
— — Jeg kan kjende min Herre, han rider med Stigsøn —
Han seer sig om — han kan kjende mig — han hilser —

(Vinker ud med Haanden eller Tørklædet.)

O Farvel! min kjæreste Herre, far vel!
Far tusind Gange vel! — — Der dreier han om Høien —
Jeg seer ham ikke mere.

(Kommer frem.)

Det er ikke ret,
At jeg er saa bedrøvet. Den hellige Jomfru
Vil høre mine Bønner, vil bringe ham tilbage.

(Seer igjen ud.)

Nu er Sletten tom, Alle dragne hen,
Ingen Vind rører sig, Alt er lydløst.
Tom og stille vil ogsaa vor Gaard
Blive for Fremtiden. — — Hvo er det der kommer?
En Rytter — det er Gotskalk — hvor han farer afsted!

(Kommer igjen frem.)

Jeg er saa svag, at jeg næsten kan glædes,
At En af mine Kjære vender tilbage.
Men hvad kan han ville? Ak, han har vel glemt

Et eller Andet over alt det Hastværk.
(Gaaer engang op og ned.)
Hvorfor er jeg da saa urolig? Kongen
Vil holde sit Ord. Min kjære Herre
Har Intet at frygte. — Hvad er her da at frygte?
At Kongen vover at berøve ham sin Frihed?
Og om han gjorde det? Hellige Guds Moder!
(Farer sammen.)
Hvo kommer? Gotskalk!

Ottende Scene.

Fru Ingeborg. Gotskalk.

Gotskalk
(med Hast og forstyrret).
O, min ædle Frue!

Fru Ingeborg.
Hvad vil du? tael!

Gotskalk.
Hvor er min Herre?

Fru Ingeborg.
Knud? jeg veed ikke.

Gotskalk
(som for sig selv).
Og jeg tør ikke vente ...
Hvad skal jeg gribe til ...

Fru Ingeborg (urolig).
Kan du ikke sige mig?

Gotskalk.

Ak nei — I vil ængstes, og maaskee uden Grund —

Fru Ingeborg.

Gotskalk! jeg befaler dig, tael! tael strax!

Gotskalk.

O, jeg er saa fortumlet — bær over med mig —
Jeg har blot en Mistanke — muligt, den er falsk —

Fru Ingeborg.

Men siig mig kun —

Gotskalk.

Da vi nys drog ned ad Høien,
Saae jeg i Frastand Broder Helias fra Esrom.
Han var skjult af Hætten, men mit Syn er skarpt,
Og jeg kjendte ham paa en Munk, der var med
Og der standsede paa Veien. Denne Munk har jeg seet
Alt eengang med Helias. Men for faa Dage siden
Gik han ridderlig klædt med Fjederhat og Kaabe.
Han var dengang med Kongen. Nu saae jeg ham igjen,
Og atter som Munk. Da jeg øined' dem begge,
Da foer det som et Lyn igjennem mig: Munken,
Denne Helias er en Forræder; han lurer
Paa Nogens Fordærv; vi maae vogte os for ham.
Og en Magt, jeg kan ikke sige hvilken, drev mig
Til at kaste min Hest og ile tilbage.

Fru Ingeborg.

Min Gud, hvad frygter du?

Gotskalk.

Jeg veed ikke selv ...

Helias har talt med mig nylig, han har sagt ...
Jeg mindes det saa dunkelt, — jeg var dengang saa bedrøvet —
Han spurgte mig ... han sagde ... Hvad var det dog han spurgte —?

Fru Ingeborg.

Gjaldt det ikke min Herre?

Gotskalk.

Eders Herre? Hr. Bugge?

Fru Ingeborg.

Eller Knud?

Gotskalk.

Nei, nei!

Fru Ingeborg.

Har Kongen ei isinde
At forraade dem?

Gotskalk (bestemt).

Nei.

Fru Ingeborg.

O, du ængster mig tildøde!
— Trues min Herre med Farer paa Reisen?

Gotskalk
(seer spørgende paa hende).

Paa Reisen?

Fru Ingeborg.

I Fyen, i Nyborg?

Gotskalk.

Paa Reisen?

(Med Anstrengelse.)

Hvad vilde Broder Helias? — Han bad mig jo komme ...
Han sagde jo, vi mødtes ... der var Mænd, der vilde —
Der havde lagt Raad op ...

(udbrydende)

Ja, jeg mindes det klart!
Han sagde, der var Mænd, der havde lagt Raad op
Mod Hr. Bugge —

Fru Ingeborg (forfærdet).

Mod min Herre?

Gotskalk.

Og mod de jydske Mænd,
Der drage til Nyborg. Han bad mig staae ham bi,
Den afskyelige Munk! — Nu husker jeg det Alt —

Fru Ingeborg.

Mod min Husbond? mod hans Liv?

Gotskalk.

Jeg fatted' ikke andet.

Fru Ingeborg.

Det er jo forfærdeligt! — og han aner intet Ondt!
Det bliver hans Undergang. — Hvad sagde da Munken?
Nævned han ikke de Mænd, der stræbte

Min Husbond efter Livet?

Gotſkalk (eftertænkende).

Det troer jeg ikke.

Fru Ingeborg.

Beſtemte han ikke Tiden og Stedet?

Gotſkalk.

Tiden og Stedet?

Fru Ingeborg.

Huſk dig om!

Gotſkalk.

Nei.

Men Alt løb rundt for mig; jeg hørte kun halvt.

Fru Ingeborg (utaalmodig).

O, hvor kunde du, Gotſkalk!

Gotſkalk.

I vredes blot ikke!

Fru Ingeborg (grundende).

Denne Munk, denne Helias var jo hos os.
Min Herre var opbragt og jog ham fra Gaarden —
Hvo kan vide, hvad der var dem imellem.
Om han nu af Hævn — o, jeg ſkjælver af Skræk!
Den rige Chriſt raade mit angſtfulde Hjerte!

Gotſkalk.

I tale med Knud, med min unge Herre!

Fru Ingeborg.

Og hvad kan da Knud? Var end al vor Frygt
Beviislig — min Husbond vender aldrig tilbage!
(Gaaer urolig op og ned.)
Bliver jeg her, da vil Jorden brænde
Under mine Fødder. Hvis jeg hemmeligt fulgte —
Der er dog Ingen, der har hans Hustrus Ombu —
Hr. Stigot paa Bjørnsholm kunde varetage Hald ...
Min Søn gik med mig — det maa han, det skal han!
— Gotskalk! begiv dig tilbage, vær opmærksom!
Agt vel paa Alt! Hører du, paa Alting!
Lad mig stole derpaa. Betroe dig til min Herre,
Til Andersøn og Stigsøn. Mærker I Uraad,
Da vaage I trofast, du og Thorbern.

Gotskalk.

Det skal vi, min Frue!
(Vil gaae.)

Fru Ingeborg.

Gotskalk, vent!
(Overveiende.)
Vel muligt, min Herre vil vredes, naar han seer mig.
Maaskee det viser sig, at vi bedrog os,
Eller Faren gaaer over. Da veed jeg, han vil dadle
Min Frygtsomhed, min utidige Angst.
(Med et Udbrud.)
O, lad ham kun vredes! Han er det vel værdt,
At jeg bærer hans Vrede, af Kjærlighed til ham.

Naar jeg kun tør see ham frelst og uskadt,
Da lad ham dadle mig; hans strenge Tale
Vil være Lindring for mit ængstede Hjerte.

(Til Gotskalk.)

Gjør som jeg har sagt.

(Gaaer ind til Siden, Gotskalk ud ad Hoved-Indgangen.)

Femte Act.

Første Scene.

Middelfart. En dyb Plads, der gaaer ned til Stranden. I Baggrunden nogle ophængte Fiskergarn. I Forgrunden enkelte Huse og Træer. Tilvenstre Herberget, en noget større Bygning af Bindingsværk. Handlingen begynder om Morgenen.

Broder Helias nærmer sig forsigtig og speidende.

Helias.

Det var at forudsee, han lader mig vente.
Jeg er bleven opholdt, Christoffer kan komme
Hvert Øieblik — saa er det Spørgsmaal, om vi ...
Der maa handles idag, idag eller aldrig!
(Efter et Ophold.)
Alt staaer paa Spil. Det Ønske, jeg har næret
I Aar og Dag, at komme til Vitskøl,
Kan blive tilintetgjort, selv kan jeg see mig
Udsat for en forsmædelig Lod.
Abbed Andreas — jeg kjender ham — kan let

Synes, det er bedst, jeg betaler Gildet.
Al hans Forventning, hans Tillid til mig
Har jeg skuffet, og nu — kun eet Middel har jeg.
— Niels Bugge! du mægtige Mand! du skal lære,
Hvad det er at træde den foragtede Orm!
Du veed ikke, du har traadt en Hugorm.
(Seer ud til Siden.)
Hvi tøver Tue Lange ... Endelig, der er han.

Anden Scene.

Broder Helias. Tue Lange, bevæbnet, i Hjelm og med Rytterkappe. Siden nogle Fiskere.

Helias.

Nu, Tue Lange, hvad Held har I havt?
Skynd Eder — fortæl!

Tue Lange.

Broder Helias! glæd Jer!
Det gaaer os ypperligt.

Helias.

Nu da, hvorledes?

Tue Lange (ligesom hviskende).

Her i Middelfart har været et Oprør,
Et fuldstændigt Oprør.

Helias.

Oprør? Af hvem?

Tue Lange.

Af Borgerne. Strax, da de jydske Mænd
Kom over med Færgen, flokkedes Folket,
Og vilde forbyde dem Landgang.

Helias.

Herligt!

Var I Mester derfor?

Tue Lange.

Nei, det kom af sig selv.

Helias.

Og hvad Ende fik det?

Tue Lange.

Her ligge desværrre
Nogle Ryttere fra Odensee. De kom imellem
Paa Lehnsmandens Bøn.

Helias.

Ryttere her?
Det er slemt og mod min Beregning.

Tue Lange.

Aa hvad!
En halv Snees Stykker, og de har hørt ondt nok
Af Borgerne siden; de holde sig stille.

Helias.

Og I, hvad har I da udrettet selv?

Tue Lange.

I skal være tilfreds, Broder Helias. Først
Har jeg opslaaet min Bolig i Fiskernes Løkker
Og snakket for Folkene. Her kommer ret strax
Et Par, jeg har stevnet til Møde. De er' Alle
Dristige Folk og paalidelige.

Helias.

Godt.

Og I har ikke glemt at sige dem, I handler
Med Kongens Minde, at I kommer fra Viborg
Og kjender hans Villie?

Tue Lange.

Nei, hvor kan I troe!

Dernæst har jeg talt med Flere af Byens
Borgere hersteds, efter Eders Ønske,
Og har sagt dem, men underhaanden, at Freden
Med Holsteen var sluttet. — Er det virkelig sandt?

Helias.

Derpaa kan I stole.

Tue Lange.

Og har viist dem klarligt,

At nu maa Jyderne falde tilføie,
At det nu var bedst, man kjørte dem i Ring.

Helias.

Det har I gjort godt.

Tue Lange.

Det skulde jeg troe.

Helias.

Og hvor skal Overfaldet skee?

Tue Lange.

Ved Stranden.

Helias.

Hvorfor ikke paa Torvet?

Tue Lange.

Det forstaaer I ikke.
Veien gaaer langsmed Stranden til Porten,
Igjennem et snævert Stræde. Der kan vi
Klemme dem inde.

Helias.

Godt; som I vil.

(Nogle Fiskere nærme sig og giøre hemmeligt Tegn til Tue Lange.)

Tue Lange.

Træd I kun nærmere, taler kun frit!

En af Fiskerne.

Vi vil gjerne vide bestemt, hvor mange
Af Eders Folk vi kan regne paa nu.

Tue Lange.

Ti af mine bedste Huskarle, flinke
Og duelige Folk.

Fiskeren.

Ja, ja, det var vel.

Helias (til Fiskeren).
Min kjære Mand! I lider vel ondt
Mellem Aar og Dag. Eders jydske Nabo
Er sagtens ei god at trækkes med.

Fiskeren.
Nei;
Og især under Feiden. I skal vide, Hr. Pater!
Da Vandet her ved Byen er lavt, maae tidt
De større Fartøier, med Kjøbmandsgods paa,
Lægge bi bistovre ved den jydske Kyst.
To har de snappet, og fire Baade
Fra Fiskerne her. Den ene var min.
Der skal mange Aar gaae hen, før vi forvinde
Den Skade, de har gjort ved Indfaldet sidst.

Helias.
Det kan jeg tænke. Jeg har Medynk med Eder.

Tue Lange (til Fiskeren).
Ja saa kan du gaae. Vent mig ved Stranden.
(Fiskerne gaae).
Knud Bugges Svend, giver han os Bistand?

Helias.
Gotskalk? (Barsk) Nei, han er tvertimod farlig.
Hold Øie med ham og skaan ham ikke.

Tue Lange.
Godt — hvis jeg træffer ham.

Helias.
Hvor er Niels Bugge

Og de andre Herrer taget ind?

Tue Lange.

Derovre,

I Herberget.

Helias.

Der? og I lader mig staae ...

Men er I da uklog? Sæt, at man saae mig

Være sammen med Eder — bort herfra, kom!

Tue Lange.

Ja, ja, giv Tid! Det har ingen Fare.

(De gaae.)

Tredie Scene.

Agnes og et Par af hendes Piger komme ud fra Herberget. Siden Gotskalk.

Agnes
(til En af Pigerne).

Lad os kun gaae ned. Her er Ingen at see,
Og Huset tæt ved. Hvad Fare kan der være?
— Hvor Morgenen er klar! hvor det lufter friskt
Fra Stranden! Saa smukt er der ikke ved Viborg.
See kun derhenne glider en Baad
Med hvide Seil tversover Sundet.
Den kommer fra Jylland, den bringer os Hilsen
Fra alle vore Frænder. — Lad os kun gaae ned!
Der kommer Gotskalk; han kan følge med.

(Gotskalk kommer fra Stranden med et Par af Bugges Folk.)

Agnes (til Gotskalk).

Kan vi gaae til Stranden? Er der Noget at frygte?

Gotskalk.

Nu er der stille; dog tør jeg ikke raade, —
Med mindre vi var' nogle Fleer i Følge.

Agnes.

Saa bliver jeg her. Jeg kan ikke glædes
Ved den smukke Morgen, naar jeg veed, man lurer
Paa at gjøre mig Fortred.

Gotskalk.

Der har I vel Ret.

Agnes.

Naar venter I Junker Christoffer?

Gotskalk.

Idag,
Hvert Øieblik. Var han blot kommen!

Agnes.

Idag?
Nu Gud være lovet! Om Dagen er jeg ikke
Halv saa frygtsom. Men inat var jeg angst.
Naar Dagen er saa klar, Luften saa mild,
Kan Ingen pønse paa forræderisk Anslag.
Natten maa dertil.

(Da Gotskalk ryster paa Hovedet.)

Lad os haabe det Bedste!
Man piner sig kun selv med at ængstes bestandigt.

— Hvad har du der om Halsen? — Et Sølvkors!

Gotskalk (forvirret).

Der er et Kapel ved Stranden. Jeg var inde
Og bad min Morgenbøn.

Agnes.

Kom, lad mig see!

(Gotskalk rækker hende det.)

Det er smukt. (Til En af Pigerne.) See kun, og besat med Stene.
— Gaaer du altid med dette Kors?

Gotskalk.

Ja — altid.

Det blev lagt paa min Vugge dengang jeg blev født.
Det har alle mine Dage hviilt ved mit Hjerte,
Har følt dets Slag i Sorg og i Glæde.
Engang naar jeg døer —

(Holder inde.)

Agnes.

Nu, naar du døer?

Gotskalk.

Ak, dette Kors er en Arv fra min Moder.
Af Alt i Verden var jeg hende kjærest.
Jeg har tænkt, at Den, jeg selv har elsket
Høiest siden min Moders Død,
Skal atter tage det i Arv efter mig.
Jeg er angst for at glemmes. Dette Kors skal være
Som et Kors paa min Grav, men heller ikke Mere:
Et Mærke med mit Navn.

Agnes
(giver ham Korset igjen uden at see paa ham.)
Naar det er fra din Moder,
Bør du gjemme det vel.
(Til En af Pigerne.) Lad os kun gaae ind.
Her er kjøligt ved Stranden.
(Idet hun gaaer mod Huset, møder hun de Udtrædende.)

Fjerde Scene.

De Forrige. Niels Bugge, Peder Andersøn og Offe Stigsøn med Følge.

Bugge.
God Morgen, min Agnes!
Vil du atter gaae ind? Du har Ret; vel muligt
Vi snart reise videre. Hold dig da rede.
(Agnes og Pigerne gaae ind.)
Nu, Gotskalk! Munken, har du seet ham siden?

Gotskalk.
Nei, Hr. Ridder!

Peder Andersøn.
Han har vel betænkt sig.

Bugge.
Hm! maaskee. (Til Gotskalk) Gaae ned til Stranden
Og bring os Bud, naar du øiner Færgen.
(Gotskalk gaaer med nogle af Følget.)

Offe Stigsøn.
I mener da bestemt, at Junker Christoffer
Kommer idag?

Bugge.

Jeg tænker det. Han burde
Være her igaar. Han er vel bleven hindret.

Peder Andersøn.

Saa skal vi da til Nyborg! Gud vide hvad Udfald
Den Reise vil faae!

Offe Stigsøn.

Biskop Mogens af Børlum
Meente jo, vi maae slaae af paa vor Fordring,
For ei at gaae glip af det Hele.

Peder Andersøn.

Biskop Mogens?
Det er vitterligt for Alle, han holder med Kongen.
Hvo vil agte paa ham! — I er tankefuld, Bugge?
Hvad mener da I?

Bugge.

Jeg mener, at Bispen
Turde muligt have Ret. Vor Udsigt er mørk.

Peder Andersøn.

Ei hvad! fordi Erland Kalf er løbet
Over til Kongen — han er en Forræder.

Bugge.

Nei, nei! Erland Kalf er ingen Forræder.
Det harmer mig meest, ja det volder mig Uro,
At jeg ikke tør sige: Kalf er Forræder.

Offe Stigsøn.

Ligemeget! Een Mand meer eller mindre —
Vi tør ikke vakle, ei vige nogen Fodsbred.

Peder Andersøn.

Det Samme siger jeg.

Bugge.

Og jeg ikke mindre.
Jeg har sat mit Liv paa den eneste Tærning
Og svigter Eder ikke. Men jeg seer forud,
Vi komme til at holde sammen for Alvor,
Særdeles naar Bisperne, hvad jeg befrygter,
Nægte paa Dannerhof deres kraftige Bistand.

Peder Andersøn.

Vi skulde have gjort som jeg sagde: først
Bestyrket vort Forbund med Holsteens Grever.
For et muligt Tilfælde var det sikkrest.

Bugge (mørk).

Det behøves ikke, hvis Holsteen er os tro;
Og det gavner lidet, er det falsk og troløst.

Offe Stigsøn.

Der er Budet.

(Gotskalk kommer hurtigt ind.)

Gotskalk

Junker Christoffer kommer.
Han er lige bag ved mig.

Bugge (til Anderson).

Der kan I see!

Peder Andersøn.

Ja ja — skjøndt halvveis tænkte jeg, Kongen
Havde saa smaat en Ræv bag Øret.

Bugge.

Er hans Følge stort?

Gotskalk.

Nei, kun lille.
Men Hr. Ridder! jeg bemærkede nu, der var samlet
En Mængde Folk langs Stranden og paa Torvet,
De fleste bevæbnede. Jeg syntes at spore
Uro. Folk stak Hovederne sammen.

Bugge.

Hvad var det for Mænd?

Gotskalk.

Borgere fra Byen,
Saavidt jeg kunde see, og Fiskere fra Leiet.
Da Kongens Søn kom, blev Tummelen større,
Skjøndt Folket spredtes og trak sig tilbage.
Men de samles paany.

Bugge.

Føres de af Nogen?

Gotskalk.

Jeg veed ikke, Herre! Men jeg sendte Thorbern
Ned paa Udkig.

Peder Andersøn (spydig).

Der kommer Christoffer.
Jeg tænker, at han veed bedre Besked.

Femte Scene.

De Forrige. Junker Christoffer med Følge. Siden Thorbern.

Bugge (gaaer ham imøde).

Velkommen, Hr. Junker!

Christoffer.

Jeg takker Eder.

Bugge.

Veed I,

Der er Opløb af Byens Borgere?

Christoffer.

Ja —

Man har sagt mig det nu da jeg kom. Jeg mener,
Det har Intet at betyde.

Peder Andersøn.

Min kjære Hr. Junker!

Det Opløb er det andet siden vor Ankomst.

Christoffer.

Det vil dæmpes som det første. Dog ønsker jeg selv,
I ædle Herrer, at I undgaae Faren,
Er den ellers forhaanden. Ja, jeg mener endog,
Vi bør tage til Odensee strax. Min Fader
Kan ventes hvert Øieblik. Jeg blev forsinket,
Han har hentet mig ind, agter sig hertil.
Det turde være bedst for alle Parter,
Om vi undgik et utidigt Møde.

Bugge.

I har Ret.

Vi kan bryde op, naar det skal være.

(Til Gotskalk.)

Lad Resten af vort Følge holde ved Porten,
Der gaaer ned til Stranden. Der skal Agnes
Holde sig færdig og vente til vi komme.

(Gotskalk gaaer ind i Herberget.)

Christoffer.

Hvad gav Anledning til det første Opløb?

Offe Stigsøn.

Vor Ankomst, Hr. Junker! Det hed sig siden,
De tænkte, vi gjorde Landgang som Fjender.

Christoffer (smilende).

Ja, Eders Venner ere kun faa her i Fyen,
Især paa denne Kant.

(Man hører et stærkt, men fjernt Raab som af en Mængde Mennesker.)

Peder Andersøn.

Hører I, de raabe!

Jeg skulde selv troe, det er knap af Venskab
De bruge deres Lunger saa stærkt.

Christoffer.

Lad dem skrige!

Med Ord og Skrig slaaer man Ingen af Hesten.
Dog — lader mig raade! Jeg vil tale med Hoben
Og stille den tilfreds.

(Idet han vil gaae, nærmer Thorbern sig.)

Bugge (til Christoffer).

Der kommer mit Bud.
Lad os høre hvad han melder.

(Til Thorbern.)

Hvorledes staaer det til?

Thorbern.

Det seer farligt ud som Brimmelen voxer.
Jeg gik ned paa Torvet, skjult i min Kappe
Og blanded' mig i Hoben. Der stod en Munk
Og en Mand i Harnisk høit paa en Steenhob
Og talte til Folket.

Bugge.

Hvad blev der talt?

Thorbern.

Han, der var bevæbnet, forkyndte for Alle
I Kong Valdemars Navn, at nu var der indgaaet
Fred og Sone med Holsteen; at Kongen
Vilde plat ud ikke forliges med Jylland,
Men tvinge sine jydske Mænd med Vaaben.

Offe Stigsøn.

Hvad siger I til dette, Hr. Junker?

Christoffer (opbragt).

Hvo var han?
Hvo var den Forræder?

Thorbern.

Jeg kjendte ham ikke.

Offe Stigsøn.

Hvad gjør det til Sagen hvo han er. Men svar os:
Er det vist, at Kongen er sonet med Holsteen?

Christoffer (kort).

Er det saa i sig selv, da vil Eder gives
Underretning derom til Tid og Sted.

Peder Andersøn (med Heftighed).

Det er intet Svar, Hr. Junker! Siig os
Er I sonet med Holsteen?

Christoffer.

I har faaet mit Svar.

Bugge.

Nei, nei, Hr. Junker! den Sag er Alvor.
Vi gaae ikke fra Pletten, forinden vi vide
Hvad vi har at rette os efter. — Er det afgjort,
Er I sonet med Greverne?

Christoffer.

Hr. Bugge! det var let
At svare: det er noget jeg ikke kan vide.
Og dog — jeg har ønsket at spare Jer for denne
Ei kjærkomne Nyhed saa længe som muligt.
Forresten — det er sandt. Ved min Faders Ankomst
Vil det blive bekjendtgjort.

Bugge (udbrydende).

Saa min Anelse traf ind!

Peder Andersøn (opbragt).

Der har I det, Niels Bugge; der er Syn for Sagn!

Christoffer.

Men Ingen har han givet — det vidner jeg for Gud —
Ingen har han givet Fuldmagt forinden
Til at gjøre det bekjendt.

Peder Andersøn.

Det kan I bilde Børn ind.
Jeg siger, det er aftalt Spil, det er atter
Hans gamle Trædskhed. Vi er' solgt' og forraadte.

Christoffer (i Hede).

Jeg forlanger, I skal troe mig!

Bugge.

Stille, Hr. Junker!
I har villet spart os for denne Nyhed.
Vel var det bedre, Kongen havde spart os
Reisen hertil. Jeg for min Deel
Gaaer ikke til Nyborg.

Peder Andersøn.

Retsaa, Niels Bugge!

Christoffer.

Hvorledes? I gaaer ikke til Nyborg?

Bugge
(med stigende Heftighed).

Nei.
Det er muligt, I kjender selv kun lidt til

Dannerkongens Lønraad. Os er det bekjendt,
Han er skrøbelig, naar det gjælder et Løfte.

Christoffer.

I glemmer hvem I taler til.

Bugge.

Kunde jeg glemme
Syv Aars lange, frugtesløse Kamp!
Kunde jeg glemme, hvor tidt Eders Fader
Har gjort os troskyldige og forhaanet os siden.
— Andersøn har Ret! Det er atter hans Trædskhed!
Som Slagteqvæg skal vi trækkes til Nyborg,
Lokkes til Dannerhof, nu da han mener,
Han har Spillet vundet, nu da han tænker,
Han kan sætte os Kniven paa Struben.

Offe Stigsøn.

Afsted!
I har alt mit Bifald! Vi vende tilbage!

Christoffer.

I kan ikke vende om. Stranden er spærret
Af Borgernes Hobe. Kun een Vei er aaben.

Bugge.

Troer I, Hr. Junker! at vi har Frygt for
Hine fyenske Oldensviin? — Andersøn! Stigsøn!
Slutter Jer til mig! (Til sit Følge.) Og I, mine faa,
Men prøvede Mænd! Med Sværdet skal vi

Bane vor Vei og skrive os et Pasbord
Paa Fyenboens Pande. — Afsted! til Stranden!
(Han, Peder Anderson og Offe Stigson med Følget ile ud.)

Christoffer (til sine Mænd).

Følger mig! Er det muligt, maa han frelses!
(De følge efter.)

Sjette Scene.

Efter en Pause hører man et høit Raab af den oprørske Mængde. Strax efter kommer **Agnes** og **Ebbe** hurtigt ind fra Stranden. Siden **Gotskalk**.

Agnes
(holder med Haanden et Klæde om Armen).

Vær ikke saa forskrækket. Du gjør mig kun angst.
Bind Klædet om.

Ebbe (ængstlig).

Ja ja — det skal jeg —
Jeg forstaaer kun lidet af Saarlægens Kunst...
Hold Armen stille ... vær taalmodig, Jomfru ...
Kan jeg binde det saaledes?

Agnes.

Det smerter, Ebbe!
Er det blot ikke farligt?

Ebbe.

Nei, fat Eder, Jomfru!
Nu standse vi Blodet — ja Gud skal vide,
Om jeg her gjør Eder meer Ondt end Gavn.

— Det vil ikke standse ... du naadige Himmel,
Jeg er ubehændig — hm! — hold blot Armen stille.

(Gotskalk kommer.)

Gotskalk.

Er I her? Jeg har søgt Jer — hellige Jomfru!
Er I saaret?

Agnes.

I Armen.

Ebbe.

En Bueskytte sigted'
Paa mig og traf hende.

Gotskalk.

Kom, lad mig see!
Jeg forstaaer at forbinde.

Ebbe.

Forstaaer I? Saa skynd Jer!

Gotskalk

(mens han vikler Klædet op).

Det er Lærdom fra Klostret. — Trøst Eder, Jomfru!
I er kun streifet — det er slet ikke farligt.

Agnes.

St. Margreth' være lovet.

Gotskalk.

Naar det blot er forbundet,
Saa læges det hurtigt — See saa! — I skjælver —
Vær kun uden Frygt!

Agnes.

Hvad gjør du, Gotskalk?

Gotskalk.

Der hang en Blooddraabe her paa Armen,
Rød som et Rønnebær. Jeg suged' den op.
Tilgiv mig, Jomfru Agnes!

Ebbe

(der har seet ud ved Baggrunden).

Bulderet bliver ved.

Gotskalk.

O, de skjændige Forrædere! Det er Helias, Munken,
Og den Anden — Men Hr. Bugge gjør lyst hvor han
kommer,
Og Andersøn og Stigsøn ikke mindre.

Agnes (farer sammen).

Hør kun!
Hvor de raabe!

Gotskalk.

Ebbe, bliv her! (Til Agnes) I kan ikke
Gaae ind i Herberget. Byen er fuld af
De oprørske Mænd. Bliv her! — Jeg maa bort;
Vi er' kun saa faa; jeg kan ikke forlade
Hr. Bugge, medens han trænges saa haardt.
Men jeg vender tilbage det snareste jeg kan.

(Gaaer ned til Stranden.)

Agnes

Naar blot Ingen kommer!

Ebbe.

Jeg tænker det ikke.
Hvis I ønsker det, skal jeg gaae ned.

Agnes.

Gjør det;
Men ikke for langt bort.

(Et stærkt Raab nærved høres).

Nei — bliv her!
Kom hen til mig. Hører du?

(En stor Hob af Byens Borgere og Fiskere iler over Scenen i Baggrunden fra venstre Side tilhøire.)

Hoben

(idet den iler forbi).

Kongen kommer!
Flygter! Afsted!

Agnes

(har taget Ebbe i Haanden og trykker sig hen til Siden).

O, mit ængstede Hjerte!

Syvende Scene.

De Forrige. Kongen. Palne Johnsøn og et stort Følge. Alle fra Stranden tilvenstre.

Kongen.

Efter de Forrædere! I skal hugge dem ned!
I skal pidske dem ud i Stranden! Som Hunde
Skal I drukne dem!

(Bliver Agnes vaer.)

Hvad? Er I her, Jomfru Agnes?

Stakkels Barn! — Og Fru Ingeborg, der fulgte
Med den næste Færge —! Hr. Johnsøn, bliv her!
Bliv hos Eders Slægtning. Jeg har ingen Ro,
Forinden jeg har straffet de Forrædere —
(Til sine Mænd) Følg mig.
(Han og Følget gaaer ud tilhøire.)

Agnes (angst).

Hvor er Hr. Bugge? Ak, hvad er der skeet?

Palne Johnsøn.

Jeg veed ikke, Barn! Jeg har ikke seet ham.
Men vi frygte det Værste.

(Gotskalk og Flere af Bugges Følge træde ind fra Baggrunden tilvenstre.)

Palne Johnsøn (til Gotskalk).

Hvor er din Herre?

Gotskalk
(saaret, støtter sig mat til et Spyd).

Han er slagen. Alt er forbi!

Agnes.

Han er slagen!

Palne Johnsøn (til Gotskalk).

Iil ned til Kongen! Forkynd ham hvad du veed.

Gotskalk.

Jeg kan ikke.

Palne Johnsøn.

Bliv du kun her — jeg vil selv.
Ulykkelige Dag!

(Gaaer ud tilhøire.)

Agnes.

Gotskalk, du blegner —
Hvad fattes dig?

Gotskalk.

Jeg er saaret — til Døden.

Agnes (forskrækket).

Saaret? Ak Gud, kan jeg hjælpe dig — svar!

Gotskalk (bestandig mattere).

Gud naade Jer, Agnes, saa lidet I kan.
Mig hjælper Intet ... Ebbe, kom hid ...
(Synker ned, understøttet af Ebbe.)

Agnes.

Skal Ebbe hente Hjælp? skal jeg selv ...

Gotskalk.

Ak bliv!
Jeg mærker, jeg kan ikke friste mit Liv.
Det er forbi ... Agnes, hvor er I ... Farvel!
Bed for Gotskalk, bed for hans Sjæl!

Agnes
(bøier sig over ham).

Ak, han døer! den trofaste Svend!
Himlen har taget hvad der var bestemt den.
Men at døe saa ung, i saa faur en Alder!

(Under det Følgende bæres Gotskalk hen til Baggrunden.)

Ottende Scene.

De Forrige. Kongen og Palne Johnsøn med Følge, fra høire Side. Kort efter Junker Christoffer og siden Hertug Barnim, begge fra venstre Side.

Kongen.

Palne! har du fattet mig? Ingen Skaansel!
Alle skulle straffes efter Lovens Strenghed!
Fange vi dem, der er Ophav til Drabet,
Ved mit Liv! de skal klæde Steiler og Hjul!

(Bugge bæres ind paa en Baare, bedækket af en Kappe. Christoffer og Resten af Bugges Mænd følge med. Agnes iler hen og knæler ved Baaren.)

Kongen.

Der komme de med ham! Ynkværdige Syn!
Er I død, Hr. Bugge! Svar Eders Konge!
See ham i Sorg! kjend hans Smerte
Over Eders Livs ynkelige Udgang.
Vi har mangen god Dag kjæmpet med hinanden —
Og forsones først nu! Livets og Dødens
Herre har forligt os med vældig Haand!
— Men jeg lover Eder høit og dyrt, I skal hævnes!

(Til Christoffer.)

Og Hr. Stigsøn? Hr. Andersøn? hvor ere de?

Christoffer.

Slagne.

De ligge dræbte ved Fiskernes Løkker.

Kongen.

Slagne? — O, de forbryderiske Mænd!
— Tue Lange, slap han fri?

Christoffer.

Han er flygtet.

Kongen.

Og Munken?

Christoffer.

Han har faaet sit Banesaar.

Kongen.

Skjændige Munk!

Den Død var han ikke værd.

Niende Scene.

De Forrige. Hertug Barnim. Kort efter Fru Ingeborg og Knud. Noget senere Fru Ingeborgs Piger.

Barnim.

Eders Naade!

Fru Ingeborg nærmer sig.

Kongen.

Ingeborg! den Arme!

Hvo skal trøste den bøiede Hustru!

(Fru Ingeborg kommer hastig ind, fulgt af Knud.)

Knud.

Min Moder! bliv her — lad mig gaae derned!

Det gjør intet Gode, naar I ...

Fru Ingeborg.

Nei, nei!

Det fatter du ikke. Jeg maa selv ... slip mig.

(Seer Kongen.)

Der er Kongen. Eders Naade, svar mig! Hvor er han?
Hvor er min Herre? — I tier?

(Med stærkere Stemme) Hvor er han?

(Seer sig omkring.)

Er han her? Er han saaret?

(Bliver Baaren vaer.)

Retfærdige Himmel!

(River Klædet bort.)

Død! Dræbt!

(Synker hen over Baaren.)

Knud.

Fat Eder, min Moder!

Fru Ingeborg (løfter Hovedet).

Min Husbond! min Herre! — Aabne Eders Øine!
Tael til Eders Hustru. — O, siig kun Farvel!
Kun et eneste Farvel!

Kongen.

Min ædle Frue!
Det er christelig Pligt at bære med Taalmod
Hvad Himlen har tilskikket Eder. Hør mig!
I kan ikke lide meer end jeg selv;
I kan ikke mere smerteligt rammes
End Eders dybt nedbøiede Konge.

Fru Ingeborg
(reiser sig pludselig og kommer frem).

Han er dræbt. Hans Død er ikke naturlig.
Hvo har dræbt ham? Svar mig, Hr. Konge!

Min Herre sad tryg og sikker paa Hald.
I har lokket ham ud. Han er dragen fra sin Gaard
Under Eders Vinger. Eders Ord og Leide
Var hans visse Borgen. Og see, han er dræbt!
(Slaaer Hænderne sammen.)
Hvo kan nu troe paa kongeligt Ord!

Kongen.

Jeg tilgiver Eders Smerte. Men den høieste Gud
Skal være mit Vidne: dette Drab er skeet
Uvitterligt for os. Jeg forlanger, I skal være
Retfærdig og billig. Vor egen Søn
Har vovet sit Liv for at skjærme ham mod Hoben.
Det skal I og det skulle Alle bekjende.

Fru Ingeborg.

Uvitterligt for Eder — ja ja, jeg veed det.
I har ønsket mindeligt Forlig. Han var indkaldt
Af Eder til Dannerhof. Nu er han død,
Og I har løst Eders Ord. Paa den Viis er det,
I har forligt Jer med Eders Fjende.
Eders Dannerhof er denne usle Baare;
Her er det, I har bragt hans Mund til Taushed.
(Til Bugges Følge.)
Løfter ham op, I, der er tilbage
Af min Herres Mænd. Den troløse Jord
Skal ikke bære hans dyrebare Legem.
(Til Kongen, mens Følget bærer Liget ud.)
Valdemar Konge! I har stillet Eders Harm
Paa en vaabenløs Qvinde. Min Husbond er slagen.

I var hans Uven, hans bittreſte Uven.
I ſkal mærke hvad der gaaer deraf for Sagn.
Jeg ſtevner Eder her, jeg kræver Jer til Regnſkab.
Al Danmark ſkal vidne for mig, og I
Skal ſtaae til Anſvar for det udøſte Blod.

(Gaaer, ledſaget af Knud, Agnes og Pigerne.)

Kongen
(efter et Ophold).

Ved Himlen, der hører meer end Mands Mod
Til at ſtyre Riget under al den Modgang.
Jeg ſeer det forud, hiint ynkelige Drab
Vil koſte Landet blodige Taarer.
Aar af mit Liv gav jeg til, det var uſkeet.
— O Morgenrøde, der ſtiger over Danmark!
Mulm og Skyer dække dig for Øiet.
Den mægtige Arm, der ſkal ſprede dem ad,
Tøver, og det driſtigſte Hjerte kan ſkjælve.
Oprøret truer os. Rigets Mænd,
Der ſkal være vor Støtte, vende ſig imod os.
En eneſte Dag ſom denne mægter
At gjøre til Intet Aaringers Arbeid.

Barnim.

Eders Naade, fat Eder! I tabe ikke Modet!
Alt ofte forhen har Modgang truet
Eder og Riget; men Himlens Biſtand
Og Eders egen Manddom har bragt Eder Seier.

Kongen.

Himlens Bistand! Vel talt, Hertug Barnim!
Den er det Skjold, jeg sætter min Lid til.
Den vil ikke gjøre mit Haab tilskamme.
Ja, med Himlens Bistand, alle hine Feider,
Hvori de Ædleste spilde deres Styrke,
Ville standses engang, og Rigets Provindser
Forenes trygt til et gjensidigt Bolværk.
Den Tid vil komme, da een Lov gjælder,
En eneste Rost samdrægtig lyder
Fra Sundet og til Skagen. Mulmet skal vige,
Held skal følge den retfærdige Sag,
Og et Morgenrøde skal herligt stige.
Ja, mit elskte Danmark, mit betrængte Rige!
Min Fortrøstning er endnu: **der er atter en Dag!**

Anmærkninger.

Pag. 12. Asmild, et Nonnekloster ved Viborg, hed først St. Margarethe-Kloster.

Pag. 36. „Vor Frue i Karup være lovet." Karup, i Lysgaard Herred, var i de catholske Tider berømt ved sin Sundhedskilde og sin store og pragtfulde Kirke. Byen, der var anseelig og rig, laae midt i Skove. Nu ligger den mellem Heder og Moser og har kun antiquarisk Mærkelighed.

Pag. 40. Hald-Slot. Der gaves et Gammel-Hald, af hvis Ruiner Niels Bugge siges at have bygget sin Gaard. Denne sidste stod i halvfjerde Hundrede Aar, indtil Oberst Daa lod den nedrive og opbyggede en ny Gaard midt imellem begge de to ældre. — Hjelm, en Ø under Mols Herred, med en Borg, der i lang Tid var den berømte Marsk Stigs Tilholdssted.

Pag. 57–58. Vitskøl-Kloster, stiftet 1158 af Valdemar I, nu Herregaarden Bjørnsholm i Viborg Stift, Gislum Herred. Den var en Filial af Esrom-Kloster og derfor i vigtige Sager afhængig af samme. — Øm-Kloster (cara insula) i Tyrsting Herred, var anlagt af Munke fra Vitskøl, blev nedbrudt 1570; men Stedet kaldes endnu Emborgkloster. Disse 2de Klostre tilligemed Esrom vare for Bernhardiner-Munke. — Nørre- eller Glenstrup-Kloster i Nørrehald-Herred var et af de ældste i Danmark, rimeligviis blot for Munke (Benedictinere).

Pag. 61. „Ved St. Søren i Rye." I Rye laae Øm-Kloster.

Pag. 73. Sandemænd kaldtes de Mænd, der udvalgtes til at kjende i Drabssager og Markeskjels-Trætter. Deres Forretning kaldtes Sandemænds-Tog.

Pag. 77. „Uden os var I bleven hos den baierske Ludvig." Valdemar havde tilbragt sin Ungdom hos Keiser Ludvig af Baiern.

Pag. 90. Veronica. Efter Danske Magazin VI. 97, hvor et Aftryk findes af et Seigl, der forestiller en Veronica, har dette Navn ikke, saaledes som den catholske Legende vil, sin Oprindelse fra den omtalte fromme Qvinde, men skal betyde vera icon domini.

Pag. 120. Thvilum, et Kloster i Gjern-Herred.

Hundrede Aar.

Polemisk Comedie i fire Decorationer

med

Forspil, Efterspil og [illegible].

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

[illegible]

Hundrede Aar.

Polemisk Comedie i fire Decorationer

med

Forspil, Efterspil og Parabaser.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos Kongl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1849.

CARRIGUE & CHRISTERN
2. BARCLAY ST. NEW YO[illegible]

4–4

CA

Hundrede Aar.

Polemisk Comedie i fire Decorationer.

Forspil.

1848.

Directionsmødet.

(Directeurerne, Regisseuren, Theatermaleren, Maskinmesteren, Balletmesteren samt Digteren og nogle Skuespillere ere forsamlede.)

En af Directeurerne.

Det er Dem velbekjendt, der foreskaaer
Vor Skueplads en sjelden Fest iaar.
I hundred Aar — hvordan, det veed kun Gud —
Har dette skrøbelige Huus holdt ud.
Tiltrods for Rotter fra Kanalens Pøs,
Tiltrods for Loft og Gulv, der rev sig løs,
Tiltrods for Tagets Raaddenhed og Tyngde
Ei Huset ældre blev, men sig foryng'de.

Det er vor Skyldighed, som vi kan bedst,
At celebrere slig en sjelden Fest.
Men under Krigen, som De Alle vide,
Har man saa meget Andet at bestride;
Saa denne Sag er ei betænkt itide.
Nu skulde den for Alvor tages frem,
Thi Festen falder ind i næste Uge.

(Til en af Skuespillerne.)

Vil De — at jeg begynde skal med Dem —
Meddele os et Forslag, vi kan bruge.

Skuespilleren.

Jeg — jo, Gud bevares — det er mig meget smigrende. Jeg mener, at det Nemmeste var —

Directeuren.

Glem ikke hvad De vilde sige. Men skulde det ikke være Dem muligt, i Betragtning af, at De taler i et Directionsmøde og ved en saa vigtig Foranledning....

Skuespilleren.

At tale i femfoddede rimede Jamber? Ja, oprigtig talt, det vilde genere mig ugudeligt. Vi ere saa kort inde i Saisonnen, og i hele den Tid har vi netop maattet trækkes med den platteste

Prosa. Men Digteren er jo tilstede. For ham er det en smal Sag. Hvis han med Deres Tilladelse tør begynde, saa sætter han sig nok i en god poetisk Galop; vi Andre komme derved i Trit og kunne siden følge med, i det mindste i et jævnt Luntetrav.

Directeuren

(til Digteren).

Ja, vil da De begynde og meddele os et godt Raad.

Digteren.

Mit Raad er givet snart. Lad os forsøge
At skildre dette Seculum, der svandt,
Med Alvor, som man bør det; men iblandt
Vi ei forsmaae at skjemte og at spøge.
Lad hine hundred Aar gaae let forbi
Vor egen Tid og speile sig deri!
Lad vor Tid atter sig i hiin Tid speile,
At vi ei skal med vore Fædre feile.
I tage Mod til Jer; I vise kjækt,
Hvad for vor Kunst i Raad og Daad og Tale
Af Folkets Styrere, de radikale,
Med Foie venter den nyfødte Slægt.
Tiden er skaanselløs; saa skaaner Ingen,

Men gaaer kun dristigt lige løs paa Tingen!
Brav Reflexion; thi nu man reflecterer,
Og mistroer Den, hvis Hjerne phantaserer.
— Og Eet endnu: Som jævnlig Folk er fleest,
Hvad ei man har, det ønsker man sig meest.
Nu er det Vintertid; Decembers Snee,
Af Vinden pidsket, gjennem Gaden farer.
Forsamler Poesiens luftige Skarer,
Og lad dem lystre Digterens Idee!
Lad Sommertiden kun, den korte, skjønne,
Paany sig brede over Ø og Land!
Vor Scene reises muntert i det Grønne,
Paa Dyrehavens Bakke, ved dens Strand!
Mens da den svundne Fortid op vi rulle,
Dens Scenes Kunst, gjenspeilet i vort Spil,
Skal Nutids Ret erkjendes i det fulde,
Høittonende Chor, der hæver sig dertil.
Mens hine hundred Aar forbi vi føre,
Og vise Folkescenens Fald og Flor,
Skal Drønet af Kanonerne man høre,
Og Krigens Stemmer tale med som Chor.
Med Tidens Vel og Vee sig tæt forene
Vor muntre Kunst, og Styrke deraf hente!
Da tør vi vel af Tidens Svingning vente,
At ogsaa den forynge vil vor Scene.

Directeuren
(til Digteren)

Ja, alt dette tager sig jo meget godt ud, og jeg indseer ikke, vi kunne gjøre noget Bedre end at overlade Dem Arrangementet af det Hele. Det Værste er kun, at her vil kræves nogle nye Decorationer, som der nu ikke er Tid tilbage at tænke paa.

Balletmesteren.

Hvad dette angaaer, troer jeg ikke, Directionen behøver at være i Forlegenhed. Til en ny, paatænkt Ballet, hvis Scene netop er Dyrehaven, Kunstnerbakken og Stranden, har vi ladet male flere nye Decorationer. Da nu det reciterende Skuespil, som bekjendt, i min Tid har erholdt sine bedste Decorationer fra Balletten —

En Skuespiller.

Ja, brugte og aflagte.

Directeuren (til Balletmesteren).

Det træffer sig jo heldigt. Hvis de nævnte Decorationer befindes anvendelige, bør de uden Spørgsmaal sættes i Brug ved denne Leilighed.

Maskinmesteren.

Jeg kan strax lade dem stille op, dersom

Directionen maaskee ønsker at tage dem i Diesyn.

Directeuren.

Meget gjerne; og saa tør vi vel ansee denne Sag for afsluttet. (Da Alle reise sig) Ja, jeg maa endnu et Dieblik udbede mig Deres Nærværelse. Der er for nogen Tid siden indkommen til Directionen en fra nogle af vore første Skuespillere og Skuespil-Forfattere undertegnet Skrivelse, der i det Væsentlige gaaer ud paa, „at Directionen i Overeensstemmelse med et fra flere Sider offentligt yttret Ønske skulde tage Initiativet og indgaae til Regjeringen med et Forslag om en fuldstændig Reorganisation af Theatrets Bestyrelse, navnlig saaledes, at denne kun kom til at bestaae af kunstneriske Elementer, eller blev dannet af Mænd, der havde gjort den dramatiske Kunst, Skuespilkunsten eller Dramaturgien til deres Livsopgave, samt indrømmede dem, der vare de sande Bærere af Theatrets Præstationer, den Deeltagelse i at lede disse, der tilkom dem.“ Jeg skulde nu ikke undlade at meddele Dem, at denne Sag har været under Behandling i sidste Møde, men at Directionen for Dieblikket ikke finder Anledning til at gaae ind paa Sagen. — (Til Maskinmesteren.) Naar De saa vil

lade den første Decoration opstille, saa skal vi ret strax komme over til Dem.

(Alle, med Undtagelse af Directionen, forlade Værelset.)

Første Decoration.

(Theatret forestiller det Indvendige af Theatret. Tæppet er oppe, Scene og Tilskuerplads tomme, Dagslyset falder ind fra de aabne Luger.)

Maskinmesteren og endeel Maskinfolk samt Digteren træde ind.

Maskinmesteren
(til Folkene.)

Skynder Jer nu! Det er den nye Skov-Decoration Nr. 1.

(Den nævnte Decoration stilles op.)

Maskinmesteren.

Godt. Luk nu alle Lugerne i, og tænd Lamperne. Imidlertid gaaer jeg op til Directionen.

(Gaaer. Lugerne lukkes, saa at Theatret bliver mørkt.)

Digteren

(betragter Decorationen, mens Coulisse-Lamperne tændes.)

Fortræffeligt! Der har Christensens Pensel igjen skjænket os en af hine danske Skov-Egne, der før hans Tid vare ubekjendte paa vor Scene. Hvilket herligt Bagtæppe! Hvilken lang Udsigt over Marken gjennem Grupperne af Bøgetræer! See Morgentaagen, der løfter sig langsomt fra sit Natteleie. Og hvor Alting lever og bevæger sig, altsom Belysningen tager til! Det er som om Bladene viftede for den lette Morgenvind og Skyerne drev hen. Næsten synes det mig, at der staae to Hjorte derhenne, og, som de pleie i Dyrehaven, stikke Hovedet frem gjennem Buskene og see paa Folk. Charmant!

(Efterat han er gaaet, viser sig Egnen — en Udkant af Dyrehaven — ved den nu fuldendte Belysning i hele sin Skjønhed, og gaaer i Eet og Alt over til den kunstneriske Virkelighed. Nogle Hjorte og en Flok Daadyr drage i langsomt Trav over Scenen i Mellemgrunden. Strax efter kommer fra samme Side en Malkepige trækkende paa en Ko, og tøirer den.)

Malkepigen.

Her staaer du bedre, Ane Lise, og jeg med.

Græsset er her ikke saa vaadt af Duggen. Kom nu, saa skal jeg lette din Stakkels Yver. (Sætter sig ben og malker.) Ja, jeg kan nok sidde her i Ro ved mit Arbeid; men Anders, min Hjerteven, hvor er han nu? Han er ude i Kongens Tjeneste, og slaaes med Tydskerne.

(Synger til en gammel Melodie.)

Der høres et Bulder, der lyder et Raab
Fra det gamle Herberg derhenne.
Der prates og holdes et farligt Huus
Af de tydske, hjelmede Svende.

Benene slaae de paa Bordet op,
Og kalde de Danske for Hunde.
De aad saa gjerne det ganske Land,
Og Derne med — hvis de kunde.

De broute med Tydsklands mylrende Magt,
Alt mens de sjunge og larme.
Og Dansken kalde de feig og dorsk,
Og lyve, saa Gud sig forbarme.

— Det var hos Jyden det gik saa grumt.
Det var midt i Landet det skeete.
Samme Aften blev Ebbesens Mænd
Fra Høien udenfor seete.

Det var i Randers, den ærlige By,
De Svende støiede vilde.
Efter kom Ebbesens Ryttere ind,
Saa trøstige, men saa stille.

Det var i Randers, at Grevens Folk
Det vilde Hærværk bedreve.
Efter drog Ebbesen ind i Mag,
Og slog den kullede Greve.

— Og nu er der gaaet saa mangt et Aar.
I Fred har vi Landet bygget.
Men Geert har reist sit Hoved paany;
Over Aaen han ind er rykket.

Og nu er der gaaet saa mangen faur Dag.
Saa vel os Freden mon gavne.
Men Holsterne hærge vort Land igjen,
Og igjen de stjæle som Ravne.

Hvor bliver Hr. Niels, den mægtige Mand?
Og hvor er hans Rytteres Skare?
Tydsken trænger saa haardt vort Land,
Og Jylland er atter i Fare.

Stat op, du Bonde, og gjord din Lænd,
Forlad kun Harven og Ploven.
Og gak saa trøstig til Dankongens Mænd,
Der samles hiinsides Skoven.

Det dundrer alt under Hestens Hov,
Dragonernes Hjelme skinne.
Det blinker saa lystig fra Krat og Skov,
Hvor Jægernes Flok er inde.

Der lyder saa langt det feireste Raab.
Det er Kongens Mænd, der staae rede.
Gud naade Holsternes puklede Hjelm,
Naar de Danske først blive vrede.

Naa, Ane Lise, nu vilde du nok gjerne et andet Sted hen, hvor der er høiere Græs. Saa kom!

(Hun trækker Tøirepælen op og gaaer med Koen. Noget efter høres Begyndelsen af det følgende Chor. En Snees ældre og yngre Mænd, Skuespillere, Skuespil-Forfattere, Dramaturger og Amateurer, blandt dem: Petronius, en flittig Comediegænger, Anselmus, en melancholsk Digter, Crast, Journalist, komme ind under Choret og leire sig i Græsset. Kudske og Tjenere, der bære paa Mad- og Drikkevarer,

ere siden behjælpelige med at ordne den Frokost, der indtages af Selskabet.)

Chor af Yngre.

Tag mig mildt i din Favn, du livsalige Skov!
Lad mig qvæge mit Syn ved dit liflige Grønt!
Lad mig bade mit Bryst i din kjølige Strand!
Lad mig glemme vor Nød, den usalige Krig,
Der forvirrer min Hu, der forøder vort Land.

Chor af Ældre.

Du, min Manddoms Asyl, der paa Minder er rig
Fra en lykkelig Tid, fra et sværmende Liv,
I din friske Natur lad forynges min Hu!

Begge Chor.

Med min viftende Hat, med en Sang til din Priis
Jeg dig hilser, o Skov! i den vaagnende Dag.

En af Selskabet.

Hvem er det, der kommer slentrende derhenne med en Cigar i Kjæften?

Petronius.

Det er vist Leander; han ligger paa Landet herude et Sted i Nærheden. Javist er det ham.

(Leander, Theater-Anmelder, træder ind.)

Leander.

Er det virkelig Jer, der ere leirede her mellem Kokaserne? Hvad Fanden bestiller I her?

Petronius.

Har du ikke faaet et Indbydelses-Kort sendt af Philemon?

Leander.

Nei.

Petronius.

Saa ligger det nok i din Bopæl hjemme i Byen. See her kan du læse mit.

Leander
(læser).

„S. T. Hr. Petronius indbydes herved til at overvære et Folkemøde, der holdes i Bellevü paa Onsdag Eftermiddag Kl. 6. Adgangen betales med Noget mere end 8 ß pro Persona, nemlig med Udlægget for Vogn, Fortæring samt Ophold paa det nævnte Sted.“ — Hvad skal det sige? Et Folkemøde? Hvad er det for Folk, han vil tromme sammen?

Petronius.

Naturligviis Theaterfolket med Alt hvad dertil

henhører og i 7de Led kan regnes dertil. Du kan hos os see en Prøve paa hvad der menes. Resten af Folket ankommer nok først længere op paa Dagen.

Leander.

Saa skal der formodentlig gjøres Forslag angaaende Theatrets nye Organisation og dets fremtidige Bestyrelse.

Petronius.

Truffet. Du tager da naturligviis med?

Leander.

Ja, naar I ikke toure for langt omkring; thi saa har jeg ikke Lyst til at løbe som en Hønsehund med Tungen ud af Halsen efter Jeres Vogne.

Petronius.

Har du da Lyst til at løbe efter os paa den beskrevne Maade, hvis vi kun toure lidt omkring?

Leander.

Nei, heller ikke.

Petronius.

Naa, saa kan du da kjøre med mig. Men din Mad maa du betale, med Undtagelse af nærværende Frokost, der skjænkes dig. — Sæt dig ned.

Leander.

Ja, har I en Stol?

Petronius.

Nei, men kast dig paa Sophaen. Den er stoppet med Krølhaar og betrukket med Fløiels-Grønt.

Leander.

Lad gaae! (Kaster sig i Græsset.) Altsaa et Folke-møde? Ja, det er paa Tid engang. Jeg har selv, som I vide, meer end eengang paapeget Nødvendigheden af gjennemgribende Reformer i hele Theatrets Styrelse.

Petronius.

Det har du; og saasom man har ventet paa dem i alle de 100 Aar, vort Skuespilhuus nu har staaet, saa bør man indrømme, at det er paa Tid.

Leander.

Jeg er kun bange for, at Philemons Ideer ere upraktiske. Jeg har ofte været oppe at disputere med ham. Det kan ikke nytte til Noget at spille for tomme Bænke. Man maa give noget efter for Publikums Smag, hvis man ikke vil spille Bankerot.

Petronius.

Du mener da, at Theatrets Velstand og gode Indtægter, alle Vedkommendes rigelige Gagering og Honorering er et Øiemed, der maa opnaaes, om ogsaa ved nu og da at give efter for Massens slette Smag?

Leander.

Ja, det mener jeg, og jeg appellerer til alle Tilstedeværende —

Petronius.

Stop! Appel kan ikke tillades dig, hverken til Jesper Ridefoged eller andre ligesaa brave Mænd. Derimod kunde jeg have stor Lyst til at øve den saa meget omtalte sokratiske Jordemoderkunst paa dig, for at prøve, om dine egne embryoniske Meninger kunne komme fuldbaarne til Verden.

Leander.

Det maa du meget gjerne.

Chor.

Ruster Jer begge! En saadan Kamp
Er min høieste Lyst.
Hvorofte, naar tvende Nyfoundlands-Hunde

Bedes paa Torvet, har jeg standset min Gang.
Og nu, naar jeg saae to drukne Matroser,
Der knytted' de begede Næver og satte
Knoen i Synet — hvor greb det min Sjæl!
— Dog priser jeg meest en aandelig Tvekamp,
Naar Ordene flyve som spidse Rapirer,
Naar begge de Stridendes Mundlæder giver
Haab om en Fest;
Naar en Terz pareres med Snildhed,
Men ak, naar den Ene giver sig blot,
Som et ynkeligt Rov
For et Støds underfundige Finte.
— Saa rapper Jer begge! Vender Rapirernes
Spidser imod det garderede Bryst!
Eller ønsker I helst, efter Landets
Ældgamle Skik, en Tvekamp paa Næver,
I har frit Valg Hver!
Fatter Jer kort! Slaaer en Klo i hinanden!

Petronius.

Nu da, min Leander, du, den bedste Søn af den bedste og værdigste Fader — for at jeg skal tiltale dig med Alkibiades' Ord til Eryximachos hos Platon — svar mig allerførst paa dette Spørgs-

maal: Er du enig med mig i, at Theatret er en Kunst-Anstalt?

Leander.

Jo.

Petronius.

Og at det som saadan ikke staaer under Maler- eller Billedhugger-Academiet eller under Musikforeningen eller hvilket andet lignende Samfund du vil?

Leander.

Ogsaa det indrømmer jeg.

Petronius.

Og fremdeles: antager du med mig, at en Kunst-Anstalt har til Formaal at fremme sand Kunst?

Leander.

Det tør jeg ikke nægte, skjønt jeg allerede seer, hvor du vil hen.

Petronius.

Det kan jeg begribe; thi saa meget eenfoldig have Guderne ikke gjort dig. — Videre: dersom man fortalte dig, at Kunst-Academiet i sine aarlige Udstillinger optog en Mængde slette Malerier og

Skulptur-Arbeider, men der skaffede dem utallige Besøgendes Markstykker, og nu undskyldte sig med, at Academiet trængte til Penge; eller dersom du fik at vide, at Musikforeningen, for at lokke nye Medlemmer til sig, og af samme Finance-Hensyn, cultiverede de evige Straußiske Valsemelodier istedenfor Beethovens Symphonier: vilde du da ikke sætte dig ned og i ædel Harme skrive en fulminant Artikel derimod i vor Ven Eraſt's meget agtede Blad?

Leander.

Det kan nok være — men Tilfældet er ikke ganske det Samme. Om jeg maa spørge...

Petronius.

Undskyld — men jeg maa paaminde dig om det Samme som Sokrates paaminder Protagoras om: vi have engang aftalt, at jeg skal spørge og du svare.

Leander.

Nu, saa bliv ved.

Petronius.

Naar du altsaa selv tilstaaer, at Academiet og Musik-Foreningen ved hiin Adfærd vilde have forsyndet sig, hvorledes kan du da paastaae, at et Theater bør blive ved at bestaae, uagtet det ikke

kan bestaae som Kunst-Anstalt? Hvorfor kræver man, at Theatret, dets Digtere og Skuespillere skulle holdes i Ære? Fordi Huset hver Aften er fuldt, uden Hensyn til, hvormed der trækkes? — Dengang Theatret i Grønnegade 1727 lukkedes, „af Mangel paa Næring“, som Holberg siger, til Trods for dets mageløse Repertoire og upaatvivlelig gode Spil, da havde det sandsynligviis kunnet bestaae ved at alliere sig med Mr. Eckenberg, den stærke Mand og Liniedandsere, eller med de tydske Spectakelstykker. Men Alle takke Himlen for, at Holberg og andre Vedkommende indsaae, Theatret burde lukkes, al den Stund det ikke kunde vedblive i Musernes Tjeneste. — Naar jeg holder saa meget paa, at Theatret skal betragtes som en Anstalt for sand Kunst, ikke den uægte, den blændende, ikke den usikkre, famlende, og at det heller ikke skal søge ideligt at pirre Nysgjerrigheden, ligegyldigt ved hvilke Midler, saa grunder dette sig i, at man fra alle Sider synes at tabe disse Sandheder af Syne. Dersom et saa ideeløst, usammenhængende, fra alle Lande sammensøgt Repertoire som vort existerede i Tydskland, da vilde jeg finde det i sin Orden; thi da dette Land ingen national dramatisk Literatur besidder, saa maa det tage hvad det kan faae.

Men hos os er det ikke længer muligt at ignorere, at vi besidde en dramatisk Literatur i fuld Blomstring og, hvad Lystspillet angaaer, med en national Rod i den holbergske Scene, der med Føie er vor Stolthed. Og desuagtet møder man hos os det Særsyn, at vi med en os egen, ualmindelig rig dramatisk Literatur, en os eiendommelig Skuespillerkunst, intet os eiendommeligt Repertoire besidde. Theatrets Historie i de sidste 20 Aar er Tegn paa, at Directionen ikke har fulgt med vor dramatiske Literaturs Udviklingsgang, men idelig krydset og hæmmet den ved uden- og indenlandske Futiliteter. Kun altfor ofte har man givet hvad der netop laae for Haanden, ikke hvad der krævede Plan og Anstrengelse. Sporer Publikum eller dog de sande Theatervenner, at der er en ledende Idee i Repertoiret, da vil denne fængsle dem, de ville blive stadige Gjæster, ikke blot for den enkelte Forestillings Skyld, men for at deeltage i Ideens Virkeliggjørelse gjennem en Cyclus af Forestillinger.

En Amateur af Selskabet.

Jeg slaaer mig til Petronius's Partie. At bestemme Repertoiret, er ogsaa fra et financielt Standpunkt vanskeligere end man troer. Det er let nok

at sætte en Forestilling sammen, der trækker; men skader den Theatrets andre Forestillinger, saa er Vindingen ikke stor. Derfor har man med al Føie dadlet de Beneficer, Aftenunderholdninger og tildeels Sommerforestillinger, Skuespillerne med en kortsynet Directions Tilladelse til forskjellige Tider have givet tilbedste, og der bestod af Effectstykker eller endog en Række Effectscener af forskjellige Stykker. Disse Aftener fordærvede Publikums Maver for hele Maaneden, saa de ikke kunde fordøie Theatrets egen, sundere Kost. Det er ikke stort bedre nu med Søndags-Forestillingerne, især dengang de bestod af en Olla potrida af Adolf og Henriette, et Reise-Eventyr, en Militair-Polka og en Pas de deux. Betænker man, hvor let det dengang var at fylde Huset om Søndagen, saa maa man dobbelt beklage, at Theatret ikke bød det modtagelige Publikum noget Bedre. Nu for Tiden burde man ikke glemme, at i Fastelavnsløiernes og Sandsepirringens Retning kan Theatret lettelig overgaaes af Casino. Man bør nu søge at give saadanne Stykker, hvormed der ikke kan rivaliseres, og danne sig et Publikum derefter.

Petronius.

Upaatvivleligt. Repertoiret anseer jeg derfor

som Prøvesteen for en Directions Duelighed. Igjennem dette skal den vise sin Indsigt i den dramatiske Literatur og sit Kjendskab til det Standpunkt, hvorpaa saavel Skuespillerne som Publikum deels befinde sig, deels bør ledes hen til. Men istedenfor dette sporer man bestandig en sygelig Jagen efter at give Nyheder og en ganske misforstaaet Stræben efter at opmuntre Begyndere.

Leander.

Ja, at Begyndere opmuntres, er jo al Ære værd.

Petronius.

Det er i dette Tilfælde ingen Ære værd. Theatret har Intet at bestille med Begynderen.

Choret.

O Zeus! hvad er det for en grov Paradox!
Bliver Nogen med Eet til en udmærket Mand?
Husk hvad Göthe har sagt:
„Es fällt uns vom Himmel kein Meister herab!"

Petronius.

Lad mig da forklare mine Ord. Men allerførst maa jeg bemærke, at jeg ved en dramatisk Begynder ikke saa lige forstaaer Den, der leverer sit første Skuespil. Viser dette Genie og Talent, da er det

naturligviis ligegyldigt, om det er hans første eller sidste Arbeid. Dette finder Anvendelse paa den talentfulde Forfatter af Lystspillet Romeo e Giulietta, der uden Tvivl debuterede med dette Stykke. Ligeledes har Hostrup strax meldt sig som en øvet og tænksom Forfatter. Naar jeg da siger, at Theatret har Intet at bestille med Begynderen, han være Skuespiller eller Forfatter, saa støtter jeg det paa Følgende. En Kunst-Anstalt, der til hver af sine Frembringelser behøver en saa stor Samling af forskjelligartede Kræfter og hver Gang indbyder et stort Publikum som Gjæster, maa allerede af den Grund byde det Bedste, den formaaer, det Fuldendteste i sin Art, og tør ikke tænke paa at være en Skole for endnu ikke udviklede Talenter. Den dramatiske Kunst gjør saa uhyre Fordringer saavel til Forfattere og Skuespillere som til Theatermaler, Maskinmester o. s. v., at Begynderen, Forfatteren som Skuespilleren, maa gjøre sine Etüder et andet Sted. Han kan ikke forlange, at alt dette skal sættes i Bevægelse for at opmuntre ham, og fordi der i hans umodne Præstationer viser sig Glimt af et muligt Talent. I de Kunstarter, der iøinefaldende forudsætte bestemte, uundværlige Forkundskaber, — for Ex. Musiken — der vilde en Theater-Directeur

blive complet til Aal, naar han fordrede, at Kapelmesteren skulde lade en uvidende Begynder „opmuntres" ved at udføre et Solopartie i en Ouverture eller blot spille med. Det simple Svar „han kan det ikke, han fordærver det Hele for os" vilde afbryde alle Forhandlinger. Men er Talen om at skrive et Skuespil, at udføre en Rolle deri, saa tænker Ingen paa, om Begynderen ogsaa kan, om han ikke fordærver den Kunstnydelse, alle hine forenede Kræfter ville forskaffe Tilskuerne, og som det er Theatrets Opgave at forskaffe med de bedste Midler, det raader over.

Leander.

Men er der ikke ansat en æsthetisk Embedsmand, til hvis Functioner det udtrykkelig hører, „at foreslaae tjenlige Forandringer i de Stykker, der ved saadanne kunne blive antagelige til Opførelse". Denne Bestemmelse maa dog vel sigte til Begynderens Arbeider.

Petronius.

Sandsynligviis; og denne Bestemmelse hører da til de mange Selsomheder, vort Theaters Historie er saa rig paa. Dengang Heiberg ved sine Vaudeviller aflagde saa glimrende Beviser paa sit

Talent som original Lystspildigter og, man kan gjerne sige, første Gang siden Holbergs Tider viste Muligheden af et hjemmefødt, dansk Lystspil, da belønnede man ham med at gjøre ham til — Oversætter; og han har saaledes fra 1829 til 1839, altsaa i sin kraftigste Alder, maattet adsplitte sin Virksomhed, udmatte og lamme sin Phantasie ved at oversætte ikke mindre end 37 Vaudeviller, Operaer etc. Det er da let begribeligt, at hans originale Virksomhed maatte blive saa meget ringere. Hvis Regjeringen, dengang Jerichau havde udført sin Adam og Eva og Gruppen med Pantherdyrene, havde belønnet Kunstneren med at paalægge ham Udførelsen af Madam Antonettis Gibs-Afstøbninger, da var den bleven til Spot for hele Verden. Men hvad er der ikke alt muligt i Theater-Verdenen, saa længe de af Regjeringen indsatte Styrere ere uindviede i Kunsten. Nu har man paalagt Forfatteren af saa mangt udmærket Digt at rette Stiil i andre Forfatteres Arbeider. Hvad er Meningen heraf? Er Talen om en sand Digters Værk, da vil Heiberg ligesaa vist vogte sig for at foreslaae Forandringer, der kun kan foreslaaes af Digteren selv, som han vil frabede sig deslige i sine egne Arbeider. Er Talen om Dilettanter og Begyndere,

da er det vist uden Exempel i andre Lande, i det mindste i Frankrig, at en egen Embedsmand, og ovenikjøbet en saa udmærket dramatisk Digter, offentlig er ansat for at gjøre Begynder-Arbeider „antagelige“.

Leander.

Men man bør dog ogsaa tage Hensyn til Publikums Dom. Flere af de Stykker, som du, veed jeg, betragter som Dilettant-Arbeider, ere blevne modtagne med stort Bifald og have ofte givet fuldt eller godt Huus.

Petronius.

Vort Publikum har ganske rigtigt modtaget flere Dilettant-Arbeider med ualmindeligt Bifald. En aandrig Mand har sagt, at Mængden interesserer sig mere for Muligheder end Virkeligheder, mere for en ung Begynder, om han ogsaa kun gjentager det Gamle, end for den ældre Forfatters nye og dristige Forsøg. Men dette gjælder kun om Begynderens første Arbeid, eller med andre Ord, indtil den ørkesløse Nysgjerrighed er tilfredsstillet. Publikum antager ingenlunde, saaledes som Theater-Directionen, ethvert følgende Arbeid af en Dilettant, fordi hans første har reusseret.

En af Selskabet.

Men af dine strenge Grundsætninger vilde jo Følgen blive, at tre, fire, høiest fem Forfattere kom til at beherske den originale Scene. Disse vilde nyde al Æren, trække al Indtægten til sig, Concurrencen vilde spærres, og unge Forfattere hindres fra at komme i Carrière.

Petronius.

Ja, Høistærede! et saadant, fra en ganske anden Livs-Sphære hentet Raisonnement har man virkelig søgt at anvende paa den vanskeligste Kunst's Frembringelser, en Kunst, der til alle Tider har havt ganske faa lykkelige eller udmærkede Dyrkere, og i visse Lande endog synes ganske at være nægtet Jordbunden. Høistærede synes da ikke at vide, at man i alle Lande anseer det for en Lykke, naar man kan opvise een eller to gode dramatiske Forfattere, og at det i alle Perioder har været næsten kun en eneste udmærket Aand, der har domineret hele det originale Repertoire, saaledes Shakspeare, Molière, Holberg, Calderon, Lope de Vega, og hos os en Tid Oehlenschläger og Heiberg. Scribe har efterhaanden saaledes domineret flere Pariser-Theatre, at selv Forfattere som Bayard, Mellesville o. A.

have troet sig befoiede til at træde frem under hans Hoved=Firma. Hvis man da virkelig hos os kan opvise fire eller fem gode dramatiske Forfattere, maa det da ikke ansees for store Ting? Læg kun Mærke til, naar en sand Digter har leveret et Værk, der gjør Opsigt, hvorledes da alle Dilettanter med Eet faae travlt og ville gjøre accurat det Samme. Skal man opmuntre og fremme dette? Jeg mener Nei. Kun altfor let kan Efterligningen fortrænge Originalen. Dilettanten tager uden Sky sin Tilflugt til Theater=Coups, som en god Digter skyer; han sætter alle Theatrets Midler i Bevægelse, Maskinerie, Orchester og Ballet; veed han, at en Skuespiller kan gjøre et Kunststykke, saa anvender han det, og han kan saaledes let blænde den store Mængde. Denne, der skal dømme strax, familiariserer sig desværre snarest med det Bekjendte, og seer tvivlraadig paa det, der er nyt i sin Opfindelse, dristigt i Conceptionen. Endelig til Syvende og Sidst maa endnu dette komme i Betragtning. I de andre Kunstarter, Malerie, Billedhuggerkunst o. s. v. kan Dilettanten og Begynderen til Nød taales; thi gavner han ikke, saa skader han heller ikke. Men i et Land, der kun har eet Theater, skader Begynderens famlende Kunst allerede ved at optage Pladsen

for det Bedre, foruden at han øder Skuespillernes Tid og lammer deres Lyst.

En af Selskabet.

Mine Herrer! Vor Frokost er fortæret, og der er ikke Andet tilbage end Laxpapir og lignende Levninger. Jeg foreslaaer nu, at vi skulle bryde op. Kampen mellem Petronius og Leander er nu avanceret saavidt, at den nok kan afgive en hæderlig Fredsbasis, og de kunne da foreløbig indgaae en Vaabenstilstand —

Erast,

(der hidindtil har ligget i sine egne Tanker, farer op).

Hvad blev der sagt om Vaabenstilstanden?

(De Andre lee.)

Petronius.

Hvor var du nu henne, min kjære Journalist?

Erast.

Jeg laae og tænkte paa Noget, der i disse Dage har beskjæftiget mig meget. Veed I, hvori jeg troer, at Feilen i vor diplomatiske Politik fra Begyndelsen har ligget? Vor Feil har været, at vi kun har staaet paa vor Ret. Istedenfor at opgive Holsteen og reservere os Slesvig, skulde vi have

fordret ogsaa Holsteens fuldkomne Forening med eller dets Incorporation i Danmark. Havde det gaaet an at forlange desforuden et lille Stykke af Tydskland, saa skulde det være saa meget desbedre. Tydskernes Raserie over disse Fordringer og deres Troppesendinger ind i vort Land, kunde ikke blive større end de blev ved vor beskedne, retfærdige Fordring, og vi havde da havt Noget at slaae af ved en Fredsslutning; thi det forlanger den stærkere Magt altid, og maa kanskee for sin Værdigheds Skyld forlange det. Nu maa vi let mulig ved den endelige Fred slaae Noget af i vor billige Fordring, blot fordi den svagere Magt endelig skal afslaae Noget. Jeg troer derfor —

(Anselmus, den melancholske Digter, reiser sig for at gaae.)

Erast.

Hvor vil du hen?

Anselmus.

Jeg vil gaae min Vei. Jeg er ikke kommen herud for at politisere — og reent ud sagt, man kan i Skoven gjøre noget Bedre.

Petronius.

Hahaha! ja, jeg tænkte det nok! — Men det faaer du vænne dig til. Den Guldalder, da Poe-

sien var den eneste Interesse hertillands, er forbi. Vi leve nu alle i Statens Liv, Poeterne ligesaa godt som andre skikkelige Folk; og vi maae Hver tage vor Stemme med i det store Musikstykke, Nutiden opfører.

Anselmus.

Kan være; men jeg har alligevel ikke Lyst til at gjøre mig til Trompeter for de Interesser, der netop nu svømme ovenpaa.

Petronius.

Det skal du heller ikke. Men du skal efter dine Musers Indgivelse optage Tiden i din Poesie, forherlige hvad der fortjener at forherliges, og vende det Laadne ud imod Det, der ikke er bedre værd. Du skal netop kjæmpe for dine Musers Frihed, deres Ret at staae over Partierne; men du kan ikke længer staae udenfor dem.

Erast.

Det er mine Ord. Og desuden burde jo I Herrer dramatiske Digtere samt Skuespillere netop være himmelglade over vor Tids politiske Revolutioner. Først igaar klagede du selv over, at I vare Alle kastede ud af det Huus, I selv havde

opbygget og alene vedligeholdt. Denne Klage har i Aarhundreder lydt fra hele Folket. Det er den nye Tids Opgave at afhjælpe den, at gjenindsætte Enhver i hans naturlige Ret. Her er da al Sandsynlighed for, at en af Tidens mægtige Løftestænger ogsaa vil gribe ind i eders Kunst. Men stille tør I ikke sidde; I maa selv tage fat med.

Leander.

Naa, Godtfolk, skal vi saa bryde op? Jeg foreslaaer, at vi herfra tage til Eremitagen, og paa Veien lægge en Plan for Resten af Formiddagen.

Petronius.

Javel. Afsted da!

Chor af Yngre.

Over Høien, der staaer
Med det krusede Haar
Og er krandset af Træernes Rad;
Gjennem Stien, der let
Under Bladenes Net
Haster hen saa fortrolig og glad;
Til det eensomme Slot,
Der med kongelig Magt
Over Skoven blev sat som en aarvaagen Vagt,

Gaaer vor Gang —
Med Hallo og med Sang
Og med Jubel i Sky gaaer vor Gang.

(Selskabet, der under Choret har sat sig i Bevægelse, er avanceret til Mellemgrunden, da Maskinmesterens og nogle Andres Stemmer høres fra Sidecoulisserne, hvorpaa alle de Personer, der befinde sig paa Scenen, med Eet forsvinde, saa at Decorationen igjen er tom. Strax efter træde Directeurerne, ledsagede af Maskinmesteren og Regisseuren, ind og blive staaende stille for at betragte Decorationen.)

En af Directeurerne.

Ja, det er jo meget smukt. Den Decoration maae vi jo endelig kunne anvende til Secularfesten. (Idet han gaaer videre frem, glider han ud.) Hvad er det, jeg traadte paa?

Regisseuren (seer efter).

Et Stykke Laxpapiir. Her lugter ogsaa Fandens af Madvarer.

Maskinmesteren.

Formodentlig har nogle af Maskinfolkene spiist Frokost her, uagtet jeg tidtnok har forbudt det.

Directeuren (til Regisseuren).

Følger De op med mig indtil den næste Decoration er opstillet?

Regisseuren.

Meget gjerne.

(Alle gaae.)

Parabase.

(Forfatteren træder frem, ledsaget af et Chor)

Choret.

Medens Hine har travlt med at bygge paany
af et let, et forgjængeligt Forraad,
Af det malede Lærred paa Lægter og Brædt
og bestraalet af Lamper en Scene,
Træde vi foran Tæppet, men ubudne, frem
til den yderste Rand af Orchestret,
I Forventning, at I paa vor ydmyge Bøn
vil os gunstigt laane Jert Øre.

Forfatteren.

Landsmænd! Midt under Tidens Rystelser, under Kongernes Flugt, under Folkeslagenes Oprør,

midt under vore egne Trængsler, vor egen betydningsfulde, men bramfrie Gang til en ny Ordning af vore Samfunds-Forhold, midt under eders Valgmøder, eders Comiteer, ja selv midt i Rigsforsamlingen træder Poesien hen til eder og forlanger at blive hørt.

Choret.

Ja, et mærkeligt Aar, en forfærdelig Tid
som et Uveir gaaer over Verden,
Som den vilde Orkan, den electriske Sky,
der med rædsomt Drøn exploderer.
Men jeg sporer i Lynet en rensende Kraft,
i Orkanen et styrkende Luftbad,
Og Aarhundreders Suurdeig seer jeg alt
feiet bort af de hvirvlende Vinde.
For det mylrende Folk mellem Donau og Rhin,
mellem Elben og Alpernes Fjeldryg,
Er et tungt Aag lettet, et frit Ord født,
og det selv tør bestemme sin Fremtid.
I det herlige Land, hvor Orangerne mildt
under Azurhvælvingen dufte,
Og i Ungarns Stepper og ældgamle Skov
er et høit Raab løftet om Frihed.
Selv „det udvalgte Folk", der var udvalgt, ak!
til at haanes og grumt forurettes,

Gaaer i Række med os til det straalende Lys,
og i Ghetto Gittret er bortført.
Kun det yderste Nord er idag som igaar,
kun fra dig, Christiania Storthing!
Som fra steenhaardt Fjeld er Befrielsens Ord
med Protest sendt atter til Ghetto.

Forfatteren.

Landsmænd! I disse Tidens Rystelser tage ogsaa vi Deel. I dette Sving mod en friere Tilværelse i Staten som i Hjemmet ere ogsaa vi førte, men uden Oprør, uden Blodsudgydelse, ved vor Konges uopfordrede Bud, ved hans høimodige Gave, ved hans klare Indsigt i hvad der for os, for Landet var det ene Fornødne. Overveier nu eders Stilling, Gavens Betydning, og hvad I vente eder af den og af Fremtiden. I ville erobre Livet, ikke sandt? nyde det i fuldere Maade, besidde dets Magt, Fordele, Fylde og Skjønhed, og endelig betrygge Jer Besiddelsen. Vogter eder nu, at ikke alt dette smuldrer hen under eders travle Hænder, og glemmer ikke, at Livet i sin skjønneste Virkelighed, i sin fuldeste Rigdom betrygges eder i Poesiens Verden, og at uden denne er den virkelige Verden tom og ideeløs, uden Fylde og uden Glæde. Lader

da ikke dem erholde Magten, der udgjøre Masserne, men dem, der repræsentere Ideerne!

For om muligt at hindre, at en saadan Tilstand indtræder hos eder før Tiden, er det, at Poesien idag til et Forsøg træder frem for eder. Med saa kraftige Toner den formaaer og med al den Frihed, den aldrig skal lade sig godvillig tage, krydser den paa sin Viis Tidens Interesser med sine, og fordrer eders Opmærksomhed for et reent kunstnerisk Anliggende. Det er ikke en enkelt Digter, men selve Digtekunsten, der fører sin Sag og holder paa sin Ret, og der agter ubarmhjertig at forfølge Enhver, der vil stille sine concrete Interesser mod dens absolute Herredømme. Dog er dette kun sagt som en admonitio amica for Fremtiden. Idag ere vi fromt og velvilligt sindede.

Choret.

Ja, jeg nægter det ikke, en Slump Poesie
skulde fryde mit smægtende Hjerte.
Thi min Sjæl mattes ud af det evige Raab
om en Vælger, en Valgt, og en Valgbar.
Naar jeg tænker at hvile mig ud paa en Dyst,
ja saa banker det atter paa Døren,

Og min vælgende Haand trykkes om af en Mand,
der er „just af den Mening som jeg er."

Men — med klingende Lyd af en Klokke har alt
Regisseuren forkyndt Personalet,
At Enhver skal holde sig fix paa sin Post.
Saa Farvel til vi atter vil mødes!

De gaae.)

Anden Decoration.

(Adskillige Maskinkarle (meest Holmens Folk) ere sysselsatte med at opstille den nye Decoration.)

Første Maskinkarl,

(der tilligemed en Anden flytter et Sættestykke.)

Naa, Mads Gedebuk, ta' nu fat.

Anden Maskinkarl.

Ja, fat skal jeg ta', men jeg har nu meest Lyst til at ta' fat i din Buxelinning og sætte dig paa Hovedet neer i Hullet derhenne.

Første Maskinkarl.

Naa, saa det har du Lyst til? See du hellere til, du faaer dig en Tættekam; for der er nok Levende i dit slesvig-holsteenske Skjæg.

Anden Maskinkarl.

Det kan nok være. Det volder, da jeg før bukkede mig, saa kom jeg dit Baghoved for nær.

Første Maskinkarl.

Jeg er bange for, at nu kommer min Næve snart dit Forhoved for nær.

Anden Maskinkarl.

Skeneer dig ikke. Den træffer Selskab. Jeg har min egen Næve ved Haanden.

(Maskinmesteren kommer.)

Maskinmesteren.

Naa, hvad staae I og passiare der?

Første Maskinkarl.

Aa, det er Mads Ge— det er Mads, der staaer der, og jeg, vi taltes ved om Vaffelboutiken, som vi just skruede fast. Han spurgte mig, om den var for varme Vafler, og saa svarede jeg, at en varm Vaffel kunde jeg gjerne flye ham.

Anden Maskinkarl.

Nei, Hr. Gynther, han spurgte, om man fik en Sopken til Vaflerne, og saa svarede jeg, at en engelsk Sopken kunde jeg nok lange ham.

Maskinmesteren.

Ja, skynd Jer nu blot. Vi kan hvert Dieblik vente Directionen.

Første Maskinkarl.

Ja, nu er vi saa nær færdige.

(Den nye Decoration, der forestiller **Kunstnerbakken i Dyrehaven,** er imidlertid opstillet. Tilvenstre, noget mod Baggrunden, sees et stort Brædetheater, der har til Overskrift: Skovens Sommertheater. Foran dette et Conditortelt med to Rækker Bænke og Stole med Smaaborde udenfor. Tilhøire og i Baggrunden andre Telte, Kunstnerboder, Gynger, Carouselbaner, Lirekasser o. s. v.

Efterat Maskinmesteren med alle Folkene har forladt Scenen, og Lamperne ere tændte, sees alle Gjenstande bestemtere og give efterhaanden Virkelighedens Indtryk. Røgen stiger op fra Ildstederne bag Teltene, og en utydelig forvirret Tummel høres. Nogle Spadserende gaae over Scenen og hilses af Lirekasserne og af Klarinetten og den store Tromme ved Gyngen. Efterhaanden komme flere Folk fra Byen og spadsere op og ned.

Endeel Herrer, blandt dem Theater-Anmelderen Leander og nogle Andre af Selskabet i første Decoration, træde ind og tage Plads ved

begge Bordrækker udenfor Conditor-Teltet, hvor der gives dem Forfriskninger.)

Første Chor

(af Herrerne ved den høire Bordrække udenfor Teltet).

Hvor er Bakken iaar i den løvfulde Skov
mod de forrige Tider forandret!
Hvilken Armod iaar! Hvilken Rigdom før!
Hvilken Brimmel af Mennesker dengang!
Som i Trængsel man gik og beundrede snart
med et dybt Suk Damernes Skjønhed;
Eller snart man taus og fortryllet saae til
paa en Halsbrækker-Kunstners Bedrifter.
Medens Støvet slog op, medens Varmen sank ned,
man i Teltet, det skinnende, kjøltes,
Hvor Tyrolernes Sang, og hvor Guitarens Klang
bragte Ro i det oprørte Hjerte.
Men iaar er fra os, fra den løvfulde Skov
hvad der lugter af Tydskerne bandlyst.
Kun en hollandsk Seigneur og en ditto Madam
har forsøgt at lindre vort Savn os.

En af Choret

(som Chorfører).

Ja, forandret er dette Sted, øde og menneske-tomt mod forhen! Forsvundne ere alle hine lystige

Trækfugle fra Udlandet, især fra dig, o velforsynede Tydskland! alle hine Virtuoser, der hoppede, sprang, sang og gjorde alskens utrolige Kunster her paa Bakken. Forgjæves speider jeg efter Beridernes phantastiske Ridt gjennem Skoven med en skingrende Trompet i Spidsen. Forgjæves vil jeg iaar beundre Stellas Saltamortaler paa Hesten. Og I, kortskjørtede, skjævmundede Tyrolerinder fra Mechlenburg og Hannover, fra Lübeck og Bremen, hvorhen have I nu forvildet eder? Dette Telt gjenlyder ikke af eders Sang. Jeg seer eder ikke skjele til Tallerkenen, om ikke en ung, følsom Liderlig har lagt en Sølvdaler derpaa. Og hvor er hiint Kløverblad, Søstrene Kirchheiner, der saa mangt Foraar drog ind til os med Sange? Hvor vanker nu du om, Angelique, eller hvad du hed (thi jeg maa tilstaae, at saa vellydende dit Navn var, saa har jeg dog glemt det). Ak, jeg erindrer endnu, da du første Gang kom hertil, ung, fiint- og smækkertbygget, med de skjøntformede Ansigtstræk, de bløde, brune Lokker, den indbydende Mund og det lethvælvede Bryst; dengang dine Sølvtoner gjorde det qvalme Conditorie over Stalden i Charlottenlund til en blomstrende Lund, fuld af Kjærlighed og Nattergalslag; dengang vore unge

Herrers ømmeste Suk forvandlede sig i sneehvide Rigsdalersedler, der paa Tallerkenen offredes din Skjønhed; dengang man passiarede med dig om Formiddagen og regelmæssig fik din rødhaarede, fregnede Søster i Tilgift. Jeg saae dig her to Aar derefter. Ak, hvilken Forandring! En ubarmhjertig Samum var faret hen over din Skjønhed. Hvor var din lette elastiske Gang? Hvor det Smeltende, det Forlangende, naar du sang „Dein ist mein Herz“ og lod dine smukke Øine glide hen over alle de lyttende Cavallerer? Hvo havde handlet saa grusomt mod dig? Var det i Hamborg, din Ungdoms skrøbelige Rosenblade traadtes i Støvet? Hvad vilde du i denne Kræmmerby, blandt disse rye og raae Probenreutere og deres grove Sandselighed?

Andet Chor

(af Herrerne ved den venstre Bordrække).

Hold nu op! thi forargelig lyder din Røst,
og af Harm høit svulmer mit Hjerte.
Med det ubundne Ords letglidende Fald,
og med Fest-Anapæsternes Hastløb,
Med et blodagtigt Savn er din Hu vendt did,
hvor jeg seer vor Fordærvelses Udspring.

End er Krigen ei endt, og vi trykkes endnu
af en lang, en forsmædelig Stilstand,
Og til Tydsklands Børn, til den snyltende Slægt
har din Hu alt leflende vendt sig.
Men som god Patriot jeg forkynder det frit,
at jeg bryder det skjændige Stavnsbaand,
At jeg deler ei meer mine Landsmænds Lyst,
der forgudende stirrer mod Tydskland.
Det er Tid, at vi skjønne paa os og vort Land!
til os selv skal vi støtte vor Fremtid!
Og hvis du er af Skjørter en Ven, husk paa:
vi har Skjørter hos os, der er korte.
Ja for mig er en kortskjørtet Amagertøs,
der med hæs Røst falbyder Reier,
Mere værd end Tyrolernes jodlende Sværm
og de vandrende Halsbrækker-Bander.
Derfor bort med det Alt! med den Landløberflok!
Lad os synge med Næbbet, vi selv har!
Og Germaniens Sang, Poesie og dens Kunst
ved en Slagbom holdes fra Grændsen!

Første Chor.

Nu, et godt Ord igjen! Vær kun ikke saa bøs!
Der er Plads for os begge ved Teltet.
Men din Iver dig fører for langt fra dit Maal,
og du havner ved plump Vandalisme.

Thi Germaniens Kunst, Poesie og deks Sang,
troer du, Sligt kan i Skoven forstumme?
Var en Slagbom her, gjennem Luften det foer
med en Flugt paa ætheriske Vinger.
Vi har øst af et Væld, der i Weimar sprang ud;
vi har lært ved Spree og ved Isar,
Og forgjæves vil du med vandaliske Hyl
sætte Grændse for Aandernes Samqvem.
Men i Eet har du Ret: i os selv er vor Magt,
fra os selv vi begynde vor Vandring!
Har os Længsel til fremmede Landeført hen,
i os selv forarbeide vi Byttet!
Ei forgude vi blindt den germaniske Kunst!
Men det Herliges Flugt kan ei hæmmes.
Og vi drikke som før af de sølvklare Væld,
der med rigt Løb strømme fra Tydskland!

(Man hører en Klokke lyde fra Sommertheatret.)

Leander.

Hørte I Signalet? Nu er Prøven forbi, og Skuespillerne komme strax ud. Skal vi ikke høre ad, hvad der er ved det nye Stykke, Anselmus har skrevet for dem? Jeg tvivler paa, at han

har forstaaet at træffe den rette Tonart, dette Theater gjør Fordring paa.

En af Herrerne.

Har du skrevet Anmeldelsen igaar Aftes om hans sidste Stykke paa det kongelige Theater?

Leander (lader fremmed).

Jeg? Nei vist har jeg ikke.

En anden Herre.

Hvorledes er Anmeldelsen?

Første Herre.

Den levner den stakkels Anselmus ikke Ære for fire Skilling.

Leander.

Ja, han har efter min Mening heller ikke været heldig denne Gang. — Men lad os nu gaae; der komme de Alle.

(Han og de Andre gaae hen til en Side-Indgang af Sommertheatret, hvorfra nu Sganarel og flere andre af dette Theaters Skuespillere træde ud.)

Leander

(til nogle af de Udtrædende).

Naa, hvordan er det nye Stykke?

Første Skuespiller

(trækker paa Skuldrene).

Anden Skuespiller.

Vi skal jo ikke yttre os om nye Stykker for Opførelsen.

Tredie Skuespiller.

Ja, jeg siger ligefrem, at det Stykke kan umuligt holde sig. Det falder totalt igjennem.

Leander.

Men hvad mener da du, Sganarel?

Sganarel.

Jeg? Ja, jeg er rigtignok af den Mening, at naar vi Skuespillere, Orchester-Medlemmer, Scene-Instructeurer, Theatermalere, Oekonomie-Inspecteurer o. s. v. lige op til den hellige Direction, forud tale ondt om et nyt Stykke, saa er det Tegn paa, at der ingen fælleds høiere Interesse existerer iblandt os, at vi Intet gjøre af Kjærlighed til det Hele, men at Hver af os kun seer hen paa sit eget lille Territorium, for ikke at tale om, at vi handle mod Eed, Pligt og Samvittighed, ere utaknemmelige mod Forfatteren, og arbeide mod vor egen Interesse; thi af smaalig Lyst til Bagtalelse nedbryde vi forud hvad vi selv skulle hjælpe til at opbygge. Men paa den anden Side, da det ikke kan nægtes, at denne Talen ondt

om sin Næste har noget eget Behageligt og Fristende; da fremdeles Ingen af mine ærede Colleger generer sig, saa vil jeg, efter Ordsproget, æde med som Hans Mules Hund. Jeg vil da indrømme, at Stykket rimeligviis falder igjennem; thi det er meget for godt til at vore Theater-Anmeldere kunne forstaae det, og vort Publikum hurtig sætte sig ind i det. Skulde det frelses, da maatte det skee ved det ikke ringe Mirakel, at baade hine og dette, der dog nu og da maae kunne mærke en frisk Luftning af det Udmærkede og Ualmindelige, suspendere deres Dom, ane, at Feilen kan ligesaa godt ligge hos dem, og give Tid til en ny Forestilling, der kan belære dem og gjøre dem modtagelige for Digterens Værk. Men, som sagt, dette vilde være et Mirakel, og man kan derfor være vis paa forud, at de nye Stykker, der snarest ville gjøre Lykke, ere saadanne, der bevæge sig i det allerede Bekjendtes, det Trivielles Himmelegn. Var jeg i Directionens Sted, da vilde jeg, ligesom Rosenkildes dramatiske Skræder ikke vil antage Studenter til Skuespillere, fordi man har Bryderie af dem, men kun Idioter, saaledes vilde jeg engang for alle kun antage de

middelmaadige Stykker. Af de ualmindelige har man kun Bryderie og til ingen Nytte.

Leander.

Ja, det er Sganarels gamle Grille, at rive ned paa Publikum.

Sganarel.

Det kommer dog an paa, hvad du forstaaer ved Publikum. Den ærlige, uaffecteerte Part af samme, der for Alvor gaaer paa Comedie i den Hensigt at nyde, at forfriske Sjæl og Legeme ved Skuespillet, for den har jeg den største Agtelse. Dens Glæde er min største Belønning, og dens Erklæring, at den har fundet sig skuffet, skaffer mig oprigtig Sorg. Men det er heller ikke dette Publikum, der forgriber sig paa en Digters Værk; saavel for dette som for Theatret, for selve Stedet, har det en smuk, agtværdig Respect. Men der er et andet Publikum, der især ved nye, originale Stykker, langtfra gaaer paa Comedie for at nyde, men for selv at fordærve sig den Nydelse, man ønsker at berede dem, og hvis største Lyst er at opdage en lille Udvæxt ved Værket, som de kunne hænge deres Hat paa. Dette Publikum er sandtnok min Aversion; for det burde der skrives en egen Bog „Om den Kunst at gaae paa

Comedie" — en Kunst, der for forskruede Hjerner ikke er saa let, som man troer. Det er endelig dette Publikum, som Heiberg adskiller fra Folket, der altid er vel stemt og modtageligt.

Leander.

Ja, Heiberg!

Sganarel.

Ja, Heiberg? — Kjære Ven; jeg vil nødig give mig ud for Spaamand; men lad en Snees Aar gaae hen efter hans Død, som jeg ellers ønsker længe udsat, og man vil misunde vor Tid en saa aandrig, uforfærdet og med et saa uforgjængeligt Lune udrustet Stridsmand for Kunst og Literatur.

(Pantalon, Eier af Sommertheatret, træder ud af dette; de tilstedeværende Herrer gaae til forskjellige Sider, og kun han og Sganarel blive tilbage.)

Pantalon.

Sganarel, jeg holder det ikke ud længer. Vore bedste Forestillinger ville ikke trække mere.

Sganarel (afsides).

Det kommer af, at vore bedste have været vore sletteste.

Pantalon.

Bliver det ikke snart anderledes, saa maa jeg gjøre Opbud. Men du, du har jo lovet mig, at du vil tænke over en Udvei.

Sganarel.

Det har jeg gjort — det vil sige, hvad man saaledes kalder „at tænke over en Sag.“ Den faldt mig ind igaar Morges ved min Frokost ude hos Kokkepigen, og saa gik en Idee, som jeg begyndte at faae, saadanne frem og tilbage i mit Hoved, mens jeg saae paa Tallerkenerne i Kjøkkenrækken. Men bestandig hoppede den fra mig, og jeg fik den største Lyst til at tælle Tallerkenerne.

Pantalon.

Men saa tænk nu for Alvor.

Sganarel.

Det gjorde jeg allerede igaar. Anderledes tænker man ikke over en Sag. De fleste Folk, der skulle overveie Noget, tænke imidlertid paa noget Andet. Mens de skulle overveie A, tænke de paa B, og naar B skal overveies, tænke de paa A. Paa denne Maade blive baade A og B gjennemtænkte. Naar jeg nu en anden Gang igjen faaer Lyst til at tælle Kokkepigens Tallerkener, saa vil sandsynlig-

viis min Idee igjen komme hoppende, og saa tænker jeg paa den. — Men hvorfor vil De ikke gaae ind paa det Forslag, jeg allerede har gjort Dem?

Pantalon.

Med Heste paa Scenen?

Sganarel.

Justement. Forestil Dem blot, hvad det allerede vil virke som Nyhed. Og nu den Gradation, der her viser sig i Perspectiv! Først indfører man en ganske almindelig Hest med simpelt Seletøi. Siden bekjendtgjør man, at iaften vil en udmærket, maaskee endog en fremmed Hingst debutere, en Fuldblods, en, der er falden efter Pot∞tos og Madam Taglioni. Vort Publikum forøges. Heste-Elskere, Væddeløbs-Elskere, Beriddere, Cuursmedde, hele Staldetaten, Alle ville strømme til. Men lad nu min Phantasie føre Dem videre. Naar en Tid er gaaet, annoncerer Placaten: Iaften vil en ung Hoppe, der er instrueret af Den og Den, første Gang lade sig see, eller en gammel Hoppe med sit Føl, eller flere Hopper, alle med deres unge Føl. Betænk: disse nydelige Smaadyr ... Moderkjærligheden ... det Rørende! Betænk hvad Kotzebue i sin Tid trak med umælende smaae Børn — husk paa Naumburgs Beleiring!

Pantalon.

Du har Ret. Det er en god Idee.

Sganarel.

Det er den eneste, der staaer os tilbage. Efter den Fart, vi har taget, efter den platte Naturlighed, vi har indført paa Scenen, maae vi nu lade hele den raa Virkelighed passere Revue. Efter Heste kan vi tænke paa Elephanter og andre vilde Dyr, saaledes som man allerede har gjort i England. Dernæst Dyre-Kampe, tilsidst Gladiator-Fægtninger paa Liv og Død, som Skik var hos Romerne. Men saa maae vi gaae under — ligesom den romerske Stat; og det kunne vi jo være bekjendt.

Pantalon.

Som sagt, det er en god Idee, og Noget maa der gjøres. Det nye Stykke imorgen Aften giver jeg ikke en Døit for.

Sganarel (afsides).

Stakkels Anselmus!

Pantalon.

Og venter jeg endnu en Uge, saa er jeg ruineret. Jeg troer ogsaa Fanden staaer i det. Om

man ogsaa har Indtægter — det er som om der slet ingen Forslag var i Pengene.

Sganarel.

Det Samme klager jeg over. Naar jeg gaaer ud med en Daler i min Lomme, saa kommer jeg hjem med 12 Skilling. Den hedder ogsaa vist derfor en Daler, fordi den har denne skammelige Inclination til at dale fra Noget til Intet; eller det kommer fra Rigsbankforordningen, da den dalede ned fra 6 Mk. til 1 Mk., og nu kan den ikke slippe denne beqvemme Manøver.

Pantalon,

(der har staaet i sine egne Tanker).

En Hoppe med Føl, siger du? En charmant Idee. (Vil gaae.) Men det er sandt, er du nu færdig med alle Forberedelserne til dit Marionettheater? Nu har vi slaaet Placater op, saa kan du ikke træde tilbage.

Sganarel.

Vær kun ubekymret. Jeg er parat.

Pantalon.

Godt; det er heller ikke at foragte. Marionetter ere noget Nyt herude.

(Gaaer ind. Leander kommer tilbage.)

Leander.

Naa, Sganarel, er Humeuret nu bedre?

Sganarel.

Ja, nu feiler det Intet. Jeg vil ogsaa ind hos Conditoren og drikke mig et Glas Portviin. Har du saa Meget hos dig som til et Glas?

Leander.

Aa jo.

Sganarel.

Har du maaskee til to Glas?

Leander.

Vil du drikke to?

Sganarel.

Nei — jeg vil tractere dig med det ene.

Leander.

Hahaha! Men — volontiers! Lad gaae!

(De sætte sig hen ved et af Conditor-Bordene udenfor Teltet.)

Sganarel.

Ja, her sidde vi jo ret saa godt, og kunne passiare fortroligt med hinanden. Og der er just Noget, jeg gjerne i Fortrolighed vilde spørge dig om. (Rykker sig nærmere til ham). Jeg er, som du veed, en jævn, eenfoldig Mand, har spildt min Tid hos det Fæ Pantalon, og er meget fattig paa Kundskaber.

Først i de sidste Aar, da jeg har havt den Lykke at omgaaes med saadanne lyse Aander som dig og Andre, begynder jeg at komme mig lidt.

Leander

(trykker heftig hans Haand).

Sganarel, du er ingen eenfoldig Mand! Gjør dig ikke selv Uret. Du har et godt, naturligt Greb paa Tingene og du kjender Menneskene.

Sganarel.

Ja, men jeg trænger dog meget til at belæres, og dertil er du just den rette Mand. Du er inde i alle Forhold, du kjender ikke blot Menneskene, men du kjender dig selv, hvilket som bekjendt er en vigtig Post. Du betragter ikke Verden og Kunsten fra dit Studerekammer — du har overhovedet slet intet Studerekammer. Nu, enfin, forklar mig da oprigtig, hvorledes det egentlig gik til, at du satte dig ned som Theater-Anmelder. Jeg har jo nu kjendt dig i flere Aar. Jeg veed, at du aldrig har læst en god Bog til Enden; og saa paa eengang, en smuk Morgen jeg reiser mig, saa faaer jeg et Blad fat, hvori du indfører dig selv som Theater-Anmelder, giver et vidtløftigt Prospectus over dine Anskuelser, om den Vei, du vil

betræde; og fra det Dieblik er du fast Referent, har den tillidsfulde Mine, en Saadan pleier at være velsignet med, og antages og féteres som fast Referent af Alle, mig selv inclusive. Er alt dette en Himlens Gave, og kommer det ved Inspiration?

Leander.

Sganarel, du generer mig.

(Drikker Sganarels Glas ud og gaaer.)

Sganarel.

Den Hallunk! Han drak mit Glas ud. Ja, det har jeg da fuldkommen fortjent. Jeg Nar, jeg Æsel, der vilde spilde mine Ord paa Folk af hans Kaliber. Jeg fortjente ovenikjøbet et godt Nakkedrag.

(Christian Asp, Skolediscipel, nærmer sig.)

Christian Asp.

Jeg vilde gjerne udbede mig at turde tale et Ord med Dem.

Sganarel.

Med hvem har jeg den Ære at tale?

Christian Asp.

Mit Navn er Christian Asp.

Sganarel.

Og Deres Metier?

Christian Asp.

Ja, for Dieblikket er jeg rigtignok Discipel i den øverste Classe i en af vore første Skoler, men jeg gaaer ud til October.

Sganarel.

Hvormed kan jeg tjene Dem?

Christian Asp.

Jeg vilde saa gjerne raadføre mig med Dem angaaende en meget vigtig Sag. Jeg ... ja jeg har alletider havt den største Interesse for Alt, hvad der angaaer Theatret.

Sganarel.

Vil De maaskee være Skuespiller?

Christian Asp.

Nei, det er saa usikkert. Men derimod kunde jeg nok have Lyst til ... til at skrive om Theatret; jeg mener Critiker i Bladene.

Sganarel.

Naa, De har Lyst til at være Kunstdommer. Ja, det lader sig jo godt gjøre.

Christian Asp.

Men jeg veed dog ikke ret, hvorledes jeg skal gribe det an, og komme ind i det.

Sganarel.

Intet er lettere. Allerførst maa De kjøbe Dem en Bog Maskinpapiir af Drewsens, en Pægel godt, sort Blæk og et Dusin Staalpenne. Dernæst maa De anskaffe Dem en Hat; med Kaskjet kan De ikke gaae. Fremdeles en tynd Spanskrørsstok, et Par Briller (skjøndt det kommer dog an paa Smag og Behag), men fremfor Alt en af de største dobbelte Kikkerter, hvormed man kan see hver Fregne i Ansigtet og hver lille Rift i Kjolen eller Handskerne. For Den, der ikke har Øie for Andet, er en saadan Kikkert uskatteerlig. Naar De er saaledes eqviperet, saa skal De hver Aften, især naar noget Nyt gives, gaae paa Comedie. De kan begynde med Parterret, men maa see til, at De saa snart som muligt kan springe over i Parquettet. Har De saa en stadig Plads i Nummerparquettet, saa behøver De i Grunden ikke Mere. Kunstdommeren er færdig. Meer end een af de Spillende vil see med Skræk hen til Dem, og meer end een af Tilskuerne med Ærbødighed. At en og

anden Has ogsaa vil grine ad Dem, gjør slet Intet til Sagen.

Christian Asp.

Ja, naar jeg bare vidste, det var saa let. Men i Begyndelsen vil det dog være meget geneert. Jeg vilde derfor heller begynde anonym. En af vore Lærere har fortalt os, at paa hans Tid var der en Bladredacteur her i Byen, der havde anbragt en Skuffe udenfor sin Dør. I den kunde man lægge sine Manuskripter, saa bleve de strax optagne.

Sganarel.

Ganske rigtig — det var Kjøbenhavnsposten. Ligesom paa Fødselsstiftelsen i forrige Tider var her en Skuffe for uægte Fostre. Meer end eet literairt Fostermord blev herved forebygget, og Barnefødsel i Dølgsmaal overhovedet meget soulageret — om til Gavn eller Skade for Literaturen, skal jeg ikke kunne sige.

Christian Asp.

Naar det lod sig gjøre, saa havde jeg nok Lyst til, længere hen i Tiden, selv at give et Theaterblad ud. Jeg har allerede tænkt paa Titelen. „Mellemacten“ er nok desværre brugt. Men hvad mener De om „Foyéen“ eller „Entréen.“ —

Sganarel.

Eller Retiraden.

Christian Asp (leer).

Nei, det Navn gik vist ikke an.

Sganarel.

Ja, Ordet har flere Betydninger. I en høiere Kunstverden vil Enhver nok vide, hvilke Producter han har at vente af Deres „Retirade."

Christian Asp.

For et Par Aar siden havde vi et Theaterblad, som jeg havde stor Lyst at tage til Mønster. Det var saa hensigtsmæssigt indrettet. Det kostede kun een Skilling og Plakaten stod deri. Man kunde kjøbe det i Vincents Port, naar man bare skrævede over Rendestenen.

Sganarel.

Ja, man behøvede ikke engang at gaae saa langt. Naar man bukkede sig, kunde man finde det lige i Rendestenen.

Christian Asp.

Men, uagtet Alt hvad jeg har tænkt derover, har jeg dog ikke rigtig Mod. Det er dog igrunden svært, at dømme saaledes om Forfattere og Skuespillere.

Sganarel.

Aa, nicht doch! Der er ingen Retning af Literaturen, hvori man kan fordøie saa ufordøielige Sager, som i Theater-Critiken. De delikateste Maver tage mod Opsatser, som de, hvis de dreiede sig om Handel og Industrie, om Salg af Huse og Gaarde, øieblikkeligt vilde give fra sig igjen. Der finder heri en mystisk Oienforblindelse Sted, der er uforklarlig, men factisk. Alle disse Herrer Anmeldere vove aldrig at fælde en Dom, mindst en ufordeelagtig, om ældre dramatiske Værker, om hvilke Meningen alt har dannet sig. Dersom En af dem vilde komme anstigende med en Dom eller Betragtninger over Hakon Jarl, Egmont, Maria Stuart eller Shakspeares Værker, da vilde man grine ad ham og spørge, om han troede, Nogen brød sig om hans Mening angaaende disse Arbeider; af saa ringe Vægt eller saa ganske indifferent ansees deslige Herrers Mening at være. Men bringes et nyt Skuespil, selv af vore første Forfattere, paa Scenen, saa indrømmer man denne samme Mening Ret til at komme med det største Vaas, og dømmer undertiden derefter. De seer altsaa, min unge Ven, at De har godt Haab, hvis nu ogsaa De vil tage Haand med i Hanke.

Christian Asp.

Hr. Sganarel, De har rigtig trøstet mig meget.

(Jfr. Mortensen, en ung Dandserinde, gaaer hen til Teltet og seer ind.)

Sganarel.

Ah, der er jo den smukke Nathalia. Hvem seer De efter?

Jfr. Mortensen.

Man har sagt mig, at Hr. Leander skulde være her.

Sganarel.

Han er nylig gaaet herfra.

Jfr. Mortensen.

Det var ret slemt. Han havde lovet at skrive Noget for mig, og nu er jeg bange for, han gaaer og glemmer det. Jeg skal sige Dem, Hr. Sganarel, man har ikke Andet end Fortred deroppe hos os, man kan slet ingen Vei komme.

Sganarel.

De skulde henvende Dem til Comitéen for Byens Forskjønnelse. Den bør uden Spørgsmaal tage sig af de smukke Piger; thi disse ere jo en stor Zirat for en By.

Jfr. Mortensen.

Mener De virkelig?

Sganarel.

Men jeg kan ogsaa give Dem et andet godt Raad. Den unge Herre, der staaer derhenne, kan være Dem ligesaa meget til Gavn som Leander. Han har isinde at etablere et Theaterblad.

Jfr. Mortensen.

Aa, Gud velsigne Dem, forestil mig for ham.

Sganarel.

Hr. Asp — (afsides til ham) det er en ung Dandserinde, der ønsker Deres Protection. Lykken er Dem gunstig; De kan strax komme ind i Carrièren — (høit) Hr. Asp, Jomfru Mortensen! Jomfru Mortensen, Hr Referent Asp!

Jfr. Mortensen.

Hr. Asp, naar De engang skriver igjen i Deres Blad, kunde De gjøre mig en ubeskrivelig stor Tjeneste.

Christian Asp.

Aa Gud, med ... med ubeskrivelig Fornøielse.

Jfr. Mortensen.

De kan skrive hvad De vil, og som De selv

synes, naar De bare vil lægge til, at jeg bliver saa skrækkelig chicaneret.

Christian Asp.

Det skal jeg overmaade gjerne. Det er jo skammeligt, at man chicanerer Dem.

Jfr. Mortensen.

Ja — egentlig kan jeg just ikke klage derover. Men man kommer saa godt frem hos Publikum, naar det hedder sig, at man bliver chicaneret enten af Directionen eller Dandse-Directeuren. Saa er der strax Nogle, der tage Partie for En.

Christian Asp.

Ja, det er rigtignok sandt.

Jfr. Mortensen.

Hør, Hr. Asp, har De selv Vogn med herude?

Christian Asp.

Nei — men vi kan snart faae en.

Jfr. Mortensen.

Jeg er kommen fra mine Veninder, saa jeg nu ikke veed, hvordan jeg skal komme til Charlottenlund.

Christian Asp.

Jeg kan meget godt kjøre Dem derned.

Jfr. Mortensen.

Tusind Tak, og saa gaae vi strax—ikke sandt? Jeg vilde saa gjerne snart til Charlottenlund, jeg skulde træffe En der, en... en Veninde af mig.— Maa jeg bede om Deres Arm.

Christian Asp.

Aa Gud—overmaade gjerne—begge om De ønsker det.

(Han og Jfr. Mortensen gaae.)

Sganarel.

Nu er han i Skuddet!

(Gaaer ind i Theaterbygningen.—Antallet af de Spadserende paa Bakken har imidlertid taget til. Foran Teltene og Kunstner-Boutikerne er der nu en større Tilstrømning af Folk. Nogle omstreifende Musikanter stille sig hen og musicere ved et Bord, hvor et **ungt Menneske** sidder med sin **Kjæreste.**)

Han.

Er det ikke heldigt, kjære Marie! Nu har vi, ligesom rige og fornemme Folk, Taffelmusik.

Hun.

Jeg forstaaer mig saa lidt paa Musik.

Han.

Jeg med. Men jeg er glad over, at jeg ikke forstaaer mig derpaa, og at denne Musik, der vist

ikke er god, kan løfte og bevinge mine Følelser Og idag er du saa smuk, Marie. Men det er du i Grunden altid.

(Journalisten Erast kommer ind med en yngre Student under Armen; de sætte sig ved et Bord i Nærheden af det unge Par.)

Studenten.

Men naar du blot vilde høre. Jeg talte ganske almindeligt om Folks Stemninger og Tilstande. Men Novellen af samme Navn tænkte jeg slet ikke paa.

Erast.

Men den tænkte jeg paa. Jeg har for en Tid siden læst den paany, og, efter gammel Vane, naar en Bog giver mig Stof til Eftertanke, har jeg nu i flere Dage ikke kunnet slippe den; det er som en aandelig Skraa, jeg maa gaae og tygge paa, men Bogen behøver derfor hverken at være god eller slet. Som sagt, jeg læste den, og kom ret til at tænke paa: habent sua fata libelli. Var den kommen ud et halvt Aar senere, saa kunde den, hvad dens politiske Retning angaaer, gjerne have sparet sin Uleilighed. Men det er ikke uden Betydning, at den kom ud i Slutningen af Frederik VI's Regjeringstid; thi den er et Udtryk for den Pietet,

der ganske rigtig dengang var historisk begrundet hos os, men der aldeles uddøde med denne Konge. Under Christian VIII, den nyere Tids, de nyere Ideers Fortrolige, under ham, der havde vægret sig ved at adlyde sin Konges Bud om Norges Overgivelse, sat sig i Spidsen for det norske Folk, og givet det den liberaleste Stats-Forfatning; under ham kunde der ikke være Tale om hiin historiske Pietet. Det var naturligt, at ved hans Thronbestigelse det liberale Partie antog en Mængde Skranker for nedbrudte, og uforbeholdent forlangte en constitutionel Forfatning, strax og uden Forhaling. Der begyndte nu et ganske nyt Afsnit i vor Kongemagts Historie, og det kunde ikke begynde med noget mindre end med en constitutionel Forfatning. Desværre syntes Christian VIII ikke selv at begribe dette; men, stolende paa sit vistnok ualmindelige Overblik og sin Evne til at mediere, at udfinde Palliativer, traf han kun altfor ofte halve Forholdsregler. Heri er hans Søn og Efterfølger, vor nuværende Konge, meget forskjellig fra ham. Efter Alt hvad man allerede nu tør slutte, overgaaer han ham langt i Characterens Energie, i Regjerings-Mod og i Villiens Heelhed og Bestemthed. Han tager tilmed — hvad der i vore forskruede

Tider hører til de største Sjeldenheder — Tingene naturligt og efter deres nærmeste Betydning og Vigtighed for Livet og Staten. Da dette ganske stemmer med den danske National-Eiendommelighed, saa er han just derved en saa dansk Konge. — Men for at komme tilbage til „Stemninger og Tilstande“, da har jeg i Adskilligt forandret min Mening om denne Bog, og Andre maaskee med. Det er meget langt fra, at den er anticonstitutionel eller antiliberal. Nu, da vi ere i Besiddelse af Det, man dengang med sygelig Spænding begjærte og ideligt frygtede for at forskjertse, vil heller ikke dens ofte indprentede Hovedsætning, at en Stats politiske Udvikling altid bør baseres paa det Historisk-Givne, møde synderlig Modstand. Naar Tscherning i sin bekjendte Skrivelse til hans Vælgere har kunnet debitere, at Spring i den politiske Udvikling ere lidet heldbringende, saa viser denne Yttring hvor berettiget den samme Sætning var dengang; thi nu for Tiden synes dog Pluraliteten at staae under Springets Kategorie. Er det ikke ogsaa din Mening?

Studenten.

Jeg har saagu' slet ikke hørt efter hvad du

deducerede. Jeg saae hele Tiden paa den smukke, unge Pige, der sidder derhenne.

Erast.

Naa, saa gid Satan — kom, dit Afskum, og lad os gaae.

En lille Pige

(trækker sin Moder i Kjolen).

Mo'er, søde Mo'er! hører du ikke? Derhenne staae saa mange Mennesker og see paa de store Billeder, der vises frem. Skal vi ikke gaae derhen?

Moderen.

Ja, kom, mit Barn!

(De gaae hen til en aaben Bod, der har til Overskrift: **Billeder fra Krigen 1848.** En gammel Mand peger paa endeel Malerier i Oliefarve, der ere ophængte, og forklarer dem.)

Den gamle Mand

(peger paa det første Malerie).

Den smukke By er Sønderborg paa Als,
Hiin Ø, der er navnkundig som en Formuur
Mod Tydsklands Overgreb. Derhenne seer De
De stærke Batterier, vi har opført.
Hver Gang en Kugle over Sundet dandser,
Den ta'er et Stykke bort af Tydskens Skandser.

— Hist er den lette Bro, vor Hær har anlagt
Paa Baad ved Baad, og der til Slesvig rækker.
Den er et Guldbaand mellem os og Slesvig.
Saa let den er, har Tydsklands hele Magt
End ei en Splint endnu fra Broen bragt.

(Peger paa et nyt Malerie.)

Det er en Grav De seer. Den er paa Als.
Af høie Bøge skygget hvile her
Tre unge Krigere, der faldt i Slaget.
Det er en Dansk, en Norsk, en Svensk, man gav
Et Hvilested i samme stille Grav.
Det var den samme Røst, der drev dem frem,
De kjæmped' Alle for det samme Hjem,
For samme Tanke, for den samme Sag,
Og hengav Livet paa den samme Dag.

Ja, Als er Østersøens Perle, dyrt
Og helligt kjøbt med Blod. Forræderfoden
Har, ræd for denne Jordbunds dybe Røster,
Med iilsom Flugt forladt den. — Spirer, voxer
Og skygger over Graven, danske Bøge!
Lad aldrig en Forræders Fødder vove
At søge, Als, et Ly i dine Skove!

(Peger paa et nyt Malerie.)

Det Fartøi, som De seer, er en Kanonbaad.
Den ligger som til Leg og vugges muntert
Af Vandet, mens paa Aarerne den hviler.
Det er i Venningbond den ligger. Nærved
Er talrigt Mandskab af den tydske Hær
Posteert bag Hegn og Krat. Artillerie
Og Krudt og Kugler har de meer end Nok af.
Dog løsnes intet Skud, men Alle stirre
Med Uro paa den muntre, lille Baad.
Af lang Erfaring vide de, den sjunger
Saa liflig, naar den rører sine Tunger.
Men naar den stemmer op sin høie Sang,
Saa skjøtter Ingen om at være nærved.

Vort Søværn — mærker eder det — har havt
Fra Arrildstid et godt og kraftigt Rygstød.
Thi dets Befalingsmænd var altid Danske,
Barnfødt' i Landet og fra Barndom oplært
I Kjærlighed til dette Land, de stred for.
Men dette Rygstød har vor Landhær savnet.
Nu er det anderledes. Derfor kjæmper
Soldaten nu med Lyst. Han veed, hans Lieutenant
Kan ikke flye fra dette Land, han elsker,
Ei flye fra det til et, der gav ham Livet,
Og hvor han nu vil søge feig et Fristed.

Og derfor har i denne Krig vor Landhær
Erhvervet den uvisneligste Krands.

(Peger paa det sidste Malerie.)

Her seer De Flensborg-By. Ved Østersøen,
Af Havet mildt beskyllet, ligger Byen.
Nu er den smykt som paa en Høitidsdag.
I alle Vinduer er Folk, der svinge
Med glade Miner Dannebrog, at skue.
Det var hiin Dag, da vor Armee drog ind,
Og Oprørshæren flygted'. Byens Troskab,
For Aaget fri, gav første Gang sig Luft.

Krigen er slem; — det har man ofte sagt,
Og vist med Grund. Dog er det godt ved denne
Uhyggelige Krig, at den har lært os,
Hvor Kjærlighed til Danmark er at søge.
Ak, vi har ikke vidst det før saa grant,
Hvor rig en Skat af Kjærlighed til Danmark
I Slesvig er at hente! ikke vidst,
Hvor freidig Bonden taaler bitter Modgang
Og hænger fast ved sine danske Frænder.
Om Krigen bringer Vinding eller Tab,
Endnu er ubestemt. Men hiin Forvisning,
At ingensteds et mere trofast-dansk

Og ærligt Hjerte slaaer end just i Slesvig,
Den er, selv om vi tabe, vor Erobring.

(Bedækker Billederne. Folk adsprede sig. **Philemon** og hans Ven **Gilbert** komme gaaende.

Philemon.

Lad os sætte os her. Her er en kjølig Plads. Vi kan forlange et Glas Limonade eller hvad Dem synes.

(De sætte sig ved et af Bordene udenfor Conditer-Teltet.)

Gilbert.

Der bliver altsaa Intet af deres projecterede Folkemøde idag?

Philemon.

Nei. Næsten Halvdelen af de Herrer, der skulde møde, ere udeblevne — som jeg havde ventet; thi vi have Alle den lykkeligste Letsindighed, naar der tales om lidt længere end fra idag til imorgen. Men jeg er i Grunden ganske fornøiet derover. Jeg havde neppe fundet villige Tilhørere, og maaskee Sagen heller ikke er modnet nok endnu, eller vi Alle modnede nok for Sagen.

Gilbert.

Det Foredrag, De havde betænkt at holde, vilde nok i det Væsentlige have stemt med de forskjellige

Yttringer om Theatrets Bestyrelse, der i den senere Tid have været at læse i vore Blade.

Philemon.

Ja, mit Forslag til en Omorganisation vil nok blive forskjelligt fra hvad Andre synes at have tænkt sig. Men i at efterviſe Manglerne ere vi Alle enige. Herom har der været skrevet meget Grundigt og Træffende, saavel af Overskou i forskjellige Opsatser (jeg skulde troe, at de i „Flyveposten“ optagne ere af ham) som af Andre. Bladet „Fædrelandet“, der i den senere Tid har havt flere velskrevne Artikler om Theatret — jeg skal her blot nævne en om Skuespillerinders Alder og om Komikeren Foersom, der begge ret vare skrevne ud af mit Hjerte — har allerede for flere Aar tilbage gjort denne Sag til Gjenstand for endeel ledende Artikler, og i den sidste Tid paany optaget Traaden. Herved er Spørgsmaalet sat i Bevægelse og belyst fra forskjellige Sider.

Gilbert.

Som det synes, er det iblandt Theatrets Directeurer især Geheimeraad Collin, der føres Anke over.

Philemon.

Ja, det har jeg til min Forundring lagt Mærke til. Betænker man, hvor forkeert det System er, han skal repræsentere, saa bør man tvertimod indrømme, at han staaer høit over Systemet. Ingen Directeur har maaskee i den Grad som han nydt alle Skuespilleres og Forfatteres Høiagtelse og Kjærlighed, og Ingen mere end han været besjælet af Iver for at fremme det Gode. At saaledes Heibergs Vaudeviller fik Indpas paa vor Scene, skyldes oprindeligt ham. Theatrets Repertoire under ham, fra 1842 til nu, har dog et ganske andet Udseende, et mere nationalt, og røber en anden Opmærksomhed for vor egen Literatur. Man sammenligne dette Tidsrum blot med Repertoiret under Kirstein og Molbech. Naar man undtager Heibergs Vaudeviller og Arnesens Intriguen ved Morskabs-Theatret, saa bleve nye, originale Skuespil efter 5, høist 10 Forestillinger henlagte og glemte. Der var dengang det latterligste Spil med at antage nye Stykker og strax igjen at lade dem forsvinde. Naar originale Skuespil ikke trak særdeles til Huset, saa bleve de meget snart henlagte. Men Oversættelser, der heller ikke trak, dem opførte man. Under Collin bleve flere af de henlagte originale Stykker

tagne frem igjen og vandt altid et større Publikum. Hvad jeg beklager er at hans velvillige Stemning og Redebonhed til at understøtte det mindste Glimt af Talent har gjort ham for eftergivende mod Begyndersværmens Paatrængenhed. Dette er saameget mere farligt som de slette Forfattere ere de allerivrigste i at trygle og plage Directionen, Regisseuren og Skuespillerne, hvorved det let kan skee, at deres Arbeider erholde Fortrin paa Scenen fremfor de bedre Forfatteres; en sand Digter holder sig for god til dette Overhæng. Naar man har anket over, at der findes Usikkerhed i hans Administration, saa geraader dette ham snarest til Ære. Medens denne udmærkede Mand gik frem med Sikkerhed i de andre vigtige Grene for hans udbredte Embeds-Virksomhed og altid var vis paa Resultatet, maatte han ved Theatret ideligt kjæmpe med en Mængde Indflydelser, der meldte sig med meer eller mindre Ret til at blive hørte. Netop hans Erkjendelse af, at han ikke altid burde arrogere sig en afgjørende Mening ligeoverfor disse, bragte undertiden Usikkerhed ind i hans Bestyrelse. Skuespillerne, Forfatterne, Scene-Instructeuren og Regisseuren viste sig for hans skarpsynede og redelige Tænkning som berettigede Magter, han var villig

til at høre, men uden at dette altid kunde bringes i Harmonie med det forældede System, han skulde repræsentere.

Gilbert.

Ja, jeg deler ganske Deres Høiagtelse for denne fortræffelige Mand.

Philemon.

Skulde jeg udpege Nogen af de sidste Decenniers Theater-Directeurer, der har staaet iveien for den dramatiske Kunst's Udvikling hos os, da er det Kirstein. Molbech har man havt meget imod; men som Censor — og han beskjæftigede sig nok i Grunden ikke med Andet end med Censuren — forstod han dog at holde det Middelmaadige borte, uden at man har kunnet eftervise, at noget Udmærket er bleven qvalt eller tilsidesat ved hans Strenghed. Men Kirstein greb med stor Iverighed og Bestemthed ind i alle Grene af Administrationen, og gav ikke et Jota bort af sin Myndighed. Netop hans Embedsvirksomhed var til stor Skade for Theatret.

Gilbert.

Maaske De forklarer dette nøiere.

Philemon.

Kjære Ven, Theatret er en Verden for sig selv, en Mikrokosmos. Dets Grundvold er en Illusion, og det er bygget og vedligeholdes af idel Illusioner. Henrik Hertz har i en Notturno til saa mange af hans Værkers Forherligerinde, Fru Heiberg, sammenlignet den dramatiske Kunst's Fremstillinger med den maanelyse Nats Phænomener. Et magisk, hemmelighedsfuldt Lys falder over alle Gjenstande; de synes noget Andet, og ere dog de samme. I dette Rige opløfter Illusionernes Dronning, Titania, sin Throne. Paa hendes Vink opføres det underfuldeste Skuespil; thi det er intet Mindre, end det hele Liv, det forbigangne og det nærværende, hun opfanger og gjengiver i sine Maanestraalers Florspeil. Dette Livs Lystighed og Lune forhøies under Fauners og Satyrers Skoggerlatter; dets Taarer og Smerter forsones under Alfernes smeltende Sange, deres svævende Dandse. Intet er virkeligt, og slaaer derfor ingen ulægelige Vunder; men Alt er Sandhed, ikke den almindelige, fortrykte og forkuede Sandhed, der halter paa tre Been og har Løgn, Bagtalelse og Ukyndighed i Følgeskab, men den eneste, den uafviselige, Tidernes Resultat, Historiens Vidnesbyrd, den menneskelige Be-

vidsthebs, kort, den poetiske Sandhed. Men betragter man nu denne underfulde, men illusoriske Verden nærved, da forbauses man over de Midler, den betjener sig af, for at realisere sine uhyre Virkninger. Diet forvirres af Coulisser og Tæpper, der synes saa plumpt bemalte, af farvede Lamper, henslængte Træblokke, Faldluger og lignende Gjenstande. Og alt dette gjennemkrydset af Luner, Lidenskaber og irriterede Stemninger; thi denne Kunst, der holder Udøveren i bestandig Spænding, bringer kun altfor let Gemytterne til at vibrere. Og af alt dette tør intet behandles en bagatelle, men det Ene som det Andet maa bedømmes fra en Kunstners Standpunkt. Hiin Dandserinde, der flyder hen i Taarer over et nægtet Silkeskjørt, er i sin Ret; dette nægtede Skjørt er for hendes Kunst det samme som en retourneret Indstilling er for Comptoirchefen. Hiin Skuespiller, der sætter Himmel og Jord i Bevægelse, fordi man lader en raa Begynderinde være hans Medspillerske; hiin Forfatter, der ærgrer sig en Svindsot paa Halsen (thi det er en Forfatters eneste Ressource), fordi man giver hans Drama et Sætteſtykke istedenfor et nyt Bagtæppe — de ere i deres Ret; og man kan ikke tilbagevise deres Fordringer uden efter reent arti-

ſtiſke Henſyn. Men De kan nu ſelv bedømme, kjære Ven, hvad Reſultatet maa blive, naar en forreſten duelig og agtværdig Mand ſættes lige fra ſine Notarialforretninger, ſom Olſen, eller fra ſin politiſke Cenſorpoſt, ſom Manthey, eller fra Rentekammeret, ſom Kirſtein, til at være Regent og Styrer af denne luftige Anſtalt. Den er ham fremmed, og han er fremmed for den. Han forſtaaer den ikke, og den forſtaaer ikke ham. Han ender med at fordærve ſit eget Liv, idet han fordærver Anſtaltens.

Gilbert.

Ja, det er kun altfor begribeligt.

Philemon.

Om Kirſtein fortæller man, at han ſom ærlig og ſamvittighedsfuld Mand — thi for hans perſonlige Characteer og hans Dygtighed i ſaa mange andre Retninger har jeg al Reſpect — man fortæller, at han erklærede for Frederik VI, at han ikke forſtod ſig paa den dramatiſke Kunſt, men at Kongen ſvarede: „Det kommer nok" — si fabula vera. Og han blev nu Directeur, fordi han var en udmærket Regnſkabsſører, og for at bringe Orden i Theatrets Financer. Men ikke engang diſſe

kan man bestyre uden at være fortrolig med de Opgaver, Theatret sætter sig. Al Oeconomie reducerer sig dog omsider til det Spørgsmaal: Er den Kunst, til hvis Forherligelse alt dette sættes i Bevægelse, tjent eller ikke tjent med hiin Udgift, denne Besparelse? Man har derfor, og vel ikke uden Føie, klaget over, at hans strenge Oeconomie ikke sjelden indeholdt en Misforstaaelse saavel af Kunstens som af Skuespillernes og Forfatternes Fordringer. Det var hans Stolthed og Glæde at spare en Capital op til at bygge et nyt Theater for. Den Uindviede mener, at et saadant kun bygges af Træ, Steen og Kalk; han betænker ikke, at det daglig bygges og fornyes af Skuespillernes og Forfatternes Genie.

Gilbert.

Det ældre Regulativ for nye Skuespils Honorering skyldtes dette ikke ogsaa denne Directeur, eller dog fornemmelig ham?

Philemon.

Netop, og jeg vilde just nu have omtalt det. Et nyt Regulativ, der kunde være fordeelagtigere for Forfatterne, var allerede længe paatænkt, men enten paa Grund af Sagens Vanskelighed eller af

en kun altfor hyppig Mangel paa at fatte en endelig Beslutning, bleven opsat. Kirstein var knap bleven Directeur, før denne Sag blev tagen for og sat iværk, hvad der vistnok gjør hans Activitet Ære. Men betænker man, hvad det her gjaldt om, at Spørgsmaalet dreiede sig om at godtgjøre Forfatterne, uden hvilke Theatret jo er et Intet, en anstændig Andeel i de ofte rige Indtægter, deres Stykker skaffe Theatret — man erindre blot Heibergs dengang florerende Vaudeviller — og overveier man, hvor villig Frederik VI vilde have været til at gaae ind paa en hermed stemmende Indstilling fra Directionen, saa maa man forbauses over de sneverhjertede Bestemmelser i det Regulativ, Kirstein saa hurtig lod løbe af Stabelen. Men især maa man undres over Regulativets Illiberalitet i kunstnerisk Henseende. Et Stykke kunde henlægges efter en eneste Aftens ringe Indtægt; Forfatterne, hos hvilke netop Indsigten var, turde ikke blande sig i at bestemme den Aftens kunstneriske Sammensætning, da hans Stykke skulde opføres, eller den hensigtsmæssigste Tid til dets Opførelse, men alt Sligt skulde overlades Directionen, hos hvem Indsigten ikke var, og der selv maatte være sig dette bevidst. Men Kirstein stod, som alt bemærket, paa sin Magt

og Myndighed. Med det System, Theatret nu i 100 Aar er bleven styret efter, maa det betragtes som en Lykke, at saa Directeurer have besiddet hans Embeds-Ivrighed, men at Pluraliteten, Enkelte af Svaghed, Andre, som Collin, af bedre Indsigt, saa meget som muligt have indrømmet de rette Vedkommende Magt til at raade.

Gilbert.

Hvorlænge vedblev dette Regulativ at gjælde?

Philemon.

Indtil Kirstein traadte af og Adler i hans Sted blev Directeur. Med ham syntes det som om et friere Aandedræt kom ind i Bestyrelsen. Thi det var formodentlig ham, der hos sin kongelige Ven bevirkede, at et nyt, ganske anderledes begrundet Regulativ skulde afløse det Kirsteinske, og det skyldes vel ogsaa ham, eller maaskee Theatrets nye og meget liberale Chef, at man i den Anledning indhentede fire af vore dramatiske Forfatteres Betænkning og forelagde dem Udkastet, noget, der i vort Theaters Historie baade før og siden har været uhørt.

Gilbert.

Efter Alt hvad De i den senere Tid har meddeelt mig, paatrænger sig bestandig det Spørgsmaal, hvorledes det er skeet, at man lige til nu, eller med et rundt Tal i alle de 100 Aar, Theatret har bestaaet (thi Undtagelserne ere faa) kunde lade det bestyre af Uindviede, af Mænd udenfor Faget, til hvem man ikke engang rettede det Spørgsmaal hvilke Forstudier de havde gjort til denne ansvarsfulde og, som Alle indrømme, høist vanskelige Post, Mænd, der paa dette Spørgsmaal neppe vilde have svaret Andet, end at de engang imellem havde gaaet paa Comedie.

Philemon.

At dette er skeet saa uafbrudt og principmæssigt, skyldes udentvivl en selsom Forvexling i Begreberne. Den dramatisk-theatralske Kunst er den populæreste af alle, den kan nydes af Enhver, og dens Værker udstilles til Alles Bedømmelse; Theatret tager Enhvers Bifald til Indtægt. Man har nu ogsaa troet, at dets Bestyrelse maatte være den populæreste Sag af Verden, d. v. s. ikke udfordrede andre Forudsætninger i Dannelse end man forlangte af Tilskuerne. Man har altsaa, ubegribeligt nok,

overseet, at Theatret netop opnaaer sin Popularitet ved en Samvirken af de forskjelligste Kræfter, der alle maae støttes paa et dybt, kunstnerisk Indblik. Ved den Omordning af vore Theaterforhold, der nu siges at forestaae, er jeg meget bange for, at man geraader paa en lignende Afvei. Man vil sagtens paastaae, at der maa praktiske Mænd ind i Directionen eller dog med ind, altsaa Mænd, der hverken ere Forfattere eller Skuespillere; og man vil maaskee foregive, at der maa Nogen i Directionen repræsentere det dannede Publikum. Men hvad dette sidste angaaer, da er det ikke uden Betydning, at den nyere Tid lader et Tæppe, lige til Forestillingen begynder, adskille Scenen fra Publikum. Det antyder, at her er en givende og en modtagende Part. Giverne ere Forfatterne, Skuespillerne og, efter hvad der nu er Skik, Directionen. Disse forene sig med endeel understøttende Kunster, Malerie, Maskinerie og deslige, om at frembringe et kunstnerisk Værk og derved berede Modtagerne eller Publikum en Nydelse, hvis Væsen betinges ved den opmærksomme Beskuen og Lytten. Publikums Rettigheder kan da kun udspringe heraf, kan kun yttre sig som Bifald eller Mishag med hvad de see og høre, med det allerede færdige og udstillede Værk.

Men ligesom ingen Anden end Digteren formaaer at gribe ind i Udarbeidelsen af det Værk, hans Genie forbereder og udfører, og som han siden overgiver til Theatret, ligesaa lidt kunne Andre end de i Kunsten Indviede, der nu overtage Værkets videre Ledning og Fremstilling, gribe ind i dette complicerede Arbeid og fordre deres Meninger hørte og respecteerte. Thi heri bestaaer just Digterens, Skuespillernes og alle Medvirkendes kunstneriske Genie, at de kjende og vide at ramme Publikums Tarv bedre end dette selv; ellers vare de ikke Kunstnere.

Gilbert.

Men tillad, De omtalte nylig en forestaaende Omordning af Theatrets Bestyrelse, og som det forekom mig, ventede De Dem ikke Meget deraf.

Philemon.

Man maa haabe det Bedste. For Dieblikket krydser det ene Rygte det andet, og hver Dag dukker en ny Celebritet op, der nævnes som Aspirant til de ledige Directeurposter. Men man kan ikke tænke sig noget bedre Beviis paa den Ringeagt, hvori en Theater-Directeurs Embed er sjunken

end at Mænd som de, der nævnes, kunne aspirere dertil. Det synes næsten som om man har troet, Hoved-Ulykken laae i den høie Embeds-Stilling, vore fleste Directeurer have indtaget, og at derfor allerede Meget vilde være vundet ved Folk, der beklædte ringere Poster eller slet ingen. Iblandt dem, der nævnes, veed jeg end ikke Een, der kunde anføre den ringeste Adkomst til at beklæde denne Post. Imidlertid — efter Rygtet vil vort Theater for Fremtiden komme til at sortere ind under Indenrigs-Ministeren eller Cultus-Ministeren. Begge disse Mænd ere af en saa liberal Tænkemaade og saa udmærket videnskabelig Dannelse, at man tør være rolig for Resultatet. Jeg tvivler intet Øieblik om, at hvilken af disse Mænd der saa kommer til at bestemme Theatrets fremtidige Skjæbne, han vil ikke tiltroe sig selv Evne til at kunne ordne en ham saa fremmed Verden; hans første Skridt vil være at sammenkalde Eliten af vore Skuespillere og Forfattere og indhente deres Mening.

Gilbert.

Det forekommer ogsaa mig meget sandsynligt. — Men jeg seer, man samles allerede ved Indgangen derhenne til Sommertheatret. Jeg har nok Lyst at gaae derind. Er De med af Partiet?

Philemon.

Meget gjerne. Jeg har just betænkt det Samme.

(De gaae hen til Billet-Comptoiret. Sganarel og Anselmus komme ud fra en Sidedør.)

Sganarel.

Jeg har min Sjæl ikke Tid.

Anselmus.

Men forklar mig blot, hvad denne Marionet-Comedie skal sige.

Sganarel.

Herregud, den skal sige, at den stakkels Pantalon er paa Knæerne, og at jeg maa hjælpe ham, hvormed jeg kan. Men at jeg just giver en Forestilling af det Indhold, jeg har bestemt, det skeer sandtnok meest for min private Fornøielses Skyld. Som du veed, har Pantalon tilbudt Casinos Bo at ville spille for dem i Vinter paa deres Theater. Men de var hovne, de Ka'le. Svaret lød, at med deres Privilegium, der var ganske som det kongelige Theaters, kunde de gjøre ganske andre Affairer. Da nu vor Troupe trues med Ruin ikke blot fra den Kant, men ogsaa fra andre Kanter, saa vil jeg idag slaae mig løs, og give lidt Ondt fra mig

men Alt i den bedste Mening, som du vel kan begribe og sine ira et studio. Det er det Hele.

Anselmus.

Men hvem styrer Marionetterne og taler for dem?

Sganarel.

Jeg selv og et Par af mine Colleger. Men slip mig nu, vi maae begynde; det er en Efter-middags-Forestilling, der snart skal være forbi, og jeg maa ind og klædes om.

Anselmus.

Klædes om?

Sganarel.

Javist. — Gaa du hen og tag dig en Billet, hvis der er nogen, som jeg ikke vil haabe.

(Sganarel gaaer. Anselmus forlanger en Billet ved Kasserer-Hullet og erholder en med det Tillæg, „at det er den sidste", hvorpaa Kas-sereren lukker Comptoiret, og Anselmus gaaer ind. — Kort efter bliver hele Forsiden af Sommer-theatret rykket tilside som et Enkyklema i de Gamles Theatre, og man seer nu det Indre deraf opfyldt af Tilskuere, der vende Ryggen imod. I Baggrunden er Scenen, med nedrullet Tæppe. Efterat Ouvertüren er spillet, gaaer Tæppet op.

En Skov præsenteres. Sganarel træder ind som Prologus.)

Sganarel.

(klædt som Polichinel, med en temmelig tyk Staaltraad, der fra hans Hovedbedækning gaaer op i Luft-Tæpperne, efterligner i det Følgende i Eet og Alt en Marionets characteristiske Bevægelser, dens stive Gestikulation, Slingringen med Kroppen og den usikkre Gang, som om han virkelig hang i en Staaltraad).

Høistærede Publikum! Idet jeg første Gang har den Ære at træde frem for Dem, bukke og udbede mig Deres Bevaagenhed, er det min Skyldighed at give Dem en kort Underretning om det Kunstner-Samfund, der i indeværende Dyrehavstid smigrer sig med, engang imellem at kunne fængsle Deres Opmærksomhed. (Rømmer sig og spotter til Siden paa Marionetternes Maade.) Vort Selskab bestaaer af 28 Personer, 7 Damer, der alle ere prime donne assolute, 9 Herrer, der ligeledes ere af første Skuffe, og 12 andre Herrer og Damer, der alle ere comprimarii og, paa ganske lidt nær, lige saa udmærkede som de Andre. Desuden et stort Antal Chorister, Figuranter, Statister og andre Comparser. Naar jeg har sagt Dem, at dette Selskabs Medlemmer høre til de Kunstnere, man kalder Marionetter, saa veed De formodentlig alle-

7*

rede Beſked; thi Marionetter blandt Kunſtnerne ere ſlet ikke ualmindelige. Vi have altſaa hver for ſig en egen indvendig Beſkaffenhed... ja, jeg mener, vi ere hver for ſig indrettede... eller ſat ſammen, om De hellere vil, paa en eiendommelig Maade. Af denne Sammenſætning afhænger vor kunſtneriſke Virkſomhed; dog ikke blot deraf. Thi det, der allermeeſt udmærker os, det er, at alle vore Bevægelſer, hele vor Action paa Scenen ſtyres af en høiere, uſynlig Haand, af en eneſte Villie, ſom vi ere altfor velopdragne til at unddrage os. Hos os gaaer Alting ſom efter en Traad. Mens paa andre Theatre kun Begyndere afrettes og viſtnok meget ofte kunne viſe en priisværdig Beſtræbelſe efter at komme os nær i Geſtikulation og Declamation, ſaa forlades vi aldrig af Inſtructionen. Den følger os ind paa Scenen og vaager over vore ringeſte Bevægelſer. Denne Omſtændighed maa jeg udtrykkelig udhæve, efterſom De, høiſtærede Publikum! ofte har viiſt den ſtørſte Intereſſe for deslige Ledebaands-Dukker, og ere blevne mere henrevne af dem end af Saadanne, der bilde ſig ind, de kunne gaae paa deres egne Been. — Jeg ſkal nu nærmere omtale nogle af de Medlemmer, der høre til vort Selſkab. Vor førſte Elſkerinde

er saa fuldkommen indrettet som man kan forlange af et ungt Fruentimmer, der spiller Elskerinde. Hun kan gaae frem og tilbage uden at støtte sig, kan i hele Timer sidde ved Siden af sin Elsker, see paa ham og holde ham i Haanden. Men hun kan ogsaa bevæge Dinene, slaae ud med Armene, sukke og hænge med Hovedet; dette sidste klæder hende grumme godt. Den unge Pige, der udfører de naive Roller, vil vist behage Dem. Hun har en ualmindelig Færdighed i at pjatte, og kan synes hjappegal saa det er en Lyst. Den, der spiller værdige Fædre, fromme og rørende Gamle, er, som alle deslige Folk, ikke særdeles udmærket indrettet, men seer altid eens ud. Han kan dreie Dinene i Hovedet og sukke; begge Dele gjør han meget godt. Vor første Hofmand er indrettet til at tale gjennem Næsen, holde Hovedet lidt til Siden og bukke meget dybt. Han kan gaae paa Tæerne, vrikke med Bagdelen og tage sig en Priis af en Gulddaase. Vor gamle General kan lægge den ene Haand paa Ryggen og holde en Stok. Han gaaer altid som om han havde Podagra. Hvad mig selv angaaer, da ansees jeg for at være en af de bedst udrustede i denne Troupe, saavel hvad Naturgaver som erhvervet Kunstfærdighed angaaer. Men da det

strider mod min Beskedenhed at omtale den sidste, saa vil jeg blot holde mig til mine Naturgaver; disse kan man gjerne rose sig af, da man erholder dem uden sin egen Fortjeneste. Jeg kan altsaa gjøre alle naturlige Bevægelser, som man pleier at vente af en levende Skuespiller. Jeg kan gaae, sætte mig ned, reise mig, snyde min Næse, spøtte og nyse. Vil De see — (Han spøtter, nyser og snyder sin Næse). Nogle af mine Collegers Egenskab, at kunne græde, der ofte er af saa stor Virkning, har jeg desværre ikke. Men derimod kan jeg tørre mine Dine, som ikke alle Hine kunne. Fremdeles, da Intet paa denne Jord er fuldkomment, saa maa jeg ogsaa bekjende, at min venstre Arm er noget stiv, formodentlig paagrund af et Stykke Staaltraad, der er gaaet af Led. Vor Theaterdoctor mener rigtignok, det er Gigt, og siger, jeg skal gnide Armen; men han veed en god Støvle hvad der feiler os. Men min høire Arm er god; det beviiste jeg i Formiddags, da jeg i Distraction gav en af mine Colleger et drøit Drefigen. — Vort Sangpersonale kan deles i 2 Classer: i dem, der have Stemme, og dem, der gjerne kunde have Stemme, hvis Skjæbnen havde været dem mindre ugunstig. Vore Dandserinder ere allesammen ind-

rettede til bestandig at gaae paa Taaspidserne og bevæge Fødderne som Trommestikker. Vore Chorister have kun een Bevægelse og staae altid i en Klump; naar man vil have dem frem, maae de skydes frem. Børneroller udføres af to nydelige, smaa Væsner, hvormed en Jomfru i Adelgade har forsynet os. Endelig kan jeg tilføie, at vort Repertoire er meget stort; det bestaaer nemlig af alle de Stykker, man undlader at give paa det kongelige Theater.

Efter den her meddeelte Udsigt haaber jeg, at vore Anstrengelser ville paaskjønnes af et oplyst Publikum. Vor eneste Bestræbelse vil være den, at gefalle Dem; vor største Sorg den, at maatte undvære Synet af Dem ved Billet-Comptoiret. Det er et stort, et høitideligt Dieblik det nærværende! De forskjelligste Følelser bestorme min Sjæl! Jeg er meget rørt, og vilde gjerne græde; men det kan jeg ikke. Men jeg vil gjøre hvad jeg kan, jeg vil tørre mine Dine.

(Han tørrer sine Dine, og vil gaae. Stort Bifald. Man raaber da capo.)

Er det virkelig det ærede Publikums Mening, at jeg skal holde Prologen da capo? Nei, det er

det vel ikke. Men det er sagtens Rosinen i Pølsens Ende, De ønsker nok engang; og den skal De faae.

(Han siger Slutningen igjen og gaaer under fornyet Bifald. — Derefter changerer Marionettheatrets Scene og forestiller en stor offentlig Plads i Kjøbenhavn. Det er midt om Natten. En Mængde Aander ere ifærd med at bygge paa den ene Side af Pladsen Casino, paa den anden Side Overskous Folketheater, af hvilke det første er nær færdigt; med det sidste har det lange Udsigter. Endeel Tilskuere paa Pladsen staae og see til.)

Folketheatrets Bygmester.

Skynder eder, Luftens Aander! tager syvmiils Støvler paa!
Lader hen til Keiserstaden, hen til Donau Farten staae!
Stadens Midte, der er fornem, kan I gjerne lade ligge.
Til dens første bedste Forstad vil jeg eder netop skikke.
Bryd Jer ei om „Burgtheatret,“ dets poleerte, fine Spil!
„An der Wien“ og „Leopoldstadt“ er det just I sendes til.

Thi et ægte, rigtig „Volksstück“ skal I skaffe til min Scene.
Og i Keiserstadens Forstad fabrikeres det alene.
Jeg maa Varerne forskrive fra en østerrigsk Boutik.
Naar jeg selv er varm i Sadlen, faae vi os et dansk Fabrik.

Chor af Aanderne.

Herre! Herre! vær kun rolig! her er Alt hvad du befaler.
Knap er Ordet af din Læbe, og jeg handler som du taler.
Som du commandeerte, skjød jeg over Donau-broen Fart,
Og ved Leopolder-Vorstadt, ved Theatret stod jeg snart.
Men, o Himmel, hvilket Virvar! Regisseuren slog paa Tromme,
Og Souffleuren præsenteerte — Ingen ændsede mit Komme.
Instructeuren instrueerte Folk med Flinter, Knevelsbarter,
Directeuren selv fordeelte hist Patroner og Standarter.

Alting gjenlød kun af Krigen, af Ungarer,
Magyarer,
Af den italienske Opstand, af Radetzkys tappre
Skarer.
Wien var i Beleiringstilstand — „Volkstheatret“
nu var lukt.
Folket bragte selv paa Scenen Skuespil af høiere
Flugt —
Om Tragedie, om Comedie veed jeg ikke selv
saa lige;
Tiden først og Resultatet stempler Folkets blo-
dige Krige.
— Skud og Oprør rysted Byen; men jeg selv,
jeg holdt mig stiv,
Og mens Hine buldred', stjal mig til Theatrets
„Volksarchiv.“
Volks-Comedier af Raymund og af Folk, vor
Herre kjender,
Med Tyroler-Jodlen spækked, og med Dands i
alle Ender,
Med Forvandlinger og Kasperl, med naive
Jomfrugjæs,
Bringer jeg i svære Pakker. See, her er et
Vognmands-Læs.

Casinos Bygmester.

Skynder eder, Luftens Aander! thi som smurt
det nu skal gaae.
Nu skal Huset være færdigt; Krandsen er alt
reist derpaa.
Henter mig af Calmar-Bræder, tvende Tommer
tykke hvert,
Attenhundred Tylter hurtigt, — Sligt for Jer
er ikke svært.

Chor af Aander.

Her er attenhundred Tylter. Paa min Flugt
jeg kom forbi
Børsen, hvor der Bræder sælges, men kun
Snavs Finnlapperie.
Men et mindre Fartøi, dette saae jeg strax fra
Calmar var,
Meldte mig hos Eiermanden, raabte: Bræder
hid, min Fa'er!
Viste ham med høie Miner, at min Lomme heel
var fyldt
Med Casino-Actier — heisa! Manden gav mig
Tylt paa Tylt!

Folketheatrets Bygmester.

Henter mig en Elskerinde! Skaffer mig en
værdig Fader!
Bringer ogsaa mig en Friskfyr, der kan bande
og slaae Plader!
Skaffer Folk fra Torv og Stræde, rigtige
forsorne Knægte!
Og Matroser fra Nyboder, men seer til, at de
er ægte.
Det er Folk, som jeg forlanger. Mit Theater,
skal I huske,
Er expres bestemt for Folket, Bønder, Borgere
og Kudske.

Chor af Aander.

Herre! Herre! vær kun rolig! Her er Alt hvad
du befaler.
Knap er Ordet af din Læbe, og jeg handler
som du taler.
Over Jyllands golde Heder fløi jeg lige til
Løgstør,
Hvor der var en Rest af Trouppen, der led
Skibbrud ved Corsør,
Titchens, Møllers eller Langes, Pokker vide maa
dens Navn.

Hele Klatten tog jeg med mig, løftet i min
stærke Favn.
Hvad du mangler, kan du faae dig hos en
anden Trouve tillaans,
Og dit Folk vil være henrykt. Det er netop
Mad for Mons.

Casinos Bygmester.

Nu tilsidst Tapeter, Tæpper, og Forgyldning
og Zirater,
Og min Bygning flux er færdig, med dens
Sale, dens Theater,
Med dens Pergola, dens Trappe, hvor man har
en uhørt Plads,
Dens Boutiker og dens Tunnel og Belysningen
med Gas.
Alt, o Publikum, er færdigt, og din Smag det
vil behage.
Kun et lille Hul er aabent, ikkun det jeg lod
tilbage.
Som et Vindue blev ubygt i Aladdins Slot —
forstaae,
Landets Sultan skulde naadigst lægge sidste
Haand derpaa:

Dette Hul, Kasserer-Hullet, overlades dig
at fylde,
Rigt med Sedler at betrække, med Ducater at
forgylde!

Bygmesteren og Aanderne stige ned af Stilladserne og begive sig bort. En Borger blandt Tilskuerne standser Folketheatrets Bygmester.

Borgeren.

Undskyld — men jeg vilde gjerne vide, om Folketheatret snart er færdigt.

Bygmesteren.

Snart færdigt? De troer maaskee, at naar jeg bare stamper i Jorden, saa kan jeg commandere over Legioner, eller Millioner, vilde jeg sige.

Borgeren.

Ja; det troer jeg rigtignok. Naar man som De commanderer over saa mægtige Aander —

Bygmesteren.

Mægtige Aander! Ja, nu løber vi om! Fordi jeg ikke forlangte Andet af de Lømler, end hvad jeg lige saa godt kunde have skaffet mig selv. Men hvis jeg havde forlangt 1800 Tylter Bræder som han derovre, saa skulde De seet! Mine Aander havde hverken vidst ud eller ind. Nei, han derovre

kan tale med! 200,000 Rbdlr. i Actier, som Folk sloges om, og de Summer, der siden maae spædes til — see, det kalder jeg Aander, hvormed man i vore Tider kan udrette Noget.

(Johannes Climacus kommer ind for at gaae over Torvet.)

Guds Død og Pine! der er han jo. Ham maa jeg tale med. — Min Herre, jeg ønsker at tale med Dem.

Johannes Climacus.

Hvad staaer til Tjeneste?

Bygmesteren.

Det er sagt med faa Ord. Som De maaskee veed, er det overdraget mig at opføre et Folketheater her i Byen. Man har raadet mig at bestride Udgifterne ved Actier, som Enhver kunde tegne sig for. Men jeg har ikke Lyst til at tromme Crethi og Plethi sammen, uagtet jeg nok tør sige, at jeg turde være rolig for Resultatet. Allerhelst ønskede jeg, som jeg ogsaa offentlig har yttret, en eneste Actionair, men en solid. Nu har jeg læst i et af Deres mange smukke Skrifter, at De befinder Dem i et lignende Tilfælde. Uagtet Deres Bøger kunne være forvissede om at læses af Mange, saa ønsker De dog helst en eneste Læser, men, det forstaaer sig, en

suffisant. Og nu er mit Forslag til Dem, at hvis De vil være min eneste Actionair, saa tilbyder jeg mig at være Deres eneste Læser.

Johannes Climacus.

Ja, tusind Tak, men — —

Bygmesteren.

De har ikke det ringeste at risquere. Min Plan er meget nøie gjennemtænkt. For at begynde med Trapperne, da troer jeg ufravigeligt, at disse, for at svare til Ideen om et Folketheater, bør være af Jern og støbte; at de fremdeles —

Johannes Climacus.

Men, naar De vil begynde med Trapperne, saa blive vi aldrig færdige.

Bygmesteren.

Godt; saa kan vi strax springe til Logerne. Hvis De synes saa, kunne vi gaae sammen her ned ad —

(De gaae. Borgeren vinker ad en af Aanderne, der er steget ned af Stilladset.)

Borgeren.

Aa hør, kjære Ven, De kunde gjøre mig en stor Tjeneste. Vil De ikke sige mig, hvad man egentlig skal forstaae ved et Folkethaeter.

Aanden.

Det skal jeg saagu gjerne sige Dem. Det er et Theater, hvor der opføres Folkekomedier.

Borgeren.

Ja, men hvad er Folkekomedier?

Aanden.

Det er saagu saadanne Stykker, hvori det egentlige Folk eller Scener fra Folkelivet forekomme, og som derfor ogsaa ret egentlig ere skrevne for Folket.

Borgeren.

Men det har vi jo i mange Herrens Tider havt paa det kongelige Theater. Kjernen i vor hele comisk-dramatiske Literatur er justement Skildringer af det egentlige Folkeliv, saaledes hos Holberg, Heiberg, og hos Overskou selv. Og jeg skulde troe, at alt dette er skrevet for Folket.

Aanden.

Men en rigtig Folkekomedie har dog noget Aparte. Der er saa meget Overnaturligt deri, som hos Raymund for Exempel —

Borgeren.

Det er jo heller ikke noget Nyt. Lige fra Ulysses von Ithacien til Alferne, Syvsoverdagen —

Aanden.

Ja, saa kan jeg vor Herre Død ikke hjælpe Dem.

(Gaaer. En speculativ Nattegjæst, der har hørt til, nærmer sig.)

Den speculative Nattegjæst.

Hvis De ønsker det, skal jeg gjerne forklare Dem, hvorledes den Sag hænger sammen.

Borgeren.

Det skal De ret have Tak for.

Den speculative Nattegjæst.

Ordet „Folkecomedie“ er kommen til os fra Tydskland, og der er nok heller intet andet Land, hvor et dramatisk Genre som dette kunde opstaae og udvikle sig. I Tydskland er nemlig Skriftsproget og de Dannedes Tale et Slags Sanscrit, der efterhaanden er indført og beundringsværdig uddannet af Braminerne, d. v. s. de Lærde, Skribenterne, Digterne og deslige. Dette Sprog staaer i grammatisk Eiendommelighed og i Ordforraad samt i Udtalen ligeoverfor og i større eller mindre Contrast til Menigmands eller det saakaldte egentlige Folks Tale, der er et Prakrit*). I alle større

*) Prakrit, Folkedialecten i Indien.

Stæder, som Wien, Berlin, München, Hamburg og hvilke Byer der ellers kunne komme i Betragtning for den dramatiske Kunst, er denne Forskjel især paafaldende, denne Krydsen af tvende (jeg mener for hver By tvende) forskjellige Taleformer, Sanscritets correctere, udviklede, men ogsaa fordringsfuldere, og Prakritets hjemlige, fortroligere og med Penaterne ligesom mere sammenvoxede. Wienerne ere de første, der have vidst at drage Fordeel for den comiske Skuespilkunst af denne Modsætning, der maaskee heller ikke nogensteds har udpræget sig saa skarpt som hos dem; og herpaa have de med Shakspeares Scene, maaskee meest hans Sommernatsdrøm i Perspectiv, men rigtignok i et fjernt og temmelig forrykket Perspectiv, bygget deres Folketheater. Dets Eiendommelighed beroer væsentlig paa denne Sprogforskjel, paa den Omstændighed, at i samme By, i samme Huusstand og ofte blandt samme Classe af de mere Dannede (thi enhver Wiener taler maaskee allerhelst Prakrit) to meget forskjellige Sprogformer, Wiener-Dialect og Høitydsk, bevæge sig ved Siden af hinanden, og, som al Sprogforskjel, betinge et forskjelligt Sving i Anskuelser og Tænkemaade, og en ganske forskjellig Comik. Disse wienske Folkekomedier, der

i deres væsentligste og værdiefuldeste Bestanddele udføres i Wienerdialect, vise sig ikke sjelden polemisk stemte mod Høitydsken. Naar Raymund ønsker, at en Persons Repliker skulle synes ret affecteerte, saa sætter han over dem i Parenthes: „Sehr hochdeutsch.“ De seer altsaa, at Burgtheatret i Wien og Folketheatrene godt kunne bemægtige sig det samme Stof, give det den samme Tilgift af det Underfulde og Komiske samt lade det spille i Nutiden, men Stykkerne og Udførelsen ville blive grundforskjellige, fordi det finere Burgtheater kun betjener sig af Sanscrit, Folketheaterne blande dette med og modsætte det Prakrit. Handlingen, Personernes Characteristik og Dialogen, saaledes Vittighedernes Art, ville herved blive aldeles forskjellige.

Borgeren.

Men paa denne Maade er jo Navnet „Folketheater“ slet ikke passende for Kjøbenhavn. Hos os taler jo enhver Nyboderspige, paa ganske faa Undtagelser nær, lige saa reent Dansk som en Conferensraads Datter, ja maaskee renere.

Den speculative Nattegjæst.

Ja, det forstaaer sig, det kan man ogsaa sige.

Borgeren.

Da jeg hørte tale om det udstrakte Privilegium, der var givet Overskou, saa troede jeg, at her virkelig var en stor Gevinst at vente for den dramatiske Kunst. Omsonst vilde jo Directionen ikke indrømme ham Grundstyrken af sine Kunstarter og $\frac{2}{3}$ af sit Repertoire. Jeg selv blev indtagen af Navnet Folketheater. Nu derimod maa jeg antage, at det hos os er betydningsløst, og endog kan have skadelige Virkninger. Jeg vil ikke tale om, at et saadant Theater, der ovenikjøbet erklærer at ville begynde med det wienske Forraad, let kan lede til misforstaaede Forsøg i samme Retning. Men vor egen, nationale Scene kan skades derved, og rykkes fra sit folkelige Standpunkt, som om dets Maal var et andet, som om det lavere Folkeliv, hvoraf en Digter kan hente sin største Styrke, og som om Lunets og Phantasiens friere Flugt ikke passede for det, men hørte andensteds hen. Jeg seer ikke rettere end at det kongelige Theater just skal være et Folketheater, i dette Ords sande og eneste Betydning.

Den speculative Nattegjæst.

Det forstaaer sig, det kan man ogsaa sige. Men jeg udbeder mig Tilladelse til at komme til-

dage til Tydskernes Sanscrit. Dette Braminsprog er, uagtet dets dybe, næsten mageløse Udvikling, en væsentlig Hindring for, at der saa snart kan ventes nye og friske Kilder i deres Poesie. De store Aander have her som i Indien udtømt det rige, men i sin Grundvold afgrændsede Sprogs Skatte, og efter dets Natur kunne nye Strømninger fra Folkesproget ikke lettelig ledes hen dertil. Schillers Ytring, at for en Mængde Digtere er det „die Sprache, welche dichtet“ er der nu næsten Intet at gjøre imod. Thi vel kan den nyere tydske Digters Tankeverden, som man har seet Exempler paa, være ny og beundringsværdig, men ikke hans inderste Livs-Yttring, uden forsaavidt den, hvad der ogsaa nu oftest er Tilfældet hos Digterne, bevæger sig i den abstractere Tænknings Regioner. For Lidenskaben, Smerten, Sorgen, Glædes- og Hævnfølelsen, saaledes som det virkelige Liv giver dem, for den lystige, overgivne Stemning, er Ordet allerede forbrugt, og han kan ikke tye til de evigrindende Kilder i Folkets Tale. Vilde en nordtydsk Digter tye dertil og recruttere sit lyriske Digt med Udtryk, hentede enten fra Menigmands Sprog i Berlin eller fra det skjønne og rige Plattydsk i Holsteen, Pommern og andre Lande, da vilde han

enten blive uforstaaelig for Sydtydskerne eller ingen Sympathie finde hos dem, og saaledes omvendt. Man kan være en ganske dannet Nordtydsker, og forstaaer dog ikke „die allemannischen Gedichte“ uden et Lexicon. I denne Sprogforskjel finder jeg ogsaa Hovedgrunden til, at Tydskerne ikke kunne besidde et for hele Landet gjeldende nationalt Lyst-spil; thi et saadant kan slet ikke undvære Folkelivet, og altsaa heller ikke Folkesproget. Der er kun een Udvei for Tydskerne: ethvert Hovedland, som Østerrig, Preussen, Baiern o. s. v. maa isolere sin Poesie og i Sprog og Livsbevægelse paany arbeide den ud fra Landets egne, rige og eiendommelige Forraad, fra selve Folkelivet. Dette har man nu, hvad Folkecomedien angaaer, forsøgt i Wien, og med et Resultat, der ikke er at foragte. — Og hermed vil jeg sige Dem Godnat. Jeg takker Dem meget for at De har havt Taalmodighed til at høre saa længe paa mig. Thi jeg kan ikke nægte, at jeg holder meget af at tale.

(Han gaaer. Borgerne og de andre Tilskuere adsprede sig ligeledes. Kun en af Casinos Aander sees endnu høit oppe paa Bygningen, lænende sig tankefuld til Spidsen af Frontispicen.)

Aanden.

Vel er det ubestemt, om disse Mure
Vil vorde Glædens usortrødne Hjem,
Om Kjedsomheden ogsaa her vil lure,
Om gode Genier vil skride frem,
Og Livet, i dets tunge Strid og Møie,
Ved Poesie og dristig Skjemt forhøie.

Men engang skal en mægtig Røst gaae ud
Fra en Forsamling i de høie Sale.
Fra Folkets Ledere skal her gaae Bud,
Og herfra Folkets Ønsker frit gaae ud
Til Landets Drot i aaben, mandig Tale.

(Forsvinder. — Marionettheatrets Scene forandres til en Rets-Sal i Kjøbenhavn.)

(To Retsbetjente komme ind.)

Første Betjent.

Hvad læser du der?

Anden Betjent.

Det er en Casino-Plakat, der er et Par Maaneder gammel. Jeg havde dengang saa stor Lyst at gaae derhen, men min Kone satte sig derimod. Nu gaaer jeg og ærgrer mig over, at jeg ikke fik alle de Herligheder at see. Vil du bare høre. (Læser af Plakaten:) „Stor Festivitet i tre Afdelinger i An-

ledning af Casinos Opbud og Realisationen af dens Boes Eiendomme. Første Afdeling, fra Kl. 7—9: En brillant Subhastazione af Pergola med Tilbehør. N. B. Det Sted, hvor Pergola har staaet, forevises i de følgende Dage hver Formidag for 8 ß. Anden Afdeling: Stor, brillant Concert af Hr. Harpfs Selskab med følgende nye Nummere: Souvenirs de Casino ...." Naa, der er Assessoren.

(Dommeren kommer ind og sætter sig.)

Dommeren.

Lad Parterne træde ind.

(To Advokater komme og tage Plads hver paa sin Side af Skranken.)

Første Advokat.

(Sganarel.)

Høiviſe Dommer! Efter det skriftlige Indlæg, jeg har indleveret, vil Retten være underrettet om, at min Client, den danske Scene, troer sig høiligen truet af Forurettelse. Denne gamle, værdige og fornemme Frue maa med Sorg bemærke, at Casinos Bo har gjort Begyndelsen med at opføre eller lade opføre alleslags Skuespil, der ere hendes velerhvervede og dyrebare Eiendom, uden at de

rette Vedkommende tage sig af hendes Sag; haaber derfor, at Domstolens Viisdom vil kjende i dette Anliggende og afgjøre det i hendes Faveur.

Anden Advokat.

Naar min Vederpart taler om Forurettelse, da har han ikke vel valgt sine Ord. Thi Den, der støtter sig paa sin lovlige Ret, forurettter ikke. Jeg skal derfor blot have den Ære at fremlægge en Gjenpart af den Bevilling, der er mine Clienter allernaadigst meddeelt.

Første Advokat

(gjennemlæser Bevillingen, vender den og lugter til den).

Hvad skal den Bevilling bevise?

Anden Advokat.

Ei, at mine Clienter ere i deres gode Ret. Vil Hr. Collega høre. (Læser:) „Vi o. s. v. bevilge og tillade herved, at Bestyrerne for Actieselskabet Kjøbenhavns Casino maae i en Tid af for det Første 10 Aar, i det Selskabet tilhørende Locale, lade opføre Lystspil, Folkecomedier og Vaudeviller.“ Hvad siger Hr. Collega dertil?

Første Advokat.

Ja, værsgod, naar det kan fornøie Selskabet. Men hvad saa Mere?

Anden Advokat.

Hvad saa Mere? Ere ikke disse Ord uden al Indskrænkning?

Første Advokat.

Uden Indskrænkning ere de, men tillige saa vidtløftige, at de slet Intet sige.

Anden Advokat.

Ei, det er til at blive gal over! Saa sammenlign denne Bevilling med den for Overskous Folketheater. Ham har man kun tilladt at opføre de Skuespil, der i de sidste 10 Aar ikke have været givne paa den danske Scene.

Første Advokat.

Høiviise Dommer! Jeg befinder mig i en aparte Forlegenhed. Jeg skal gjendrive en Sag, der er saa blottet for alt Fundament, at det ikke lønner Umagen at gjendrive den. Min Vederpart, der gjør Fordring paa alle den danske Scenes Skuespil af det beskrevne Slags, viser mig en Bevilling, hvori end ikke eet Skuespil omtales.

Anden Advokat.

Men har Collega da ikke læst —

Første Advokat.

Jeg har læst, at Bevillingens Ord kun omtaler de Kunstarter, der indrømmes Casino; hvorfra Selskabet skal erholde et Repertoire, der kan repræsentere disse Kunstarter, omtales derimod slet ikke. Selskabet, der har søgt om Bevillingen, maa antages at have vidst sig i Besiddelse af de hertil fornødne Skuespil som lovlig Eiendom. Har det ikke betænkt dette, saa bliver det dets egen Sag. — Hvad Overskous Bevilling angaaer, som min Modpart allegerer, da maa jeg allerførst herved bemærke Følgende. Naar Directionen, hvis Betænkning er bleven indhentet i denne Sag, har ruttet med Repertoiret og kun holdt paa Theatrets Inventarium, da maa der hertil have været særegne, for Andre uudgrundelige Motiver; og jeg skulde troe, at Skuespillerne og Forfatterne, hvem dette Spørgsmaal allermeest angik, men som desuagtet ikke ere blevne spurgte, endnu maae kunne nedlægge Forestilling herimod. Navnlig maae Forfatterne, der kun have modtaget Honorar, for at deres Stykker skulde opføres vaa det kongelige Theater, kunne protestere imod, at dette i sin Betænkning troer at kunne tillade et andet Theater at opføre dem; thi Ingen kan overdrage en større Ret end der er indrømmet

ham. Men dette være som det vil, saa Meget er vist, at naar min Modpart vil støtte sig paa denne Bevilling, saa kan man anvende paa ham: Tu, si tacuisses o. s. v, — thi denne Bevilling beviser netop det Modsatte. Intet taler for, at Overskou som kongelig Skuespiller og yndet dramatisk Forfatter skulde være mindre begunstiget end Bestyrelsen for Casinos Opbudsbo. Naar man da har tilladt ham at benytte den danske Scenes Repertoire, men kun under visse Indskrænkninger, saa viser dette, at man har været sig Betydningen af et Theaters Repertoire fuldkommen bevidst, og det maa derfor antages, at man med rene Ord havde udtalt det i Casinos Bevilling, hvis et saa meget større Privilegium skulde indrømmes dette Selskab. At man har forbeholdt de kongelige Skuespillere Fripladser i Overskous Folketheater, men ikke i Casinos, viser ogsaa, at man har betragtet sidstnævnte som mindre betydende, og altsaa fornuftigviis ikke kunde indrømme dette en Tilladelse, man har nægtet hiint. — Til det Anførte maa jeg endnu føie Følgende: Her er ikke Tale om et i Penge-Interesse begrundet Afspærrings-System. Det er selve Kunsten, der holder paa sin Ukrænkelighed. Repertoiret er et Theaters Tilværelse, dets uafhændelige Eien-

dom. Det bestaaer ikke i en tilfældig Samling af Stykker, men der finder en idelig Vexelvirkning Sted mellem Theatret, Forfatterne og Skuespillerne, der gjensidig betinge hverandres kunstneriske Virksomhed. Eet Theaters Repertoire kan derfor i sin fulde Udstrækning aldrig gaae over til et andet, der mangler hiints Forudsætninger, dets Historie, Traditioner og eiendommelige Skuespillerskole. Skulde Nogen for Alvor beklage sig over, at han ikke kan faae det samme Stykke at see i Casino som paa det kongelige Theater, saa veed han ikke hvad han begjærer. Det skjønne Billed, han hidtil har bevaret, vil ved den dobbelte Fremstilling, under saa forskjellig Opfatning, eller maaskee ved en plat Copie, forstyrres for ham og profaneres. — Til Slutning maa jeg endnu støtte mig paa fremmede Landes Exempel. I alle store Stæder i Udlandet, navnlig i Paris, holde Theatrene med stor Jalousie paa de Stykker, de lovlig have erhvervet. Vaudeville-Theatrene besidde hvert sin Cyclus, der er deres Eiendom; Théâtre français ligeledes. I London have kun de to Hovedtheatre Privilegium paa at opføre Shakspeares Stykker, og have hyppig sagsøgt de andre Theatre, der vilde gjøre Indgreb

heri. Af alt dette vil den hoivise Dommer kunne skjønne, at jeg er utvivlsom i min Ret, naar jeg paa min Client, den danske Scenes Vegne, hoitidelig protesterer imod ethvert Indgreb i denne fornemme Frues lovlige Eiendom.

Anden Advokat.

Hoivise Dommer! Min Collega raisonnerer som en Thingstud. Jeg insisterer...

(I det Samme høres Maskinmesterens Stemme mellem Coulisserne. Sommertheatrets Forside eller Enkyklema rykkes hurtig ind igjen, alle de Personer, der endnu befinde sig paa Kunstnerbakken, forsvinde, og Decorationen er igjen tom. Kort efter træde Directeurerne, Digteren og Maskinmesteren ind.)

En af Directeurerne.

Det er altsaa Kunstnerbakken i Dyrehaven. Men hvad skal den store Brædebygning derhenne forestille?

Digteren.

Aa, en Kunstnerboutik, et Theater eller deslige.

Directeuren.

Nu seer jeg, det staaer skrevet derover. — Ja, denne Decoration maa da endelig være meget gunstig for Deres Ideer.

Digteren.

Jeg tænker det.

(Efterat have betragtet Decorationen endnu en Stund, forlade de Indtraadte Theatret.)

Tredie Decoration.

(Maskinfolkene ere i Begreb med at opstille den nye Decoration.)

Første Maskinkarl.

Hør, Anders, det kan nu aldrig være rigtig fat med den Decoration, vi stille op.

Anden Maskinkarl.

Sludder, lad du kun mig raade.

Første Maskinkarl.

Men hvor kommer denne hersens Ørken til de andre Decorationer?

Anden Maskinkarl.

Ja, veed jeg det? I de nyere Stykker fare de jo fra det ene Sted til det andet, som paa Roeskilde Jernbane. — Naa, lad os nu rette paa

Lamperne. Det skal være Aftenbelysning — med de nye, røde Glas; har du forstaaet mig?

Første Maskinkarl

(ironisk.)

Ja, det er rigtignok svært at forstaae. Man skal tænke derover.

(Den nye Decoration, en Palmelund i Afrikas Ørk, er nu opstillet. Alle Folkene forlade Scenen. Ved den nu indtrædende, fulde Belysning gjør ogsaa her den kunstneriske Virkelighed sig gjældende. Gjennem Forgrunden, hvor en rig Vegetation med høie Palmer omgiver et Kildevæld, øines i uafseelig Længde Sandørkenen, endnu hist og her skinnende som Vandmasser i Straalerne af den nedgaaende Sol. Sandet hvirvles nu og da iveiret og synes at dampe. Solen bliver efterhaanden blodrød og indhylles i Taager.

En Karavane kommer fra høire Side dragende ind paa Kameler og opslaaer Leir ved Kilden.)

Karavanens Chor.

Nu hviler over Ørken Aftenens Fred,
Og Kjølighed af Allah sendes ned.
I Horizonten synker tung og rød
Den trætte Sol i Sandets aabne Skjød.

Salomons Ganger, Østenvinden, alt
Har bragt til Ro sin mægtige Gestalt.
Han sover, svøbt i sine Vinger ind,
Og Sandet hæves let af Nattens Vind.
Mens Sohre Anaïtis Luthen slaaer,
En Stjernehær til Dands paa Himlen gaaer.
Og Mahoms Maane langtfra skuer til,
Og Peris juble høit ved hendes Spil.

(En ny Karavane, ligeledes paa Kameler, drager ind fra venstre Side og leirer sig ogsaa ved Kilden.)

Chor af de Ankommende.

Vær hilset, skjønne, skyggefulde Sted!
I høie Palmer, værer hilset med!
Fra Ørken drager Vandringsmanden ind
I eders Ly med et bevæget Sind.
Paa Sandets grændseløse Sletter fandt
Hans Øie intet Punkt, der Tanken bandt.
Eensformig travede Kamelens Fod,
Og Sandets Skyer hvirvled' ham imod.
Hans tørre Læbe, smægtende af Tørst,
I eders Skygge føler Lindring først.
Vær hilset, Kildevæld! Som Den, der troer
I Verdens Ørken paa Prophetens Ord,

Skal vederqvæges af et kjøligt Væld,
Saaledes du forfrisker mildt min Sjæl.
Selam aleikum! skjønne, kjøle Sted!
I høie Palmer, værer hilset med!

(Arthur, en fransk Dandser og Balletmester, og Bernhard, en dansk Reisende, komme frem i Forgrunden.)

Arthur.

Dem, kjære, elskværdige Ven! Dem skal jeg træffe her i Afrikas Ørken! Neppe har vor Karavane leiret sig ved Kilden, før en ny ankommer; og paa hvem falder allerførst mit Øie? Paa Dem, min kjære Bernhard, med hvem jeg i Paris har tilbragt saa mange glade Timer, og hvis Bekjendtskab allerede i Kjøbenhavn var mig dyrebart.

Bernhard.

Deres Overraskelse kan ikke være større end min. Den muntre, livsglade Arthur, Gratiernes Yndling, Damernes Afgud i Paris — hvad har kunnet føre Dem til Afrikas Sandmarker? En Virtuos i sin Kunst som De!

Arthur.

Ak, min Ven, det er desværre ikke saa forunderligt. Man taler nu saa meget om de Europatrætte. Om denne Benævnelse er passende i andre

Henseender, veed jeg ikke. Men saa meget synes vist, at man i Europa er træt af at høre og see paa Virtuoserne. Der er intet Marked mere for dem; selv i Rusland er det fordærvet. Vi maae derfor drage til Amerika og Afrika, og snart maaske til Australien. Allermeest, frygter jeg for, vil det gaae ud over Balletten og Dandsen. I Paris har man alt i længere Tid søgt at trænge Balletten tilside og gjøre den til en blot Bestanddeel af Skuespillet eller Operaen, som i Brama og Bajaderen. Men Louis Philips Flugt og Republiken truer os aldeles med Ruin. I en Tid, hvor Ordet i alle Retninger er emanciperet, vil man ikke vide af en Kunst, der undværer Ordet. Man beskyldte os for, at vi tjente og smigrede Absolutismen. Denne, der frygtede det farlige Ord, understøttede en Kunst, der — tav. De seer, min Ven, at Tiden er heri som i saa meget Andet uretfærdig mod de ældre Interessers Støtter og Prydelser. — Nu, kort og godt, jeg saae, hvad Skjebne der ventede mig, og har nu, i Forbindelse med en udvalgt Troupe, søgt min Lykke hos Paschaen af Ægypten. Jeg har Grund til at være tilfreds med min Reise; jeg har opført mine Balletter for Hs. Høihed, og i Overværelse af Haremets Damer, der naturligviis

vare tilslørede og sad bag et forgyldt Gitter. Jeg og min Troupe ere blevne overøste med Kaftaner og Punge med Zechiner. Sandsynligviis var jeg bleven længere hos Paschaen, dersom ikke en ung Odalisk havde kastet sine Dine — og hvilke Dine! — paa min Ringhed. Hun var meget smuk, meget forelsket, og mit Hjerte er meget fængbart. Men min Hals er killen, og jeg holder ikke af Silkesnore. Jeg fandt det derfor rigtigst, at begive mig paa Hjemreisen. — Men, kjære Ven, fortæl mig nu Noget om Deres Fædreland — o, jeg erindrer endnu med Glæde den Maanedstid jeg opholdt mig i Kjøbenhavn paa Reisen fra St. Petersborg. Jeg lærte i Deres Balletmester en charmant Mand at kjende, med Aand, Poesie og Imagination — i alle Henseender en fortræffelig Mand. Hvad Skjebne har da nu Balletten havt i Deres Fædreland?

Bernhard.

Det er nok muligt, at man ogsaa hos os er bleven noget kjølnet for Deres smukke Kunst, skjøndt vel tildeels af andre Grunde. I Hovedsagen har vor Balletmester, for hvem jeg ellers ganske deler Deres Agtelse, misbrugt det Raaderum, der af

vore ikke meget langtskuende Theaterdirecteurer var ham indrømmet. Hans Balletter bleve tilsidst colossale, og truede med at fortrænge paa vort eneste Theater Talens Kunst; thi flere af dem fyldte mere end en Aftens Forestilling, saa at man maatte ængstes for, at de skulde reussere. Han har sjelden forstaaet at begrændse sig, og ved mindre, men indholdsrige Compositioner at lade sin Kunst underordnes de andre for vort Theater vigtigere Kunstarter. At han virkelig besidder Evne dertil, har han et Par Gange viist, saaledes ganske nylig ved en yndig Composition „Conservatoriet i Paris", hvori denne og andre vanskelige Opgaver med Held og Lethed ere løste. Hos os, som De maaskee veed, er det reciterende Skuespil Theatrets Grundpille og skaffer Hoved-Indtægten. Men hvad Skuespillet fortjente, er i Almindelighed bleven sat til paa Opera og Ballet. Heri ville Forfatterne og Skuespillerne ikke længer finde sig. Ønsker Staten en Ballet i saa stor Stiil, saa maa den bygge en egen Scene for den.

Arthur.

Paa den Maade har nok Balletten levet sin længste Tid hos Dem.

Bernhard.

Det vil jeg ikke haabe. Efter min Mening er det reciterende Skuespil vel tjent med, at et Ballet- og Operapersonale er forenet med Theatret, saavel for at kunne benytte dets skjønne Understøttelse, saaledes i Feststykker og romantiske Skuespil, som fordi Balletten overhovedet har en god Indflydelse paa Skuespillernes Holdning. Tager jeg ikke feil, saa er vort Theater for Dieblikket et af de faa, hvor de optrædende Herrer og Damer forstaae at repræsentere det gode Selskabs Tone og fine Anstand; og for en Deel skyldes dette Nærheden af en Ballet under en saa smagfuld Styrer. Heller ikke Syngestykket ønsker jeg bortfjernet. Dengang en af vore Digtere for en Snees Aar siden forplantede Vaudevillen paa vor Scene, da gjennemførte han dette med stor Originalitet, fra et nationalt Udgangspunkt, og med en for den danske Vaudeville ganske eiendommelig Udvikling af det musikalske Element. Men dette sidste vilde have været ham umuligt, hvis han ikke i Syngestykkets Personale havde forefundet de dertil fornødne Kræfter, og disse forstod han med Talent og rigtigt Blik at sætte i Virksomhed. Forresten maa man, hvad Balletten angaaer, ikke glemme, at den op-

rindeligt ingen nordisk Kunst er. Hos os var den aldrig bleven opfundet. I Syden derimod, hvor to Personer i lang Afstand ofte føre hele Samtaler ved pantomimiske Tegn, har den dannet sig af sig selv. Naar man altsaa hos os, kjære Ven —

(I det Samme høres fra Coulisserne et heirøstet Skjenderie mellem Maskinmesteren og hans Folk, og Arthur, Bernhard samt begge Karavanerne forsvinde, og Decorationen er igjen tom. Strax efter kommer Maskinmesteren ind, ledsaget af Folkene.)

Maskinmesteren.

Men er I forrykte, Mennesker? En afrikansk Ørken har I opstillet! Hvad skal vi med den?

En Maskinkarl.

Undskyld, Hr. Gynther — men jeg syntes nu saa vist, at De sa'e „Den øde Egn“—

Maskinmesteren.

Aa Snak! Jeg talte om den øde Egn i Nærheden af Skrænten paa Klampenborg Vandanstalt. Skynder Jer nu! Der er ikke et Minut at spilde.

(Gaaer.)

Første Maskinkarl.

Der kan du see, Anders.

Anden Maskinkarl.

Ja, hvad kan jeg see! Med det Jav, man har idag, kan jo Enhver blive catholsk i Hovedet. — Naa, ta'er nu fat, Manne!

(Orken-Decorationen rykkes tilside, og den nye opstilles.)

Fjerde Decoration.

(Maskinkarlene have lige endt Opstillingen af den nye Decoration.)

En Maskinkarl.

Væk med de røde Lamper! Vi skal ha'e Maaneskin. — See saa!

(Alle Folkene gaae. Den nye Decoration, der ligesom de forrige, efterat Belysningen er ordnet, gaaer ind i Virkelighedens Ret, forestiller en øde Egn i Nærheden af Skrænten paa Klampenborg Vand-Anstalt. Vidt og bredt sees ikke en Cuurgjæst. Det er seent paa Aftenen og Maaneskin. Hele Baggrunden optages af Sundet, der ligger udbredt i et langt Perspectiv. Maanen kaster en bred Strime over Vandet. Enkelte Fiskerbaade med mørke Seil glide forbi. Længere ude gaae større Fartøier med alle Seil oppe, for at opfange den svage Vind. Yderst i Horizonten dæmrer Kysten af Sverrig.

Anselmus, den melancholske Digter, kommer ind i stor Sinds-Bevægelse, efterfulgt af Sganarel.)

Sganarel.

Men, Digtermenneske! hvor Fanden traske vi hen?

Anselmus.

Lad mig i Ro!

Sganarel.

Ja, i Ro skal jeg gjerne lade dig. Men du er i Uro, ja i Oprør og Revolution. Hvad gaaer der a' dig? Er det Altsammen, fordi man har pebet af dit Stykke iaften? Det er man jo vant til hos Jer; det hører med til det kongelige Theaters hellige Privilegier. Enhver Digter maa ved sine nye Stykker være forberedt derpaa. Eller er det, fordi Leander har revet dit Stykke ned i en lapset Anmeldelse? Skal man tage sig saadanne Sager nær?

Anselmus.

Tage sig nær? Hvad min Tilværelse som Forfatter beroer paa? Eller er jeg gjort af Steen og Træ, at jeg urørt skulde taale en saa pøbelagtig Behandling som en Udpibning, en offentlig Beskjæmmelse, som ingen Mand af Ære er udsat

for, undtagen den dramatiske Digter? Og af hvem dicteres denne utaalelige Haan? Naar en Pjalt som Leander frakjender mit Stykke al digterisk Værdie, kan man da ikke være vis paa, at 4, 5 Dagdrivere af hans Compagnie tage Piber med, næste Gang Stykket gaaer? Og disse fire, fem, ja lad det være ti eller tolv — hvor sjelden har hos os Pibernes Antal været saa stort! — dem indrømmer man Ret til at bestemme et Skuespils Skjebne! Og det uagtet den meest afgjorte Majoritet, ja ofte hele Huset med Raab og Klap og hyppig med et sandt Raserie hæver sig imod dem! Hvor i Verden finder noget Lignende Sted? Dersom i Paris Publikum selv, og ikke de leiede Claqueurs, saa utvivlsomt tilkjendegav sin Mening ligeoverfor Piberne, da vilde man betragte det som en afgjort Seir for Forfatteren og fra alle Kanter raabe: à bas! og kaste Piberne ud af Huset. Hos os taaler man det. Hos os maa Forfatteren finde sig i, at nogle faa Mennesker ved den gjennemtrængende Lyd af et kunstigt Middel dominere hele Huset. Og naar Directionen ikke vil lade Skandalen gjentages, saa henlægges Stykket. Dersom En, der ynder Stykket, vilde søge at forstærke sin isolerede Mening ved en Raaber

eller Klappermølle, vilde man da ikke kaste ham ud? Hvorfor skal da Piben taales? Man siger, det er Skik hele Verden over. Men det er ikke sandt. For ikke at tale om, at det hører til de største Undtagelser, ja i flere Theatre er noget ganske Uhørt, at denne Frihed drives saa vidt som hos os, saa haardnakket, saa forbittret, saa skandaløs, er den i Virkeligheden næsten ganske forsvunden fra de bedre Skuepladse, fra dem, hvor den bedste Deel af Publikum søger at repræsentere sig. I Paris er det kun de mindre Theatre, hvor Piben engang imellem høres, og meest med Udseende af at ville drille Claqueurerne. Derimod er dette, efter min Erfaring, meget sjeldent i Théâtre français, i den store Opera og selv i Opera comique. Skandalerne i de fremmede Theatre hidføres gjerne af Grunde, der Intet have med Skuespillets æsthetiske Værd at gjøre. Hos os er der derimod til alle Tider et Antal Personer, der ved et nyt Stykke, især af en bekjendt Forfatter, allerførst tænke paa Piben. Den er deres Palladium, deres Værn om den gode Smag — ja, jeg veed det, de slog allerhelst en Slagternæve ind i Digterens Værk, naar de ikke strax forstaae det. Raahed er deres Lyst, Trampen, Hujen og Skraal.

Gaae ind i vort Nationaltheater, naar der ved Tæppets Fald er den saakaldte „Meningskamp", og spørg dig selv, om dette kan være en Kamp mellem Meninger eller Lidenskaber, og om deslige Combattanter høre hjemme i et Tempel for den ypperste Kunst, Aandens Triumf.

Sganarel.

Min kjære Anselmus, vi Danske ere en meget dramatisk Nation. Dette maa noget tjene til Undskyldning for disse Optøier. Naar et nyt Stykke, der interesserer os, bliver opført, ønske vi en Rolle med, om det bliver en Pibers eller Klappers, er ganske tilfældigt, naar vi blot kunne komme til at agere paa en af Siderne. Især gjælder dette om Ungdommen, og meest om Russerne, til hvis første Vintercampagne en Udpibning gemeenlig hører.

Anselmus.

Sganarel, jeg kan ikke tage den Sag saa let som du. Bliver ikke denne Uskik snart afskaffet, saa maa jeg høre op. I en Digters Bryst er Cellevævet let at forstyrre; det brister ved en saa plump Medfart. I Verden er og gjælder Digteren Intet. Det er kun hans Poesie, der holder

ham i Veiret. Trædes den i Støvet, saa synker han sammen. — Jeg har engang havt en Vision eller Drøm, eller hvad du vil kalde det. Jeg havde dengang gjort Udkastet til et stort Drama: Evalds Liv og Lidelser, hans menneskelige Vildfarelser og hans Digtersendelse. En Nat, da jeg halv blundede, halv laae vaagen, forekom det mig, at jeg var tilstede ved hans Fødsel. Tre Norner stode ved hans Vugge. De Tvende forjættede ham en Digters Inspiration, Magt over Sprogets skjønneste Toner, Dybsindighed, lyrisk Flugt og et ømt, følende Digterhjerte. Den tredie Norne, høi, alvorlig, med sørgmodige, men ubønhørlige Miner, vendte Odden af sit Spyd mod den Sovendes Bryst og sagde: „Jeg vier dig til „Længsel og Savn, til Attraa og til Nød og Mangel. Jeg vier dig til at miskjendes og forhaanes, „og til det Værste af Alt, til Ligegyldighed. Du „skal synge dine udødelige Sange for en sløv og „dorsk Forsamling. Du skal see Døgnfluerne æres „og belønnes, og du skal forbigaaes. Enhver i „sit Kald, Embedsmanden, Haandværkeren, Handels„manden, skal have sit Udkomme, men du ikke. „Selv Kunstnerne, hvis Fyrste du er, skulle have „Lykken med sig, men du ikke. Blandt Alle skal

„du have den meest higende Stræben, de fleste „Fornødenheder, blandt Alle meest trænge til gun„stige Kaar — og blandt Alle skal du være den „Hjælpeløseste, den meest Forladte. Enhver Anden „skal dømmes af sine Lige, domfældes af Indsigt „og Kundskab; Ingen skal lettelig forgribe sig paa „Tonekunstens Mestere, Ingen paa Malerens, Ingen „paa Billedhuggerens Værk. Men du skal døm„mes af Uvidende, domfældes af Ildesindede. Den „første, bedste Daare, der har Lyst, skal ansees „for god nok til at besudle dine inspireerte Sange. „Thi dette er din Arvelod: jeg vier dig til Be„geistring og Fortvivlelse, til at drømme med Gu„derne og til søvnløse Nætter —"

Sganarel.

Men Anselmus —

Anselmus.

Sganarel, det er min Historie.

(Kaster sig ned og trykker Ansigtet i Græsset.)

Sganarel.

Herregud, skal man tage saadan afsted —

Anselmus.

Gaae fra mig — jeg kommer imorgen op til dig. Nu trænger jeg til Eensomhed.

Sganarel.

Godt; saa venter jeg dig. (Affides.) O, genus irritabile vatum!

(Sganarel gaaer. Anselmus sætter sig ned ved Strandbredden og seer ud over Seen.)

Anselmus.

For dig, o Hav, der stille
I Maanelyset zittrer,
Jeg aabner Sorgens Kilde,
Der mig mit Liv forbittrer.

For eder, tause Vande,
Min Harm jeg ikke dølger.
Med eder vil jeg blande
Min Klage, blanke Bølger!

I dette Hjem for Muser,
Det skjønne, rige Landskab,
I mange Aar alt huser
Et vildt, uvorent Mandskab.

En Sværm, der blindt bedømmer,
Og der i Taaget laster,
I Vind og Veir berømmer,
I Vind og Veir forkaster.

Et Mundsveir over Læben,
En sneverhjertet Stemning,
Der mod en dristig Stræben
Vil daarlig sætte Dæmning.

En Villie uden Retning,
En Travlhed uden Mening,
Der har sin Sammensætning
I Tankernes Forstening.

Til Folket ud det stirrer
Med en Gorgones Øie,
Bedaarer og forvirrer,
Naar ei man skjelner nøie.

— Og under hiin Medusas
Ustyrlige Gemeenhed
Jeg frygted' for min Musas
Og hendes Tempels Reenhed.

Af Rædsel, at os gjæsted'
Igjen en Flok Vandaler,
Jeg tog mit Sværd og fæsted'
Om Fødderne Sandaler.

Og kasted' over Barmen
Og Skulderen Talaren.
Med Lyren høit i Armen
Jeg rusted' mig mod Skaren.

Og iled' ud — o Himmel!
Og saae med Eet forfærdet,
At denne travle Brimmel
Betvang man ei med Sværdet.

At ei med Lyrens Toner,
Og ei med Staalets Egge
Hiin Mylr af Myrmidoner
Til Jorden lod sig strække.

Ei kan med Bajonetter
Ægyptens Pascha jage
Fra sine Bomulds-Sletter
Græshoppens Landeplage.

Og ei med blanke Vaaben
Og inspireerte Sange
Man kjæmpe kan mod Hoben,
Der smitter Musers Vange.

Som Landeplage ruger
Den over Mark og Haver;
Og Spirerne den sluger,
Og Frugterne den gnaver.

— Til eder jeg mig vender,
I Vover og I Vande!
En kraftig Hjælp os sender
Til vore piinte Strande!

I lære mig at bruse
Med eders Magt og Vrede!
I hjælpe mig at knuse
Med Vælde Løgnens Rede!

Forsamler Jer at rense
Den Sump, der os tør true!
Den Magt, man ei kan ændse,
Og som man dog maa kue.

— Jeg seer, I komme mod mig,
Fra Sundet ind I rulle,
Som om I godt forstod mig
Og vidste hvad I skulde.

I lange, tunge Bover
I følge paa hinanden,
Og skylle langsomt over
Smaastenene ved Stranden.

See, Bølge blødt paa Bølge...
I Synet jeg beruses!
Og altid flere følge,
For ved min Fod at knuses.

Chor af Bølgerne.

Vi komme, Sundets Vande,
Nu styrtende, nu glidende.
Fra fjerne, skjønne Lande
Vi bringe selsom Tidende.

Vi drage Dybet over,
Nu løftede, nu dukkende,
Som skumbedækte Bover
Paa blanke Strømme vuggende.

Blandt os med Stemmer klare
Paa vore Vande syngende,
Kan sees en Havfru-Skare,
I Maaneglandsen gyngende.

Men snart med høie Master
Og med forgyldte Brande
Et herligt Fartøi kaster
Til Siden vore Vande.

Og snart iblandt os farer
Med sønderrevne Klude
Og med forbudne Varer
En ussel Smuglerskude.

Og atter blandt os skyde
Snart Hvalerne, de mægtige,
Snart Crustaceer flyde,
De dorske, de seendrægtige.

Snart Sildeskarer stimle
I endeløse Linier,
Mens underneden vrimle
Mollusker og Aktinier.

Og Stormen mægtig drager,
Vort rene Vand den plumrer,
Og Dyndet opad jager,
Der dorsk i Dybet slumrer.

Men som en evig Tanke
Til Grundmotiv blev sat os,
Vi rulle lige blanke,
Naar Stormen har forladt os.

I os til Eet forener
Sig Evighedens Billede,
Hvor Tidens Phænomener
Momentviis synes stillede.

Men Evigheden sluger
Dem ubarmhjertigt alle.
Det tunge Stof, den bruger,
Den lader atter falde.

I os vil Stoffet spille,
Ved os det hænger klæbende.
Men Stoffet vi udskille,
Til Klarhed atter stræbende.

Det Hæslige forgjæves
I os sin Form vil tvinge.
Til hver en Form vi hæves,
Men ingen med os bringe.

Om Alt vi kan os slutte,
Det Skjønne som det Stygge.
Det Ringe, det Forskudte
Vi give Glands og Smykke.

Men som vi Alt forklare,
Os selv kan Intet smitte.
Vort Væsen vi bevare
I Afgrunds-Dybets Midte.

— O, Digter med det bløde,
Det bøielige Hjerte,
Dit Liv du vil forøde
I din forsagte Smerte?

I dine Tanker synger
En Evighed forklaret,
Og nu mod Døgnets Klynger
Er du saa slet forvaret?

Og nu Gorgonens Øie,
Til Folket livløst stirrende,
Din egen Sjæl tør bøie,
Dit eget Jeg forvirrende!

En Villie uden Retning,
En Travlhed uden Mening,
Der har sin Sammensætning
I Tankernes Forstening —

Af den du lader presse
Dit Digterbryst, det rene?
Du, som kan Sværdet hvæsse
Og Pladsen den formene.

Opmand dig, du Forsagte!
Og stol kun paa din Sendelse!
Kan du ei høit foragte
En daarlig Tids Forblændelse?

Som vore blanke Vover
Sig vugge let paa Dybet,
Du svæve rolig over
Forfølgelsen og Krybet!

Thi du skal Alt forklare,
Men Intet skal dig smitte.
Dig selv du skal bevare
Urørt i Sletheds Midte!

Anselmus.

Forunderligt mig trøster
Hiin Susen over Vandet,
De dybe, fjerne Røster,
Der føres ind mod Landet.

I mine Tanker gyder
Sig uformærket Stilhed.
Det strenge Sind forflyder
I Sagtmod og i Mildhed.

(Bliver endnu en Stund siddende, hvorpaa han reiser sig og gaaer.)

Efterspil.

1849.

Parabase.

Forfatteren træder frem foran Tæppet ledsaget af et Chor.

Forfatteren.

Landsmænd! Hvis I hidtil have fulgt os med Opmærksomhed, med et aabent, digterisk Øie og i velvillig Stemning, da ville I snart have bemærket, at vore Muser indtil nu tumlede sig paa Phantasiens frieste Arena, men at de ikke benyttede denne Frihed til kaade Bukkespring, men som et Middel til at belyse og forherlige vor Kunst og værne om dens Rettigheder. Den Arena, vi nu agte at samles paa og gaae ud fra, er af samme

letfærdige Art: det er Rygternes ubestemte Territorium.

Chor

(af Venner af Sandhed og Orden.)

Men det hover mig lidt, at du bygger din Kunst
paa et tomt, et letsindigt Rygte.
Hvad der baader vor Tid er Sandhed og Ret;
lad vor Kunst da støttes paa Sandhed!
At jeg lyder din Røst, at jeg agter dit Bud,
som vor Mesters og Herres, det veed du.
Men som Borger mig binder en borgerlig Pligt:
jeg er „Ven af Sandhed og Orden."

Forfatteren.

Jeg troer at kunne berolige saavel eder, mine samvittighedsfulde Venner, som Publikum. Men lad mig dog i Forbigaaende føre et lille Forsvar for Det, I saa ubetinget angribe. Rygterne ere Begivenhedernes Poesie, deres Folkepoesie, det poetiske Stof, der uudtømmeligt udvikler sig ved Siden af den langsommere Virkelighed. De udgjøre et af Folkets rastløse Indbildningskraft dannet historisk Stof, der vel ikke giver den factiske Sandhed, men meget ofte den høiere. Under hine kommende og svindende, travle og hvileløse Rygter

vugger sig min Sjæl som Guldæbler paa Vandspring-Straalen. Jeg veed vel, at Vandet, der løfter mig, ikke altid er reent, men kun synes saaledes i den tynde, letsindige Straale. Men denne Synken og Stigen sysselsætter paa en behagelig Maade mine Tanker, som et aandeligt Hazardspil, hvor Indsatsen kun er ringe. Men som sagt, dette bemærker jeg kun i Forbigaaende. Vi ville kun bruge Rygtet som Udgangspunkt, og derfra søge at bane os Vei til selve Sandheden; om det vil blive den factiske, skal jeg ikke saa bestemt kunne sige, men, som jeg haaber, den høiere Sandhed, eller Sandheden i Principet. — Og hermed ville vi Alle gaae til vort Værk, idet vi udbede os vore Landsmænds Gunst for den ringe Deel af samme, der endnu staaer tilbage. (Han og Choret gaae.)

Efterspil.

1849.

Provevalget.

(Klampenborg Concertsal. Foran dens Büffet er en Talerstol og andre Accessoria anbragte. Salen fyldes efterhaanden af Folk af alle Samfunds-Classer.)

(To **Borgere** komme frem i Forgrunden.)

Første Borger.

Har du ikke hørt det? Saa lad mig fortælle dig. Seer du, der skal endelig skee en radical Omvæltning ved Theatret. Hele den gamle Suurdeig skal væk, og en tidssvarende Reform indføres. Det vedbliver at være kongeligt, og kommer til at sortere under et af Ministerierne, men det skal bestyres constitutionelt og paa en reent demo-

kratisk Grundvold. Landet og Stæderne skulle i deres Valgdistricter vælge et Antal habile Mænd, der skulle ordne det hele Væsen og af deres egen Midte vælge Directeurer, Regisseurer o. s. v.

Anden Borger.

Men er det troligt?

Første Borger.

Det er det almindelige Rygte, der ansees for aldeles paalideligt; og det er just derfor, at endeel virksomme og patriotiske Mænd, og iblandt dem jeg, have faaet denne Forsamling istand, for itide at foranstalte Prøvevalg. Vort Distrikt, hvortil Dyrehaven med Kunstnerbakken, alle Landsbyer i Omegnen og Strandveien hører, ansees med Grund i dette Anliggende for det meest betydende, som det, der ret egentlig kan repræsentere de kunstneriske Interesser. Jeg har megen Indflydelse her, deels som Eier af et Lyststed, deels ved at levere Varer til de fleste Telt-Eiere herude. Jeg agter nu at forelægge Valgcandidaterne adskillige meget bestemte Spørgsmaal. Jeg regner mig selv til det aller-yderste Venstre og forlanger uindskrænket Frihed. Jeg forlanger Frihed til at sidde med Hat paa i Theatret, at pibe ikke blot efter, men under Stykket —

Anden Borger.

Du forlanger maaskee ogsaa Frihed til at gaae frit paa Comedie.

Første Borger.

Hvorfor ikke det? Saaledes var det hos de Gamle. Naar man svarer sine Skatter og Afgifter, kunde denne Ret nok indrømmes, — saa meget mere som Staten understøtter Theatret, og det skeer jo med Borgernes Penge. Men, Apropos, er det sandt, at din Fætter, Juristen har isinde at udgive en Nytaarsgave for Vælgere?

Anden Borger.

Jeg bryder mig ikke om, hvad den Nar, min Fætter har isinde.

Første Borger.

Ideen er ikke saa gal. Jeg har selv betænkt at udgive en Katechismus for Valg-Candidater med tydelige Spørgsmaal og Svar. Der hersker stor Forvirring i, hvad man skal spørge en Valg-Candidat om, og især hvad han skal svare. Det er ikke Alle, der veed det.

(**Dirigenten** kommer med tvende **Valg-Candidater** og nogle Andre.)

Første Valg-Candidat
(til Dirigenten.)

Jeg kan forsikkre Dem, at de Anskuelser om dette Anliggende, der deles af Districtets Beboere, netop ere mine, og har været det i lang Tid. De kan spørge min Kone, mine Folk, om det ikke er i den Aand, jeg har udtalt mig i disse Dage. Skræddermester Accurat, der staaer der, vil som en af Vælgerne kunne bevidne det, alene fra i Søndags, da han spiste til Middag hos os.

Skræddermester Accurat.

Jo, po min Seel — jeg husker vel ikke sine Ord so didelig — men det er en stur Sandhed, han har sagt det.

Første Valg-Candidat.

Der kan De høre. Altsaa indseer jeg ikke, at der kan være Noget iveien for at vælge mig.

Dirigenten.

Men Deres Concurrent har erklæret, at han ogsaa i Eet og Alt har samme Anskuelse som Vælgerne.

Første Valg-Candidat.

Ja, det er jo forbandet — jeg vil sige, det er meget forunderligt. Det er just ikke meget længe

siden, da han yttrede sig i en ganske anden Aand. Det kan min Kone bevidne.

Anden Valg-Candidat.

Men husk paa, at De dengang var af samme Mening som jeg.

Første Valg-Candidat.

Men det var Dem, der paastod —

Dirigenten.

Ja, mine Herrer, af den Dispüt kommer der Intet ud.

(En Bondeven træder ind i Salen, ledsaget af 25 Bymænd. De følge efter ham overalt, staae og sætte sig, vende og dreie sig, alt som han vender og dreier sig, staaer og sidder, og stemme i, naar han taler. En Mængde af Forsamlingen nærmer sig Forgrunden.)

Bondevennen
(til Dirigenten).

Har De modtaget det Brev, jeg har havt den Ære at tilsende Dem?

Dirigenten.

Jo, og jeg seer deraf, at De og Deres Venner stille Væver Hansen fra Mehrn som Valg-Can-

didat. Men fra et tidligere Valg maa det være Dem bekjendt, at denne Mand har den offentlige Stemme imod sig, at man ikke anseer ham en saadan Post voxen, og heller ikke antager ham for ganske uberygtet.

Bondevennen.

Ja, hvad gjør det? Han er en god Mand. Jeg svarer for ham.

Chor af de 25 Bymænd.

Det var Ret! Det var bra'! Han vil svare
for ham. Det var myrderligt godt sagt.

Bondevennen.

Og desuden — Andre kunne altid komme i en Vei; men saadan en stakkels, fattig Huusmand, ham maa man tage sig af.

Chor af de 25 Bymænd.

Han vil tage sig a' ham; vi hørte det nok.
Det er kjønt og rielt tænkt.

Chor af de Omstaaende.

Hvilket selsomt Syn i den bølgende Sværm,
naar i Klump de samlede Bymænd

Stikke Ho'det iveiret med qvækkende Røst
og forvirre den Lyttendes Tanker.
Jeg maa tænke ved dem paa Latonas Nød,
paa de lyciske Bønder, der plumred'
For den Tørstiges Læbe det kjølige Vand,
og blev omskabt alle til Frøer.

De 25 Bymænd.

Brekekex koax! Brekekex koax!

Chor af de Omstaaende.

Men, o Himmel! de qvække for Alvor!
For mit Blik spidses til deres Næse og Mund,
og med Øiet de stirre som Frøen.
Under Koften jeg seer dens slimede Hud,
i den barkede Næve dens Svømfod,
Og Gudinden, de nægted den qvægende Drik,
med et Smiil sig hæver fra Kjæret.

(Dirigenten og alle de Øvrige begive sig til Baggrunden af Salen og stille sig om Talerstolen. — Philemon og Gilbert træde ind og tage Plads afsides i Forgrunden.)

Gilbert.

Kjære Ven, forklar mig dog, hvad denne Forsamling skal betyde.

Philemon.

Ja, det kunde man vel spørge om; thi den synes aldeles taabelig. Og dog hørte jeg med megen Interesse, at den var paatænkt og besluttede strax at indfinde mig. Det forekom mig, at i denne, som i saa mange andre Folkebevægelser, en sand og rigtig Opfatning af Forholdene laae til Grund for Bevægelsen, og at man under alle de Selsomheder, man er faldet paa, har søgt at arbeide sig hen dertil. Aabenbart er man gaaet ud fra, at hvad det hidtil har skortet vort Theater paa, er at Indsigten ikke har siddet tilroers; og man har nu tænkt, at denne maatte kunne erhverves ved samme Midler for Theatret som for Landsthinget, ved middelbare Districtsvalg. Som De vil lægge Mærke til, ere flere af vore Forfattere og Skuespillere tilstede her, og det var da heller ikke usandsynligt, at Nogle af disse kunde vælges.

Gilbert.

Men nu ere jo disse Bevægelser overflødige. Theatrets Skjæbne er jo allerede afgjort ved en kongelig Resolution, grundet paa Cultusministeriets Indstilling.

Philemon.

Men denne Resolution er endnu saa godt som slet ikke bekjendt. Den kommer først imorgen i Departements-Tidenden.

Gilbert.

Ja, saa kan jeg forklare mig det. Men hvad er nu Deres Mening om denne Reorganisation af Theatret? De er da uden Tvivl tilfreds dermed.

Philemon.

Nei, oprigtig talt, det er jeg ikke.

Gilbert.

Men det er dog en udmærket Personlighed, der er sat i Spidsen for Theatret.

Philemon.

Derom kan der kun være een Mening. Man tør være forvisset om ganske ualmindelige Resultater af Heibergs Bestyrelse, af hans kunstneriske Blik, hans dybe Kjendskab til den dramatiske Literatur og af hans urbane Smag. Vor nationale, dramatiske Literatur vil under ham ganske anderledes repræsenteres paa Scenen, det Middelmaadige vil holdes borte, og Oekonomiens og Kunstens Fordringer sættes i et ganske andet, og, som

jeg skulde troe, rigtigere Forhold til hinanden. Han vil ikke betragte Skuespillere og Forfattere som nødvendige Onder, der ere skabte for at gjøre en Directeur Livet suurt; han vil vide rettelig at vurdere deres Betydning for Theatret og med Humanitet og Indsigt komme deres Fordringer imøde.

Gilbert.

Og alligevel —?

Philemon.

Og alligevel kan jeg forsikkre Dem, at ikke ret mange af den nyere Tids Nyheder (der forresten, som bekjendt, ere forbausende nok) har forbauset mig saa meget som Cultus-Ministerens Indstilling til Hs. Majestæt, saa store Forventninger gjorde jeg mig om hvad denne med Kunst og Videnskab saa fortrolige Mand vilde bringe i Forslag. Men jeg ventede en Reform i Systemet, og vi have erholdt en Forandring i Bestyrelsens Personale.

Gilbert.

Men den collegiale Bestyrelses-Form er dog opgivet.

Philemon.

Og er bleven afløst af en anden, der i det Væsentlige ikke er forskjellig derfra. Theatret skal

nu som før bestyres udenfra, ikke fra dets egen Centrum. I Spidsen for samme skal der sættes en souverain Directeur; Souveraineteten, der bortvises fra Staterne, har nu søgt en Tilflugt her. Man har gjennemført dette saa consequent, at Censuren over nye Stykker er overladt til Directeuren alene. Men dette er uden al Analogie hos os; Bedømmelsen af literaire Produkter er altid overgivet en Fleerhed. Heller ikke finder dette Sted ved fremmede Theatre. I Paris overgives nye Stykker til en Comité de lecture, i Tydskland til en Prüfungs-Commission. Endelig har man — og dette synes mig at smage noget af den collegiale Form — rangeret under Directeuren en Committeret og en paa et Aar valgt Scene-Instructeur.

Gilbert.

Ja, men ogsaa det her trufne Valg forekommer mig heldigt, idetmindste hvad Scene-Instructeuren angaaer. Den anden Embedsmands Capacitet til den ham betroede Post kjender jeg ikke saa nøie; heller ikke er det mig ret klart, hvilke Functioner der skulle lægges under ham.

Philemon.

Det gaaer mig ligedan, og om Overskou deler jeg ganske Deres Mening. Som dramatisk Forfatter, som forhenværende Skuespiller, og med den flereaarige Øvelse, han har erhvervet sig ved at deeltage i Sommerskuespillenes Arrangement, berettiger han til ikke ringe Forventninger. Ogsaa af ham tør man i alle Retninger være forvisset om et stadigt kunstnerisk Hensyn, ledsaget af Humanitet og Velvillie, og af Kjærlighed til Digterens Værk. Men De vil let indsee, at vi hidtil kun have med Personligheder at gjøre. Dersom Heiberg om nogle Aar, enten træt af denne byrdefulde Post, eller af Længsel efter Otium til digteriske og videnskabelige Arbeider, træder fra, skal da Systemet endnu opretholdes? Man tør formode det. Men kan De nævne mig en eneste Mand, der da turde være skikket til at beklæde en Enedirecteurs Post? En maa ligefuldt vælges; og med ham vil al den Tilfredshed, den nye Bestyrelsesform har vakt hos Dem, synke sammen. Skulde den Opgave, der var stillet Cultus-Ministeren, virkelig ikke have været en anden end at udfinde een eller flere duelige Directeurer? Ja, det er sandt, Valget af en i den dramatiske Kunst indviet Mand til Di-

recteur og af en dramatisk Forfatter til at besørge den fornødne mise-en-scène er et Fremskridt, der under den forrige Regjering vilde have været et overordentligt. Men af den nuværende Regjering venter man ikke saa meget noget Mere, som noget ganske Andet. Under alle Statens Livsyttringer indrømmer man nu den Enkelte Myndighed til at varetage sine Interesser, middelbart eller umiddelbart, og respecterer hans naturlige Rettigheder. Den nye Grundlov giver paa hver Side Vidnesbyrd derom. Kan man da billige, at de Forfattere og Skuespillere, der ere den dramatiske og sceniske Kunsts sande Bærere hos os, nu som før staae udenfor Theatret, og nu som før ikke have et Ord at sige med i denne Verden, der er deres Værk? at man ved Theatrets Reorganisation ikke har troet det nødvendigt at indhente deres Betænkning angaaende denne Sag, uagtet den havde den største Interesse for dem, og man af dem kunde vente den største Indsigt? Det sidste er især paafaldende, da Ministeren i samme Indstilling erklærer at ville opsætte Bestemmelsen om Kunstacademiets fremtidige Bestyrelse, indtil han havde modtaget Medlemmernes Forslag desangaaende, men, hvad Theatret angaaer, ikke har tænkt sig en lignende Mulighed.

Gilbert.

Jeg tør ikke modsige Dem; men jeg tvivler dog paa, at Mange have tænkt sig en Løsning af Opgaven som den, De synes at have for Øie.

Philemon.

Jeg frygter selv derfor. Der gives en Mængde Institutioner, der ved Misforstaaelser og successive Indgreb ere blevne saaledes forqvaklede, at den forkeerte Opfatning af dem nu falder Folk langt lettere end den nærmeste eller den, der ligefrem flyder af deres Begreb. Theatret hører til saadanne; og man er nødt til at gaae tilbage til en ældre Tid, naar man vil skaffe sig den rette Indsigt. For eet eller to hundrede Aar tilbage, inden Staten tog sig af Theatrene, træffe vi Trouper, der opførte Skuespil, som et af dens Medlemmer sædvanligviis forfattede eller hele Troupen improviserede. Over disse reent kunstneriske Bestræbelser faldt det Staten aldrig ind at sætte Bestyrere. Men Trouperne trængte til Beskyttelse og søgte den hos Staten. Denne har vel ogsaa tidlig af politiske Grunde anseet det for nødvendigt at controllere de opførte Skuespil. Herved gaves det første

Stød til et Afhængigheds-Forhold, der i Begyndelsen var af blot politisk Natur, men efterhaanden gik over til Indgreb i det Artistiske. Hos os har dette været Tilfælde omtrent lige fra det nuværende Theaters Indstiftelse, altsaa i et Seculum. Man har ikke bluedes ved at gribe med myndig Haand ind i de Frembringelser, der skyldtes Andres Genie; man har ikke engang fundet det Umagen værdt at lade dem lede og styre af Mænd af Faget, men har hertil næsten i Reglen ansat Mænd, der vare uindviede i Kunsten. Disse skulde dømme om de indleverede Stykkers Kunstværd og raade for deres Udførelse paa Scenen. Dette var, selv om de paatvungne Styrere havde hørt til de Indviede, visselig et unaturligt Forhold. Naar en Forfatter leverer Skuespillerne et dramatisk Værk, saa kan der fornuftigviis ikke blive Spørgsmaal om Andet, end om disse (Skuespillerne) ansee hans Værk for skikket til, ved Anvendelsen af deres Kunst, at berede Tilskuerne en kunstnerisk Nydelse. Dette maa afgjøres af dem, og hvad der kan være at aftale, forandre, forberede og overhovedet tjenligt til det tilsigtede Diemeds skjønnest mulige Fremtræden, bliver en Sag mellem dem og Forfatteren; Trediemand har her Intet at gjøre. Skulde den nye

Tid virkelig bringe noget Nyt for Theatrets Fremtid, saa var det en Gjenindsættelse af dette oprindelige, men ved Tidernes Ugunst fordunklede Forhold. Man turde med Føie have ventet, at Statens constitutionelle Regjeringsmænd i den sceniske Kunst havde respecteret alle de Kræfter, der frembringe Resultatet, og alle de Personligheder, hvem Kræfterne skyldes.

Gilbert.

Men er det da Deres Mening, at vort Theater skulde gaae over til at være en privat Entreprise?

Philemon.

Ingenlunde. Det vilde jeg ikke ansee for heldbringende.

Gilbert.

Men naar det er en offentlig Institution og tilmed nyder betydelig Understøttelse af Statskassen; naar Staten fremdeles, saavidt jeg veed, indestaaer for Skuespillernes Lønning og Pensionering, saa synes den ogsaa at have Ret til en indgribende Control.

Philemon.

Det kommer da an paa, af hvilken Grund Staten skjænker Theatret sin Autoritet og Understøttelse. Det er dog vel kun, fordi dets Formaal er en skjøn Kunst, der ønskes vedligeholdt som saadan, under alle de Betingelser, dens Udøvelse fordrer, altsaa nærmest kunstnerisk Frihed. Men jeg kan, hvad dette angaaer, lykkeligviis henholde mig til en Passus i Cultus-Ministerens Indstilling, der har glædet mig særdeles, men heller ikke er Andet end hvad man af denne udmærkede Mand kunde vente sig. Han indrømmer nemlig, „at Theatret er et Institut, der skal bringe Poesiens og Musikens Frugter paa en særlig virksom og indtrængende Maade ud i Folket og yde et vigtigt Bidrag til Udviklingen af Folkets Skjønheds-Sands, og at denne Theatrets Betydning bør afgive Reglen for Alt hvad der fra Statens Side foranstaltes for samme.“ I disse Ord læser jeg et beroligende Svar paa Deres Bemærkning. Men der forekommer en anden Passus i Indstillingen, der maaskee kunde tale mod mine Anskuelser og vel ogsaa har skullet motivere Ministeriets Forslag. Der siges nemlig, „at Thea-

tret, hvor en stor Mængde af Personligheder skulle holdes i en uafbrudt Virksomhed og Samarbeiden, kræver andre Former for Bestyrelsen end de bildende Kunster og videnskabelige Instituter, saavel naar der hensees til deres Formaal som de Midler, hvorved dette søges opnaaet." Men hvis disse Ord skulde anvendes imod mig, da maa jeg paaminde om, at de forskjellige Personligheders Samarbeiden til et kunstnerisk Maal er utænkelig, naar der ikke indrømmes dem en udstrakt Frihed og Ret til at indflyde paa Værkets Tilblivelse. Forholdet er navnlig ikke her som i et Orchester, hvor Hoved-Resultatet beroer paa een og samme Tact og Tempo, et og samme Forte og Piano. I den sceniske Kunst kan Enhver, indenfor sin Kunsts naturlige Grændser, overlade sig til Geniets frieste Flugt, saaledes Forfatterne, saaledes Skuespillerne. Denne Kunst, der ligesom fornyer sig ved hver Forestilling og er uendelig, kan derfor i Virkeligheden kun styres af dens egne Mestere, d. e. Hoved-Deeltagerne i det fremstillede Kunstværk.

Gilbert.

Ministeriet har maaskee ogsaa mere tænkt paa

den administrative end den reent artistiske Side af Bestyrelsen.

Philemon.

Men ved et Theater som overhovedet ved enhver Kunst-Anstalt befinder man sig altid i Centrum. Er f. Ex. Talen om en Decoration, om Costümet, da er dette af den største Betydning for de Spillendes Kunst. En Decorations stærke Farver kan saaledes ganske slaae et Costüme ihjel, og Costümerne indbyrdes ophæve hverandres Virkning. Her maae altsaa Skuespillerne kunne afgjøre, om de ældre Decorationer og Costümer kunne benyttes eller om nye maae anskaffes. Spørges der om en Aftens Sammensætning, da have Forfatterne og Skuespillerne Ret til at høres, for at ikke Sammensætningen skal forstyrre det tilsigtede Resultat. Tænk Dem saaledes Kotzebues „Sladderhank" opført efter „Geert Westphaler", hvad der virkelig engang har fundet Sted paa vort Theater. Selv Ugerepertoirets Sammensætning er af indgribende Vigtighed for de Spillende og for Forfatterne; et lille Exempel kan oplyse det. Gøthe siger etsteds i sin Brevverling med Schiller, „at i den Verden,

hvori han lever, er der intet Nyt i Literaturen, der giver enten Forklang eller Efterklang; det Dieblik, hvori Tonen anslaaes, er det eneste, der bemærkes af Publikum." Dette er kun altfor sandt og ofte stadfæstet hos os. Men ifjor, da man første Gang opførte „Ninon", et Drama, der havde optaget saa mange af Theatrets Kræfter, udviklet saa store sceniske Talenter, og ved at bevæge sig baade paa Tragediens og Conversationsstykkets Grund gjorde saa store Fordringer til Publikum, udsatte man det for den farlige Concurrence med en ny Vaudeville, hvis hele Personale bestod af Amagere. Løverdag gik „Ninon" første Gang, Søndag og Mandag „En Søndag paa Amager" første Gang, og Tirsdag igjen „Ninon". Hvem er det ubekjendt, at naar Massen af vort Publikum har et saadant Valg, saa lade de baade Shakspeare og Molière ligge. Man indvende ikke, at deslige Stykker have hvert sit Publikum, og at dette ogsaa viste sig her. Det er i Theatrets sande Interesse, at lokke de mindre Dannede til at tage Deel i de Dannedes Nydelser, og ikke at gjøre hine det vanskeligt ved samtidig at anslaae Toner, der sprede Deeltagelsen. Men hverken Forfatteren eller Skue-

spillerne bleve spurgte, uagtet alt Sligt henhører i den sceniske Kunst til det samme som i Malerkunsten Lys-Effecterne, hvilke Ingen vilde falde paa at bestemme i Kunstnerens Sted.

Gilbert.

For Fremtiden vil da vel ogsaa Skuespillernes og Forfatternes Mening blive hørte ved alle slige Spørgsmaal.

Philemon.

Ikke ved alle. Men hvorfor har man da ikke strax in limine erkjendt dette og givet det Retsgyldighed?

Gilbert.

Fordi man sandsynligviis har næret en Frygt, som i det mindste jeg ikke kan undertrykke. Naar man indrømmer Skuespillerne en afgjørende Stemme i Bestyrelsen, er det da ikke at befrygte, at Jalousie og andre smaa Lidenskaber ideligt ville forstyrre Resultatet og omsider medføre Theatrets Opløsning?

Philemon.

Bournonville i sin Piece om Theatret peger i det

mindste paa noget Lignende. Men naar jeg nu forsikkrer Dem, at det er Skuespillerne og andre af dets Artister, der under den nu ophævede Bestyrelse i Virkeligheden have styret Theatret? De vil allerbedst kunne indsee dette, naar De spørger Dem selv, om det ogsaa er rimeligt, at de ældre Directeurer have selv udført de Functioner, der hørte under deres Embed. Prøvernes Ledelse, Scene-Instructionen, Forslag til muligviis ønskelige Forkortninger eller Modifikationer i et Stykke var overladt til Andre. Repertoirets Bestemmelse uden-tvivl ogsaa; thi den afhænger af en Detail-Kundskab til Theatrets daglige Liv, som man kun ved stadig personlig Tilstedeværelse kan erhverve. Om hele Decorations-Væsnet gjælder det samme. Regisseuren, Theatermaleren, Scene-Instructeuren og Costümier'en (naar Theatret har havt en saadan) vare da de rette Raadende. Men paa dem have vore første Skuespillere altid havt en stor Indflydelse, der meer end eengang har endevendt en Uges Repertoire og bragt en Prøve til at kantre; — en Indflydelse, hvorved meget Godt er blevet bevirket, men upaatvivleligt ogsaa endeel Galt. Thi den virkede spredt, efter Enhvers particulaire

Interesse, og, som De yttrede, dicteredes stundom af smaa Lidenskaber. Er derimod Indflydelsen overgivet de første Skuespillere (og kun om de første kan der være Tale) ved Lov, da vil Enhver snart blive sig dettes Betydning bevidst, og de Enkeltes Interesser balancere hverandre. — Jeg veed meget vel, at Deres Frygt næres af flere;. men jeg har ofte undret mig derover. Det er jo slet ikke noget saa Uhørt. Théâtre français har alt en Tid været styret af Skuespillere. Hos os kunne Sommerskuespillene, der under de Deeltagendes egen Bestyrelse altid har udfoldet en mærkelig Virksomhed, godtgjøre Muligheden deraf. Overskou har derfor ogsaa i den Plan for Folketheatret, han har udgivet, udtrykkelig omtalt de Spillendes Ret til Medvirkning i Bestyrelsen. Vistnok indrømmer han dem kun en raadgivende; men her var ogsaa Talen om et nyt Theater, hvis Personale i længere Tid maatte bestaae af Begyndere. Havde Talen været om det kongelige Theater, da vilde Overskou med sit praktiske Blik vist ikke have nægtet sine forrige Colleger en besluttende Myndighed.

Gilbert.

Men tillad mig endnu et Spørgsmaal: Er det Deres Mening, at vort Theater ene og alene skulde styres af Skuespillere, kun at vedkommende Forfatter tog Deel i Forhandlingerne, hvad hans eget Stykke hver Gang angik?

Philemon.

Nei, det mener jeg ikke. Det kommer nemlig her i Betragtning, at vort Theater er et staaende, et nationalt, der har sin Fortid, og paa hvis Fremtid der stadig skal bygges. Men Skuespillerne tilhøre Dieblikket, leve og virke kun for dette, og tør ogsaa kun af dette vente deres Løn. Anderledes er det med Forfatterne. Disse have Haab om at tilhøre Eftertiden, og kunne ikke rive sig løs fra Fortiden. Disse (jeg mener dem blandt Forfatterne, hvis Værker høre til Theatrets faste Støtter) maae da træde til som Repræsentanter for Fortiden og Eftertiden, for Theatrets fuldstændige Formaal, der ikke bestaaer i en enkelt Aftens, men i dets hele fortløbende Virksomhed. Jeg har uden at ville foregribe Nogens bedre Forslag tænkt mig Theatret bestyret af en Plenar-Forsamling, bestaaende af

12 Skuespillere og Forfattere, ni af hine og tre af disse. Af denne Forsamling skulde alle Princip-Spørgsmaal afgjøres, og Theatrets Virksomhed for større Tidsrum, saaledes en Maaned, et Qvartal og en heel Saison, bestemmes. Den skulde for visse Tilfælde dele sig i tre Sectioner, hver paa tre Skuespillere og een Forfatter. Et nyt indleveret Stykke maatte gjennemgaae alle tre Sectioner, og dets Forfatter under Censuren optages i en af dem, hvis han ikke allerede var Medlem deraf. Denne Plenar-Forsamling skulde af sine egne Medlemmer for en længere eller kortere Tid vælge de artistiske Embedsmænd, der kunde være Spørgsmaal om. Theatermaleren, Maskinmesteren, Kapelmesteren og lignende maatte tiltræde Forsamlingen, saa ofte deres Nærværelse gjordes fornøden, og erholde Sæde og Stemme. Endnu maa jeg tilføie, at jeg til de valgbare Skuespillere ogsaa henregner Damerne. Nu for Tiden, da vi i Mad. Nielsen og Fru Heiberg besidde tvende ved Intelligens og kunstnerisk Dannelse saa udmærkede Personligheder, vil dette nok almindeligt bifaldes. — See, det er omtrent det Vigtigste af Det, jeg har at bemærke ved Cultus-Ministerens Indstilling. De veed,

hvor stor Hoiagtelse jeg nærer for denne Mand, og hvor lykkelig jeg skatter mig ved hans Venskab og Velvillie. Men — amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas. — Et lille ganske characteristisk Beviis paa, at det gamle System endnu spøger, og at Skuespillere og Forfattere staae i samme Afstand nu som før fra Theatret, levere de dem tilstaaede Fribilletter. Den ikke noksom priselige Ophævelse af Fripladser for Folk, der Intet have med Theatret at gjøre, maatte, som man skulde troe, paa den anden Side medføre den Erkjendelse, at de første Skuespillere og Forfattere burde erholde ikke Fribilletter, men en almindelig Adgang til at gaae ud og ind i det Huus, der er deres Hjem. Men dette er ikke bleven Tilfældet. Nu som før erholde de Billetter sendte til 4 Forestillinger om Ugen. Søndag, Onsdag og Løverdag er Theatret lukket for dem ligesaa godt som for Skomagere og Skræddere, der ikke ere forsynede med Indgangs-Billet. Ved nye Trækkestykker, der efter de senere Aars Skik opføres først saa tidt som muligt udenfor Abonnementet, kan altsaa en Forfatter vente længe, inden det nye Stykke falder i hans Lod, uagtet han,

med Hensyn til Udøvelsen af sin Kunst, har størst Interesse ved at lære det at kjende, og hans Dom ogsaa maa være af Interesse for Theatret.

Gilbert.

Det Rigtigste var sikkert, at Forfattere og Skuespillere kunde, saa ofte de vilde, gaae ind paa de staaende Pladser, men naar de ønskede siddende, da maatte reqvirere samme om Formiddagen.

Philemon.

Herved vilde Theatret maaskee endog vinde. Thi flere af de Vedkommende vilde sandsynligviis mangen Aften ikke reqvirere deres Billet, og deres Pladser behøvede da ikke at holdes aaben. — Men, kjære Ven, hvad mener De nu om mine reformatoriske Ideer?

Gilbert.

Ja, det seer jo Altsammen ret plausibelt ud. Men det forekommer mig dog, at Deres Plenar-Forsamling kunde være vel tjent med en af Staten indsat Dirigent eller hvad man vilde kalde ham, der ledede Forretningerne og concilierede de stridige Meninger.

Philemon.

Jeg vil ikke aldeles benægte det, skjøndt jeg herom ikke er ganske enig med mig selv. En saadan Embedsmand kunde da i Forening med Comptoir-Chefen ordne og lede Theatrets Finance-Væsen.— Men jeg seer, at der med Eet er kommen stor Uro og Bevægelse i denne underlige Forsamling, og at man flokker sig om vor Dirigent. Jeg tør vædde, at man allerede har erholdt Efterretning —

(En Borger kommer i Hast farende.)

Borgeren.

Har De hørt den store Nyhed, at Theatret —

Philemon.

Vi have allerede erfaret den.

(Dirigenten kommer frem i Forgrunden, ledsaget af hele Forsamlingen.)

Dirigenten.

Mine Herrer, da Theatrets nye Organisation, efter den til os i dette Øieblik indløbne Meddelelse, allerede er bestemt ved en kongelig Resolution, saa hæver jeg Forsamlingen. Et Prøvevalg er nu overflødigt.

Chor

(af de Tilstedeværende).

Endnu som maalløs og med aaben Mund jeg
staaer.
Af mine Hænder glider som en smidig Aal
Det Prøvevalg, jeg bygged min Forhaabning paa;
Og, sandt at sige, staaer jeg noget flau og flad.

Dirigenten.

Herved er der for Øieblikket Intet at gjøre. Det kommer nu an paa, om man ved lovlige, constitutionelle Midler kan bøde paa Udfaldet. Den Mand, der er sat i Spidsen for Theatret fortjener vistnok Alles Høiagtelse —

Chor

(af Forfattere og Skuespillere).

Hans Navn, jeg tilstaaer, har en høi og liflig Klang,
Og for Comediens Musa er det dyrebart.
Men dog jeg tør ei vige nogen Fodsbred fra
Min gode Ret, og venter, han gjør Sag med mig.
Han selv er forurettet i den Post, han fik;
Han selv maa vende Vaaben mod sig selv, og kjækt

Staae imod et Valg, der viser ham som Digter bort.
— Dog siig os, hvilket gavnligt Raad du har for os?

Dirigenten.

Ja, jeg er ufravigeligt af den Mening, at De, mine Herrer —

(Tæppet falder pludseligt).

En Jomfru paa Tilskuerpladsen
(til sin Veninde.)

Hvad skal det sige? Midt som den Chineser staaer og taler, falder Tæppet.

Veninden.

Det er vist en Feiltagelse. Det gaaer nok op igjen.

Jomfruen.

Troer du? Ja, saa lad os blive siddende indtil Tæppet gaaer op igjen.

Ende.

Anmærkninger.

Ved at gjennemgaae nærværende Bog, efterat en Afskrift af Manuskriptet var overgivet til Bogtrykkeriet, have adskillige supplerende Bemærkninger meldt sig, som Forfatteren her, i Forbindelse med et Par oplysende Noter, vil lade medfølge.

Første Decoration.

Pag. 28. Den Yderlighed, hvortil Petronius gaaer i sin Omtale af dramatiske Begyndere, synes at kunne trænge til nogle Modificationer eller dog til nærmere Bestemmelser. Blandt Skuespillerne vil Begynderen (naar denne modsættes den fuldendte Kunstner) paa Grund af det talrige Personale i et Skuespil ikke vel kunne undværes, og kan ogsaa ved god Anvendelse af hans Evner og ved Instruction udfylde sin Plads i Birollerne. Om derimod Begyndere blandt Forfatterne skulle gives Adgang til Scenen, beroer paa, om man vil tiltræde den af Heiberg i hans Intelligens-Blade (II. 149.) udtalte Mening, at der ved et Theaters Forestillinger maa tages Hensyn ikke blot til

Qvaliteten, men ogsaa til Qvantiteten. Men da han selv advarer mod Misbrug af dette farlige Princip, saa maa jeg for Øieblikket aquiescere ved det af Petronius Anførte.

Parabase.

Ved dette Ord, der betegner et Overgangsdigt, forstod man i den gamle Comedie et Mellemspil, i hvilket Digteren, ledsaget af sit Chor, henvendte sig umiddelbart til Publikum for at lægge dette adskillige Sandheder paa Hjertet, især betræffende selve Skuespillet eller Digterens Kunst i Almindelighed, og dennes Forhold til Tilskuerne. I „Skyerne" omtaler Aristophanes saaledes sit første Skuespil „Den Dydige og den Liderlige" (der er gaaet tabt) og sin dengang jomfruelige Muse, der tvang ham til at træde frem under en Andens Navn. Man maatte nemlig være 30 eller 40 Aar gammel, inden man turde lade et Skuespil opføre og styre Choret. I „Ridderne" omtaler han ogsaa sin Digter-Virksomhed og hegler Tilskuerne igjennem for deres ustadige Gunst. — Naar man læser disse Parabaser hos Aristophanes, og sammenholder dem med hele, store Partier i hans Comedier, saa veed man ikke, om man meest skal forundre sig over Digteren eller over det Folk, der var hans opmærksomme Tilhører og Beundrer. Flere af Aristophanes's Comedier ere i det Væsentlige kun plato-

niske Dialoger med Chor, der forvandlede Theatret til et Academie. Meest fremtrædende er dette i „Frøerne", hvor Euripides's poetiske Svagheder fremstilles under Form af en æsthetisk Critik i en Ordkamp mellem ham og Aeschylos. I andre af hans Stykker bliver paa lignende Maade i en sindrig Udvikling af Pro og Contra, snart Fredens Velsignelser forsvarede imod Krigens Elendighed, snart Qvindernes Rettigheder mod Mændene udviklede, snart Folkets og dets Styreres svage Sider blottede. Vistnok ere alle disse Samtaler (fremfor alle Kleons med Pølsekræmmeren i „Ridderne") gjennemtrængte af en skarp attisk Saltlage og rigeligt forsynede med dristige Allusioner. Men Stykkernes Handling, der i og for sig ikke er meget righoldig, synes under dem at staae aldeles stille. I vor Tid vilde man opløfte et Skrig og fortælle Digteren, at hans Personer burde handle og ikke tale. Men tiltrods for dette evige Raab om Handling, have de meest udmærkede Skuespil-Forfattere ofte betragtet Handlingen som Stykkets massivere Deel, som et Underordnet, eller kun som en Vehikel for den poetiske Idee og de forekommende Characterers Gjennembrud. Gode Forfattere have ligesom en Sky for Stoffet. Middelmaadige derimod kunne ikke dynge Begivenheder nok paa hverandre. Naar Stoffet først er der, troer de, vil Guds Aand nok svæve over Vandene og gjøre Resten.

Anden Decoration.

Pag. 50. Jeg maa med stor Skamfuldhed bekjende, at jeg heller ikke er vis paa den her omtalte tydske Sangerindes Familienavn. Den skjønne Angelique (hvis hun hed saaledes) kom første Gang hertil for en halv Snees Aar siden, indfandt sig hvert Foraar, naar Guldregnen stod i Blomster, og drog bort, naar Høsten var forbi. Men dette gjælder om alle hine flygtige Sangfugle. Et Aarstid før Krigen forsvandt hun.

Pag. 55—56. Den her omhandlede Uskik har oftere været Gjenstand for offentlig Paatale, see saaledes Ny Portefeuille af 15 December 1844 og et paa samme Tid existerende Theaterblad, omtrent af samme Datum.

Hans Mule, der var Borgermester i Odense († 1602) havde en Hund, der var vant til at hente Kjød i Slagterboden, men en Dag blev overfaldet af Byens Hunde. Da Kjødet var revet fra den, og der Intet mere var at gjøre ved den Sag, saa aad den selv med.

Enkyklema. Sceneriet i de os bekjendte, ældre Theatre var overmaade simpelt. Coulisser, Luft- og Bagtæpper, Changements og vexlende Lampebelysning, hvormed den nyere Kunst kan frembringe saa magiske Virkninger, vare dengang ubekjendte. Den shakspearske Scene, der synes at gjøre saa store Fordringer til de theatralske Midler, var for alle Situationer, al den

hyppige Forflytning af Handlingen fra Sted til Sted, bestandig uforandret. Efter den Beskrivelse af samme, der skyldes Tieck*), bestod den af et Proscenium for Hovedhandlingen og af en derfra skillet, noget ophøiet Scene hen mod Baggrunden. Fra denne sidste tiltalte Julie i den maaneklare Nat sin Elsker, der befandt sig paa Prosceniet. I de historiske Stykker var den engelske og den franske Hær eller deres Anførere fordeelte paa disse to Steder. Man seer da, at der over dette Theater med Føie kunde have staaet som Indskrift eller Tilraab til Publikum:

„I bringe Phantasie med Jer! Hvis ikke,
Er det omsonst, en Digters Phantasie
Forsøger, eders Sandser at bestikke."

I vort Theater bringer man svære Kikkerter og mange andre skjønne Sager med sig; men Phantasie og den Resignation og Hengivelse til Digterværket, uden hvilke det ikke kan nydes, derpaa skorter det hos Adskillige.

Det græske (attiske) Theater besad, uagtet det, især hvad Changements angik, udfordrede meget Mindre end det shakspearske, dog endeel flere Midler. Hertil

---

*) I Novellen „Der Tischlermeister". Men da jeg i disse hurtig nedskrevne Anmærkninger for det Meste er nødt til at citere efter Hukommelsen, saa kunne mine Citater ikke være ganske nøiagtige.

hørte Enkyklema eller Ekkyklema (af κυκλέω), et stort praktikabelt Sættestykke, eller en let Væg, der kunde dreies tilside, og aabnede da et Indblik i et Huus, et Værelse eller deslige. Ved Hjælp af et saadant fik man i Aristophanes's „Acharnerne" det Indre af Euripides's Huus og ham selv at see, dengang Dikaiopolis ønskede at udrustes hos ham med nogle af hans „tragiske Pjalter." Enkyklema (som jeg var nødt til at anvende i min Comedie, da selve Decorationen ikke turde changeres) sammenblandes undertiden med Exostra, men dette tjente nok snarere til at bringe forskjellige Gjenstande op af en Gulv-Fordybning, som hos os i de yndige Drømmescener i „Syvsoverdagen", hvor Valdemars Slot oftere løftes op af og igjen synker ned i Gulvet. — Forøvrigt kunde den græske Scene ligesom den shakspearske virke fra to Steder, fra Proscenium og fra det dybere liggende Orchestra. I „Lysistrate" af Aristophanes stod de gamle Mænds Chor paa sidstnævnte Sted og blev overøst med Spande Vand af de paa selve Scenen staaende, oprørske Qvinder, der havde indesluttet sig i Akropolis.

Pag 124. Casinos Ret til at afbenytte det kongelige Theaters Repertoire er, haaber jeg, i den her indførte Procedüre tilstrækkelig modbeviist. Derimod vil der neppe kunne indvendes Noget mod de rene og tydelige Ord i det Privilegium, der er forundt Over-

skous Folketheater. Alle det kongelige Theaters Lyst-spil, Vaudeviller (altsaa for Tiden dets Grund-styrke) Farcer, Folkecomedier og burleske Sangstykker, alt dette er overdraget en privat Entreprise at skalte med, naar Stykkerne kun ikke have været opførte i de sidste 10 Aar og der heller ingen forberedende Skridt er gjort til deres Opførelse. Directionen, hvis Be-tænkning blev indhentet, har forsmaaet at erhverve sig de rette Vedkommendes, Forfatternes og Skuespillernes, Erklæring, og givet en Betænkning, der er et bedrøve-ligt Beviis paa dens Ubekjendtskab til den Kunst, til hvis Værge den var indsat. Man høre blot, hvor-ledes Overskou selv yttrer sig om dette Privilegium, hvorledes han griner i Skægget over disse Bestemmel-ser. „Det er en Indrømmelse — siger han i en Op-sats i „Fædrelandet" for 1846 Nr. 210 — der er i den Grad gunstig, at jeg ikke havde ventet at op-naae den. De meest begunstigede Privatskuepladse i Udlandet er det strengt forbudt at give Stykker, som opføres paa de Theatre i samme Stad, der staae un-der en af Regjeringen indsat Administration; ethvert af de private Theatre i Paris er endogsaa indskrænket til det Repertoire, der særlig skrives for det. Ogsaa jeg havde ventet en eller anden saadan vir-kelig Restriction, og navnlig Forbud imod at give Stykker, som vare givne paa det kon-gelige Theater; min Plan er udkastet under denne

Forudsætning. Ved Bestemmelsen er det imidlertid forundt Folketheatret Tilladelse til at benytte det kongelige Theaters Repertoire i en meget betydelig Udstrækning."

Men, hvis et saadant Privilegium er uden Exempel i andre National-Theatres Historie, saa er det ogsaa aldeles nødvendigt, at det fortolkes saa indskrænkende som muligt. Foruden hvad der er anført af Sganarel l. c. angaaende Forfatternes og Skuespillernes Beføielse til at nedlægge Protest, anseer jeg det endvidere for utvivlsomt: at Privilegiet kun kan medføre personlige Rettigheder, og altsaa ikke kan afhændes eller overdrages til Andre, eftersom kun Hensyn til Overskou som Skuespil-Forfatter kan have foranlediget en saa utrolig Begunstigelse; at han kun er gjort til Eier af Privilegiet, og at derfor hans Theaters hensigtsmæssigste Bestyrelses-Form, hvorom Bevillingen Intet melder, endnu maa kunne ordnes af Regjeringen. Thi naar denne giver en Privatmand Tilladelse til at afbenytte dens kostbare Kunstskatte, saa maa den stiltiende have forbeholdt sig Ret til at paasee, at der ikke handles ilde med dem under Brugen. Endelig mener jeg, at Bevillingens Restriction angaaende de forberedende Skridt, der ere gjorte til et Stykkes Opførelse, bør overholdes med minutiøs Nøiagtighed.

Tredie Decoration.

Første Chor. Ifølge den persiske Mythologie hørte Sohre Anaïtis til de himmelske Hærskarer. Efter hendes Sang og Spil bevægede sig Stjernerne i Dands.

Andet Chor. Selam aleikum ɔ: Hil være dig!

Pag. 134—135. Det her Fremsatte har Forsatteren, for en 4, 5 Aar siden udviklet udførligere i en Artikel i et af vore Blade.

Fjerde Decoration.

Pag. 140—144. I en Afhandling i Intelligensbladene kommer Heiberg til det Resultat, at Piben kun kan tillades som Værn mod en aabenbar Fornærmelse fra Theatrets Side, enten en Præstations mageløse Slethed, eller en decideret Krænkelse af en hellig Følelse, f. Ex. Nationalfølelsen. — Til det af Anselmus Yttrede kan tilføies: I constitutionelle Stater, hvor Forskjellen mellem Majoritet og Minoritet er det Bestemmende i alle Spørgsmaal, hvis Afgjørelse overlades Folket, er Pibning i Theatret utilladelig; thi den ophæver denne Forskjel, og giver (saaledes som især hos os er Tilfældet) Seiren i den absolute Minoritets Hænder. Piben daterer sig fra en Tid, hvor et anmassende Aristokratie havde revet Magten til sig,

ogsaa i Theatret. Den Haan mod Kunstneren, den lægger for Dagen, grundede sig i den Ringeagt, man troede at maatte vise Personer, der stillede sig offentlig frem og gjorde Folket til Dommer over deres Værk og Tale. Men denne offentlige Fremstillen og denne Appel til Folkets Dom er netop Livsnerven i en constitutionel Stat, saa hiin haanlige Behandling er ogsaa af den Grund antiqueret. — Det følger iøvrigt af sig selv, at Mishags-Yttringer ikke kunne ønskes fjernede fra Theatret, naar de blot ikke træde frem i en, Kunsten og Kunstneren saa føleligt krænkende Form.

Efterspillet.

Pag. 172. Den Committeredes Post er senere, efter hvad der antages, gaaet ind. Forsaavidt den i Indstillingen er motiveret ved, „at Theatrets Directeur ikke maatte drages ind i et for stort Detail og derved udsættes for at tabe det høiere Overblik og den fornødne Aandsfrihed og Friskhed“, synes denne Post heller ikke at være vel beregnet. En Directeur maa, ved at beskjæftige sig med al Theatrets Detail, ligesaa lidt kunne tabe Aandens Frihed og Friskhed, som en Digter ved at samle og ordne Forarbeiderne til sit Værk, eller ved den smaalige, hæmmende Udførelse af Enkelthederne. Hans Genie maa netop vise sig i at

kunne vende hver Gang frisk, styrket og med usvækket Begeistring tilbage til en Totalstyrelse af Værket og til et objectivt Overblik. Færdes en Directeur ikke midt inde i Detaillen, da vil en af hans vigtigste Functioner, Ugerepertoirets Bestemmelse, meget let kunne unddrages hans Styrelse. (Cfr. Philemons Yttringer herom Pag 183.)

Pag 185. Imod Philemons Plenar-Forsamling vil der maaskee gjøres den Indvending, at dens Medlemmer, ved at deeltage i Censur osv., ville erholde et forøget Arbeid, der billigviis bør erstattes dem, og at dette vil medføre en forøget Udgift for Theatret. Hvad dette angaaer, da er der i Bogen peget hen paa, at de Indtægter, Theatret erhverver ved det reciterende Skuespil, bør komme selve Skuespillet tilgode, og blandt Andet ikke sættes paa Operaen og Balletten. Jeg er da af den Formening, at, naar alle Udgifter, det reciterende Skuespil, men ogsaa kun dette, medfører, ere udredede, vil der af dets egne Indtægter være et Overskud for den omtalte Gagering, naturligviis under Forudsætning af, at Statens aarlige Tilskud deles mellem Skuespillet, Operaen og Balletten i et passende Forhold.

En saadan, af Forfattere og Skuespillere sammensat Plenar-Forsamling vilde iøvrigt kunne virke i flere andre, for mere end Theatret gavnlige Retninger. Jeg skal her kun omtale den Indflydelse, den kunde

have paa vort Sprogs vaklende Udtale ved at aftale og bestemme for samme faste Regler, som alle de Spillende skulde holde sig efterrettelige, i det mindste i den høiere Comedie. Herved kunde Theatret blive for det danske Sprog hvad Théâtre français allerede længe har været for det franske.

Endnu kan tilføies, at Spørgsmaalet om Skuespillernes og Forfatternes Medvirkning i Bestyrelsen er i den nyeste Tid allerede sat i Bevægelse i Tydskland ved Pressen. I Frankrig, hvor Vilkaarene forresten hidtil have været de meest gunstige, er man nu beskjæftiget med at ordne Theatrets Forhold til Staten. Hvis en beklagelig Reaction her skulde indtræde, da maa Grunden søges i det fængbare Stof, der ligger i Paris's Folkebevægelser, og den Letsindighed, hvormed man fra Scenen har søgt at virke derpaa. For vore Forhold kan ingen Analogie drages deraf.

Slutnings-Bemærkning.

Adskillige for Theatrets Fremtid meget vigtige Spørgsmaal kunne reises i Anledning af det Forhold, hvori det nu er sat til Cultus-Ministeriet. Efter Indstillingens Ord skal Ministerier blandt Andet udøve en almindelig Control med Hensyn til Theatret, som et det underlagt Institut; ved Saisonnens Begyndelse skal en almindelig Plan for Theatrets Virksomhed i denne og en Oversigt over de indledede Ar-

beider indleveres til Ministeriet, og ved Saisonnens Slutning en lignende Beretning. Hvis Alt dette ogsaa har Hensyn til Theatrets artistiske Virksomhed, da befinde vi os omtrent paa samme Punkt som under den nu ophævede Direction. Theatret skal gjøre Indberetninger og indhente Resolutioner hos Mænd (thi jeg sigter ikke blot til den nuværende Cultus-Minister, men ogsaa til hans eventuelle Efterfølgere) angaaende en Mængde Gjenstande, som man kun ved et specielt Studium og ved dagligt Samliv med Scenen kan danne sig en Mening om. Er dette Tilfældet i Frankrig, hvor Theatret jo i længere Tid har sorteret under et Ministerium? og mon ikke dettes Indgriben kun omfatter det reent Politiske, samt Religion og Sædelighed? For en halv Snees Aar siden saae Forfatteren paa Théatre des Variétés i Paris en Vaudeville, der indeholdt et meget nærgaaende Raillerie med alle Ministrene. Opførelsen deraf blev først efter den 5te Forestilling forbudt. Indgrebet fandt altsaa, i Analogie med Loven om Pressforseelser, først Sted efter Forestillingen. Hos os forlanges derimod forud en Plan for Theatrets Virksomhed i en heel Saison. Fremdeles erklæres der, at Ministeriet nærmest vil beskjæftige sig med Princip-Spørgsmaal. Hvis der nu ved Theatret opstaaer Qvæstion, om Operaen eller Syngestykket, om den burleske eller høiere Comedie skal fornemmelig fremmes, om Ballet-

ten skal stilles i et andet Forhold til det reciterende Skuespil og Operaen, da er dette lutter Princip-Spørgsmaal, men reent kunstneriske. Vil Ministeriet gribe ind heri? Og, hvis dette maa besvares bekræftende, agter da Ministeren ligeledes at gjøre sin Mening gjældende, dersom Kunst-Academiets Medlemmer fatte en Beslutning angaaende hvorvidt en vis Stiil i Kunsten, om f. Ex. den düsseldorfske eller den ældre tydske eller den nyere franske Malerskole bør modarbeides ved Academiet eller ikke? Vi kunne sandsynligviis vente meer end een Cultus-Minister, der aldrig har seet et Düsseldorfer-Malerie.

Scheik Hassan,

Lystspil i tre Acter

af

Henrik Hertz.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1851.

Scheik Hassan.

Lystspil i tre Acter.

(Opført første Gang paa det kgl. Theater den 21de Februar 1851.)

Personerne.

Scheik Hassan, rig Kjøbmand og Skriftlærd.
Sidi Numan, Statholder i Balsora.
Prinds **Achmet Mirza**.
Suleika, Datter af Fyrsten i Chorasan.
Emir **Abu Muhammed**.
Ali Bachtjar.
Fatme, en Enke.
Schemseddin } to Gavtyve.
Bedreddin }
Massud, Negerslave hos Statholderen.
Mosaffer, Opsynsmand hos Scheik Hassan.
Amine, en ung Slavinde (stum Person).
En Dreng. Hassans og Sidi Numans Slaver og Tyende. Vagt. Prindsens, Suleikas og Emirens Folge.

Handlingen, der foregaaer i Persien i Balsora, deels i Scheik Hassans, deels i Statholderens Huus, samt tæt derved, begynder op paa Dagen og varer ind i den følgende Dag.

Første Act.

Første Scene.

Et Værelse hos Statholderen, Sidi Numan.

Sidi Numan. Massud, Negerslave.

Sidi Numan.

Kommer Emiren endnu ikke?

Massud
(der staaer ved Vinduet).

Nei, Herre! Han er endnu inde hos Scheik Hassan.

Sidi Numan.

Hvad gjør han saa længe hos ham? Skal han ikke komme først til mig?

Massud.

Det skulde han vist, Herre! Men Scheiken er en udmærket Mand.

Sidi Numan.

Hold din Mund! Jeg er en udmærket Mand!

Jeg er Statholder her i Provindsen; det udmærker mig fremfor alle Andre.

Massud.

O, Herre, du er udmærket fremfor Alle! Men Hassan er en stor Scheik.

Sidi Numan.

Lad ham være Scheik ti Gange! Lad ham udlægge Koranen, studere og fortolke vore Digtere og Videnskabsmænd — jeg er ikke ubillig: det skal være ham tilladt! Jeg skal ikke krumme et Haar paa hans Hoved derfor. Men han skal ikke sætte mig i Skygge. Naar et Platantræ staaer mellem Solen og mig, har jeg saa det samme Lys som ellers? Hassan er et saadant Træ, og han skal hugges om!

Massud.

Naar du har sagt det, saa hugges han om. Men, Herre, Scheiken er saa gavmild. Hele Byen kalder ham for den Høimodige.

Sidi Numan (slaaer ham).

Det er mig, der er den Høimodige — jeg er gavmild — forstaaer du? Og naar jeg er det, saa har ingen Anden Lov til at være det. Jeg giver Mere til de Fattige end han. Jeg skal bringe ham i Forglemmelse, pas paa! — Mere end han? Nei, det er sandt, han giver Meget . . . som et galt Menneske. Men, det skal ikke hjælpe ham. Naar jeg giver en Halvskilling, saa raaber Folk: „Det er fra Statholderen!“ og saa gjør de mere Væsen deraf end naar han giver en stor Sum.

De skal glemme ham — han er allerede glemt — pas paa! Er det ikke nu snart den Time, da han pleier at uddele Almisse?

Massud.

Jo, Herre.

Sidi Numan (seer ud).

Seer du? der er slet Ingen udenfor hans Huus. De skjøtte ikke om hans Almisse — de komme til mig. Har jeg ikke Ret, Massud?

Massud.

Jo, Herre, dine Ord er Viisdom — men see derhen!

Sidi Numan (seer ud).

Hvad er det? Ved Propheten, der samles de allerede. — Hvilken Vrimmel! — Og hvad er der nu paafærde?

Massud.

Det er Scheiken, der kommer ud.

Sidi Numan.

Ja, det er ham. Han kommer ud med Emiren. (Et høit Raab høres.) Nu raabe og skrige de — ja, det er til Ære for Emiren. Er det ikke, Massud?

Massud.

Jo, Herre.

Sidi Numan
(slaaer ham).

Det er Løgn — det er for Scheiken — hør! hør!

Massud.

Ja, det er for Scheiken, Herre.

Sidi Numan
(slaaer ham igjen).

Men det skal ikke være for Scheiken! Jeg tillader det ikke. Giv Vagten Befaling at splitte Hoben ad. (Da Massud vil gaae.) Nei, vent — det gaaer ikke an. Der bliver Oprør i Byen, og desuden — Khalifen er ikke at spøge med. — Oh, Oh! Khalifen har en stor Synd paa sin Samvittighed! Han har befalet mig at hædre og ære Scheiken. Havde jeg ikke faaet den Befaling — Scheikens Hoved var fløiet af Skulderen for længesiden. Men jeg maa være forsigtig, Massud. Vi kan hvert Oieblik vente en ny Vicekonge her i Provindsen, istedenfor den gamle, der er himlet. Saa maa jeg ikke selv fordærve mig Spillet.

(En Slave kommer ind, med en Melding til Massud.)

Massud.

Herre, Emiren Abu Muhammed vil strax være her, og kommer i et Ærinde fra Khalifen.

Sidi Numan.

Godt. Endelig engang kommer han.

Anden Scene.

De Forrige. Emir Abu Muhammed med et Følge. Nogle af Statholderens Tyende, der aabne Dørene.

Emiren.

Jeg har en Hilsen til dig fra Khalifen.

Sidi Numan.

O, hvilken Naade! Hvilken uhørt Naade!

Emiren.

Han er fornøiet med dig. Han vil give
Dig et Beviis, hvor meget han dig agter.
Han sender dig en Æres-Kaftan —

Sidi Numan.

Mig?
O, hvilken Naade! Hvilken uhørt Naade!

Emiren.

Han sender dig en Kaftan, du skal bringe
Som Byens Overhoved til Scheik Hassan.

Sidi Numan.

Til Scheiken? Til Scheik Hassan? Jeg skal bringe —

Emiren.

Du bringer den, og i Khalifens Navn.

Sidi Numan.

O, hvilken Naade! Hvilken uhørt Naade!
(Assides.)
Gid Pesten ramme Scheiken!

Emiren.

Thi Khalifen
Vil vise denne By, hvor høit han sætter
En Mand, der er en Prydelse for eder,
Særdeles nu, da Rygtet har fortalt ham
Om Scheikens Gavmildhed, da Byen nylig
Blev hjemsøgt af en Ildebrand.

Sidi Numan.

Ja, rigtigt!
Han øste Penge ud med begge Hænder,
Og Levnetsmidler, dyre Klædningstykker —

Emiren.

Det veed Khalifen, og han skjønner paa det.

Sidi Numan.

Ja, det er ganske rigtigt: denne Hassan,
Han er en Prydelse, en Skat for Byen.
Oh, hvilken Mand! oh, hvilken Mand, den Hassan!

Emiren.

Derfor skal du som Byens Overhoved
Begive dig til Scheiken, og levere
Den Kaftan til ham, som Khalifen sender.

Sidi Numan.

Jeg er Khalifens Slave, og jeg lystrer.

(Da Emiren vil gaae.)

Tillad — isald din Tid, der er saa kostbar,
Endnu kan unde mig et Spørgsmaal. Kan vi
Os vente snart en Vicekonge valgt
For vor Provinds?

Emiren.

Han er alt valgt.

Sidi Numan.

Er valgt?
Hvo er det da?

Emiren.

En Prinds af Herskerhuset.

Sidi Numan.

O, hvilken Naade! Hvilken uhørt Naade!

(Emiren gaaer og følges under mange Beininger til Døren af Statholderen. Det nylig indtraadte Tyende gaaer ligeledes.)

Sidi Numan
(kommende frem igjen.)

Det manglede kun! En Prinds af Khalifens Familie, og der residerer her i Balsora! Hvad er Statholderen saa? En Skygge, et Kadaver, et Stykke Skarn, som Ingen æstimerer. Og nu Scheiken, som er saa umaadelig rig og i Khalifens Naade! Det er ham, der vil blive Prindsens høire Haand, jeg vil trædes under Fødder! — Massud! jeg springer i Flint! Hu, hvilken Ydmygelse! Scheiken faaer en Æres-Kaftan, og jeg skal bringe ham den — men paa mig tænker Ingen! Men de skal tænke paa mig! Jeg skal tvinge dem dertil. Mine Velgjerninger mod Byen skulle straale og skinne over hele Asien. Massud, der skal strax raabes ud, a jeg for Fremtiden lader Almisse uddele, ikke hver Maaned som hidtil, men ligesom Hassan hver Uge. Og hør nu, Massud, jeg vil ogsaa gjøre Noget for de Brandlidte, noget Stort, Noget, alle Mennesker skal tale om. Confiskerede vi ikke engang for nogle Aar siden en Mængde færdigsyede Klæder hos en Kjøbmand?

Massud.

Jo, Herre.

Sidi Numan.

Hvad var det for Noget?

Massud.

Det var endeel Livstykker, lange Hoser, Bælter og Turbaner, omtrent en 50 Stykker af hvert Slags.

Sidi Numan.

Det er for meget. Det Halve kan ogsaa gjøre

det. Og veed du hvad, 12 eller 15 Stykker af hvert er ogsaa store Ting.

Massud.

Ja, Herre, naar du siger det, saa er det store Ting. Men Tøiet duer ikke meget. Der er for længe siden gaaet Møl deri.

Sidi Numan.

Vaas! Det er der Ingen der kan see. — Naa, og saa vil jeg sende de Brandlidte Noget at styrke sig paa. Du skal gaae ud til Baba Mustapha, der boer tæt ved den store Moskee, og handler med Kaffebønner. De er' lidt fordærvede, det er sandt —

Massud.

Ja, der kan Ingen drikke dem.

Sidi Numan.

Ingen drikke dem? Aa, du veed ikke, hvad brandlidte Mennesker kan drikke. Naar man ikke har Tag over Hovedet, saa kan man drikke Grøvtevand. Kjøb du kun en Snees Pund, og gaae saa omkring til Bagerne, og skrab nogle Kurve gammelt Brød sammen, af det, de have tilovers fra den forrige Uge. — Aa, naar du kommer anstigende med alle disse Sager, det vil gjøre en mageløs Opsigt. Rygtet vil fortælle det til Khalifen — pas paa! Og en Æres-Kaftan faaer jeg saavist som jeg staaer her. Kom nu!

(Gaaer, fulgt af Massud og de Andre.)

Tredie Scene.

(En stor, aaben Plads med Træer og Bygninger. Til den ene Side hen mod Baggrunden en Fløi af Scheik Hassans Huus, med Indgang.)

Scheik Hassan og hans Ven, Ali Bachtjar, efterfulgte af Tyende og Slaver (af hvilke de sidste bære endeel Kasser, Pakker og deslige) samt nogle af Hassans Fruentimmer, blandt dem Amine, træde ud af hans Huus.

Hassan.

Min Ven! Min Ali! Vi maae skilles snart.
Desværre blev de sidste faa Minutter
Berøved' nys mig ved Emirens Komme.
Nu ønsker jeg at følge dig et Stykke
Paa Veien ud. Men lad mig her, ved Huset,
Hvor din Nærværelse har skabt en Festdag
Af alle Dage du var her, end eengang
Et Bæger tømme med min Ven til Afsked.

(Han vinker ad Amine, et ungt, tilsløret Fruentimmer, der tilligemed nogle flere har stillet sig hen mod Baggrunden.)

Amine! kom og ræk os Hver et Bæger!

(En Slave bringer Viin eller Sorbet, hvoraf Amine skjænker for Ali og Hassan.)

Hassan (til Ali).

Tael! Er der Intet, der dig end kan glæde,
Før du gaaer bort fra dette Huus, hvor nu
Du efterlader Eensomhed og Tomhed?

Ali.

Min ædle Hassan! Ak, hvad kan din Ven

Forlange Meer, end Det, du allerede
Har ødslet over ham i rige Gaver?
Er ikke disse Slavers tunge Byrder,
Og hine høitbepakkede Kameler,
Der vente mig derude, et Beviis paa,
Hvad alt din Gavmildhed har gjort for Ali?

Hassan.

Alligevel, tænk efter!

Ali.

Nu, velan!
I hine nysforsvundne Dage, Hassan,
Da du beværted' fyrsteligt din Ven —
Blandt Alt, hvormed du fryded' mine Sandser,
Har Intet efterladt hos mig et Indtryk
Saa varigt og fortryllende som dengang
Ved Dervisch-Fløitens bløde Klang en Dands
Ved Bordet blev ført op for dine Gjæster.
Det var Amine, Perlen i dit Harem,
Hiin unge Pige, du saa tidt har priist.
Erindrer du, hun under Dandsen slog
Engang sit Slør tilbage paa dit Bud,
Og at vi Alle som fortryllet sad
Ved hendes Skjønhed? — Hvis da nu din Høimod
Endnu et Ønske mig forunder, lad mig
End eengang uden Sløret see Amine.

Hassan
(der har staaet i Tanker).

Min Ali! Nu først indseer jeg, hvor Lidet
Din Ven har gjort for dig. Du selv vil tilstaae,

At mine Gaver alle lidt dig fryde,
Naar dette Syn, der er dit Øies Lyst,
Skal nægtes dig. Saa kom, og tag Amine,
Glæd dig ved hendes Ungdom, hendes Skjønhed!

Ali.

Hvordan —?

Hassan.

Som jeg dig siger.

Ali.

Hassan! Ven!
Dit Harems første Prydelse, Amine?

Hassan.

Just hende. Eller troer du, jeg vil byde
Min Ven en mindre Gave, end en saadan,
Der er mig kjær og dyrebar? — Amine!
Tag To af dine Piger med, og følg
Med Ali; thi han er fra nu din Herre.

Ali.

Nei, kjære Hassan —

Hassan.

Ali, det er afgjort!
Du veed, jeg tager ei mit Ord tilbage.
Og nu afsted! — Amine, gaae forud!
— Kom, Ali, kom! Tro mig, og vær forvisset,
At jeg er glad ved, at fra nu dit Øie
Skal qvæges ved et Syn, der mig har qvæget.

(De gaae bort Arm i Arm, ledsagede af Følget.)

Fjerde Scene.

Enken Fatme og Bedreddin, der allerede have viist sig i Baggrunden ved Slutningen af den sidste Replik, træde nu frem. Siden en Dreng.

Bedreddin.

Naa, Fatme?

Fatme.

Hvad gaaer der af dig? Hvad er det for et Ansigt, du sætter op?

Bedreddin (fortredelig).

Ja, hvorfor vil du ikke give mig et endeligt Svar? Du veed ikke hvad du er udsat for. Jeg skal til Bagdad, der er berømt for sine smukke Fruentimmer. Jeg kunde let —

Fatme.

Hvad kunde du let?

Bedreddin.

Glemme, at der i Balsora lever en smuk Enke, der hedder Fatme.

Fatme.

Bah! du finder nok Veien igjen til Krybben. Kjender jeg dig da ikke? Har du Noget imod, at du hver Morgenstund faaer din Kaffe og en god, veltillavet og forsvarlig Frokost hos mig?

Bedreddin.

Nei, du har Ret; din Frokost er god.

Fatme.

Altsaa —

Bedreddin.

Altsaa mener jeg alligevel, at du engang skulde gjøre Ende paa den Historie. Du har sagt, du vil ægte mig. Hvorfor skal det bestandig opsættes? Med din Formue kan du godt bringe Kadiens Samvittighed til at snorksove, og jeg kan endnu blive en honnet Karl. Svar mig derfor, om du vil eller om du ikke vil. Jeg gider ikke gjort den Reise til Bagdad.

Fatme.

Jeg har sagt dig min Mening, og vil nu ikke høre et Ord mere. Du skal reise, du skal komme igjen med en god Fortjeneste; og saa vil jeg bestemme, naar vi kunne holde Bryllup. Punktum. (Seer ud.) Godt, der kommer Drengen. Ham ventede jeg paa.

(En Dreng kommer ind, med en Tværsæk, som Fatme tager fra ham, hvorpaa han gaaer.)

See, her har du Forraad til Reisen. I denne Tværsæk er en halv Bedekølle, et halvt Brød, en Kurveflaske med Sorbet og nogle andre Smaating. Og endnu Eet: naar du kommer til Bagdad og har et voveligt Foretagende for, saa udsæt dig ikke for meget. Husk paa, at Fatme venter dig. Og saa Farvel! Lad mig see paa dig! (Tager ham om Hovedet med begge Hænder.) Uagtet alle dine Dumheder, holder jeg af dig. Husk ogsaa paa det. (Gaaer.)

Bedreddin

(idet han tager Tværsækken om Livet).

Hm — i Grunden er det ærgreligt. Havde hun ikke de Griller, saa kunde jeg nu sætte mig ordentlig

ned, gifte mig med hende og bestyre hendes Værtskab. Men nu — aa hvad! at tage til Bagdad med Schemseddin, er heller ikke at foragte. Han er en dristig Karl; man kan lære af ham, og paa Reiser uddannes man.

Femte Scene.

Bedreddin. Schemseddin, med en Tværsæk om Livet, der er ganske som Bedreddins.

Bedreddin.

Naa, det var vel du kom. Jeg staaer her og venter paa dig. Naar tage vi afsted?

Schemseddin.

Jeg tænker snart.

Bedreddin.

Med Karavanen?

Schemseddin

(nikker).

Bedreddin.

Godt. Jeg vil haabe, det skal blive en lystig Reise. Vi To passe for hinanden. Du gider knap lukke Munden op, og jeg holder meget af at lade Munden løbe. Saa kan jeg snakke for os Begge. Men fortæl mig Noget om den rige Kjøbmand, vi skal reise med, og til hvem du har anbefalet mig. Du har hjulpet ham med at føre et Fruentimmer bort fra Nabolandet. Hvem er hun?

Schemseddin.

Ja, hvem troer du?

Bedreddin.

Maaskee Kadiens Huusholderske.

Schemseddin.

Høiere op.

Bedreddin.

Eller hun hører til en Emirs Harem.

Schemseddin.

Nei. Hun er en Datter af Fyrsten af Chorasan.

Bedreddin.

Det var et dristigt Stykke. — Og derfor holder Kjøbmanden hende skjult her i Byen og vil føre hende til Bagdad?

Schemseddin.

Ja. Han har sendt mig en Dag forud, for at levere et Brev til en Emir Abu Muhammed, han ventede hertil. Men en saa høi Herre er altid omgiven af Æresvagt og Kadiens Folk. Jeg maa være forsigtig. Jeg har sagt, Emiren er slet ikke ankommen.

Bedreddin.

Hvor er da nu Kjøbmanden og det unge Fruentimmer?

Schemseddin.

Hun er i Bad nær herved. Han venter udenfor.

Bedreddin.

I Bad? Saa kan vi vente en god Stund. Skulde vi ikke spise Frokost imidlertid og styrke os til Reisen?

Schemseddin.

Som du vil.

Bedreddin.

Læg dig ned og lad os pakke ud. (De sætte sig ned paa Jorden, tage Hver sin Tværsæk frem og begynde at aabne den.) Det er besynderligt, din Tværsæk ligner min som den ene Draabe Vand den anden. — Naa, hvad har du der?

Schemseddin.

En halv Bedekølle.

Bedreddin.

En halv Bedekølle har jeg ogsaa. Men kanskee din ikke er saa god som min.

Schemseddin.

Min er udmærket.

Bedreddin.

Kom med den. — Ja, de see begge eens ud, ganske eens .... Hvad er det? Ved den velsignede Prophets Skjæg, de to Stykker passe jo ind i hinanden! Vil du see: det er to Stykker af een og samme Kølle.

Schemseddin.

Det lader til det.

Bedreddin.

Men hvordan gaaer det til?

Schemseddin.

Aa, hvad veed jeg! De ere nok tilfældigviis kjøbte hos samme Slagter.

Bedreddin.

Maaskee. — Men see her har jeg et halvt Brød, som du ikke skal vise mig Magen til.

Schemseddin.

Nei, for jeg har et halvt Brød, der ganske vist er langt bedre end dit. Den Kone, jeg har det fra, er en Mester i at lægge Dei.

Bedreddin

(tager Brødet, beseer det og lugter til det).

Ja, det Brød er godt, det er ligesaa godt som mit, det er ... det har — bi lidt! Naa, ved mine Forældres Gravsted! vore to halve Brød passe ogsaa til hinanden! Det er eet og samme Brød, der er skjaaret over, og lige der, hvor Prophetens Navn er bagt ind.

Schemseddin.

Du har Ret — det er underligt.

Bedreddin.

Schemseddin, jeg er bange for, at vore Brød er ogsaa fra eet og samme Bageri. — Lad mig see, hvad du har mere i din Sæk. Hvad er det?

Schemseddin.

En Flaske Sorbet. Du har aldrig smagt en Sorbet som denne.

Bedreddin (prøver).

Jo — for det er accurat den samme jeg har i min egen Flaske. Prøv engang min.

Schemseddin

(efterat have prøvet).

Det er den samme.

Bedreddin.

Altsaa: vore Tværsække, Bedekøllen, Brødet og denne Sorbet, Altsammen er to Alen af eet Stykke —

Schemseddin! siig mig engang, hvad er det for en Kone, du talte om, og der er en Mester i at lægge Dei?

Schemseddin.

Det er en Enke, jeg skal giftes med, naar jeg kommer tilbage fra min Reise med en god Fortjeneste.

Bedreddin.

Saa? — Og hvor boer hun?

Schemseddin.

Nær herved, paa Torvet, skraas for Springvandet.

Bedreddin.

Og hun hedder?

Schemseddin.

Det siger jeg ikke.

Bedreddin.

Saa skal jeg sige dig det. Hun hedder Fatme, og hun er, som jeg mærker, en Mester i at snyde os. Hun har lagt en Dei, der ligger som en Steen i Livet paa mig. Hun vil gifte sig baade med dig og med mig. (Springer op.) Der bliver Intet af! Hun skal kræves til Regnskab!

Schemseddin

(der ligeledes reiser sig).

Du har Ret, hun er en Bedragerske. Lad os gaae hen til hende. Jeg jager hende min Kniv i Livet.

Bedreddin.

Stik Kniven ind; med den haster det ikke. Men jeg vil skjælde hende Huden fuld; det har hun ærlig fortjent. — Men siig mig bare, hvor det er gaaet til, at jeg aldrig har truffet dig. Naar kommer du til hende?

Schemseddin.

Hver Aften. Jeg har undertiden mine Grunde til ikke at gaae ud om Dagen. Jeg pleier at spise min Aftensmad hos hende.

Bedreddin.

Og jeg kommer der hver Morgen. Jeg spiser min Frokost hos hende. Den Optrækkerske! hun raadede mig til, ikke at komme om Aftenen, da der undertiden opholdt sig Politispioner i Nærheden paa den Tid. O, hvor jeg skal hegle hende igjennem! Kom, Schemseddin! Vi To har rigtignok aftalt, at vi for Fremtiden vilde være halvt om Alting; men halvt om en Kone — nei Tak!

(Idet de vil gaae, støde de paa den indtrædende Fatme.)

Sjette Scene.

De Forrige. Fatme.

Bedreddin.

Der er hun! (Griber hendes ene Haand) Din Bedragerske!

Fatme (afsides).

De er begge her!

Schemseddin

(griber hendes anden Haand).

Fatme! du har holdt mig for Nar. Du maa døe!

Fatme

(river sig løs).

Maa døe? Ja, naar Allah og Propheten kalder mig. Du faaer ikke et Ord at sige med i den Sag.

Bedreddin.

Men du har snydt og bedraget os. Har vi fortjent det af dig?

Fatme.

I har begge To fortjent dygtige Stokkeprygl for eders Grovheder. Hvad har I at klage over? Skylder I mig ikke begge To Taknemmelighed? Har jeg ikke meer end eengang skjult dig, Bedreddin, i mit Huus, naar Kadiens Folk var efter dig? Og du, (til Schemseddin) dengang du fik 25 Slag paa dine Fodsaaler, hvem tog saa imod dig og pleiede og sørgede for dig?

Bedreddin.

Men hvad skal det ligne, at du vil gifte dig med os begge?

Fatme.

Dersom jeg vilde, saa var det ikke saa urimeligt. Koranen tillader en Mand at have tre eller fire Koner, men en Kone maa kun have een Mand. Det burde være omvendt.

Bedreddin.

Det er en god Snak.

Fatme.

Hm — du maa dog tilstaae, at to Mænd kunne bedre ernære een Kone, end een Mand to Koner, endsige tre, fire.

Bedreddin.

Men hvad er nu det for Noget, Fatme! Har jeg isinde at ernære dig? Det er dig, der skal ernære mig.

Fatme.

Seer man!

Schemseddin (til Fatme).

Fat dig kort. Jeg har ikke Lyst til at kjævles med dig. Hvem af os To vil du ægte?

Fatme.

Det veed jeg ikke.

Schemseddin.

Men du maa nu paa Øieblikket vælge En af os.

Fatme.

Det kan jeg ikke.

Schemseddin.

Hvorfor kan du ikke?

Fatme.

I har Hver eders gode Egenskaber. Du, Schemseddin, er resolut og bestemt, og vil være mig et godt Forsvar. Du (til Bedreddin) har et blødere Sind og vil være en lystig Ledsager. I holde begge af mig, og jeg har Godhed for Jer begge. Men just derfor har jeg hidtil bestandig opsat at vælge. Jeg havde besluttet at vente saa længe, indtil Allah og Propheten tog sig af den Sag, det vil sige, indtil En af Jer — (standser)

Schemseddin.

Nu, tael!

Fatme.

Indtil En af Jer var hængt eller stranguleret; for det bliver nok Enden derpaa. Jeg vilde da see til at frelse den Anden, og ægte ham.

Bedreddin.

Ja, derpaa har jeg ikke Lyst at vente. Det kunde hænde sig, at det faldt i min Lod at blive hængt.

Fatme.

Nu godt, jeg vil gjøre Jer et Forslag. I reise begge til Bagdad, og, saavidt jeg kan mærke, har I noget Usædvanligt for. Den af Jer, der viser meest Mod, Conduite og Behændighed; og kommer tilbage med en god Fortjeneste, ham vil jeg række min Haand. Samtykker I heri?

Schemseddin.

Top, det er et Ord!

Bedreddin.

Ja, lad gaae!

Fatme.

Jeg vil vente paa Jer i tre Maaneder. Kommer Ingen af Jer til den Tid, saa antager jeg, at I er' hængte, og vi ere qvit. Og hermed Farvel. En lykkelig Reise! (Gaaer.)

Schemseddin.

Vi maae nu træffe en Aftale, Bedreddin —

Bedreddin.

Der kommer Nogen. Lad os gaae.

Schemseddin.

Det er Kjøbmanden; bliv kun.

Syvende Scene.

Bedreddin. Schemseddin. Prinds Achmet Mirza.

Prindsen
(kommer hurtig ind).

Schemseddin, du er her! Ja man kan stole
Paa dig i Nøden. Du vil staae mig bi.
— Hvem har du med dig der?

Schemseddin.

Min Kammerat,
Som jeg har talt om. Han er villig til
At være mig behjælpelig paa Reisen.

Prindsen (til Bedreddin).

Godt, kjære Ven. Men lad os nu alene.

(Bedreddin gaaer.)

Jeg er i en Forlegenhed, en Pine,
Hvori jeg ingen Steder øiner Udvei.
Jeg maa betroe mig til dig. Du maa kjende
Min hele Stilling. Du maa vide Alt.
— Du troer, at jeg er Kjøbmand?

Schemseddin.

Du har sagt det.

Prindsen.

Men jeg er ikke Kjøbmand. Jeg er nær
Beslægtet med Khalifen, er en Søn
Af Bedur Mirza, Herskeren af Schiras.

Schemseddin
(falder ned for ham).

O, Herre!

Prindsen.

Men endnu maa dette skjules
For min Suleika. Du forstaaer?

Schemseddin (reiser sig).

Jeg fatter.

Prindsen.

Der er en Grund dertil, som du skal kjende.
Suleika var ifjor med tvende Brødre
Og med en Farbro'r i Besøg i Bagdad.
Khalifen var dem naadig. Men en Dag
Forsøgte hendes yngste Broder paa
At finde Veien til Khalifens Harem.
Der var ei Frelse for ham; han blev grebet
Og hugget ned af Vagterne ved Døren.
Af Sorg og Harme tog Suleika hjem.
Jeg ankom just den samme Dag til Hoffet.
Jeg saae Suleika; hun saae ikke mig.
Men uudsletteligt hos mig var dette
Vidunderlige Syn, hiin sjeldne Skjønhed,
Hiint Øie som Gazellens, denne Vært
Som Cedertræets. Næsten syg af Længsel
Lod jeg Emir Abu Muhammed reise
Med Brev og rige Gaver til Suleika,
Og anholdt der hos Fyrsten, hendes Fader,
Om hendes Haand. Men jeg fik Afslag.

Schemseddin.

Afslag?

Prindsen.

Hun lod mig vide, at hun aldrig tog til
Et Hof, hvor hendes Broder Døden fandt,
Og aldrig gav en Prinds derfra sin Haand.

Schemseddin.

Ja, nu begriber jeg, min Prinds, at du,
Forklædt som Kjøbmand har forsøgt at vinde
Prindsessens Haand.

Prindsen.

Og hun har bønhørt mig!
Ved et utroligt Held har jeg bevæget
Den Stolte til at flygte fra sit Hjem,
Og stige ned til mig fra Høiheds Tinde.
— Men nu, hvad skal jeg gribe til? Hun troer,
At jeg har Hjem og Bopæl i Balsora;
Hun har forlangt at føres til mit Huus.
Hun giver ikke efter. Hun er vant til
At hvert af hendes Onsker vorder opfyldt.
Og hendes Uforsigtighed! Hun bliver
Til Slutning kjendt, og hun og jeg forraadte.

Schemseddin.

Men i Balsora, hvad var her din Hensigt?

Prindsen.

Ifald Emiren, jeg har søgt, var kommen,
Da skulde han meddele hende Alt,
Og Ægteskabet indgaaes her i Byen.
Suleika nærer Godhed for Emiren.
Ved ham hun lod sig uden Tvivl forsone.

Hvis Intet hjalp, da var jeg fast bestemt paa
At undflye Hoffet, give Slip paa Rang,
Paa Værdighed og Alt, og vise hende,
At dette Hof var ogsaa mig forhadt,
Naar det ei længer tækkedes Suleika.
Nu maa jeg hjælpe mig saa godt jeg kan
Med lutter Paafund, som jeg undgik helst.
— Hør mig, Schemseddin, jeg har Tillid til dig.
Du har paa Reisen og i Chorasan
Viist Mod og Snildhed, du har viist mig Troskab.
Nu venter jeg idag et talrigt Følge,
Med Alt forsynet hvad jeg her behøver,
Og med en Pengesum, jeg høit har nødig.
Den er fra Bagdad, og gjør Holdt ved Byen,
Nærved et Sted, der kaldes, troer jeg, Brønden.

Schemseddin.

Jeg kjender det. Det er ei langt herfra.

Prindsen.

Saa gaae da du derhen, og opsøg Heykar,
Der fører Toget an, og viis ham denne
Signetring, som et Tegn, du er fra mig;
Og siig ham — tys, der er Suleika!

Ottende Scene.

Prinds Achmet Mirza. Suleika. Schemseddin. Siden Bedreddin.

(Suleika har ved Indtrædelsen under aaben Himmel altid Slør for, men slaaer det tilbage ved den første Replik. I Værelset kommer hun ind uden Slør for, undtagen i tredie Act sidste Scene.)

Suleika
(træder hurtig og lidenskabelig ind).

Achmet!
Min Elskede! hvor var du? Jeg har søgt dig.
O, jeg var angst! Gaae ikke bort fra mig.

Prindsen.

Vi havde aftalt, kjæreste Suleika,
Du skulde vente til jeg kom ved Døren.

Suleika.

Jeg skulde vente? Troer du, jeg kan vente,
Naar jeg er længselfuld? Betragt mit Øie,
See paa den Ild, der ulmer der urolig!
Kan man til denne sige: „Brænd lidt sagte,
Vent med at brænde, eller gaae kun ud!"

Prindsen.

O, søde Tale! Yndige Suleika!
Ja, det er sandt, som du jeg lider selv
Af Længsels-Sygdom, naar jeg fjernes fra dig.

Suleika.

Der kan du see. — Men lad os nu, min Achmet,
Os hen begive til dit Huus. Betænk,

Suleika trænger nu til Ro og Hvile,
Og til at vederqvæges efter Badet.
O, jeg er mat! Jeg trænger til at styrkes
Af god og kraftig Næring. Lad os gaae!

Prindsen.

Ja, seer du, Huset . . .

Suleika
(peger paa Hassans Huus).

Det er sikkert dette.
Du har jo sagt, at det var nær herved.
Det er vel derfor, at du gik herhen.

Prindsen (afsides).

Hvad skal jeg svare? (Høit) Ja . . . det er mit Huus —
Men nu for Tiden . . .

Suleika.

Dette Huus er smukt.
Saaledes har jeg tænkt mig det. Kom, Achmet,
Her er jo Døren . . .

Prindsen (standser hende).

Nei, det gaaer ei an.
Thi, seer du, der er truffet ind et Uheld.

Suleika.

O, det gjør Intet.

Prindsen.

Men jeg ventes ikke.
Huset er lukket. Der er Laas for Døren.

Suleika.

Er Laas? Men hvilken Laas? den faae vi bort —

(Til Schemseddin.)

Kom du, hvad hedder du?... Schemseddin, rap dig!
Skaf mig en Steen.

Schemseddin.

En Steen?

Suleika (heftig).

Javist, en Steen!
Staae ikke der, som var du selv en Steen.

(Schemseddin bringer hende hurtig en Steen, hvormed hun vil slaae paa Laasen.)

Prindsen.

Hvad gjør du —

Suleika.

Lad kun mig.

Prindsen.

Men tænk dog efter —

Suleika

(slaaer Laasen af).

Seer du, med eet Slag fik jeg Laasen fra.

Prindsen (afsides).

Hvorledes skal det ende!

Suleika

(aabner Døren).

Her er Ingen —
Ja, det er sandt, man venter dig jo ikke.
Jeg gaaer foran. Pas paa, jeg finder Veien.
O, hvilken Lykke for min Sjæl, at træde
Ind under dette Tag, hvor du har hjemme!

(Gaaer ind.)

Prindsen.

Schemseddin, her er min Signetring — iil!
Og hvis du træffer Toget, lad da Heykar
Med tre Kameler følge dig tilbage,
Og søg mig op i dette Huus. Jeg agter,
I den Forlegenhed jeg er, at tale
Med Husets Eier og betroe mig til ham.

(Gaaer hurtig ind.)

Schemseddin
(vinker ud).

Bedreddin! Pst! Saa kom dog!

(Bedreddin kommer ind.)

Bedreddin.

Hvad er der paafærde?

Schemseddin.

Hør mig. Jeg har en stor Plan i Hovedet. Den Fremmede — han... du veed nok —

Bedreddin.

Ja, Kjøbmanden.

Schemseddin.

Rigtig, Kjøbmanden — (Afsides) Det er ikke værdt at gjøre ham altfor klog. (Høit) Han har overdraget mig at opsøge en Karavane, der fører Penge og Kostbarheder med sig. Med denne Signetring, han har givet mig, kan jeg faae al denne Herlighed i min Magt. Dette vil jeg nu udføre, og saavidt muligt alene, for at Enken Fatme kan overbevise sig om hvad jeg formaaer. Vi maae da skilles ad her. Du maa udføre Noget paa egen Haand.

Bedreddin.

Jeg har allerede tænkt derpaa. Maaskee jeg inat prøver min Lykke hos Statholderen, Sidi Numan. En af hans Slaver er en god Bekjendt af mig. — Men Kjøbmanden, kan han ikke blive dig farlig?

Schemseddin.

Jeg maa forsikkre mig hans Person. Han veed, hvor Toget gjør Holdt. Savner han mig, kunde han søge mig op og fordærve mig det Hele. Jeg har nu tænkt paa at lokke ham udenfor Byen, og ved Hjælp af nogle Kameeldrivere, jeg kjender, faae ham bragt hen til vort Værtshuus. Har jeg ham der, saa er han mig sikker.

Bedreddin.

Men nu Prindsessen, som Kjøbmanden har ført bort, hvad skal der blive af hende?

Schemseddin.

Hun har ingen Nød. Han har ført hende ind i dette Huus.

Bedreddin.

Hos Scheik Hassan?

Schemseddin.

Ja. Der faaer hun det godt. Hun kommer i Scheikens Harem, tænker jeg. Bedre kan hun ikke forlange.

Bedreddin.

Men, naar du nu har Kjøbmanden i din Magt, hvorledes vil du saa blive af med ham igjen?

Schemseddin.

Han maa bide i Græsset.

Bedreddin.

Hvorfor det? Han saae flink ud. Han behagede mig. Kan du ikke skaane ham?

Schemseddin (haardt).

Nei. — Farvel.

(Han og Bedreddin gaae hver til sin Side.)

Niende Scene.

(Et rigt decoreret Værelse hos Scheik Hassan.)

Prinds Achmet. Suleika. Siden Scheik Hassan og et talrigt Tyende.

Prindsen

(kommer ind fra et Sideværelse, efterfulgt af Suleika).

Suleika, det er ikke værdt.

Suleika

Aa jo!

Hvorfor da ikke? Dette Bord derinde,
Der er med Alt forsynet til et Maaltid,
Derinde tager det sig daarligt ud.
Nei, kom og hjælp mig. Her det staaer langt bedre.

Prindsen.

Nu, som du vil.

(De gaae ind igjen. Strax efter træder Scheik Hassan ind fra Hoved-Indgangen.)

Hassan.

Jeg troer, jeg hørte Stemmer.

Er her en Fremmed? Laasen ved min Dør
Var revet af.... Man kommer — jeg maa vide...

(Skjuler sig bag en Opsats eller noget Lignende. Derefter kommer Prindsen og Suleika ind med et opdækket Bord, som de rulle hen i Midten af Værelset og forsyne med Sæder.)

Suleika.

Vi faae det jo fortræffeligt, uagtet
Dit Huus er tomt og dine Slaver ude.

Hassan (afsides).

Hans Huus? hans Slaver?

Prindsen (afsides).

Det er uforklarligt,
At Ingen nærmer sig.

Suleika.

Her boer du godt.
Her er jo smukt og pragtfuldt. Denne Sal,
Det er vel den, som du har talt om.

Prindsen.

Ja.

Hassan (afsides).

Jeg seer, her venter mig et Eventyr.

Suleika.

Men, Achmet, her er ingen Viin paa Bordet.

Prindsen.

Saa maa den skaffes.

Suleika.

Har du Viin fra Chios?

Prindsen.

Det har jeg; men veed jeg, hvor den er gjemt!

Suleika.

O, det var ret uheldigt! Jeg er vant til
At drikke den og ingen anden. Men —
Hvor er da dine Folk?

Hassan (afsides).

Hans Folk skal komme.
(Gaaer hurtig.)

Suleika.

Det er jo Uret, at de gaae fra Alting.
Du er nok ikke Herre her i Huset.

Prindsen
(afsides, leende).

Nei, deri har hun Ret.

Suleika.

Men, dersom jeg
Maa raade, skal du see, man vil dig lystre.

Prindsen.

Husk paa, man venter mig først hjem imorgen.

Suleika.

Ja, det er sandt; men Huset skal de passe.
— Kom nu, og sæt dig.

Prindsen (afsides).

Jeg er reent forvirret.
Hvis Stedets Eier kommer, hvad skal jeg —

Suleika
(træder hen til ham).

Du er saa tankefuld. (Med Omhed.) Min Ven! min Elskte!
Har din Suleika ubesindig talt
Et Ord, der kunde krænke dig?

Prindsen.

O, nei!

Hvor kan du troe!

Suleika.

Saa kom, tag Plads, vær munter!
Vær glad med mig! (Achmet sætter sig.) Nu maae vi undersøge
Terrinerne. (Seer efter.) Ja, dette her er godt.
— Sæt dette bort; det har jeg Afsky for.
Men her — min Livret! (Prøver den.) Den er veltillavet!
(Tager hurtig et Par Mundfuld igjen.)
Den er fortræffelig! Din Kok er god.
Det er mig kjært; jeg sætter Priis derpaa.

(Hassan, uden Kaftan og Prydelser og med en anden Hoved-Bedækning træder ind med en Mængde Slaver, hvoraf et Par bærer Fade, Terriner o. s. v.)

Suleika.

Der komme dine Folk.

Prindsen
(farer op).

Hvordan... de komme —?

Suleika
(holder paa ham).

Bliv siddende. Du skal ei skjænde paa dem.
De stakkels Mennesker har ikke vidst —

Prindsen.

Men, min Suleika —

Suleika.

Saa lad heller mig.

Der staaer en Stok derhenne; jeg kan give
Den, der er øverst blandt dem, et Par Rap.
(Tager Stokken og vil gaae dem imøde.)

Prindsen
(standser hende, idet han tager Stokken fra hende).

Det skal du ikke. Jeg vil før tilgive.

Suleika
(til Hassan, der gaaer foran de Andre).

Træd nærmere. Din Herre har tilgivet,
At I har fjernet eder fra hans Huus.
Hvem er du?

Hassan.

Jeg... jeg er hans Huusbestyrer,
Og Opsynsmand...

Suleika.

Nu godt. Hvad har du der?

Hassan.

Jeg har besørget et Par Retter til.
Den ædle Gjæst, min Herre bringer med,
Bør i hans Huus beværtes med det Bedste.

Suleika.

Du har min Gunst. Sæt hen hvad du har bragt.

Prindsen
(afsides, uden at vende sig).

Naar han mit Ansigt seer, er jeg forloren.

Suleika
(peger paa en af Slaverne).

Hvad bærer han paa?

Hassan.

Det er Viin fra Chios,
Min Herres Yndlingsdrik.

Suleika (til Prindsen).

Nei, er det sandt!
Det træffer sig jo godt. (Til Hassan.) Sæt den paa Bordet·
Gaae til din Herre, udbeed dig hans Naade,
Og undskyld dig!

Prindsen
(som før uden at vende sig).

Nei, det behøves ikke.

Hassan
(træder lige hen for Prindsen, knæler og seer stivt paa ham).

Min ædle Herre, du vil mildt betænke,
At Ingen har bebudet mig dit Komme.
Thi ellers skulde, som paa Bairams-Festen,
Jeg selv med Tyendet og Slaver smykket
Os og dit Huus den Dag du var ivente.
Og som ved denne Fest et Lam man offrer
Til Tak, at Fasten ender, skulde vi
Med Offret af et glad og takfuldt Hjerte
Holdt hellig denne Dag, du kom tilbage.
(Reiser sig.)

Prindsen (afsides).

Forunderligt! Han seer, jeg er ham fremmed,
Og desuagtet —

Suleika (til Hassan).

Du behager mig.

Du taler smukt og med en udvalgt Vending.
Sæt dig kun ned hos os; det er dig tilladt.

(Idet hendes Øine falde hen paa Væggen.)

Der hænger jo en Luth! (Springer hen og tager den ned).
Hvor den er smuk!
Og hvilken Klang, fortryllende — nei, hør kun!
Hvor blød og fuld, hvor smeltende, skjøndt stærk!

Efter et kort Præludium som Indledning til det paafølgende lyriske Udbrud).

Min Achmet! skjænk af denne Viin et Bæger,
Og drik med din Suleika, der i salig
Henrykkelse dig hilser i din Bolig.

Salig er Den, hvis Hjerte, rørt af Elskov,
Øiner en gjengjældt Glands i Vennens Øine!
Salig er Den, hvis Taarers Regnbad synker
Brændende ned, og paa den Elsktes Aasyn!

Man har beluret mine Skridt,
Har fulgt mig, hvor jeg gik og stod.
Og man har sagt mig, haardt og tidt,
At Pligtens Veie jeg forlod.
Men veed jeg, hvad jeg selv har gjort?
I Blindhed gik jeg Veien frem;
Jeg banked' paa min Elsktes Port,
Og syntes, dér var først mit Hjem.

Stjernerne hist — jeg bønfaldt dem om Medynk —
Viste mig Vei, og skaaned' mildt min Svaghed.

Natten var taus; den slog om mig sin Kappe,
Skjulte min Gang og hylled' ind mit Aasyn.

De kom til mig og spurgte strengt:
„Hvor vil du hen ved natlig Tid?
„Din Dør var nylig lukt og stængt;
„Hvi vifter den nu hid og did?"
— Men i min Tanke var kun Eet:
Et Bud fra dig, der blev mig meldt.
Alt Andet ændsede jeg lidt
Paa Veien til dit fjerne Telt.

Eder min Tak, I graae og troe Kameler,
Orkenens Skibe, I, der bort har ført mig!
Eder min Tak, I lette Foraars-Vinde,
I, der min Kind har kjølt, og kjølt mit Hjerte.

Har du Gazellen seet, naar blind
Den løber over Orkens Sand?
Og med et vildt, forstyrret Sind
Begjærlig søger Kildens Vand?
— Mit Hjerte hedt og tørstigt slog —
Jeg agted' intet andet Held —
Der var en Magt, der hen mig drog
Til dine Læbers friske Væld.

Herlige Stund, da første Gang mit Hjerte
Skjælvende sank til dit, i Angsten henrykt!
Herlige Stund, da mig en skjøn Naturmagt
Bøied' til dig, som ved et Lyn, der traf mig!

Prindsen
(synker ned for hende).

Suleika, du fortryller mig. Din Tale
Er som en Røst fra Dschinnistan —

Suleika.

Hvordan?
Cypressen bøier sig for Anemonen?
(Løfter ham op.)

Hassan (afsides).

Et skjønt og ædelt Par!

Tiende Scene.

De Forrige. Mosaffer, Hassans Opsynsmand, ledsaget af **Schemseddin.**

Mosaffer (til Hassan).

Der er et Bud —

Hassan.

Til hvem?

Prindsen
(bliver Schemseddin vaer).

Det er til mig. (Tager ham afsides) Nu, traf du Heykar?

Schemseddin.

Vel traf jeg ham, men ikke paa det Sted,
Som du mig opgav. Han og Følget rasted'
Et Stykke Vei derfra, i Skjul —

Prindsen.

I Skjul?

Schemseddin.

Heykar vil tale med dig. Han er ængstlig.
Han siger, at der truer dig en Fare.

Prindsen.

En Fare? mig? Maaskee Suleika? Muligt
Forfølges hun fra Hjemmet —

Schemseddin.

Det kan være.
Han nævned' Intet. Han forlangte blot
At tale med dig, og det strax.

Prindsen.

Hvor tør jeg
Forlade hende?

Schemseddin.

Tag Prindsessen med.

Prindsen.

Hvordan bevæge hende, hun, der troer,
At her hun sidder i mit trygge Hjem!

Schemseddin.

Saa gaae alene. Jeg har to Kameler;
De bringe os i ti Minutter hen
Og her tilbage.

Prindsen.

Nu velan! Jeg har jo
Slet ingen anden Udvei. (Til Suleika.) Min Suleika,
Du har mig undskyldt i et Par Minutter.

Suleika.

Men bliv ei længe borte.

Prindsen.

Nei, som sagt.

(Gaaer hurtig med Schemseddin. Mosaffer, der følger med, vender kort efter tilbage.)

Suleika (til Hassan).

Hvormed vil du idag mig underholde?
Er du opfindsom? Veed du, jeg er vant til
Adspredelse, og trænger til at muntres?

Hassan.

Din Herre har et kostbart Stutterie
Med Heste fra Arabien —

Suleika.

Har Achmet?
Det er mig kjært. Dem vil jeg see, og strax —

Hassan.

Jeg er beredt at følge dig.

Suleika

(idet hun vil reise sig, indolent).

Aa nei!
Nu har jeg ikke Lyst. Men husk mig paa det —
Maaskee imorgen. Og hvad Mere har du?

Hassan.

Her er et Pakhuus, stort og rigt forsynet
Med Varer, bragte hid fra Indus' Stæder,
Med sjeldne Tøier, Shawler, Musseliner —

Suleika.

Godt, godt — imorgen! Hvad saa Meer?

Hassan.

Ifald du

Har Lyst at fryde dig ved Dands og Sang,
Da skal jeg nu paa Stedet sende Bud til
Haremets Fruentimmer.

Suleika
(springer op i Heftighed).

Hvad? et Harem?
Achmet, har han et Harem?

Hassan.

Nu, som Skik er —

Suleika.

Jeg taaler ikke denne Skik. Kun jeg,
Jeg er hans Harem, Ingen uden Jeg.
Hvorledes? Achmet tænker paa at dele
Min Kjærlighed med Andre? — Men, hvor er han?
Han loved' jo at komme strax. Og nu,
Der er alt gaaet en Evighed.
(Til Hassan, befalende.)
Send Bud!
Han staaer dernede. Han skal komme strax.

Hassan.

Begiv dig ned, Mosaffer, og see ad.

Mosaffer.

Han er der ikke.

Suleika.

Nu, hvor er han da?

Mosaffer.

Han og det Bud, der kom, jog bort paa to
Kameler i den største Fart de kunde.

Suleika.

Jog bort? og paa Kameler? — Og hvorhen?

Mosaffer.

I Retningen mod Bagdad.

Suleika (opbragt).

Drog! du lyver!
Tør du besmitte med dit Ord en ædel
Natur som Achmets?

Hassan.

Er det sandt, Mosaffer?

Suleika.

Ja, tael, tael Sandhed!

Mosaffer.

Hvert mit Ord var Sandhed.
Endeel mistænkelige Folk er' siden
Fulgt efter, men tilhest, den samme Retning.

Suleika
(for sig selv).

Jog bort? til Bagdad? og lod mig tilbage?
Og om han nu bedrog mig? og var falsk?
O, det skal hævnes dyrt! Han skal erfare —
(Til Hassan.)
Skaf Heste, hurtige, der løbe Tanken
I Flugten op, og standse ham i Flugten.

Hassan.

Men hvis du tillod —

Suleika.

Som jeg siger. (Til Mosaffer.) Du,

Hvi staaer du der? Hvad kan du gjøre bedre
End jage op et ædelt Vildt som dette?
Afsted og lyd mig!

Hassan.

Tillad — blot et Ord!

Suleika.

Hvad vil du? Mener du maaskee, at Achmet
Bedrager mig, og at det er forgjæves,
Jeg søger Troskab hvor der ingen er?

Hassan.

Jeg frygter det — og jeg har Grund dertil —

Suleika.

Tie stille, siger jeg. Hans Mund, Hans Øie
Bedrager ei; hans Smiil kan ikke skuffe.

Hassan.

Men, naar nu Achmet ei er Den, du mener —

Suleika.

Tie stille! Achmet kjender mig. Han veed,
Han gav mig Døden, hvis han var mig utro.

Hassan.

Men dette Huus, hvor han har ført dig ind —
Jeg tør ei længer skjule det —

Suleika.

Hold op!
Bagtal ham ikke! O, ifald du kjendte
Achmet som jeg! Selv ikke Leila blev
Af Medschnun elsket som af Achmet jeg!
Forladt mig har han ikke. Naar jeg venter

Blot fem Minutter til, saa er han her.
Men — jeg er utaalmodig — disse fem
Minutter er' en Evighed for mig.
Og derfor vil vi søge ham, vil haste,
Forinden han kan føres os af Syne,
Forinden han maaskee har glemt Suleika.
Men utro er han ikke — o, mit Hjerte!

(Gaaer hurtig, fulgt af Hassan og de Andre.)

Anden Act.

(Værelset hos Scheik Hassan.)

Første Scene.

Hassan kommer ind, efterfulgt af Mosaffer.

Hassan.
Hvorledes har Suleika det?

Mosaffer.
Lidt bedre.
Hun var af Graad og Mathed slumret ind.
Den Underretning, du har givet hende,
At Achmet ikke, men at du er Herre
I dette Huus, har, som det synes, opfyldt
Med Skamfuldhed og Harme hendes Tanker.

Hassan.
Ja, det faldt vanskeligt for mig, at bringe
Det lidenskabelige Sind til Ro,
Og hindre hendes Bortgang fra mit Huus.

Desværre taler Alting for, at Achmet
Er kun en Eventyrer, der har misbrugt
Den Kjærlighed, hun viste ham. Nu har han,
Gud veed, af hvilken Grund, vel været nødt til
At give Slip paa dette sjeldne Bytte.
Jeg priser Allah, at ved ham en Skjønhed
Som hun er bleven indført i mit Huus.

Mosaffer.

Hun nærmer sig.

Hassan.

Saa gaae.

(Mosaffer gaaer.)

Anden Scene.

Scheik Hassan. Suleika. Siden Mosaffer.

Hassan.

Velkommen hid,
Suleika! Skjønneste! Din Ankomst bringer
Et Foraar mig, bekrandset med Narcisser,
Med Roser, Anemoner og med Perler.

Suleika.

Ja, mine Taarer falde ned som Perler,
Men fra min Kind er Foraarsluften flygtet.

Hassan.

Fat dig, Suleika, og forglem din Sorg!
Jeg har et Forslag til dig — hør mig venligt!
Bliv for det Første her hos mig. Din Stilling
Skal være ganske som den bedst dig synes.

Du er din egen Herre, du kan gjøre
Og lade hvad du vil. Dit Liv skal smykkes
Og gjøres dig behageligt, saavidt
Jeg kun formaaer det. Hvis du saa med Tiden
Kan finde Hassan værdig til din Omhed,
Da vil han prise høit den Stund, der førte
Din Fod i dette Huus. — Suleika, tael!

Suleika.

Scheik Hassan! tør jeg skuffe dig, der nylig
Med en utrolig Høimod tog imod os?
Kom vi som Gjæster, ydmygt og beskedent?
Nei, som dit Huus var vort, og du vor Tjener,
Skjøndt Ingen af os vidste, at vi gjæsted'
Det Huus, hvis Gjæstfrihed er saa berømt.
Ak, kan et Mandeltræ, der staaer i Blomster,
Fra Jorden rykkes, uden at det visner?
Og kan Suleika rive sine Tanker,
Der sprang i Blomster ud ved Achmets Bryst,
Fra ham, foruden at hun selv maa døe?

Hassan.

Den Mand, der har forladt dig, er ei værdig
Til at begrædes af saa skjønne Oine.

Suleika.

Achmet forladt mig! Ja, ifald jeg kunde
Blot tænke denne Tanke! Tro mig, Hassan,
Han er betagen af en selsom, ond
Fortryllelse; han er forfulgt og misundt
Af en af Diverne, maaskee af Iblis,

Der lister sig i Menneskernes Hjerter
Og fylder dem med Sløvhed og med Glemsel.
Naar Achmet ikkun seer mig, er han helbredt.
Det veed jeg, veed jeg sikkert. Derfor vil jeg
Opsøge ham; jeg har en glad Forvisning,
Jeg finder ham, naar kun jeg søger rastløs.

Hassan.

Men hvem er Achmet? Kjøbmand i Balsora?
Her er han ikke kjendt af Nogen.

Suleika.

Ak,
Lad Achmet være hvem han vil! Han er
Den ypperste blandt alle Dødelige.
— Bliv ikke vred, jeg vil, jeg maa ham søge.

Hassan.

Du vil forlade mig igjen? Nei, bliv!
Du har alt vænt mit Öie til at frydes
Ved Synet af din blomstrende Gestalt;
Og Lyden af din Stemme, meer end Andres,
Er alt nødvendig for mig. Bliv!

Suleika.

Jeg kan ei.

Hassan
(Efter et Ophold).

Nu vel, saa drag da bort og opsøg ham,
Der, altfor lykkelig, din Hu behersker.
Jeg skal forsyne dig med Alt, der muligt
Kan være dig til Nytte paa din Vandring.

Suleika (glad).
Du vil? Ja, jeg var vis derpaa! — Og du
Vil være mig behjælpelig og give
Mig Midler til at kunne søge virksomt?

Hassan.
Det vil jeg. To af mine Folk, hvis Troskab
Og kloge Forhold du kan stole paa,
Skal følge med dig.

Suleika.
O, hav Tak! — Og hør,
Ifald du kan, saa skaf mig desforuden
To eller fire Qvinder, der kan ordne
Min Klædedragt og ellers staae mig bi.
Thi du maa vide, jeg — jeg er ... (bøier af) er vant til
At leve godt, beqvemt og uden Mangel;
Og fra min Barndom har en Mængde Qvinder
Mig hjulpet med min Pynt og klædt mig paa.

Hassan (smilende).
Nu, jeg skal sørge for dig smukt og godt.

Suleika.
Og skaffer Heste til os Alle? Ellers
Man har sin Plage med at komme frem.

Hassan.
Jeg har alt tænkt derpaa. — Naar vil du bort?

Suleika.
Nu strax.

Hassan.
Men det er seent mod Aften.

Suleika.

Ak,
Med hvert Minut, jeg tøver, føres Achmet
Bestandig længer fra mig.

Hassan.

Som du vil.
(Vinker. Mosaffer træder ind, erholder Ordrer, og gaaer igjen.)
Om faa Minutter, tænker jeg, er Alting
Istand til dig.

Suleika.

O, Tak! (Rækker ham Haanden.) Saa lev da vel!

Hassan.

Bliv her den korte Stund indtil han kommer
Og henter dig. Jeg veed forud, Suleika,
Naar du er fjern herfra, vil mine Tanker
I Karavaner drage til det Sted,
Hvor du har Ophold, og der er for mig
Hvad Kaba er for Moslemin, de fromme.
Men — naar til Bøn jeg løfter mine Hænder,
Da seer jeg, at dit Aasyn bort du vender.
Og naar jeg troer, at du mig mildt vil høre,
Du rækker til en Anden hen dit Øre.
Mens en barmhjertig Røst fra Kaba lyder,
Desværre du min Bøn og mig forskyder.

Suleika.

Du gjør mig Uret.

Hassan.

Gid du havde Ret!

I dette Punkt min Uret faldt mig let.
(Griber hendes Haand.)
Suleika! Klare Foraarsluft, der bragte
Af Feyums Roser Duften til min Bolig,
Der er kun Eet, din Sjæl vil eftertragte,
Eet Haab, hvori dit Hjerte slaaer fortrolig.
Men dette Haab — tilgiv — kan dog bedrage.
Søg da til Hassan, til din Ven, tilbage!

Suleika.

O, Hassan! her, hvor du i Fred har bygget,
I dette Huus, hvori din Mildhed raader;
Her, hvor din Aand hver ringe Plet har smykket,
Og hvor dit Smiil den Fattigste benaader —
Høimodige! her blev jeg meer end gjerne.
Men alle mine Tanker nu mig fjerne.

Thi, som en Bjergstrøm, naar en Skraaning bringer
Dens Løb til Punkter, den maa søge tvungen;
Og som en Piil, der, ført af Strengens Vinger,
Hen i en ukjendt Retning seer sig svungen,
Maa nu min Fod med Smertens Hast sig vende
Hen til et Punkt, jeg ikke selv kan kjende.

Hvis Achmet — o, forsmædelige Tanker! —
Er troløs, hvis jeg seer ham som Forræder,
Hvis da til den Tid dette Hjerte banker,
Og hvis jeg Oiestenen ud ei græder —

Ja, Hassan, hvis mig dræber ei min Klage,
Da vender jeg engang til dig tilbage.

(Gaaer, da Mosaffer viser sig i Baggrunden, ud med ham.)

Hassan (ene).

„Da vender jeg engang til dig tilbage."
— Det er mit Ønske, ja det er endnu
Mit hemmelige Ønske, — skjøndt jeg veed,
At hendes letbevægelige Sind
Vil træffes smerteligt og dybt, ifald hun
Engang erfarer, Achmet var en Troløs.
Men det er ikke Ret af mig; det røber
Et egenkjærligt Sindelag ... Men hun,
Hvor er hun smuk og fristende for Øiet!
Indtagende selv da, naar hun regjeres
Af Luner og af egenvillig Hu.
O, det er intet Under, man bedaares!

(Gaaer hen til Vinduet.)

Der er hun alt tilhest og rider bort.
Hvor let og dristig sidder hun, som om hun
Var født til at befale, til at herske.
Ja, det er Skjønheds Forret.

Men jeg burde ...

Ja, det var Uret — Hvis jeg ærlig ønsked'
At hjælpe hende til at gjensee Achmet,
Jeg kunde have gjort lidt Meer. (Kalder.) Mosaffer!

(Mosaffer træder ind.)

Siig mig, Mosaffer, kjendte du den Mand,

Hvis Aasyn var saa skummelt, og med hvem
Vor unge Gjæst tog bort idag?

Mosaffer.

Nei, Allah
Forbyde, at jeg skulde kjende ham!
Dog, veed jeg hvo han er og hvad han driver.
Han er en farlig Mand, er ofte straffet,
Men oftere ved Snuhed sluppet fri.

Hassan.

Hvad hedder han?

Mosaffer.

Schemseddin. Jeg var angst for,
At Noget skulde savnes, da han gik,
Og har seet efter. Men der mangler Intet.

Hassan.

Og Achmet selv du kjender ikke?

Mosaffer.

Nei.
Men naar han følger med Schemseddin, er han
Sandsynligviis af samme Slags som han.

Hassan.

Hm, det er ikke sagt. Hans Træk var' aabne,
Hans Aasyn og hans Væsen smukt og ædelt.
Langt meer sandsynligt er det, at Schemseddin,
Hvis han er en saa slet Patron, har misbrugt

Hans Troskyld og har lokket ham herfra.
Hør mig, Mosaffer, prøv om du kan komme
Paa Spor derefter. Veed du, hvor Schemseddin
Har vanligt Tilhold?

Mosaffer.

Han og nogle Fleer,
Der er som han, har Tilhold i et Værtshuus,
Der ligger nær herved paa Bagdads-Veien.

Hassan.

Saa tag derud og skaf dig Underretning.
Spar ingen Møie, heller ingen Udgift.
Suleika, hvad kan hun som Fruentimmer
Og med det heftige Gemyt faae ud?
Nei, lad kun os — hvo veed, maaskee det lykkes,
Og Achmet gjenforenes med Suleika.
Jeg føler allerede nu, mit Sind
Vil blive mere roligt, hvis det skeete.
Kom kun, Mosaffer, lad os handle hurtigt!
Man angrer aldrig, naar man hurtig følger
Indskydelser, hvis Udspring er det Gode.

(De gaae.)

Tredie Scene.

(Statholderen, Sidi Numans, Værelse.)

Sidi Numan kommer ind med en lystig Opiums-Ruus. **Massud** følger efter ham og er under hele denne Scene altid om ham, at han ikke skal støde sig paa Noget. Det er nu seent paa Aftenen. Massud bærer ved Indtrædelsen en tændt Lampe, som han sætter paa et Bord, og skyder saa dette hen i Nærheden af en foran til Siden placeret Løibænk. Paa Bordet et Skriin, en Koran og nogle andre Sager.

Sidi Numan.

Massud!

Massud.

Ja, Herre!

Sidi Numan.

Massud! Hvor er din Slyngel?

Massud.

Herre, jeg staaer lige for dig.

Sidi Numan.

Det er Løgn! Du kan ikke staae lige for Nogen, for du er skjæv i Ryggen. Ah — hahaha! det var godt sagt! — Massud, jeg kan godt lide dig. Jeg vil forære dig en ny Turban, det vil sige, et Par af mine gamle Buxer, som du kan faae en ny Turban af.

Massud.

Tak Herre, men stød dig ikke. (Affides) Ja, naar han har tygget Opium, saa gjør han store Løfter. Men de vare ikke længer end hans Ruus.

Sidi Numan.

Massud, tag mig den lille Æske med Pillerne — du veed nok...

Massud (afsides).

Ja, Opiums-Pillerne.

Sidi Numan.

Lad mig faae een til, kun een, men en stor. — Har du rapset af dem?

Massud.

Nei, Herre, det har du forbudt mig.

Sidi Numan.

Godt. Vent til imorgen, saa skal jeg tractere dig med et Par. Vi vil have en lystig Aften sammen. — Pas nu paa, nu virker Pillen strax. Fortæl saalænge en Historie, den om Kadiens Kone, som du fortæller hver Aften; den er jeg saa godt vant til.

Massud.

„Der levede engang i Ispahan —

Sidi Numan.

Rigtigt. Alle dine Historier foregaae i Ispahan.

Massud.

„— en gammel Kadi, der var gift med en Datter af Oldermanden for Slagterlauget —"

Sidi Numan

(exalteret og med stirrende Øine).

Massud, — oh! oh! — Veed du hvad jeg seer for mig? Scheik Hassan, den fordømte Scheik. Han er spendt ud paa et Brædt, hans Fodsaaler er' iveiret,

nu faaer han Bastonnade — o, hvor han skriger! Det var Ret! Slaae kun til, han har fortjent det, han har fornærmet Statholderen, en saa udmærket Mand som Sidi Numan. Han klæder Børn op, denne Hassan, sætter dem i Skole, kaster med sine Penge til de Fattige, Altsammen for at drille mig. Slaae til! Ah — hahaha! det var godt! — Stille, der kommer Khalifen ... han er tilhest. Kan du see ham, Massud?

Massud.

Ja, Herre, hans Vezir rider ved Siden af ham.

Sidi Numan.

Hans Vezir? Du har Ret. Det er Kars Ben Solyman, Veziren. Du har gode Øine, Massud. — Stille, Khalifen taler, hører du? — „Scheik Hassan er en Hund, siger han. Slaae kun til! Sidi Numan er min Ven, han skal selv beholde den Kaftan, jeg har sendt hertil.“ Oh, oh! Khalifen kommer hen til mig ... han tager mig i Haanden — jeg maa kaste mig ned og kysse Sømmen af hans Kjortel. (Han gjør dette ved Massud.) Khalifen løfter mig op — oh, hvor han er naadig! „Sidi Numan — hører du, Massud, hvad han siger? „Sidi Numan, du er en stor Mand og du er berømt for din Gavmildhed mod de Fattige. Du har mit Venskab. Du skal ride ud med mig, og ved min høire Side.“ — Massud, hjælp mig op paa Hesten. (Lader som om han stiger op paa en Hest.) Den vil ikke gaae, Massud. Skulde jeg give den af Sporerne? Det er saa farligt. Jeg vil før pidske den lidt... Godt, nu gaaer den.

(Efterligner en Hests Gang og en Rytters Sidden til Hest.) Massud, holder jeg Tømmerne rigtigt?

Massud.

Jo, Herre, bare lidt strammere.

Sidi Numan.

Sidder jeg godt tilhest?

Massud.

Ja, Herre, som Isfendiar.

Sidi Numan

(med en ynkelig Stemme).

Massud, jeg er ikke vant til at ride ... jeg er ganske ør i Hovedet — jeg falder bestemt af. Bæst af en Hest, vil du staae — oh, jeg falder!

(Synker om og falder strax i dyb Søvn.)

Massud.

Ja, det er hver Aften Enden paa den Herlighed. Han falder hen og sover som en Steen.

(Slæber ham hen til Leibænken, lægger ham derpaa og giver ham et Overtæppe.)

Nei, Sidi Numan, dine Piller maatte du gjerne beholde for dig selv. Men dit Pengeskriin vil jeg see lidt efter. Du har nok glemt at tage Nøglen af, og kan vel undvære et Par Dinarer.

(Tager Pengeskrinet frem og aabner det. Bedreddin, der i Slutningen af denne Scene et Par Gange er seet ved et Vindue, springer ind og nærmer sig ham.)

Fjerde Scene.

De Forrige. Bedreddin.

Bedreddin.

Fy, Massud!

Massud (vender sig forskrækket).

Bedreddin! Du her? Hvor tør du vove — strax afsted igjen!

Bedreddin.

Ho ho, saa sagte! Er jeg her, saa bliver jeg her.

Massud.

Men jeg har jo sagt dig, at jeg ikke kunde lukke dig ind iaften.

Bedreddin.

Men jeg behøvede dig ikke heller. Muren her paa Huset kan man klattre op ad, som paa en Stige.

Massud.

Men du maa bort igjen. Jeg kan og jeg vil ikke lade dig blive.

Bedreddin.

Jeg bryder mig ikke om hvad du kan, Massud; du skal. Og hør mig nu, men sæt allerførst det Skriin bort. Du maa ikke bestjæle din Herre.

Massud.

Jeg har ikke taget en Skilling deraf.

Bedreddin.

Nei, endnu ikke. Dernæst skal du nu strax gaae din Vei, lade mig alene hos Statholderen og —

Massud.

Men det gaaer jo ikke an; han slaaer mig ihjæl...

Bedreddin.

Vist ikke. Du siger, at du har rapset et Par Opiumspiller, at du faldt i Søvn og at saa jeg formodentlig har slæbt dig ud i Gangen. Der skal du blive liggende og lade som du snorker. Alt hvad du risquerer, er et Par Spark —

Massud.

Og hvad saa Mere? Vil saa du bestjæle ham?

Bedreddin.

Nei; der har du min Haand derpaa. Jeg trænger rigtignok til Penge, til mange Penge; men Sidi Numan skal give mig dem godvillig.

Massud.

Aa, hvor kan du troe —

Bedreddin.

Lad mig om det. Men nu gaaer du; jeg maa bruge min Tid. — Naa, skynd dig! ud med dig!

(Skyder ham ud.)

Og nu rask til Værket! (Træder hen til Løibænken.) Ja, han snorker, saa det er en Lyst. Med den Søvn har jeg Intet at vove. — Altsaa, min dyrebare Sidi Numan, du maa nu allerførst undskylde, at jeg binder dine Hænder, hver til sin Side af Løibænken. De har længe nok hængt løse og ladet meer end eet Hoved flyve af Skulderen. Det er paa Tide, at de komme under Control. Og din Hals — ja jeg kan ikke hjælpe dig

— den maa nu selv maaskee prøve, hvordan det smager, naar man snører den sammen med en tynd, stærk Snor. Det kan lære dig Barmhjertighed for Fremtiden. (Efterat have bundet Sidi Numans Hænder paa den beskrevne Maade, og om hans Hals lagt en Løkke, hvis ene Ende han beholder i Haanden.) See saa, naar du nu ikke er smidig og føier dig, saa behøver jeg blot at trække i denne Snor, din Hals snærpes sammen, og du har da god Leilighed til at gjøre Bekjendtskab med Paradisets Huris, dersom Nogen af dem skjøtter om at gjøre dit Bekjendtskab. Og tillad mig nu, at jeg vækker dig, hvis det ellers er muligt. (Anvender nogle Midler for at vække ham.) Jo, det lykkedes.

Sidi Numan (gaber).

Massud, fortæl mig din Historie.

Bedreddin.

Det er ikke Massud, Herre. Han fik Forfald. Han har forspiist sig paa en Ret stuvede Løg med Riis, og lod mig træde i sit Sted. Jeg er den nye Slave, der er kjøbt til dig imorges.

Sidi Numan.

Hvad er Klokken?

Bedreddin.

Det er nu en Stund efter Aftenbønnen, og du kan sove længe endnu. Hvis du ønsker det, kan ogsaa jeg fortælle dig en Historie.

Sidi Numan.

Fortæl.

Bedreddin.

Der levede engang i Byen Ispahan —

Sidi Numan.

Det er Massuds Historie. Jeg vil ikke vide Noget om Ispahan. Hit paa noget Andet.

Bedreddin (afsides).

Jeg kan jo ogsaa holde mig lige til Sandheden. (Høit) Der lever for nærværende Tid her i Balsora to Mænd, der have indgaaet et Væddemaal, at Den af dem, der udfører det dristigste og meest indbringende Bovestykke, skal blive gift med en smuk Enke her i Byen, som de holde meget af. Den Ene af dem — han hedder Bedreddin — begav sig midt om Natten til Over-Kadiens Huus. Han havde ingen Stige eller andre Hjælpemidler, men maatte med Livsfare klattre op ad Murens forraadnede Udbygninger. Der var et Par Skildvagter og en Patrouille ikke fem Skridt fra ham; et Feiltrin, en ubetydelig Larm kunde røbe ham. Da han kom ind i Kadiens Værelse, fandt han ham sovende, bandt hans Hænder, lagde en Snor om hans Hals, og vækkede ham.

Sidi Numan.

Og den Løgn skal jeg troe?

Bedreddin.

O, Herre! det staaer til dig, at troe paa min Historie eller lade være.

Sidi Numan.

Hvad gjorde den Anden?

Bedreddin.

Den Anden — han hedder... Nureddin — var

kommen i Kast med en ung Kjøbmand fra Bagdad, der i disse Dage har bortført en Prindsesse, en Datter af Fyrsten af Chorasan, og bragt hende hertil. For nu at bemægtige sig Kjøbmandens Penge og Kostbarheder, har Nureddin baaret sig saaledes ad. Først har han lokket ham i en Fælde og formodentlig nu givet ham hans Rest. Den stakkels Fyr var med Prindsessen taget ind til en fornem Mand her i Byen —

Sidi Numan.

Hvem er denne fornemme Mand?

Bedreddin.

Scheik Hassan.

Sidi Numan
(reiser sig overende).

Hvad? Hassan? Scheik Hassan? Hos ham er Prindsessen ført ind? Og hvad er der da blevet af hende efter Kjøbmandens Død?

Bedreddin.

Hun skal være smuk. Saavidt jeg veed, er hun nu optaget i Scheikens Harem.

Sidi Numan.

O, hellige Prophet! I hans Harem! En Prindsesse af Chorasan, et Fyrstendømme, der hører under Khalifatet! — Nu har jeg Scheiken — han er i min Magt! Jeg kan fordærve ham, tage hans Hoved hvad Øieblik jeg vil — ah — hahaha! — Men hvad er det?... hvad skal det betyde?... Massud eller hvad du hedder, kom hid! Der er Noget, der holder paa mine Hænder; hvad er det?

Bedreddin

(uden at nærme sig).

Dine Hænder ere bundne til Løibænken, høie Statholder!

Sidi Numan.

Ere bundne? Hvad vil det sige, bundne? Hvem har bundet dem?

Bedreddin.

Jeg synes, jeg har allerede fortalt dig det. Det har Bedreddin gjort.

Sidi Numan.

Bedreddin? Hvem er Bedreddin?

Bedreddin.

Du husker jo, han, der gjerne vilde giftes med den smukke Enke —

Sidi Numan.

Aa, hvad rager det mig! — Hvem er Bedreddin?

Bedreddin.

O, høie Statholder, det er mig, du seer for dig her.

Sidi Numan.

Slubbert, du har vovet? Paa Øieblikket, løs mine Hænder.

Bedreddin.

Det skal ikke manquere. Men du maa først høre mig.

Sidi Numan.

Jeg vil ikke høre et Ord. Løs mig, eller jeg kalder paa mine Folk og lader dem slaae Hovedet af dig.

Bedreddin.

Høie Statholder, Asiens Lys! det gjør du ikke. Eller har du glemt, at der ligger en Snor om din Hals, som jeg bare behøver at trække i, saa taber du strax Lysten til at kalde.

Sidi Numan.

En Snor om min Hals? Men er du desperat — staae stille, træk ikke i Snoren — o, din topmaalte Slyngel, siig da, hvad det er du vil mig.

Bedreddin.

Jeg trænger til 400 Dinarer; dem skal du give mig.

Sidi Numan.

Er du gal?

Bedreddin.

Sidi Numan, her staaer et Pengeskriin med meer end fem Gange saa meget i. Jeg kunde have taget det, og gaaet ubemærket som jeg kom. Men jeg vilde deels vise Enken Fatme hvad jeg kunde udrette, deels er jeg i Grunden et honnet Stykke Karl.

Sidi Numan.

Jeg lover dig ikke en Skilling, før du har taget Snoren fra min Hals —

Bedreddin.

Og jeg rører mig ikke af Stedet, før du har opfyldt min Begjæring. Her ligger en Koran. Ved den skal du tilsværge mig uhindret Bortgang, og tillade, at jeg tager Pengene fra Skrinet. Jeg veed, at du holder din Eed.

Sidi Numan.

O, hvad har du ikke fortjent! Hvor du skulde prygles, bastonneres, hænges op ved Fødderne i en Galge, puttes i en Sæk og kastes ud i Euphrat. Men det er det Samme; i dette Øieblik kan jeg bruge dig, og jeg lover dig her ved Koranen Tilgivelse.

Bedreddin.

Og 400 Dinarer.

Sidi Numan.

Hvad, din Slubbert, er du ikke glad ved, at du slipper heelskindet af mit Huus? at du har min Tilgivelse?

Bedreddin.

O, Statholder, du er den indsigtsfuldeste Mand i Balsora. Du veed, at jeg ikke kan leve af din Tilgivelse.

Sidi Numan.

Ja, du har ogsaa fortjent at leve, du ... du — Men godt, tag 200 Dinarer af Skrinet. Naar du har udført hvad jeg vil paalægge dig, faaer du Resten.

Bedreddin.

Lad gaae!

Sidi Numan.

Og nu væk med Snoren fra min Hals, bind min Haand løs, bare den ene; den anden kan jeg løse selv. (Da Bedreddin har borttaget Snoren og løst hans ene Haand, giver han ham et Drefigen.)

Bedreddin (springer tilbage).

Sidi Numan, du forraader mig!

Sidi Numan
(der har forladt Løibænken).

Du havde ærlig fortjent det. Men dennegang skal du slippe. — Svar mig nu paa hvad jeg spørger. Den Historie, du fortalte om Prindsessen og Kjøbmanden, er den sand? Opholder hun sig hos Scheik Hassan?

Bedreddin.

Jeg har selv seet hende gaae derind idag. En halv Time efter kom Kjøbmanden ud og forlod i største Hast Byen. Hun blev tilbage.

Sidi Numan.

Og hun er nu i Scheikens Harem?

Bedreddin.

Det antager jeg.

Sidi Numan.

Det antager jeg med -- ja det er ganske vist. Hvor skulde hun ellers være? Kjøbmanden har stjaalet hende og for svære Penge solgt hende til Hassan. Det er jo ligefrem. — Altsaa hun er i hans Harem! en Prindsesse af Chorasan! O, hvor Khalifen vil blive rasende! Jeg kan med største Sikkerhed endnu inat lade Hassan sætte fast og strangulere. Khalifen vil billige Alt hvad jeg har gjort. — Jeg stoler altsaa paa, at du er mit Vidne?

Bedreddin.

Alt hvad jeg veed skal jeg bevidne.

Sidi Numan.

Godt, saa har jeg Scheiken — hans Time er

slaaet. Jeg vil nu strax give mine Ordrer — (kalder og render til forskiellige Sider). Massud! — Hans Huus skal omringes og besættes af Vagt — Massud! Vi træffe Prindsessen, maaskee i hans Harem! O, hvor Scheiken, der altid sætter Næsen saa høit, hvor han vil hænge med Næbbet — ah hahaha! — Massud! Massud!

(Gaaer med Bedreddin.)

Tredie Act.

Første Scene.

(Pladsen udenfor Scheik Hassans Huus.)

Emir Abu Muhammed og Ali Bachtjar
træde ind i Samtale, den Første med Følge. Siden Prinds Achmet.

Emiren.

Min Ven, jeg er dig høilig forbundet for det Brev, du har bragt mig. Den Mand, der sender dig, er mig kjær og dyrebar, og hans Skjebne ligger mig meget paa Hjerte. Som jeg af Brevet seer, har du været et Redskab til at frelse ham. Hvorledes gik det til?

Ali.

Jeg tiltraadte igaar Formiddag en Reise herfra til Bagdad, og var netop ankommen til et Værtshuus noget udenfor Byen, da en Fremmed — som jeg nu hører, hed han Schemseddin — traadte hen til mig, og spurgte, om jeg vilde kjøbe en Slave, han viste mig. Jeg trængte ikke til at gjøre dette Indkjøb, men den unge Slave —

det var just Achmet, din Ven — behagede mig, og jeg troer, at en hemmelig Stemme tilskyndede mig. Jeg kjøbte ham for en ringe Sum; den Fremmede vilde øiensynlig afhænde ham for enhver Priis.

Emiren.

Og den unge Mand, du kjøbte, underrettede dig saa om, hvo han var?

Ali.

Han fortalte mig, at han var Kjøbmand, og meddeelte mig den selsomme Historie, jeg allerede har talt til dig om, hvorledes han og et ungt Fruentimmer igaar havde begivet sig ind i et dem ubekjendt Huus her i Byen, og hvor ædelmodigt de bleve behandlede af Husets Herre. Af Achmets Beskrivelse gjenkjendte jeg snart Scheik Hassan og hans Huus; kun ham lignede en saa smuk Handling. Denne Mand er min Ven og Velgjører; jeg fandt mig opfordret til at fuldende hans Værk. Jeg gav den unge Mand fri, og er selv fulgt tilbage med ham, for at han kunde undgaae mulige Farer paa Veien og gjenforenes med Den, han elsker.

Emiren.

Det er smukt og bravt handlet af dig, Ali, og du har heller ikke forpligtet dig en Utaknemmelig. Men nu bør vi jo snarest muligt gjøre Melding om denne Sag til Byens Kadi. I Brevet stod, at Schemseddin, der solgte min Ven til dig, har sat sig i Besiddelse af en Mængde Penge og Kostbarheder.... nu, det vil vel

lykkes at paagribe ham. Men, skulde vi ikke træffe vor unge Ven her, i Nærheden af Scheik Hassans Huus?

Ali.

Det var Aftalen. Han var for utaalmodig til at vente. Han vilde strax, vi kom hertil, begive sig til Scheikens Huus, for at gjensee sin Elskede; imidlertid skulde jeg opsøge dig.

Emiren.

Der kommer han — ja, i Sandhed, det er ham!

(Achmet træder hurtig ind.)

Prindsen

(til Emiren, der er gaaet ham imøde.)

Min Ven Muhammed! Træffes vi omsider!

Emiren.

Propheten være lovet! Dette Møde,
Som jeg har ventet paa med Uro, tager
En Byrde fra min Sjæl. Med Skræk jeg hører,
At du har nylig været stedt i Fare.

Prindsen.

Vel var jeg stedt i Fare. Hiin Schemseddin,
Det Affkum, som jeg skjænkede min Tillid,
Han og hans Hjælpere de rev mig bagfra
Til Jorden fra Kamelen, bandt mig haardt,
Og Dolken alt var hævet. Men, da bad jeg
Til Allah og Propheten høit den Bøn,
Som Ingen bad forgjæves, og de slap mig.

Emiren.

Nu, jeg tør spaae dig, al din Nød er endt.

Jeg har et Ærinde til dig, som man
Har paalagt mig at røgte strax, jeg saae dig;
Og hemmeligt det heller ei kan holdes.
Tillad mig da —

Prindsen.

Et Ærinde? Til mig?

Emiren

(idet han i knælende Stilling overleverer ham en forseglet Skrivelse).

Prinds Achmet Mirza! I Khalifens Navn
Jeg overgiver dig et Brev, hvori
Du vælges til Provindsens Vicekonge.

Prindsen.

Til Vicekonge?

Ali (afsides).

Achmet Mirza? Prinds?

Prindsen.

Det har jeg ikke ventet.

Emiren.

Tag imod
En Vens Lykønskning —

Prindsen.

Som jeg veed at skatte.

(Idet han gjennemløber Skrivelsen.)

Jeg seer, min nye Post skal strax tiltrædes;
Saa maa jo nu Suleika vide Alt,
Og hende — Ali Bachtjar! raad mig, Kjære!
Scheik Hassans Huus er, som det synes, lukket.
Jeg var ved denne Dør (peger paa Indgangen til Hassans Huus) og siden gik jeg

Til Husets Hoved-Indgang — Alt var spærret,
Og intet Menneske at see. Jeg kaldte,
Men Ingen kom.

Ali.

Tillad, min Prinds, at jeg ...
(Gaaer hen til Indgangen, banker og kalder.)
Mustapha! hør mig — det er Ali — skynd dig!
Luk op, Mustapha! (Urolig.) Nei, der kommer Ingen!
Det er besynderligt. Scheik Hassans Huus
Er ellers aabent for Enhver. Men lad os
Forsøge, om ei han og Husets Folk
Er nu paa Pladsen, nær ved Stutteriet.

Prindsen.

Ja, lad os gaae.

Emiren
(standsende ham).

Min Prinds! jeg har bragt med
De Prydelser, din nye Værdighed —

Prindsen.

Ja, strax, Muhammed! Nu maa du gaae med.
Hvor kan jeg være rolig, før jeg kjender
Suleikas Skjebne, siden jeg drog bort.
(De gaae.)

Anden Scene.

Sidi Numan, Massud og nogle **Slaver** komme ud fra Scheik Hassans Huus.

Sidi Numan.

Det er en stor Fornøielse, at man saaledes kan gaae ud og ind og skalte og valte i en Mands Huus,

man længe har havt et godt Øie til. Kun Skade, at jeg, uagtet al Eftersøgen, ikke har kunnet opdage et Spor af Prindsessen. Om nu Scheikens Forklaring, at hun var ham fremmed og er dragen bort igjen, var rigtig? Den er ikke rigtig, den skal ikke være rigtig! — Massud! Var du tilstede, da Kadien lod den Gavtyv, der var rendt bort med Kjøbmanden, klynge op i Galgen?

Massud.

Jo, Herre!

Sidi Numan.

Det var en Lykke, vi fik ham afveien. Han vaasede ogsaa Noget for mig om Prindsessen og Kjøbmanden. Han maatte afveien.

Massud.

Ja, Schemseddin har mange Gange fortjent Døden.

Sidi Numan.

Saa meget desto bedre. Nu er der kun Kjøbmanden tilbage. Men han, hvis han ellers lever, som jeg ikke troer, han hytter sig nok for at indfinde sig; saa hans Vidnesbyrd skal heller ikke blive mig farligt. — Hør nu, Massud! du gaaer nu strax hen til Kadi, og siger ham, at jeg vil forhøre Scheiken i Eenrum, og see til at bringe ham til Bekjendelse. Han skal føres hen til mig. (Massud gaaer.) Nu har Scheiken det saa godt. Hvorfor vilde han ogsaa staae mig iveien! Det er en gammel Erfaring: man skal aldrig staae sin Overmand iveien, og aldrig udmærke sig mere end han.

(Gaaer tilligemed Slaverne.)

Tredie Scene.

Bedreddin og Fatme, der under den sidste Replik have viist sig i Baggrunden, træde nu frem.

Bedreddin.

Det var Sidi Numan, min store Velgjører, men som jeg allerhelst gaaer tilside for.

Fatme.

Du vil tage fra Byen?

Bedreddin.

Ja, ellers kunde min Velgjører let betænke sig, og sætte mig ved Vingebenet. — Men siig mig nu, Fatme, er du nu fornøiet med mig? Har jeg ikke gjort mine Sager godt? 400 Dinarer paa eet Brædt, er det ikke en god Fortjeneste?

Fatme.

Jo, du er en rask Dreng.

Bedreddin.

Altsaa nu er der Ingenting iveien, Fatme.

Fatme.

Hvad mener du?

Bedreddin.

Hvad jeg mener? At jeg nu kan gifte mig med dig.

Fatme.

Stop! Ikke saa hastig! Vi maae først tale med Schemseddin. Maaskee Det, han har udrettet, er endnu bedre.

Bedreddin.

Schemseddin? Han er allerede imorges gaaet al Kjødets Vei.

Fatme.

Hvad fortæller du!

Bedreddin.

Ja, sandt er det. Statholderen og Kadi sendte inat Folk ud i alle Retninger. De traf Schemseddin i det gamle Værtshuus midt imellem en Hoben plyndrede Kostbarheder, og saa blev han ført hertil.

Fatme.

Og hængt?

Bedreddin.

Ja. Sidi Numan har havt en forbandet Hast.

Fatme.

Stakkels Fyr! Det gjør mig ondt for ham.

Bedreddin.

Naa, Fatme, du seer da, at du nu er fri for al Tvivlraadighed. Du behøver ikke at vælge. Du kan strax ta'e mig.

Fatme.

Lad mig see rigtig paa dig.

Bedreddin.

Værsgod.

Fatme.

Du er en ganske kjøn Karl, just ikke af de smukkeste, men du behager mig. Hvordan vil du nu tee dig som Ægtemand?

Bedreddin.

Accurat lige saa klogt og lige saa eenfoldigt som alle Ægtemænd i Balsora.

Fatme.

Vil du ingen Dumheder gjøre?

Bedreddin.

Jo.

Fatme.

Det kan jeg begribe. Men vil du ellers lade mig raade?

Bedreddin.

Hvori?

Fatme.

I Alting.

Bedreddin.

Det var svært. Det maa dog i det mindste staae mig frit for, at gjøre mine Bemærkninger.

Fatme.

Det skal være dig tilladt.

Bedreddin.

Og du vil rette dig derefter?

Fatme.

Nei.

Bedreddin.

Naa, det kommer vi nok ud af. — Videre!

Fatme.

Vil du være mig tro?

Bedreddin.

Tro? (Trækkende derpaa.) Ja — aaja — jo saamænd.

Fatme.

Svar mig bestemt. I dette Punkt taaler jeg ikke Spøg.

Bedreddin.

Slaa dig tiltaals. Du er den flinkeste Kjælling i hele Balsora. Jeg vil være dig tro. Men gjør nu ingen Brøvl mere. Slaae til! (Rækker hende Haanden.)

Fatme.

Jeg slaaer til.

Bedreddin.

Triumph! det kan jeg lide. Og nu hen at bestille en Ægteskabs-Contract. Heisa! Fatme bliver min Kone! Afveien, Folk! (Tager hende om Livet og render ud med hende.)

Fjerde Scene.

(En stor Sal hos Sidi Numan.)

Sidi Numan kommer ind, fulgt af **Massud.**

Sidi Numan.

Massud!

Massud.

Ja, Herre!

Sidi Numan.

Er Scheiken derude?

Massud.

Han kom lige nu.

Sidi Numan.

Veed du, Massud, hvad jeg er allermeest fornøiet over? At jeg slipper fri for at iføre ham den Æres-Kaftan, Khalifen har sendt ham. Og pas paa, det bliver mig selv, der faaer den. Med Mindre kan man slet ikke belønne min Iver i denne Sag. — Naa, lad ham komme ind. (Massud gaaer.) Jeg vil forhøre ham under fire Øine. Han skal tilstaae, hvor han har skjult Prindsessen. Gjør han det ikke, saa er han forloren; og gjør han det, saa er han ogsaa forloren.

Femte Scene.

Sidi Numan. Scheik Hassan, ledsaget af **Vagt,** træder ind. Han er iført en ussel Fangeklædning, barbenet og med bar Hals og Bryst, men uden at han i Holdning giver Noget hen af sin Værdighed. — Siden **Massud** og en Hob **Slaver.**

Sidi Numan.

Scheik Hassan — træd kun nærmere — jeg vil
Endnu engang i Naade tale med dig.
Hvis du vil vente dig formildet Straf,
Saa skal du aabent tilstaae nu, hvor du
Har skjult Prindsessen, Chorasans Fyrstinde.

Hassan.

Jeg har forklaret Kadi Alt hvad jeg
Om denne gaadefulde Sag kan vide.

Sidi Numan (afsides).
Ja, og det stemmer med Schemseddins Udsagn.
(Høit.)
Jeg siger dig, Scheik Hassan, at dit Liv,
Ifald du nægter, hænger i en Traad.

Hassan.
Der er kun een Gud, Ingen uden Allah!
Af ham er Liv og Død forudbestemt,
Og alle Creaturer skal til ham
Som til det fælleds Udspring vende hjem.
Mit hele Liv igjennem har jeg stræbt
At gjøre værdig mig til Døden. Derfor
Skal mine Gjerninger engang mig følge,
Og Gravens tvende Engle kræve strengt
Et Regnskab af mig, inden Sjælen flygter.
Var Det, jeg her har virket, godt og ret,
Da times Naade mig paa Dommens Dag.
Men foer jeg vild, da er det bedre for mig,
At tages hurtig fra en Jord, der gjør mig
Vildfarende.

Sidi Numan.
Saa du vil Intet tilstaae?

Hassan.
Du har jo hørt —

Sidi Numan (afsides.)
Ja, saa er han forloren.
(Høit.)
Nu, du maa vide hvad der er dit Tarv.

Men der er een Ting til du skal besvare.
Du er jo Scheik, du er bekjendt som Skriftlærd —

Hassan.

Ak, Scheik! Det var i yngre Aar! Nu er
Min Retning verdslig, og jeg har kun Navnet.

Sidi Numan.

Nu ligemeget! Men besvar mig dette:
Ifald din Overherre *selv* vil dyrke
Et Stykke Jord, der hører Byen til,
Skal ikke *du* saa lade Jorden urørt?

Hassan.

Det skal jeg.

Sidi Numan.

Og naar *han* vil saae og plante,
Og vil fornøie sig med Det, han virker,
Skal *du* saa overalt staae ham iveien?

Hassan.

Det skal jeg ikke; det var Uret.

Sidi Numan.

Ikke?
Det skal du ikke, Scheik? Og desuagtet
Tør du staae mig i Veien, tør forringe,
Ja tør tilintetgjøre hvad jeg virker.

Hassan.

Jeg, Sidi Numan?

Sidi Numan.

Ja — ja ja, dit Hund!
Jeg veed, at man skal gjøre Godt, jeg kjender

De Steder i Koranen, der befale,
At hjælpe paa den Trængende. Jeg mærker,
Man selv har Godt deraf. Man sover bedre,
Man føler sig ... ja, næsten meer tilfreds;
Og jeg har Raad dertil, det veed jeg godt;
Og derfor gjør jeg det, har gjort det længe.
Men du — du har fordærvet mig mit Marked,
Har taget mine Fattige, forvænt dem —
For din Skyld glemme de hvad jeg har gjort,
For din Skyld sættes jeg i Skygge, Hassan!
Det skal du ikke, nei, det skal du ikke!

Hassan.

Jeg hører dig forundret. Du har anført
Koranens Bud. Men sender da Koranen
Sit Bud til Hiin og Denne, eller udgaaer
Hiint skjønne Bud, at gjøre Vel, til Alle?
Til alle Moslemin, os Alle har
Propheten paalagt at staae Armod bi.
Og nu forlanger du, at jeg skal vente
Til du har givet. Kan den Fattige vente?

Sidi Numan.

Nei, du er indbildsk, Hassan, troer, at Ingen
Forstaaer den Kunst at gjøre Vel som du.
Men jeg har selv beluret dig. Du giver,
Og overveier ikke, hvem du giver.
Og derfor narrer dig den simple Mand.
Jeg saae en fattig Kone, der kom til dig

Tre Gange, og fik Penge af dig hver Gang.
Du mærkede det ikke, du blev narret.

Hassan.

Jeg mærked' det.

Sidi Numan.

Du mærked det? Og dog —?

Hassan.

Ak, lad os ikke gaae saa strengt irette
Med Armods Trang. Den er et Sværd, der tvinger.
Den bittre Nød maa sætte Blu tilside.

Sidi Numan.

Aa, det er Hvisvas! Man skal prøve Trangen.
Den fattige Mand skal foreholdes skarpt,
At man vil ikke understøtte Ladhed.
Thi han skal ikke dovne, i den Mening,
At der er En, der punger ud hver Onsdag.

Hassan.

Sandtnok. Men glem dog ei Koranens Bud.
„I Troende! — det er dens Ord til os —
„Formindsker ikke Gavernes Værdie
„Ved Haardhed og Bebreidelser. I ligne
„En Flintesteen, som Regnen falder paa,
„Men ikke kan i Frugtbarhed velsigne.“

Sidi Numan.

Ja, Haardhed og Bebreidelser! Nu skal man
Nok kaste med sin Overflod som du.
Du giver ikke blot til Hvem der kommer;

Som en Forrykt du giver Splinternyt,
Ting, som jeg selv forlanger ikke bedre.

Hassan.

Jeg følger atter kun Prophetens Bud,
Hans milde Bøn til os. Saaledes staaer der:
„O, giver ikke til den fattige Mand
„Det Slettestе, I har, og som I selv
„Har ingen Brug for. Allah, skal I mindes,
„Er rig og god. Ved Godhed kun han vindes.“

Sidi Numan.

Nu er det nok! Jeg spilder kun min Tid.
Du selv har andre Ting at tænke paa.
Din Dom skal fældes snart — den bliver streng.
Gaae nu din Vei. (Til Vagten.) I, fører ham kun bort!

Hassan.

Jeg staaer i Allahs Haand. Mit Sind er roligt.
Men inden jeg gaaer fra dig, Sidi Numan,
Jeg lægger dig et venligt Ord paa Hjertet.
Du veed, at jeg har virket som jeg kunde
For dem, der trængte til min Hjælp. Men nu,
Da mine Dage uden Tvivl er' tallte,
Nu glæder jeg mig til, at du og Andre
Kan blive ved at række hjælpsom Haand.
Men hør min Bøn, og tag det ei saa nøie
Med Fattigfolk, vær mindre streng imod dem.
Rigdom og Fattigdom staae mod hinanden,
Hiin i Besiddelsen af Alt, af Magt
Og af et blødt og overdaadigt Liv;

Men denne fødet op af Savn og Mangel,
Og bundet til Nødtørftighed. Den Rige
Seer Alting føie sig for ham. Man troer,
Han er et Væsen af en høiere Art.
Man kommer ham imøde, staaer ham bi,
Ja, man beriger ham, der alt er rig.
Hans Døttre giftes, Sønnerne befordres,
Og er han syg, saa veed Enhver et Raad.
Men Fattigdom er som et Cains-Mærke.
Man skyer den Fattige som pestbefængt,
Som var han mærket af særdeles Ugunst;
Og Bitterhed og Harme fødes hastig
Hos Den, der synes sig forskudt af Verden,
Og nu tilsidst forlades af sig selv.
Thi Modet røves ham, han mangler Kraft til
At stræbe selv, han synker ned i Ladhed.
— Hiin Ulighed i Menneskernes Kaar,
Det er en Sag, der ei kan ændres. Allah,
Der sender Solens Straaler, Maanens Lys
Og frugtbar Regn til Rig og Fattig eens,
Har villet, at vi selv skal bringe Lighed
I Det, der maa erhverves og kan mistes.
Derfor har nu Prophetens Bud os paalagt
At vise Gavmildhed, at give fromt
En tiende Deel af Vort til dem, der trænge,
Og da paa den Viis jævne Lykkens Luner.

Sidi Numan.

En tiende Deel?

Hassan.

Det er Koranens Ord.
Dog spørges her vel ikke om hvor Meget.
Giv Meget eller Lidt, naar kun du giver
Med kjærligt Sindelag, med Ordets Blidhed,
Ja, høfligt, om du vil —

Sidi Numan.

Aa, hvorfor ikke!
Du vil nok, jeg skal gjøre Complimenter;
Du vil, at jeg skal sende mine Gaver
I Huset til dem —

Hassan.

Sidi Numan, ja!
Send dine Gaver i den Fattiges Huus,
Naar han er kummerfuld, naar han er syg,
Naar han er bøiet af et frygtsomt Hjerte,
Og naar han blues ved at banke paa
Og stille aabenbar sin Trang tilskue.
Vær selv undseelig, mens du giver. Giv
Som om du modtog, ydmyg og med Sagtmod.
Ak, du kan troe mig: Den, som *giver*, han,
Han tager meest imod; thi han erhverver
En glad Bevidsthed og et muntert Hjerte,
Og Sjælens Fred og Haab om Paradiset.
Det er den Løn, Propheten dig forjætter,
Guds Løn, der gives i dit eget Indre,
Den Løn, der styrker mig, mens nu vi skilles,
Og jeg maa gaae, at stedes for min Dommer.

(Gaaer mod Udgangen, omringet af Vagten.)

Sidi Numan.

Hm! har han Ret? Mon han har Ret?

(Idet Hassan og Vagten vil gaae gjennem Udgangen, hindres det ved Massud, der styrter ind, fulgt af en Hob Slaver.)

Massud.

O, Herre!

Der venter dig et stort Besøg: Emiren,
Der fører Vicekongen ind i Staden.

Sidi Numan (forskrækket).

Emiren? Vicekongen? Hvem er valgt?

Massud.

Det veed jeg ikke, men han kommer nu.

Sidi Numan.

Han kommer — og til mig! (Til Hoben) Væk med Jer Alle!

(Til Hassan, der vil gaae med Vagten.)

Nei, du, bliv her, og skjul dig blandt de Andre.

(Afsides.)

Nu maa der Ingen see ham... (Høit.) Ja, der er han!

(Gaaer de Indtrædende imøde, mens Hassan skjules bag Vagten og Slaverne i Baggrunden af Salen.)

Sjette Scene.

De Forrige. Emir **Abu Muhammed**, der først træder ind, med **Følge.** Derefter Prinds **Achmet** (i rig Kaftan og Turban efter sin nye Værdighed) og **Følge.** — Siden **Mosaffer.**

Emiren

(Til Sidi Numan).

Dig gjæster her Prinds Achmet Mirza, valgt til
Provindsens Vicekonge.

Sidi Numan.

Achmet Mirza!
O, hvilken Ære! Hvilken uhørt Ære!

Prindsen.

Statholder Sidi Numan! Jeg har været
Hos Byens Over-Kadi. Han har meldt mig,
At du har undersøgt Scheik Hassans Huus
Og fængslet ham.

Sidi Numan.

Jeg har kun gjort min Pligt.
En høi Prindsesse, født i Chorasan,
Har Scheiken havt den Dristighed at tage
Op i sit Harem.

Prindsen (heftig).

I sit Harem? Nei!
Det har han aldrig vovet — det er usandt!
Det er umuligt!

Sidi Numan.

Men det er beviist.
Han nægter ikke heller, at Prindsessen
Har havt sit Ophold hos ham, men han paastaaer,
At hun af egen Drift er gaaet som kommet.

Prindsen.

Hvor er hun da? Hvorfor er hun usynlig?
Jeg kan forlange, hun skal være der,
Hvor jeg tog ind — (rettende sig) hvor hun tog ind som Gjæst.
Men nu, jeg kommer, nu er hun forsvundet.

Det er din Pligt som Øvrighed at skaffe
Mig nøie Underretning —

Sidi Numan.

Jeg? Hvor kan jeg?

Prindsen.

Det er din Pligt, og med dit Liv du skal
Staae inde for ...

Emiren
(affsides til Prindsen).

Min ædle Ven! betving dig,
Og styr din Lidenskab!

Prindsen
(ligeledes affsides).

Ak, du har Ret!
Men tænk dig: at Suleika er forsvundet,
At En, jeg veed ei hvem, maaskee har misbrugt
Sin Magt — hvor holder jeg den Tanke ud!

Emiren.

Tillad da mig ... (Høit til Sidi Numan) Vel er det høist
sandsynligt,
At du, som har personlig ledet Sagen
Og gjennemsøgt inat Scheik Hassans Huus,
At du har truffet paa et Spor —

Sidi Numan.

Paa intet!
— Min høie Prinds —

Emiren.

At du maaskee af Ombu

For Chorasans Fyrstinde har holdt for,
Hun burde gjemmes i dit eget Harem.

Sidi Numan (forskrækket).

Ved Allah, nei! Det har jeg ei holdt for!
Jeg skulde driste mig —

Emiren.

Men du maa tilstaae,
At vi med samme Grund kan troe Scheik Hassan.
Han siger, hun er dragen bort fra ham
Ad Bagdads-Veien; og inat har du
Sendt dine Folk den samme Vei.

Sidi Numan (til Achmet).

Min Prinds!
Jeg er uskyldig, det er klart som Dagen.
Jeg veed kun, at en Kjøbmand, der har stjaalet
Prindsessen bort fra Chorasan, er kommen
Til Scheiken; at han solgte hende til ham,
Man siger, for to tusinde Dinarer.

Prindsen.

Men det er usandt — hun blev ikke solgt.

Sidi Numan.

Hvorledes —

Emiren.

Nei, du veed hvad Scheiken paastaaer,
Hiin Kjøbmand havde Kjærlighed til hende,
Og den blev gjengjældt —

Sidi Numan.

Det er lutter Opspind!
Hiin Kjøbmand var en lumpen Karl —

Emiren.

Ja saa!

Sidi Numan.

Og egentlig var han Kameel-Udleier,
Et Menneske, der for et Middags-Maaltid
Kan slaae sin egen Fa'er ihjæl.

Prindsen (afsides).

Den Kjæltring!

Sidi Numan.

Og han saae ud! Jeg har Signalementet:
Suurøiet, halt og puklet som Kamelen.
En saadan Mand var Intet for Prindsessen.

Prindsen
(Afsides til Emiren).

Det gaaer for vidt!

Emiren
(ligeledes afsides).

Giv Tid! (Høit, til Sidi Numan) Men denne Kjøbmand
Har havt en Kammerat, som du har grebet —

Sidi Numan.

Schemseddin?

Emiren.

Rigtigt. Hvad har han forklaret?
Hans Vidnesbyrd vil vi paa Stedet høre.
Hvor er han?

Sidi Numan
(tørrer Sveden af Panden).
Han — ja han er hængt.

Emiren.

Er hængt?
Hvorfor saa hastigt?

Sidi Numan.

Ak, det var en Gavtyv,
Hvis Død var en Velsignelse for Byen.

Emiren.

Men her, i denne Sag, der er saa dunkel,
Der var hans Vidnesbyrd jo høist fornødent.
Jeg frygter, Sidi Numan, du har draget
Et Ansvar paa dig —

Sidi Numan.

Hør mig, høie Prinds —

Prindsen.

Tie stille! Vær forvisset, jeg vil fare
Med Strenghed frem i denne Sag.

Sidi Numan (ydmyg).

Min Prinds!

(Massud kommer ind.)

Massud (til Sidi Numan).

Der er en Mand derude, der forlanger
At tale med dig.

Sidi Numan.

Hvem er det?

Massud.

Mosaffer,

Scheik Hassans Huushovmester. Han vil vidne
Til Bedste for sin Herre.

Prindsen.

Lad ham komme.

Sidi Numan.

Lad ham paa Stedet komme! (Affides) O, den Massud,
Der skaffer Vidner mig paa Halsen — hu!

(Mosaffer træder ind.)

Sidi Numan
(haardt til Mosaffer).

Hvad vil du mig?

Mosaffer
(staaer saaledes, at han ikke seer Prindsen).

Det er med faa Ord sagt.
Jeg ankom nylig i min Herres Ærind,
Men saae med Sorg hans Huus besat med Vagt;
Han selv var kastet jammerlig i Fængsel —

Sidi Numan.

Godt, godt! Hvad Mere?

Mosaffer.

Nu har Kadi sagt mig
Hiint unge Fruentimmer, der igaar
Var hos os, og hvis Byrd skal være høi,
Er Aarsag i hans Fængsling. Var hun her,
Da var han hurtig hjulpen.

Sidi Numan.

Ja, hvad saa?

Mosaffer.

Det unge Fruentimmer agter selv

At vidne for min Herre. Derfor har
Bragt hende med —

Prindsen.

Suleika?

Emiren (til Mosaffer).

Er hun her?

Mosaffer.

Hun med sit Følge venter udenfor.

Prindsen.

O, hvilken Lykke!

(Iler ud.)

Sidi Numan (affides).

Hun er her!

Emiren (til Mosaffer).

Forklar dig
Om dette Møde.

Mosaffer.

Jeg har truffet hende
En halv Miils Vei fra Byen i et Værtshuus.
Hun reiste, for at søge op hiin Kjøbmand,
Hun var fulgt med, og der med Eet forsvandt.
Men nu erfoer vi, han var overfaldet,
Var plyndret, solgt som Slave og sandsynligt
Ført atter her til Byen; og vi tænkte,
Det var det Rigtigste, at vi drog hjem,
Og søgte Raad og Hjælp af Hassans Høimod.
Desværre trænger han nu selv til Hjælp.

Emiren.

Nu, Sidi Numan?

Sidi Numan.

Kan man troe Mosaffer?
Jeg seer kun af hans Ord, at jeg er renset
For din Beskyldning.

Emiren.

Nu, vi faae at see.
Der kommer hun.

Syvende Scene.

De Forrige. Prinds Achmet, der kommer ind med Suleika og dennes qvindelige Følge.

Prindsen.

Muhammed, glæd dig med mig!
Jeg har igjen Suleika! (Til Suleika) Ja, min Elskte,
Nu da din Ombed for mig har tilgivet,
At jeg har skuffet dig, nu vil jeg haabe,
Skal Intet mere hindre vor Forening.
Den Sorg, din Broders Død har dig forvoldt,
Min Kjærlighed forsoner den.

Suleika.

Min Achmet!
Jeg har forglemt hiin Tid. Vær hvad du vil,
Vær kun som hidtil din Suleika tro.

Sidi Numan (afsides).

Ah, var det derfor Prindsen var saa ivrig!

Saa er der ingen Fare for mig. (Høit) Tillad,
Prindsesse, at en underdanig Tjener —

Suleika.

Hvo er den Mand?

Prindsen.

Statholderen i Byen.

Suleika.

Han, der har ladet Hassan fængsle?

Prindsen.

Ja.

Suleika (til Sidi Numan).

Hvi har du gjort det? Han, der er saa god,
Hvis Navn og Rygte straaler over Asien,
Hans blotte Ord var det dig ikke nok?

(Til Prindsen.)

Du har jo sagt mig, du er Vicekonge.
Saa brug da nu din Magt, paa Retfærd støttet.
Giv Hassan fri!

Prindsen.

Jeg selv vil tale med ham.

Emiren (afsides til Prindsen).

Han er herinde, skjult blandt Mængden.

Prindsen.

Godt.

(Til Sidi Numan.)

Lad Hassan stedes for mig!

Sidi Numan (forvirret).

Hassan? Scheiken?

Prindsen.

Ja, han er jo herinde.

Sidi Numan.

Er herinde?

Ja, ganske rigtig ... Massud, bring os Scheiken!

(affides).

Giv Tid! Min Sag er ikke tabt endnu.

(Til Hassan, der føres frem fra Baggrunden af et Par af Vagten.)

Du stedes for Provindsens Vicekonge.
Han vil forhøre dig.

Hassan.

Jeg er beredt.

Sidi Numan (til Prindsen).

Tillad, at jeg fornyer i din Erindring,
Hvorledes Sagen staaer for Øieblikket.
Jeg paastaaer, at hiin Kjøbmand, der saa dristigt
Førte Prindsessen bort fra Chorasan,
Har, uden at Prindsessen vidste af det,
Paa lumpen Viis solgt hende til Scheik Hassan.

Suleika.

Hvordan?

Prindsen

(Affides til hende).

O, tie kun!

Sidi Numan.

Hassan derimod
Tør paastaae, denne Kjøbmand er trængt ind i
Hans Huus med Magt, og mens han selv var ude,
Og at han ikke kjendte til hans Hensigt.

Det maa han nu bevise; han maa stille
Hiin Kjøbmand frem, og da først kan vi see,
Om han ved ham skal frelses eller fældes.

Suleika.

(Afsides til Prindsen.)

Han veed da ikke —

Prindsen (sagte til hende).

Tys! (Høit til Hassan) Træd kun herhid,
Og kjend i mig din Dommer!

Hassan

(træder nærmere, glad overrasket ved at gjenkjende Prindsen; afsides).

Seer jeg ret?

Prindsen (til Hassan).

Du har nu hørt, hvad der forlanges af dig.
Hvis du vil vente, vi skal troe din Paastand,
At du er brødefri i denne Sag,
Saa maa du stille frem din Hjemmelsmand —

Sidi Numan (fornøiet).

Det maa du — du maa sige: See, der staaer han!
(Afsides.)
Men det er det, han ikke kan — haha!

Prindsen.

Tael, kan du det?

Hassan

(seer tvivlraadig paa Prindsen).

Du mener —?

Prindsen.

Tael kun frit!

Du har jo høilig Grund dertil, ifald du
Dig føler forurettet. Kan du?

Hassan.

Ja.

Prindsen.

Saa peg ham ud, og viis ved ham din Uskyld.

Sidi Numan.

Ja, peg ham ud, Scheik-Hassan, peg ham ud!

Hassan (langsomt).

Den unge Mand, der hurtig vandt mit Hjerte,
Han, der Prindsessen førte til mit Huus,
Men skjulte sit og hendes Navn — (pegende paa Prindsen)
staaer der.

Sidi Numan.

Hvordan? Den Uforskammede —

Prindsen.

— Har Ret.

Jeg er den Kjøbmand, der med Magt brød ind i
Hans Huus, Kameel-Udleieren, skjøndt ikke
Saa ganske pukkelrygget som du mener.
Mit Vidnesbyrd maa gjælde, Sidi Numan!
Med mig bevidner Chorasans Fyrstinde,
Som jeg har kaaret til min Brud —

Suleika.

At Hassan

Har med en Høimod uden Lige handlet
Imod os begge, at hans Ord er Sandhed.

Prindsen.

I Kraft af mit og hendes Vidnesbyrd
Jeg sætter dig i Frihed nu, Scheik Hassan.

(Til Sidi Numan.)

Og som et Tegn paa, at Khalifens Naade
Med Glemsel dækker denne hadske Klage,
Byder jeg dig, hans usle Fangeklædning
At skjule med Khalifens Æres-Kaftan.

Sidi Numan.

(Affsides, mens En af hans Folk bringer Kaftanen.)

Det er min Skjebne. Allah vil, at jeg skal
Iføre Scheiken den fordømte Kaftan.

(Iforer Hassan Kaftanen.)

Prindsen.

Dig, Sidi Numan, agter jeg at skaane.
Jeg vil befrie dig for Statholderposten,
Der, som det lader, tynger dine Skuldre.

(Til Hassan.)

Men dig, der mildt og gjæstfrit overbar med
En Fremmeds Dristighed, min Brud og jeg
Skal søge at erstatte dig den Kummer,
Vi meget mod vor Villie har forvoldt dig.

Hassan.

Min Prinds, du overvælder mig med Godhed.
Velsignet være høit den Dag, der bragte
Dig og din skjønne Brud til Hassans Huus!

Prindsen.

Velsignet din Høimodighed —

Suleika

(idet hun rækker Hassan den ene Haand og omslynger Prindsen med den anden).

Velsignet

Dit ædle Sindelag, der atter har
Forenet med sin Elskede Suleika!

Anmærkninger.

Pag. 14. Dervisch-Fløiten modsættes Tværfløiten og er af skjønnere og blødere Klang end denne.

— 37. Med Hensyn til den i Stykket forekommende Viindrikken kan det bemærkes, at Koranens Forbud mod at drikke Viin meget almindeligt overtrædes, især af rige og fornemme Folk. At der ikke lægges stort Dølgsmaal paa Overtrædelsen kan bedst skjønnes af den Mængde Digte, der skyldes de første persiske Digtere, og hvis Gjenstand er Vinens Priis. Efter disse at slutte drikkes der uden Sky Viin endog i de offentlige Værtshuse.

— 49. Medschnuns og Leilas Kjærligheds-Historie hører til de 4, 5 romantiske Sagn, der ofte ere behandlede særskilt af persiske Digtere, og hvortil der hyppig alluderes.

— 53. Diverne ere, i Modsætning til Peris, onde Aander, til hvis Afstraffelse Iblis blev sendt ned. Men han blev senere selv forskudt fra Paradis, fordi han af Hovmod nægtede den nye Skabning, Mennesket, sin Hylding. Han mistede sin skjønne Gestalt, og svarer omtrent til Biblens Satan. Ifølge den persiske Mythologie tog Slangen ham i sin Mund og smuglede ham ind i Paradis, hvor han forførte Adam og Eva. Efter Syndefaldet blev det Iblis tilladt at lokke Menneskerne til det Onde.

Pag. 57. Feyum og Schiras i Persien ere berømte for deres udmærkede Rosenflor.

— 61. En Opiums-Ruus anvendes her, saavidt jeg veed, første Gang i et dramatisk Digt, og synes maaskee at være mere berettiget dertil end en almindelig Ruus. Medens denne ved hyppig Drikken paa Scenen, ved Hikken, Opstød (eller Ræben, som Holberg ligeud kalder det) let kan blive modbydelig, yttrer en Opiums-Ruus sig kun ved en forhøiet Sjæls-Tilstand, en Tilbøielighed og en Evne til at fremkalde behagelige Phantasie-Billeder, saadanne, der smigre den Ædrues Yndlings-Ideer — en Tilstand, der forøvrigt i Almindelighed afløses af en pludselig Slaphed og Søvn, og naar den hyppig gjentages, medfører en total legemlig Afkræftelse. — En, dog ikke stærkt vaklende Gang synes, ved Opiumens Indflydelse paa Nervesystemet, at maatte henhøre til denne Ruus som til hver anden.

— 64. Isfendiar, en af Hovedpersonerne i Firdussis historiske Epos „Schahname“ (Fyrsternes Bog).

— — Dinar, en Mønt af omtrent en Ducats Værdi.

— 78. Achmet Mirza. Naar Ordet Mirza staaer bagved Navnet, tilkjendegives derved En af den kongelige Familie. Foran Navnet gives det til Enhver af de bedre Klasser, med Undtagelse af de Militaire.

— 86 Linie 7—10. En ofte anvendt Formel af Koranen.

— — Linie 14—15. Efter Muhammedanernes Forestilling optage to Gravengle, naar Nogen er død, strax i Graven det første Forhør over den Afdøde.

— 89 og 90. De citerede Steder ere af Koranens 2den Sure (Kapitel).

PT8136 .A19 1827 v.4
Dramatic works.
Princeton Theological Seminary–Speer Library
1 1012 00076 6628